

T.C

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENEL GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE - İSRAİL KRİZLERİNE TÜRK BASINININ BAKIŞI:
GAZETE İNCELEMESİ**

İDRİS ARİKAN

250100859

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. UĞUR GÜNDÜZ

İSTANBUL 2018



YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : İDRİS ARIKAN Numarası : 2501100859
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : GAZETECİLİK/YÜKSEK LİSANS Danışmanı : DOÇ. DR. UĞUR GÜNDÜZ
Tez Savunma Tarihi : 11.07.2018 Saati : 11.00
Tez Başlığı : TÜRKİYE-İSRAİL KRİZLERİNE TÜRK BASININ BAKIŞI: GAZETE İNCELEMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. UĞUR GÜNDÜZ		Kabul
2- DOÇ. DR. BURCU KAYA ERDEM		Kabul
3- DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ MURAT KIRIK		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZLEM ARDA		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ KENAN EVREN DUMAN		

TÜRKİYE - İSRAİL KRİZLERİNE TÜRK BASINININ BAKIŞI: GAZETE İNCELEMESİ

İDRİS ARİKAN

ÖZ

Ulus devletlerin büyük bölümünün kurucu miti, homojen bir ulus yaratma ve mevcut topraklar ile iktidarı bu yolla koruma kaygısı olarak ortaya çıkmaktadır. Sözü edilen koruma ve/veya korunma pratikleri dahilinde en çok öne çıkan olgu ise; ulus devlet misyonu çerçevesinde, ulusal-millî değerlerimizi üzerinden tanımladığımız uluslararası ötekilerimiz ve bu ötekilere dair, ulusal tüm araçlarla aldığımız önlem ile ürettiğimiz pratiklerdir. Medya ise, toplumları inandırmada çağın en büyük gücü olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, tezin temel kaygısı da, 'dördüncü güçten birinci güce' uzanan bir sıfatlandırma çerçevesinde tartışmalara konu olan medyanın, ulusal ve uluslararası kaygı ile çıkarlar ekseninde nasıl ve ne ölçüde işlevsel hale gelebildiğini, Türkiye'de belirginleşen bir örnek olay üzerinden ortaya koyabilmeye yönelmiştir.

Söz konusu yaklaşım; belirli olaylar, konular ve muhataplar üzerinden belirginleşen örneklerle ortaya konulabilmektedir. Örneğin; Türk medyasında bu anlamda öne çıkan konulardan biri de, ilgili medya pratiklerinde açıkça izlenen, 'İsrail devletine bakış' dinamiğidir. Bu tez, İsrail devletine bakışa dair, farklı genel yayın politikalarına sahip medya organlarında, ortaya çıkan görüş ve dolayısıyla medya metinlerinde temsil farklılığının, özellikle uluslararası kriz dönemlerinde belirginleşen yayımlarda daha net anlaşılabileceği kanaatinden yola çıkılarak yazılmıştır. Tezin içeriğini oluşturmak için, iktidar miti, dini ve sosyal yargılar üzerinden üretilen yorumlar değerlendirmeye alınmaktadır. Bu çerçevede, Türk basınının İsrail yargısı çeşitli gazeteler ele alınarak, ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, Türkiye ve İsrail arasında 2009-2010 yılları arasında şekillenen kriz maddeleri ele alınarak incelenmiştir. İncelenen gazeteler, Hürriyet, Cumhuriyet, Zaman ve Vakit gazeteleri olmakta, bu gazetelerin her biri; dönemin farklı genel yayın politikalarına sahip gazeteleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazetelerin ilk

sayfalarındaki haberlerin başlıkları ele alınmış, örneklemeler, genel amaçsal söylem analizine uygun şekilde incelenmiştir. İnceleme, ‘Söylem bir mücadele alanıdır’ diyen Dilbilim Profesörü Norman Fairclough’un geliştirdiği, eleştirel söylem analizi yöntemine başvurulmuş ve yapılmıştır. Amaç, başlıklarda seçilen kelimelerin, metnin üreticisi basın-yayın kurumunun kullandığı dilin, iktidarla ilişkisini, ideolojik zeminini, dini bakış açısını ve hedef kitlesine karşı nasıl ortaya koyduğunu yansıtmaya yöneliktir.

Anahtar Kelimeler: İktidar, Türk medyası, Kriz, Türkiye, İsrail, Eleştirel Söylem Analizi, Hürriyet, Cumhuriyet, Zaman, Vakit



A LOOK AT THE TURKISH PRESS ON TURKEY-ISRAEL CRISIS:

NEWSPAPER REVIEW

İDRİS ARİKAN

ABSTRACT

Most of the nation states emerged as constituent states, creating a homogeneous nation, and the existing territories and power as anxiety of protection in this way. The mentioned protection and / or protection practices are the most prominent case; In the framework of the nation-state mission, our international peoples, which we have defined through our national-national values, and the practices that we produce with the measures we take with all national means. The media, on the other hand, have come to the forefront as the greatest power of the century in convincing societies. In this context, the main concern of the thesis is to determine how and to what extent the media, which is the subject of controversy in the context of an adjective ranging from 'the fourth power to the first one', can become functional in the axis of national and international anxiety and interests.

The approach; Specific events, subjects and addressees. For example; One of the prominent issues in this sense in the Turkish media is the 'view to the state of Israel', which is clearly observed in relevant media practices. This thesis has been written in the opinion of the Israeli government that the difference in representation in media outlets with different general publishing policies and therefore in media texts can be more clearly understood in publications that are evident during international crises. In order to constitute the content of the thesis, the power is taken into account to evaluate the interpretations produced through religious and social judgments. In this framework, the Israeli judge of the Turkish press tried to put forward various newspapers. In this context, the crisis between Turkey and Israel between 2009 and 2010 has been examined. The newspapers examined are Hürriyet, Cumhuriyet, Zaman and Vakit newspapers, each of these newspapers;

The period has emerged as a journalist with different general publishing policies. The headings of the first pages of the newspapers were discussed and the samples were analyzed in accordance with the analysis of the general purpose discourse. The method of examination was based on the critique of discourse analysis, developed by Professor of Linguistics Professor Norman Fairclough, who said, 'Discourse is a field of struggle.' The aim is to reflect how the chosen words in the titles reflect the language used by the producer-based press, the relationship with power, the ideological background, the religious outlook, and the target mass.

Keywords: Power, Turkish Media, Crisis, Turkey, Israel, Critical Discourse Analysis, Hurriyet, Cumhuriyet, Zaman, Vakit

ÖNSÖZ

2009- 2010 yılları arasındaki Türk-İsrail krizleri Ortadoğu ve bölgesel gelişmeler ışığında Türk dış politikasının kırılma anlarından biri olarak anılmaktadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başbakanlığı dönemindeki, 'Davos' çıkışı sonrası iki ülke arasındaki gerilim git gide artmış; son döneme kadar birkaç farklı şekilde bu gerilimin yansımalarını hem ikili ilişkiler hem de uluslararası ilişkiler ve platformlar anlamında gözlemlemek mümkün olmuştur. Hem Erdoğan Türkiye'si hem de Netanyahu İsrail'i uzlaşma anlamında adımlar atılması için özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin telkinlerine maruz kalmış, özellikle bölgesel gelişmeler, yaklaşık 6 yıl sonra, iki ülke ilişkilerinde normalleşme adımlarının atılmasına neden olmuştur.

'Türk- İsrail Krizlerine Türk Basının Bakışı: Gazete İncelenmesi' adlı bu çalışmada, mikro ölçekte, Ankara-Tel Aviv gerilimine ilişkin olarak, Türk basınının bakışının belgelenmesine çalışılmaktadır. Örneklem olarak belirlenmek üzere; 'Davos', 'Alçak Koltuk', 'Dizi' ve 'Mavi Marmara' adlarıyla medyada yer alan olayların içerik ve haber anlatım şekilleri ele alınılmaktadır. Araştırma kapsamında konu sınırlaması dahilinde örneklem olarak seçilen gazetelerin izledikleri genel yayın politikası çerçevesinde, İsrail ile olan krizlere bakış açıları Normal Fairclough'un eleştirel söylem analizi metoduyla incelenmektedir.

Örneklem olarak seçilen konular bağlamında yapılacak incelemeyle, hangi basın kuruluşunun bu kriz sürecinde nasıl reaksiyon gösterdiğini; temsil biçimi, yönelimlerini ve dolayısıyla farkları ortaya konulabilmektedir. 'Öteki' kavramının da iktidar ilişkileri, dinsel ve sosyal planda nasıl görüldüğü haberler üzerinden belgelenebilecek bir diğer arguman olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tez çalışmamda bana destek olduğu, zaman ayırdığı, sonsuz sabır gösterdiği için değerli danışman hocam Doç. Dr. Uğur Gündüz'e teşekkür ederim.

İdris ARİKAN

İstanbul/2018

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI İLETİŞİM VE ÖTEKİLİKLER BAĞLAMINDA TARİHSEL, DÜŞÜNSEL VE PRATİK UNSURLARIYLA TÜRKİYE-İSRAİL İLİŞKİLERİ VE KRİZLERİ

1.1. Çıkarlar Ekseninde Ulus Devletler ve Uluslararası İlişkiler Diyalektiği.....	6
1.2. Uluslararası İlişkilerde Ötekileştirme: Anlam, Önem ve Sonuçları.....	10
1.3. Türkiye'nin Ulus Devlet Miti ve Ötekileri.....	13
1.4. İsrail'in Ulus Devlet Miti ve Ötekileri.....	16
1.5. Türkiye - İsrail İlişkilerinin Tarihsel İzleği.....	18
1.6. Türkiye - İsrail İlişkilerinin Sorunsal Arka Planı ve İki Ülke İlişkilerinde Kriz Dönemleri.....	25
1.7. Adalet ve Kalkınma Partisi Dönemi İsrail-Türkiye Kriz Maddeleri ve Açıklamalar.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK MEDYASININ EKONOMİ-POLİTİĞİ BAĞLAMINDA 'ULUSAL KİMLİĞİ' VE 'TEMSİLİ'

2.1. Ulus Devlet Kimliği ve Medyanın Gücü İlişkiseliliği.....	34
2.2. Türk Medyasının Ekonomi Politliği.....	36
2.3. Kriz Dönemlerinde Türk Medyasının Temsil Pratikleri(Ötekileştirme Türleri).....	39
2.3.1. Görmezden Gelme.....	40
2.3.2. Fobik Temsil.....	41
2.3.3. Marjinal Temsil.....	44
2.3.4. Patetik Temsil.....	46
2.3.5. Etnosantrik Temsil.....	47
2.3.6. Oryantalist Temsil.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HABERİN TANIMI ÜZERİNE

3.1. Haber Nedir, Neye Denebilir?.....	52
3.1.1. Haber ve Propaganda.....	55
3.1.2. Söylem.....	58
3.1.2.1. Söylem Analizi Yöntemi.....	59
3.1.2.2. Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi.....	63
3.1.2.3. Türk-İsrail Krizlerinin Türk Medyasında Temsil Örneklerinin Fairclough'un Söylem Analizi ile Okunması.....	65
3.1.2.3.1. Davos Krizi İncelemesi.....	66

3.1.2.3.2. Dizi Krizi İncelemesi.....	80
3.1.2.3.3. Alçak Koltuk Krizi İncelemesi.....	86
3.1.2.3.4. Mavi Marmara Krizi İncelemesi.....	98

SONUÇ.....	117
-------------------	------------

KAYNAKÇA.....	122
----------------------	------------

EKLER.....	128
-------------------	------------

GİRİŞ

İletişim, dünyanın kuruluşundan beri var olmuş farklı şekillerde ortaya konulmaktadır. Mağaralara çizilen hiyerogliflerden günümüzün ileri teknolojisi olan bilgisayar yazılım kodlarına kadar evrim geçirmiş bir serüven olarak karşımıza çıkmaktadır. İletişim, en kolay tabiriyle, insanların karşılıklı anlaşma düzeyidir. Bu düzeyi, insanların sosyalleşmesi, karşılıklı anlaşması ve birbirlerini anlayabilmesi belirler. İnsanlar iletişim sayesinde, birbirleriyle düşüncelerini paylaşır, bilgi ve becerilerini aktarma şansı bulur ve iletişim sayesinde toplumsal ilerleme sağlanabilir. İletişim insanların sosyal bir varlık olarak görülmesinin öncelikli etkenidir. İletişimin niteliği ve gücü, bireylerin iletişim yeterliliği ve iletişim başarısının en önemli anahtarı görülmektedir.

Çağımızda, toplumsal iletişim ülkelerin ve devletlerin başarısında önemlidir. Toplumun en küçük birimi aileyi oluşturanların bireyler olduğu düşünülürse, sağlıklı bir iletişim kurulmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Sağlıklı bir iletişimin olmaması, birçok problemin nedeni ve sorunların çözümünde engel olarak görülmektedir. Sadece kişilerarası iletişim değil, iletişim çok çeşitli şekiller almış ve belli kalıplara sahip hale gelmiştir. İletişim, ana hatları ile kişisel iletişim ve toplumsal iletişim olarak ikiye ayrılmaktadır. Toplumsal iletişimin ilk ayağı ise basın yayınla başlamıştır. Yazının bulunuşundan İlk haberleşme icatlarına, matbaanın gelişim evresi ve gazete kavramının ortaya çıkışı, görsel ve yazılı basın ayrımı ile sürüp giden bir gelişme yaşanmıştır. Basın, doğuşuyla birlikte, insanlar için hem kendi hem de diğer toplumları öğrenme adına bir aracı görevi görmüştür. Basın insanları etkileyen, karar almalarında onları yönlendiren, büyük topluluklar haline getiren yahut oluşan büyük toplulukları dağıtan sınırları belirlenmemiş bir güç haline gelmiştir. Kültürler arası etkileşimi, fikir alış verişini sağlamış ve dünya tarihine yön vermiştir. Hatta ileriki dönemde tek tip bir kültür yaratacağına dair savlar üretilmiştir.

Basın, hem toplumların kendi içinde etkileşimini hızlandırmış hem de diğer toplumlarla etkileşimini hızlı hale de getirmiştir. Bu kavramla, toplumlar birbirlerinden daha kolay etkilenir hale gelmiş, aynı zamanda birbirlerini daha yakından takip etme imkanına kavuşmuştur. Ancak bu etkileşim sırasında, ortaya çıkan ve dünyayı değiştiren Fransız İhtilali'yle birlikte, toplumları derinden sarsan 'milliyetçilik' akımı da hem ulusal basın alanında yerini almış, hem de toplumsal yaşamda da etkili hale gelmiştir.

Milliyetçilik kavramında olduğu gibi toplumları derinden etkileyen din kavramı da, basın alanında etkili olma potansiyeline sahiptir. Devlet otoritesinin, hikmetinden sual olunmaz ve sorgulanmaz 'baba' otoritesiyle özdeş kabul edildiği patriyarkal ülkelerde, özellikle ulus nosyonunda bütünleşen milli çıkar ve değerleri ön plana çıkaran gelişmeler karşısında, medyanın da önemli bir parçası olduğu iktidar dinamikleri, devreye girmektedir. Bu kavram bütünüyle Türkiye'nin de kurucu mitinde yer alan ulus devletleşme süreçlerinin bir uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti özelinde bakıldığında; kurucu mitte yer alan ulus devletleşme sürecinde, milliyetçilik, laiklik ve 'batı tipi' modernleşme kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Ancak bu 'batı tipi' modernleşme çabalarının tabandan taleple gerçekleşmemesi, bastırılmış dini kimliğin kriz dönemlerinde sürekli şekilde gündeme gelmesine neden olmaktadır. Bu yaklaşım aynı zamanda Türk tipi modernleşme yani 'sathi' modernleşme kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Modernleşme olgusunun Osmanlı-Türkiye bağlamında uzun bir geçmişe sahip olmaması kavramın nitelik anlamında Anadolu'da kökleşememesinin nedeni olarak görülmektedir. Batı toplumlarında kökleri Rönesans ve Reform hareketlerine dayanan modernleşme olgusunun günümüzde İslâm toplumlarında etkisi de büyüktür. Türkiye özeline döndüğümüzde ise, milliyetçilik ve batı tipi modernleşme kavramının, doğulu yanlarını 'ötekileştirme' olarak görmek mümkün olmaktadır. Ayrıca, bu kavramla birlikte örtülü şekilde din kavramına da karşı bir yapısal bakış olduğu ortaya çıkmaktadır. 'Milliyetçilik' ve 'din' kavramları basında kavramsal olarak yerini alıp, medya üzerinden 'safları' belirlemede, tarafgirlik kavramının netleşmesini, kitleleri etkileme çabasının yanı sıra, onları dizayn etme çabası için kullanılmıştır. Ulusal basında milliyetçilik ve din birliği başta olmak üzere, saflaşmaya dayanak teşkil edebilecek bir diğer olgu ise, Türkiye gibi doğu ve batı arasında kalmış ve ulus devletleşme süreci ve dolayısıyla ulus bilincinin tesisinde yaptığı seçim çerçevesinde 'sathi' olarak pozisyonu tanımlanan ülkeler için, oryantalist tutumdur. Uluslararası anlamda da, batının 'doğu' toplumlarını içine koyduğu 'oryantalist' (batı bakışı açısından ötekileştirici) tutum, bir ülkenin ulusal basınında da, seçilen genel yayın politikası ve 'batı tipi' modernleşmeye entegrasyonu oranına bağlı olarak, farklı kesimlerin ötekileştirici temsiline dair, medya organlarının saflaşmasında önemli bir yere sahip olabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, seçilen örnekleme yönelik eleştirel söylem analizi, Türk ulus devlet kimliğini ve dolayısıyla ulus bilinci

ve ulusal medyasının temel değer sacayaklarını oluşturan; din, milliyet ve oryantalist ötekileştirme kategorileri bağlamında gerçekleştirilmektedir.

‘Türkiye- İsrail Krizlerine Türk Basınının Bakışı: Gazete İncelemesi’ adlı bu çalışmada, gazete içerikleri iktidar, milliyetçilik, oryantalizm ve din kavramları üzerinden inceleme yapılmaya çalışılmaktadır. Öncelikle iktidar, milliyetçilik ve oryantalizm kavramları açıklanmaktadır. Ardından İslami ve Musevi metinlerinde, karşılıklı ötekileştirme kavramı da ele alınmaktadır. Bu anlamda, Kuran-ı Kerim ve Tevrat’taki metinlerden örnekler verilerek, bu anlamda zıtlıklar ortaya konmaya çalışılmaktadır.

‘Dini ötekileştirme’ kavramının Türk basının büyük bir bölümünde direkt olarak etkisi görülme de, bazı basın yayın kuruluşlarındaki haber dilinde yansımaları göze çarpmaktadır. ‘Ötekileştirme’ kavramının basın üzerindeki etkisi de, haber söylemi açısından tartışılmaya çalışılmaktadır. ‘Ben’ ve ‘öteki’ yaratılmış, kurumlar karşısındaki öge ve grup karşısında farklılık inşa etmiştir.

Türk-İsrail ilişkilerinde ilk kriz olarak Davos gösterilse de, ilişkilerin gerilmeye başlaması, 27 Aralık 2008 tarihindeki, İsrail’in Gazze’ye başlattığı saldırı sonrasına denk gelmektedir. Bu savaş sonrası dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan’ın İsrail’e yönelik ‘devlet terörü’ açıklaması ilişkilerin daha sonraki dönemde ne kadar kötüleşebileceğinin işareti olarak gösterilmektedir. Türkiye’nin kızgınlığının nedenlerinden biri de, aynı dönemde, Türkiye’nin İsrail-Suriye arasındaki dolaylı görüşmelerde, arabuluculuk yapması, Gazze savaşının da bu barış çabasının sonunu getirmiş olması olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda, bu saldırı İsrail’in iç siyasetiyle ilgilendirilmiş, dönemin hükümetinin 10 Şubat 2009 İsrail seçimlerini kazanmak için savaşı ‘seçim yatırımı’ yaptığı yönünde iddialar ortaya konulmaktadır.

Ancak bu çalışmanın konusu, bu dönemden sonra başlayan Türkiye-İsrail krizleri üzerine yoğunlaşmaktadır. 4 ayrı kriz konusu ele alınmakta, 30 Ocak 2009’daki ‘Davos Krizi’, 15 Ekim 2009’daki ‘Dizi Krizi’, 13 Ocak 2010’daki ‘Alçak Koltuk Krizi’ ve 31 Mayıs 2010’daki ‘Mavi Marmara Krizi’ yer almaktadır. Çalışmada, bu krizlerin nasıl oluştuğu açıklanmakta ve aşağıda bahsedilen gazetelerin ilk sayfalarında yer alan başlıklar üzerinden inceleme yapılmaktadır.

Bir basın yayın kurumunun söylemi, o gazetenin kurmak istediği dünya görüşünü sinyallerini veren bir olgudur. Söylem, iktidar yapılarının biçimlendirdiği bir şeydir. Fairclough, söylemin, hem iktidar yapıları tarafından biçimlendirildiğini söylemekte, hem de oluşturulan yapıların tekrar biçimlendirilmesinde söylemin önemine vurgu yapmaktadır. Söylem, değişen dünyada sonsuz üretim ve dönüşüme başat katkıda bulunan bir olgudur. İktidar yapıları, doğrudan doğruya söylemsel/ideolojik bir doğaya sahiptir. Söylem en kısa anlatımıyla, iktidar ilişkiler ağını ortaya koyarken, aynı zamanda 'ben' ve 'öteki' ayrımını yapmaktadır. Bu çalışmada da, Fairclough'un eleştirel söylem analizi yönteminden faydalanılmaktadır.

Bu yöntem içerisinde, ele alınacak 4 gazeteyle, Türk basının krizlere bakışı ortaya konmaya çalışılıp ve sonuçları üzerinden yorumlamalar yapılmaktadır. Bu gazeteler, Hürriyet, Cumhuriyet, Zaman ve Vakit gazeteleridir. Neden bu gazetelerin seçildiği kısaca açıklandığında ise; Hürriyet'in ana akım anlamında en yaygın gazete, Cumhuriyet'in ulusal sol basının ideolojik anlamda 'amiral gemisi', Zaman'ın dönemin iktidar gücü üzerinde en etkili ve en çok satan gazete ve Vakit'in ise hem dini basın anlamında hem de kökenleri açısından ideolojik bir 'kitle' üzerinde çok etkili olduğu gerçeği üzerinden hareket edilmektedir. Tez içerisinde, öncelikle 30 Ocak 2009'daki 'Davos Krizi' sonrası ortaya çıkan ilk sayfa haberleri başlıklarıyla ele alınarak, incelenmektedir, 'Dizi Krizi', 'Alçak Koltuk Krizi' ve 'Mavi Marmara Krizi' de bölümlere ayrılarak aynı yöntemle ele alınmaktadır.

ULUSLARARASI İLETİŞİM VE ÖTEKİLİKLER BAĞLAMINDA TARİHSEL, DÜŞÜNSEL VE PRATİK UNSURLARIYLA TÜRKİYE-İSRAİL İLİŞKİLERİ VE KRİZLERİ

Sözlük anlamıyla öteki; 'bilinenden, sözü edilmekte olandan ayrı olan, öbür, öbürü' anlamına gelmektedir. Türkiye'de ulus kimliği oluşumu esnasında da toplumsal hayatta ya da sokakta bile, 'Kimlerdensin, kimsin?' gibi sorularla bir aidiyet duygusu yaratılmaktadır. Toplumda en büyük örgütlenmiş kurum devlet iken, en küçük örgütlenmiş kurum ise ailedir. Aile ise, fertlerden oluşmaktadır. Türk ulusal kimliğinde var olan bu kimliğin oluşmasında da, hem ferdin hem ailenin hem de devletin katkısı hissedilmektedir. Uluslararası ilişkiler bağlamında ise, ülkeler için çeşitli roller üretilmektedir. Örneğin; Türk-Yunan ilişkilerinde Atina, Ankara'nın rakibi olarak görüldü ve 'öteki' kavramı içinde basın ve medya üzerinden üretilen Yunan algısı Cumhuriyet dönemi boyunca büyük farklılıklar göstermedi. Özellikle Kıbrıs ve Ege Denizi'ndeki kıta sahanlığı sorunu Türk-Yunan ilişkilerinde sıcak başlıklar olarak medyadaki yerini korudu. Türkiye- İsrail ilişkilerinde ise, dönemin iktidarı ve iktidardaki düşünsel farklılıklar medyada üretilen öteki kavramında değişiklere neden oldu. Baskın Oran'a göre;

"Türkiye'nin batı yörüngesinde bir Ortadoğu politikası izleyeceği Filistin sorunda ortaya çıktı. Arap- İsrail savaşı bir İsrail devletinin kurulması konusunun yeniden Birleşmiş Milletler gündemine gelmesine neden oldu. 12 Aralık 1948'de BM Genel Kurulu'nun Filistin Uzlaştırma Komisyonu kurulması kararına Arap ülkeleri karşı çıkarken, Türkiye batılı ülkelerle birlikte oy kullandığı gibi, ABD ve Fransa ile beraber komisyona da seçildi. 28 Mart 1949'da da İsrail'i resmen tanıdı. Böylece İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke olarak Arap devletlerinden sert tepkiler aldı." (Oran: 2009, 617)

Türkiye'nin İsrail tutumu uzun bir süre batı ülkelerinin tutumuyla paralellik gösterdi. Ancak özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının ikinci dönemiyle birlikte önemli değişiklikler meydana geldi. İsrail'in 2008 yılında Gazze'ye yönelik düzenlediği 'Dökme Kurşun Operasyonu' sonrası yaşanan gelişmeler ışığında Türkiye'deki dönemin iktidar odağıyla, İsrail hükümeti arasında yaşanan krizler ilişkilerin odağı haline geldi. Tarihsel açıdan süregelen Türk-İsrail ilişkileri bu dönemde en sıkıntılı dönemlerini yaşadı. Samuel Huntington, 1950'lerde Sri Lanka'da

yaşanan dini temelli partilerin iktidara gelmesinin 90'ların ortasından itibaren bölgede etkili olduğunu belirtmiştir;

"Batı-dışı toplumlardaki politikacılar, kendilerinin daha fazla Batılı olduklarını iddia ederek seçim kazanamazlar. Seçim yarışı onları, inançlarının seçmene ne kadar yakın olduğunu göstermeye yöneltir. Bu popüler inançlar da çoğunlukla, etnik, millî ve dinî yapıda olduğu için, Batı kökenli seçkinlere ve genel olarak Batı'ya karşı bir eğilim rağbet görür. 1950'lerde Sri-lanka'da başlayan bu eğilim, ülkeden ülkeye sıçrayarak Asya'da, Afrika'da ve Ortadoğu'da yayılmış ve Hindistan, Türkiye, Bosna ve İsrail'de dinî temele dayanan partilerin iktidara geçmesi ile 1995-96'da gözle görülür hale gelmiştir." (Huntington: 2014, 287)

Huntington, bu yaklaşımı 'yerelleşme akımı' olarak tarif etmektedir. Türkiye ve İsrail'deki hükümetlerin de söz konusu kriz dönemlerinde bu yaklaşıma paralel şekilde milli, etnik ve özellikle dini temelli partiler olduğu bilinmektedir.

1.1. Çıkarlar Ekseninde Ulus Devletler ve Uluslararası İlişkiler Diyalektiği

Ulus devleti oluşturan şey kimliktir. Kimlik aidiyeti, milli, etnik bağ, din ve dil ile ve hepsinin birleşimiyle ortaya çıkan yaşam tarzı olarak ortaya konulabilmektedir. Aidiyet duygusunun oluşumu açısından devlet, bireye çeşitli semboller, yazılı metinler, tarihsel figürler ve yaşam tarzı sunabilmektedir. Dural'a göre, ulus devlet oluşumunda sağlıklı bir kimlik edinme süreci önemlidir, bir ihtiyaçtan ileri geldiği öne sürülmektedir. Sağlıklı kimlikle kişi, özgüven, tutarlılık, biriciklik, özgüven ve yalnız kalmama gibi sosyal varlık olarak hislerini karşılayabilmektedir. Kimlik, karakter eksikliklerini ve hatta zaafı da örten bir kamufle aygıtıdır. (Dural: 2012, 330) Aslında hem devlet hem de birey karşılıklı ihtiyaç içerisindedir. Bir ulus devletin oluşumu sadece devlet değil, aynı zamanda birey açısından da karşılıklı çıkar sağlayan bir 'toplumsal sözleşme' olarak karşımıza çıkmaktadır.

Thomas Hobbes, 'devletin amacının bireysel güvenlik' (Hobbes: 2007, 127) olduğunu söylemektedir. Devleti oluşturan öğelerde, bireyden başlayarak aile ve daha sonra oluşturulan kurumsal yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumsal yapıların karşımıza çıkmasının en önemli nedenlerinden biri bizzat ihkak-ı hakkı önlemek olsa da, oluşturulan devlet mekanizması vatandaş hukukunu korumaya

yönelik bir yapıdan çok, kendi ve kendi içindeki iktidar odaklarının çıkarlarını karşılamak hususunda etkili hale gelmektedir.

Hobbes'un sözünü ettiği; devleti zayıflatan ve çökmesine neden olan şeylerden bazıları, devletlerin kusurlu yapıları, mutlak iktidar yokluğu, iyi ve kötüye kişilerin karar vermesi, hatalı vicdan durumu, egemen gücün bölünmesi, devlette birden fazla egemenin olduğu görüşü ve egemen güce itiraz etme özgürlüğüdür. Aslında söz konusu ifadeler insan ögesini işaret etmektedir. (Hobbes: 2007, 225) Hobbes, 'insan insanın kurdudur' tarifiyle devlet yapılanmasının içerisinde yer alan fertlerin aslında bir tehdit unsuru olabileceğini tasvirlemektedir. Yani, insan-devlet ikileminde insan için bağlayıcı nedenler oluşturmak, hem o insanın kimliği ve aidiyeti açısından önem taşımaktayken, devlet açısından da güvenliği anlamında önem arz etmektedir.

Avrupa'da aydınlanma ve Akıl Çağı'nın gerçek kurucusu olarak tarif edilen John Locke ise, devlet-insan dengesinde özgürlük ve insan unsurunu daha öne taşımaktadır. Locke, otoritenin baskınlığından kurtulmak, aklın ön planda tutulması gerektiğini söylemekte ve böylece temelde günümüzde de kabul gören liberal demokrasi anlayışının oluşmasında etkili olmaktadır. Ulus devletler ve uluslararası ilişkiler diyalektiği açısından baktığımızda ise, liberalizmin dünya barışını getirebilmesi için önce insan hakları anlayışının ön plana çıkması, hem ekonomik hem de siyasi düzeyde insancıl normların yerleşmesi, etkileşim ve bağımlılığın artması devletler arasında işbirliği gerekmektedir. Özellikle ekonomik işbirliği ve kültürler arası etkileşim, küreselleşme denen olguyu ön plana çıkarmaktadır. Küreselleşme Wikipedi'ye göre, bir uluslararası bütünleşme sürecidir. Bu bütünleşme süreci, dünya görüşleri, fikirler, kültürler ve ürünlerin karşılıklı alış verişleriyle gerçekleşir. Küreselleşme sadece ekonomik bir süreç değildir. Aynı zamanda içinde teknolojik, kültürel ve siyasi boyutları var olmaktadır. Ancak küreselleşme süreci çok tartışılrsa da, ulus devletler ve uluslararası ilişkilerde diyalog artışı açısından değer olarak görülse de, sahadaki sonuçlarında gözle görülür bir düzelme olmamaktadır.

Uluslararası ilişkilerde iki temel yaklaşım vardır; realizm ve idealizm. İdealizm, realizmin yerine alternatif olarak ortaya konulmaktaydı ve temelde geçmişte yaşanan hataların yaşanmaması için ne yapılması gerektiği üzerinde yoğunlaşmaktaydı. Özellikle realizmin engelleyemediği 1. Dünya Savaşı sonrası

ortaya çıkan Milletler Cemiyeti gibi uluslararası kuruluşların olası büyük krizlerin önüne geçebileceğı düşünölmekteydi. İdealizm; içerik açısından güçlü ulus devlet iddiasını reddeder ve ulusal çıkarların dış politikayı belirleyen tek aktör olduğı iddiasını reddeden bir anlayışa sahiptir. Önemli olan ulus devlet ve ulusal çıkarlardan önce ulus üstü ve devlet içindeki yapılardır. İdealizmde, ulus devletin, her zaman akılcı aktörler olmadığından bahsediliyor, barış ve kendi kaderini tayin hakkı (self-determinasyon) gibi ahlaki değerler de dış politikada var olmalıydı. Devletlerin rekabet yerine işbirliğı yapması da mümkündü. İdealistler özellikle 1. Dünya savaşı sonrası yükselen savaş karşıtlığıyla barışçıl bir dünya idealiyle hareket etmişlerdir.

1.Dünya Savaşı sonrası dönem idealist görüşlerin ciddi bir yükselişinin ifadesi olmuştur. Dönemin de etkisiyle idealizm, uluslararası ilişkiler alanındaki teorik çalışmaların ilk aşamasını temsil etmiştir. (Arı: 2013, 22)

Ancak 2. Dünya Savaşı'nın çıkışıyla birlikte idealizm yaklaşımı büyük bir güven kaybına uğradı. Mükemmel ve savaşız bir dünya kavramının gerçekleşmeyeceğı hem aydınlar hem de akademisyenler arasında göröldü. Milletler Cemiyeti ve diğler tüm uluslararası ilişkiler organizasyona rağmen savaşın önüne geçilemedi. Bu koşullarda ortaya çıkan realist görüş daha karamsar bir tutum takındı, devletlerin dış politikada seçimler yapması gerekebileceğı tezini öne sürdü. Realizm, devlet denen olguyu dış politikada ve uluslararası ilişkilerin şekillenmesinde en önemli aktör olarak gördü. İç politikada barış ve özgürlük kavramının sadece iç politikayla ilgili bir kavram olmadığı üzerinde duruldu ve bu kazanımların ve özgürlüğün sürekliliğı için diğler ölkelere askeri operasyonlar yapılabilirdi. Waltz ve Quester'e göre, ayrıca devlet adamlarının temsil ettikleri halk ve hükümete karşı devletin gücünü korumak yükümlölükleri vardı. (Waltz ve Quester, 1982: 99) Realizmin insanı ele alma biçiminde de, çok büyük farklılıklar vardır. Realizme göre, toplum oluşturan en küçük birimin içinde yer alan insan doğuştan hırslı, aç gözlü ve hatta kötüdür. Bu tasvir, insani duyguların uluslararası politikaya yansmasıyla son bulur. Uluslar da insanlar gibi aynı şekilde hareket etmektedir. Sonuç olarak, moral-ahlaki değerler uluslararası politikada etkisini yitirmekte, esas olan devletlerin askeri-siyasi gücü ve çıkarları olarak görünmektedir.

“Ulusal çıkara büyük önem verilmektedir. Uluslararası sistemde var olana bakılması gerektiğı savunulur. Var olan ise, uluslararası sistemin temel aktörlerinin

ulus-devletlerden ibaret olduğudur. Bu ulus devletler de çıkarları doğrultusunda hareket ederler. Böylece, dış politika analizi, ulusal çıkarların gereklerine indirgenmiş olmaktadır.” (Uğrasız: 2003, 143)

Robert Gilpin ise, hangi tür realizmi savunurlarsa savunsunlar, hemen hemen bütün realist yazarlar tarafından savunulan üç temel argüman olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi, uluslararası sistemin yapısının anarşik olduğudur. Uluslararası ilişkilerde anarşi bir kural; düzen, adalet ve moral ilkelere yer verilen durumlar ise birer istisna olarak görülmektedir. İkinci ortak özellik, devlet-merkezli olunmasıdır. İster yapısalcı ister klasik olsun bütün realist yaklaşımlarda devletler uluslararası ilişkilerin temel aktörü olarak kabul edilmektedir. Üçüncü ortak özellik ise bütün realist yaklaşımlarda güce ve güvenliğe verilen önemdir. Nitekim, güvenliğe dayalı güç ilişkileri kimi zaman amaç, kimi zaman araç olarak ele alınsa da gücün ve güvenliğin politikalar üzerinde belirleyici olduğu ve doğrudan güvenlikle ilgili olduğu kabul edilmektedir.(Gilpin Akt. Pirinççi: 2013, 58)

Realizmde devlet, uluslararası politikanın temel unsurudur. Çok uluslu şirketler, insan hakları örgütleri ya da NATO ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütler, devletlerden bağımsız görülmemektedir. Devlet denen gücün etkisi altında kaldığı belirtilmektedir. Devletler de güce duyulan gerekliliği temsil etmektedir. Mearsheimer’a göre; devletler için güvenliğe ulaşmanın tek yolu ise, diğerlerinden daha fazla güç elde etmektir. En iyi savunma ise saldırgan politika izlemektir. Savunmacı ve saldırgan realistler arasındaki fark da buradan kaynaklanmaktadır. Savunmacı realistler için saldırgan politikalar benzer politikaları tahrik edeceği için başarısızlığa mahkumdur. (Mearsheimer Akt. Arı: 2013, 30)

Aslında iki ayrı görüşten de faydalanarak, günümüzdeki gelişmelere bakarsak; idealizmin söylediği devletlerin her zaman akılcı aktörler olmadığı ve realizm öğretisinde yer alan uluslararası yapının anarşik olduğu tezine yaklaşmak mümkündür. Son 15 yıllık gelişmelerde yer alan ABD’nin Afganistan ve Irak işgali buna örnek gösterilebilmektedir. ABD’nin 43. Başkanı George W. Bush’un 11 Eylül 2001 terör saldırısı sonrası 20 Eylül’de yaptığı konuşmada tüm devletlere yaptığı, ‘ya bizimlesiniz, ya da teröristlerle’ vurgusu sonrası yaşananlar devletlerin zaman zaman akılcı olmadığını anlatmaktadır. Müdahalelerin ardından ABD’nin Afganistan ve Irak işgali sonrası bu ülkelerde etkinliğini askeri güç dışında arttırdığını söylemek mümkün değilken, ABD ve birçok batı ülkesinin, ‘Büyük Şeytan’ olarak tanımladığı

İran'ın bölgedeki nüfuzunun epeyce genişlediği görülmektedir. İkinci bölümde ABD Başkanı Bush'un da, ünlü 11 Eylül konuşmasında sık sık başvurduğu söylemde ötekileştirmenin uluslararası bağlamda yerleşik örneklemelerine ABD bağlamında bakmaya çalışacağız.

1.2.Uluslararası İlişkilerde Ötekileştirme:

Anlam, Önem ve Sonuçları

Uluslararası ilişkilerde ötekileştirme aslında birçok devletin başvurduğu bir yöntemdir. Devletler, aidiyet ve kimlik duygusunu oluştururken, aynı zamanda öteki vurgusunu da yapmak zorundadır. Aidiyet duygusunu oluşturmak için de "öteki" kavramının yerleşmesine ihtiyaç hasıl olmaktadır. Vatandaş üzerinde bunun oluşturulması gerekli, hatta zorunlu hale gelmektedir. Buna ulaşmak güç olsa da, çok boyutlu kültürel ve ekonomik kavramları da kullanarak ya da basın-yayın yoluyla ötekileştirme uygulanmaktadır.

Therborn'a göre, iktidar kendi etkin alanında ötekileştirmeyi oluşturmak için çeşitli yöntemler kullanmaktadır;

"Belli bir düzen için birbirini izleyen üç savunma hattı kurulabilir. Birincisi, bu düzenin bazı özellikleri (örneğin, bolluk, eşitlik ve özgürlük) varken, öteki bazı özelliklerinin (örneğin, yoksulluk, sömürü ve baskı) var olmadığı öne sürülebilir. (Seçilen özellikler çoğunlukla, geçerlikte olan ideolojilere göre neyin adil olduğuna bağlıdır.) İkincisi, artık birinci savunma hattı tutmuyorsa, olumsuz özelliklerin varlığını kabullenmek gerekiyorsa; var olanın yine de adil olduğu, örneğin, yoksul ve güçsüzlerin bu duruma müstahak uyumsuz ve başarısız kimseler oldukları, suçun kendilerinde olduğu gerekçeleri ileri sürülebilir. Üçüncüsü, adaletsizliğin varlığı da kabul edilebilir; kabul edilmek zorunda kalınabilir. Ama o zaman da adil bir düzenin olanaksız olduğu ya da hiç değilse şimdilik olanaksız olduğu ileri sürülebilir. Bu koruma mantığına uygun bir değişim mantığı da vardır. Bir şeyi değiştirmeye kendini adanmak için, bir kimse, ilkin o şeyin var olduğunu bilebilmeli, sonra var olanın iyi olup olmadığına karar vermelidir. Kötü duruma ilişkin bir şey yapmaya karar vermeden önce, bu durumu gerçekten değiştirme şansı olduğuna ikna olmalıdır." (Therborn: 2008, 31-32)

Uluslararası alanda da, 'öteki' kavramı devletlerinin diğerlerini tanımladığı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. En yaygın ve ilk ayrım olarak doğu- batı ayrımını yapmak mümkündür. İsrail devletinin kurulmasına yol açan gelişmelerde de ilk olarak bu ayrıma rastlanmaktadır. Dönemin küresel gücü İngiltere Dışişleri Bakanı Arthur Balfour'un liderliğinde başlatılan ve 1917 yılında ilan edilen deklarasyonla Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasına yol açan gelişmeler meydana gelmektedir. Balfour, Edward Said'in deyimiyle, hükmeden olarak hükmedilenlere olacakları göstermektedir.

Edward Said'e göre, Balfour'un görüşü, en basit şekline indirgendiğinde, açıktı, kesindi ve kolay anlaşılıyordu: batılılar vardır, bir de doğulular vardı. Aslında Doğu'nun topraklarında olduğu gibi bir paylaşım meselesiydi.

Paylaştıkları sadece toprak, menfaat veya egemenlik değildi... Benim oryantalizm adını verdiğim entellektüel iktidarı paylaşıyorlardı. Bu iktidar bir anlamda kütüphanelere, arşivlere ve birlikte edinilmiş belgelere dayanıyordu. Genel anlamda Doğuluların hareket şekillerini inceleme iddiası taşıyan bu fikirler onlara bir mantık düzeni yakıştırıyor, ırkî ve ırsî özelliklerini araştırıyor ve onları belirli bir atmosfer içinde görüyordu. Dahası var... Bu fikirler Avrupalılara Doğuluları istedikleri gibi görme olanağı sağlıyor, onları belirli kalıpların ardından seyretmelerine yarıyordu. (Said: 1998, 66)

Oryantalizm kavramının açıklanması bu süreci durdurmadı. 'Öteki' tanımlamasıyla devletler, aynı zamanda uluslararası arenada hem rakiplerini oluşturmakta, hem de rakiplerine karşı iç dinamiklerini ayakta tutmaktadır. Yakın dönemde 'Süper Güç' olarak tanımlanan ABD örneğini ele alırsak; Irak'a uluslararası müdahale eşiğinin öteki vurgusu yapılarak geçildiği görülmektedir. Aynı uygulamaların Suudi Arabistan'da da var olduğu gerçeği dururken, ABD yönetimi, medya ve halkla ilişkiler şirketleri aracılığıyla, özellikle dönemin Irak Lideri Saddam Hüseyin'in anti propagandası üzerinden uluslar arası sistemi etkileme yolunu seçmiş, müdahaleye müttefik edinme çalışmasına girmiş, ardından ötesine geçerek, daha sonra uydurma olduğu ortaya çıkan 'nükleer silah' yalanıyla Irak'a müdahale yolunu gitmiştir. ABD ulusal tarihine baktığımızda 'ötekileştirme' kavramının birçok kere kullanıldığını görülebilmektedir. İlk olarak kıtanın ilk sahiplerine verilen 'kızılderili' tanımlaması dahi buna örnekti. Amerikan iktidar yapısı, ulusal yapısını oluştururken öncelikle Avrupa'yı öteki tanımlaması içerisine soktu. Huntington'ın

tanımına göre, ABD hem geçmişin temsili hem de, feodal, monarşik, sömürgeci, özgürlük düşmanı ve eşit olmayan bir yapıya sahipti. 2. Dünya Savaşı sırasında Nazi karşıtlığı üzerinden 'öteki' imalatı yapıldı. Savaş sonrası dönemde ise, Sovyetler Birliği ve komünizm tehlikesine vurgu vardı. ABD 'öteki'ni belirlerken, kendini hem ilerici gösteriyor hem de demokratik ve özgür dünyanın sesi olarak tanımlıyordu.

Soğuk Savaş dönemi boyunca ABD, dış politikada birçok hedefin peşinde koştu. Ancak tüm bu hedeflerin üstünde yer alan ulusal amaç tekti: Komünizmi alt etmek. 40 yıl boyunca Amerikan diplomasisi bu nihaî hedefin çevresinde döndü. Soğuk Savaş, Amerikan halkı ile yönetimi arasında ortak bir kimliğin oluşmasını sağlamıştı. Ancak savaşın sona ermesi, bu kimliği zayıflatacak ya da en azından değişmesine yol açacak. Heterojen, çok kültürlü, etnik ve ırksal ayrıma dayalı iç dinamikleriyle ABD, bütünlüğünü koruyabilmek için düşmana diğer ülkelerden daha çok ihtiyaç duyuyor. (Huntington: 2014, 113-114)

ABD'nin bütünlüğü her şeyden önce geliyordu. ABD'nin ötekiliği inşa etme süreci, 'kızıl tehlike' olarak adlandırılan Sovyetler Birliği'nin 1991'de yıkılmasının ardından da sona ermedi. 'Yeşil tehdit' olarak isimlendirilen İslami akımlara yöneldi. Bu dönemde çok tartışılan 'İslamofobi' kavramı da bu gelişmeler ışığında ortaya çıktı. 'İslam korkusu' olarak tanımlanabilecek İslamofobi, İslam dinine karşı süregelen ön yargı ve ayrımcılık anlamına gelmektedir. Fuat Keyman'a göre; "Ne yazık ki ABD ve özellikle Avrupa'da yaşanan, Müslümanlara karşı, İslam'a düşman, tehlikeli ya da öteki olarak kodlayan ve Avrupa'nın Müslümanlarla birlikte yaşayamayacağını öngören İslamofobi eğilimi yine de medeniyetler çatışması tezinin gücünü ortaya koymaktadır. "(Keyman: 2013, 33)

Uluslararası kimliğin oluşmasında, coğrafya, din ve kültür unsuru en önemli öğeler olarak öne çıkmaktadır. Ulus devletlerin var olma süreçlerinde oluşturduğu kimlikler, uluslararası ilişkilerde de var olan varlık- yokluk mücadelesinde yönetimlerin dönemsel politikalarına göre değişmektedir. Ötekinin var edilmesi yönetimin çıkarları üzerinden konumlandırılmaktadır. Söz konusu bu konumlandırma, hem dönemin iktidar odaklarının çıkarları üzerinden şekillendirilmekte, hem de rezerv halinde tutularak, istendiği zaman körüklenmektedir. Özellikle içinde bulunduğumuz ulus devlet döneminde, bu yaklaşımlar etnik köken ve aidiyet duygusu üzerinden kurulmaktadır. Sonuç olarak,

ulus devletlerin karşı karşıya geldiği olası vakalarda oluşturulan “öteki”lik kavramı iktidar odakları tarafından kamuoyunu çeşitli gerekçelerle ikna için kullanılmaktadır.

1.3. Türkiye'nin Ulus Devlet Miti ve Ötekileri

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu lideridir. Onun konuşmalarında yer alan söylemin ülkenin kurucu kodlarını ortaya koyduğu görülmektedir. Atatürk, 5 Kasım 1925'de Ankara Hukuk Fakültesi'nin açılışına katılmıştır. Oradaki konuşmasında; "Türk Devrimi nedir? Bu devrim, kelimesinin ilk önce işaret ettiği ihtilâl anlamından başka, ondan daha geniş bir değişmeyi ifade etmektedir. Bugünkü Devletimizin şekli, yüzyıllardan beri gelen eski şekilleri bir yana iten en gelişkin biçim olmuştur. Ulusun varlığını sürdürmesi için bireyleri arasında düşündüğü ortak bağ, yüzyıllardan beri gelen biçim ve niteliğini değiştirmiş, yâni ulus, dinsel ve mezhepsel bağ yerine, Türk ulusçuluğu bağı ile bireylerini toplamıştır." demiştir. Gazi Mustafa Kemal'in bu sözleri yeni Türk devletinin asli özelliklerini kısaca da olsa iletmekteydi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılı parçalanmanın asrı oldu. 1789'daki Fransız ihtilali en çok Osmanlı İmparatorluğu topraklarında etkisini gösterdi. Milliyetçilik(Ulusçuluk) fikri, Osmanlı'da parçalanmanın ateşini yaktı. İmparatorluk sınırlarında yaşayan birçok millet, milliyetçilik akımının etkisiyle, bağımsızlık isteğiyle, 1800'lü yılların başından itibaren ayaklanmaya başladı. Osmanlı Devleti'nde milliyetçilik akımının etkisiyle ilk ayaklanan millet Sırp'lar'dı. 1812 Bükreş Anlaşması ile Osmanlı'dan imtiyaz (ayrıcalık) elde eden ilk millet de Sırp'lar oldu. Arnavutların da 1912'de kendi devletlerini kurmasıyla Balkanlar'daki tüm milletler imparatorluk yönetimiyle bağlarını kopardı.

Aslında kırılma noktalarından biri Balkanlar değil, Ortadoğu'daki ayrışma oldu. 'Ümmetçilik' anlayışı etrafında birbirleriyle yaşayan Arap ve Türk halkları arasında da sorunlar baş gösterdi. 1. Dünya Savaşı sonrasında Arap coğrafyasında çıkan isyanlar karşılık buldu. Ortadoğu coğrafyasında yaklaşık 25 tane Arap ülkesi ortaya çıktı. Osmanlı'da son yüzyılda yaşananlar yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrasında kurulan rejimde çok etkili olacaktı. Ancak Türkiye ulusalcılığının söylemleri kendiliğinden doğmadı.

Baskın Oran'a göre, Osmanlı'da tarih açısından denenen ilk kurtuluş yolu Osmanlıcılık oldu. 'Jön Türkler' denen hareketin çabaları sonuç vermedi. 66

milyonluk Osmanlı İmparatorluğu 22 farklı milletten oluşuyordu. Özellikle Hristiyan milletleri alabildiğince milli bilinç kazanmış imparatorluğun ayakta tutulması kolay değildi. Savaş sonrası Anadolu topraklarında kalan insan sayısı 8,5 milyon civarıydı. (Oran: 1998, 23)

1. Dünya Savaşı koşulları sonrası yıkılan imparatorlukların yerini daha sonra
2. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olacak çoğunlukla milli-otoriter devletler oluşturdu. 1924 Anayasası'nın 2. maddesinde yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin temel esasları ortaya kondu; "Türkiye Devleti, cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, lâik ve inkılâpçıdır. Resmî dili Türkçedir. Başkenti Ankara şehridir." denildi. Elisabeth Özdalga'ya göre, resmi Kemalist milliyetçi ideoloji, bu tür çatışan duygulara iyi bir örnektir: Bir tarafta 'Batı'ya büyük hayranlık, diğer yanda yeni cumhuriyeti kendi 'halk'ının üstün nitelikleri temelinde meşrulaştırmak için şiddetli bir dürtü - bu, ortak dil ve etnik aidiyet açısından inşa edilen ulus anlayışıdır. (Özdalga: 2007, 100) Türkiye Cumhuriyeti Devleti de, diğer ulus devletlerin yaptığı gibi kendi ötekisini oluşturmaya başladı. Milliyetçilik yeni kurulan cumhuriyetin temel unsuru olarak ortaya konulmakta, kurucu parti konumundaki Cumhuriyet Halk Partisi'nin ideolojik kurgusunda 6 oktan biri olarak görülmekteydi. Georgeon'a göre, İsmet İnönü'nün "Milliyetçilik bizim tek iç uyum aracımızdır" sözünden hareketle yeni cumhuriyet adımlar atmıştır. Savaş öncesi ve sonrası anlaşmalarla zaten azalan hristiyan azınlıkların yerine muhacirler getirilmiştir. Ancak Türkiye'nin ulusal birliği açısından en büyük sorun ise, 'Kürt Sorunu' olmuştur. İslam da devlet yapısı içerisinde yeni cumhuriyette arka plana itilmiştir. (Georgeon: 2006, 20)

Bu çalışmada daha önce de bahsedildiği gibi, 'öteki' unsurunun oluşturulması aslında bir ihtiyaç doğmaktadır. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nde de, ulus devletin oluşturulması, "Ne mutlu Türküm" diyene sözünün de rehberliği etrafında oluşturulmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ötekileştirdiği unsurlara gelince; nüfusları azalsa da Hristiyan azınlıklar,(özellikle Ermeni ve Rum) Yahudiler ardından İslami cemaatler, Aleviler ve Kürtler ön plana çıkmaktadır. Uluslararası arası ilişkilerde ise, özellikle Yunan ve Arap milletleriyle ilgili bir ötekileştirmenin olduğu görülmektedir.

Ulus devletler için en önemli şey ulusal bir aradalık yani iç birliktelik oluşturmaktır. Bu ulusal birliğin oluşumunda en önemli adımlardan biri de 'öteki'nin ortaya konulmasıdır. Ulus devlet bekası açısından bu ölçüyü ortaya koymak ve varlık nedenini açıklamak zorundadır. Bu durumun bazı ülke ve milletlerle karşılıklı

olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye ve Yunanistan arasındaki durum buna güzel bir örnektir; İzmir'in işgalden kurtarılması yeni Türk devleti için önemli başarılarından biri olarak gösterilirken, Yunan tarihinde 'Megale İdea'nın çöküşü olarak karşımıza çıkar. Türkçede yer alan "Yunan'dan dost, ayıdan post olmaz" sözüne karşı, "Türk'ten dost olmaz çünkü arkadan vurur" ifadesi iki ülke halkının karşılıklı 'öteki' kavramına yaklaşımını ortaya koymaktadır. (Özsüer: 2015, 166)

Ermeni ve Ermenistan algısında da, karşılıklı aynı ayrıştırıcı dili görmek mümkündür. Özellikle toplumsal hayatta, "Ermeni dölü" gibi hakaret için kullanılan ifadeler ayrımcılığı anlatan en net örneklerdendir. Medya ve basın anlamında da ötekileştirici dilin örneklerine ulaşılabilmektedir. Bu durum medyada da kimi zaman başlıklarla "içselleştirmiş", "normalleştirmiş" olarak görülmektedir.

İslami cemaatlerin ötekileştirilmesine gelince, bu grupların Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminin ilk birkaç yılına kadar devlet tarafından ayrımcılığa uğradığını söylenmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin iktidar odağı olarak kaldığı kabul edilen 2007 yılına dek özellikle başörtü kavramı üzerinden derin tartışmalar yaşandı. Başörtüsü yasağının laikliğin bir gereği olduğu yönündeki kanı, yasalarla ilgili mevcut kurumsal veya fiili yorumların neredeyse amir hükmü durumunda görünüyordu. Gerek Anayasa Mahkemesi kararlarının gerekçelerinde gerekse de üniversite ve yargı çevrelerinin yasağı savunmasında başvurulmuş en güçlü argüman bu olduğu halde, bu yargı ve yorumların halk tarafından kahir bir ekseriyetle reddedildiği açıkça görülmekteydi. 18 Nisan 1999'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Fazilet Partisi milletvekili Merve Kavakçı'nın başörtüsüyle girme girişimi sonrası Türk medyasında bazı gazetelerde yer alan manşetler de buna örnekti.

"Türban Sabotajı" (Milliyet, 19 Nisan 1999)

"Tahrik Tutmadı" (Radikal, 19 Nisan 1999)

Hürriyet Gazetesi de, 'Tarihi Uyarı' manşetine yer vererek, Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in, "Meclis, devlete meydan okunacak yer değildir" ifadelerine yer veriyordu. Erdoğan iktidarındaki Türkiye, İslami olarak tarif edilen kesimlere karşı ayrımcılığa son verse de, Aleviler konusunda aynı yönde adımları atmadı.

Türkiye’de cumhuriyet tarihinin en köklü sorunu ise, Kürt sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. 70’lerin ortalarından itibaren PKK’nın (Kürdistan İşçi Partisi) ortaya çıkışıyla birlikte silahlı çatışma unsurunun ön plana çıktığı sorun aslında Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren asli sorun kaynağı olarak görüldü. 1925’teki Şeyh Said Ayaklanması ve 1937-38 yıllarındaki Dersim isyanı ve katliamı, Türkiye Cumhuriyeti döneminde Kürtlerin ilk başkaldırıları oldu. On binlerce ölüme yol açan Kürt sorunu, bir ayrışma unsuru olarak devletin de kısmi desteğiyle normalleşti. Oran’a göre, Osmanlı döneminde Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş ideolojisinin öncüleri olarak kabul edilen Jön Türkler, Osmanlı ulusu yaratmaya pek gönüllü değillerdi. İmparatorluk parçalanmaya başlayınca, kerhen de olsa Osmanlıcı göründüler. (Oran: 1998, 23) ‘Osmanlıcılık’ ve onun yanındaki ‘Ümmetçilik’ akımı, Abdülhamit yanlılarının savundukları düşünceydi. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından yıllar sonra aynı politik damarın temsilcileri, ‘Ümmetçilik’ akımını temsil yeteneğiyle aynı paralelde davrandı. 80’lerden itibaren etkili olan Erbakan liderliğinde MSP, Elisabeth Özdalga’ya göre, seçim kampanyalarında etnik kimlikle ilgili mevzuları daha az dile getirdi ve onun yerine, ülkenin Türk ve Kürt vatandaşlarının İslam’ı ortak bir bağ olarak paylaştığını vurguladı. Erbakan, bu strateji yoluyla, hem partisinin İslami değerlere bağlılığının hem de Türkiye’nin vatandaşları arasında etnik kökenlerine bakılmaksızın, ulusal birlik duygusu geliştirme arzusunun altını çizmeye çalıştı. (Özdalga: 2007, 112)

Bu politik anlayışın iz düşümü olarak kabul edilen Adalet ve Kalkınma Partisi de, Erdoğan önderliğinde özellikle, ‘çözüm süreci’ olarak adlandırılan Kürt sorununa çözüm aradığı iddia edilen süreçte, bir takım olumlu ilerlemelerle birlikte, ümmet ve İslam vurgusu yaparak, Kürt etnik yapısına kendisini ait hissedenleri etki alanında tutmaya çalışmaktaydı. ‘Çözüm Süreci’ adlandırılan dönem özellikle 2011’de başlayan Suriye İç Savaşı sonrası yaşananlar sürecin sonlanmasına neden oldu.

1.4. İsrail'in Ulus Devlet Miti ve Ötekiler

İsrail’in ulus devlet mitinin oluşturulmasında önemli olan etken din olgusudur. Yahudi dini mensubu olma İsrail’de var olan ayrımcılığın temel ögesidir. İsrail’in kurulmasına neden olup öne çıkan en önemli iki olgu ise Antisemitizm ve Siyonizmdir. Bu iki olgu birbirlerine bağlıdır. Siyonizmin aslında Antisemitizm’den beslendiği ve ona ihtiyaç duyduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Ulus devletlerin kimlik oluşturulması sırasında kullandığı ötekileştirme kimliği, Yahudilerin,

'ötekileştirildiği' Antisemitizm ve ona tepki olarak doğduğu belirtilen Siyonizm üzerinden İsrail nazarında var olmaktadır. Eski Ahit'te Kudüs'ün adı Siyon olarak geçmektedir. Kudüs'ün kurulduğu tepelerden birinin adı da Siyon tepesidir. Surlar içindeki Eski Kudüs'ün 11 kapısı vardır; bunlardan 7'si açık 4'ü kapalıdır. Bu kapılardan birinin adı da Siyon'dur. Siyon aynı zamanda, Babil'e gönderilen Yahudilerin yeniden Kudüs'e dönmesinin ifadesidir. Antisemitizm ise, İsrail'in kuruluşuna yol açan tarihsel süreçte özellikle Avrupa'da Yahudilere yapılan ayrımcılığın karşılığıdır. Hristiyan ülkelerin Yahudilere duydukları tarihi düşmanlığın sebebi dinseldir, çünkü Hristiyan inancına göre; Museviler Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesine neden olmuşlardır. Siyonizmin kurucusu olarak bilinen Theodore Herzl'in özellikle Fransa'daki Dreyfus davasından etkilendiği ve Yahudiler için bir yurt talebini dile getirmeye başladığı bilinmektedir.

Neden bir Yahudi devletinin İsrail'de kurulduğu konusuna gelince; vaat edilmiş topraklar vurgusu yapılmaktadır. Tevrat'ın, Hz. Musa ve ona inananların Mısır'dan Kudüs'e göçü sırasında 40 yıl süren çöl yaşamı sırasında indirildiğine inanılmaktadır. Musevilik tarihteki en eski tek Tanrılı din konumundadır. Kitabın birçok bölümünde, Yahudilerin "kutsal topraklar" olarak ifade edilen bölgedeki mücadelelerini konu alınmaktadır. Bugünkü İsrail devleti bayrağındaki, "Hz. Davut Yıldızı" şeklindeki sembolün, iki mavi şeridinin, şu an Türkiye topraklarında bulunan Fırat ve Dicle nehirleriyle, İsrail'in güneyindeki Nil'i işaret ettiği yönünde ifade edilmektedir. Hz. İbrahim'in çölde geçen mücadelenin ardından "Yahudi yurduna" yerleşmesi ve "vaat edilmiş topraklar" imgesi kitabın içinde yer almaktadır. Tevrat'ın Yaratılış 17. bölümde yer alan, "Sünnet: Antlaşma Simgesi" adlı kısımda şöyle denilmektedir;

"Artık adın Avram değil, İbrahim olacak. Çünkü seni birçok ulusun babası yapacağım. Seni çok verimli kılacağım. Soyundan uluslar doğacak, krallar çıkacak. Antlaşmamı seninle ve soyunla kuşaklar boyunca, sonsuza dek sürdüreceğim. Senin, senden sonra da soyunun Tanrısı olacağım. Bir yabancı olarak yaşadığın toprakları, bütün Kenan ülkesini sonsuza dek mülkünüz olmak üzere sana ve soyuna vereceğim. Onların Tanrısı olacağım."

Yahudi ırkı da, Tevrat referansıyları diğer ırklardan üstün tutulmaktadır. On emirde dahi bunu hissetmek mümkündür. Bu emirler, aslında Yahudi hayatının çerçevesini çizmek için vardır. Belgede, 'Yahudi Tanrısı' üzerinden emirler

verilmektedir. Kitab-ı Mukaddes, daha çok 'bir halka' indirgenmiş bir 'din' algısı vermektedir. Kitap, kendiliğinden 'öteki' karşılığını oluşturmakta, örneğin; köle kavramı direkt olarak kullanılmakta, yani öteki olan birilerine kitabın içinde yer verilmektedir. Kitabın bu dili, kitleler üzerindeki etkisini de azaltsa da, Musevi inancına sahip kişiler için, kısmı anlamda "seçilmiş" niteliği vurgusuna sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu İsrail'de "Yahudi devleti" vurgusuyla, anayasal nitelikte koruma alanı içerisine alınmaktadır.

İsraili siyasetçiler için İsrail'in 'bir Yahudi Devleti' olması prensibi, sıradan bir 'devlet' anlayışından çok daha önemlidir ve mümkün olan tüm yollarla bu anlayış Yahudi nüfusun zihnine zerk edilmiştir. 1980'li yılların başlarında bu anlayışa muhalefet eden küçük bir İsrail Yahudi topluluğu ortaya çıktığında, 1985 yılında İsrail Parlamentosu Knesset'in büyük çoğunluğu tarafından (diğer maddelerin içeriğini umursamayan ve çok özel düzenlemeler olmaksızın yürürlükten kaldırılamayacak olan) bir anayasa maddesi geçirilmişti. Bu yasaya göre kendi programında, "Yahudi devleti" prensibine açıktan muhalefet eden ya da onu demokratik yöntemlerle değiştirmeyi teklif eden hiçbir parti, Knesset seçimlerine katılamaz. (Shahak: 2004, 21-22)

İsrail Shahak'a göre, Yahudilerin Filistinlilere yaptığı ayrımcılığın nedeni sadece Filistin'de yaşamakta olmalarıdır. İsrail Devleti, özellikle üç alanda; yerleşim hakkı, çalışma hakkı ve yasalar önünde eşitlik hakkı anlamında ihlalleriyle gündeme gelmektedir. Buna göre, İsrail, kendisinin düşük statüdeki Yahudi olmayan vatandaşlarının resmi devleti değildir. Sadece Filistinlilerin değil, Yahudi olmayan tüm insanların bu topraklardan faydalanması yasaklanmıştır. Yerleşim konusundaki ayrımcılık, İsrail topraklarının yüzde 92'sinin devlet arazisi olduğu ve Yahudi Ulusal Fonu tarafından dağıtılabileceği gerçeğine dayanmaktadır. Çalışma hakkının reddi demek, Yahudi olmayan kişilerin JNF'nin düzenlemelerine göre İsrail toprak otoritelerinin yönetimindeki arazilerde çalışmasının resmi olarak engellenmesi demektir. (Shahak: 2004, 22-23-24)

1.5. Türkiye - İsrail İlişkilerinin Tarihsel İzleği

Osmanlı döneminden sonra Türk-Musevi ilişkileri 14. yüzyıla kadar dayanmaktadır. İlk Musevi kafilesi yaklaşık 700 yıl önce Osmanlı egemenliğindeki Edirne'ye sığınmıştır. Ama asıl büyük Yahudi akını 2. Beyazıt döneminde

gerçekleşmiş, İspanya'dan kaçan Yahudiler, Osmanlı topraklarını kendilerine yurt edinmiştir. O dönemde Osmanlı'nın yetişmiş eleman anlamında eksikliğini gidermişlerdir. Osmanlı döneminde Türklerle Museviler arasındaki gerilim ise, Yahudilerin Filistin topraklarını yurt edinmek istemesiyle başlamıştır.2. Abdülhamit, Yahudilerin Filistin'de toprak satın alma ve yerleşme planlarını sezmiş ve Filistin'e göçü 1883 yılında yasaklamıştır. O dönemde, Siyonist hareket Yahudi göçüyle ilgili olarak elde ettiği başarılarla rağmen, yeni bir Yahudi devletinin kurulması için gerekli uluslararası desteği sağlayamamıştır. Ortaylı'ya göre, 2. Abdülhamit'in Yahudilerin Filistin'e yerleşmesinin engellemesinin nedeni antisemitik bir tutum değildi. Aynı zamanda Osmanlı, Lübnan'a benzer yeni bir sorun istemiyordu. Beklenen büyük savaşta, diğer devletlerin de müdahalesiyle durum daha da içinden çıkılmaz bir hal alabilirdi. Bazı kaynakların iddiasına göre, "2. Abdülhamit Theodor Herzl ile hiç görüşmedi" dense de Ortaylı iki görüşme olduğunu ve 2. Abdülhamit'in, Herzl'in teklifini reddettiğini belirtmiştir.

Herzl 17 Mayıs 1901'deki ilk mülakatında kendisine bir Mecidiye nişanı ihsan edilerek baştan savılmıştı. Haziran 1902'de ikinci defa gelerek bir mülakat daha istedi. Bu sefer aracılık yapan Hahambaşı Moshe Levi idi. Herzl burada bilinen meşhur teklifi; yani Filistin'e Girit'in benzeri özerk bir statü verilmesi ve Yahudi göçüne göz yumulması karşılığı Osmanlı borçlarının ödenmesi için teşebbüse geçecekleri teklifini yapmıştı. 2. Abdülhamit, bu teklif üzerine "Yahudi milletine karşı derin sempatisi olduğu, ancak bu isteklerini yerine getirirse büyük devletlerle özellikle Rusya ile başlarının derde gireceği, meseleyi nazırlarla da tartışması gerektiği" gibi bir cevap verdi. (Ortaylı: 1981, 115)

Abdülhamit'in Alman raporlarında da Herzl'in isteğinden 'olmayacak şeyler' diyerek bahsettiği bilinmektedir. 2. Abdulhamit Polonyalı soylu Kont Philippe de Newlinsk aracılığıyla Herzl'e mektub göndererek şöyle demiştir;

"Eğer Mr. Herzl senin bana arkadaşım olduğun gibi bir arkadaşın ise ona nasihat et, bu konuda bir diğer adım atmasın. Ben bir karış toprak bile olsa satamam. Zira bu vatan bana ait değil, milletime aittir. Benim milletim bu toprakları savaşta kanlarını dökerek kazanmışlar, onu kanları ile verimli kılmışlardır. Bu toprak bizden sökülüp alınmadan evvel, biz onu tekrar kanlarımız ile sularız. Benim Suriye ve Filistin alaylarımın efradı birer birer Plevne'de şehit düşmüşlerdir. Onlardan bir tanesi dahi dönmek üzere muharebe meydanlarında canlarını vermişlerdir." (Öke: 1991, 56)

Bu dönemde 2. Abdülhamit'in verdiği karşılık İsrail'i kurma ideali içinde olan Herzl'in planlarını bir nebze de olsa sekteye uğratmıştır. Ancak Osmanlı döneminin bitişi sonrası ise Yahudilerin Filistin'e yerleşmesi büyük bir hız kazanmıştır. Özellikle Nazi soykırımı sonrası Avrupa'daki Yahudilerin bölgeye akın akın kabileler halinde geldikleri görülmektedir. Modern Türkiye Cumhuriyeti ile İsrail arasındaki ilişkiler, İsrail'in kurulduğu 1948'den hemen öncesine denk gelmektedir. Özellikle Türkiye'nin 1945 ile 1947 arasında Filistin meselesine dair Birleşmiş Milletler'deki görüşmelerde Arap yanlısı tutum sergilediği belirtilmektedir. Filistin'e bağımsızlık verilmesini ön gören Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndaki teklifleri desteklemektedir. Türkiye, 1947'de BM Genel Kurulu'nun Filistin'in Araplar ve Yahudiler arasında paylaştırılmasını ön gören karara, Arap ülkeleriyle birlikte aleyhte oy kullanmıştır. Siyonist hareketin desteklediği taksim kararına karşı çıkması sonrası Türkiye'nin tavrında değişikliğe gittiği görülmüştür.

Türkiye'nin politika değişikliğinin en önemli etkeni, batıya olan ihtiyacından kaynaklanmaktadır. O dönemde Boğazlar üzerinde de hak iddia etmeye çalışan Sovyetler Birliği'nin de baskısını hisseden Ankara Yönetimi, batı ve özellikle ABD ile anlaşma yoluna gitmiştir. Ömer Kürkçüoğlu, Türkiye'nin politika değişikliğinin sadece batıdan gelen desteğe ihtiyaç duymasından dolayı değil aynı zamanda ABD Başkanı Truman'ın "İsrail'in refahı ve varlığına" olan ilgisinden kaynaklandığını belirtmektedir. Türkiye'nin Ortadoğu'daki Arap bloğuna karşı tutumu ilk olarak BM Genel Kurulu'ndaki oylamayla Filistin Uzlaşma Komisyonu kurulması sırasında yaşanmıştır. Türkiye hem Arap bloğunun aksine çok geniş yetkilere sahip olan komisyonun kurulması lehinde oy kullanmış hem de Fransa ve ABD ile birlikte komisyonun üç üyesinden biri olmuştur. (Kürkçüoğlu: 2010, 10) Bu arada İsrail'in kuruluşu 14 Mayıs 1948'te ülkenin kurucu başbakanı David Ben Gurion tarafından ilan edilmiştir. Türkiye'nin yeni devletin kuruluşuna karşı ilk tutumu bekle-gör olsa da, özellikle Arapların Arap-İsrail savaşı sonrası büyük kaybı ve İsrail'le barış masasına oturması sonrası Ankara yönetimi Tel Aviv hükümetini tanıma yoluna gitmiştir. Türkiye, Arap ülkelerinin tüm tepkilerine rağmen kurulmasından yaklaşık 11 ay sonra, 28 Mart 1949 tarihinde İsrail devletini tanıyan ilk Müslüman nüfusa sahip devlet olmuştur. Tanıma gerekçesini ise; "İsrail, BM'ye üye olmuştur, dolayısıyla Türkiye de yeni kurulan bu devleti BM Örgütünün evrenselliği çerçevesinde tanımıştır" şeklinde yapmıştır. Türkiye, 1950'nin Ocak ayında, İsrail devletinin

kuruluşundan yaklaşık 1 buçuk yıl sonra Tel Aviv'e İlk maslahatgüzarını atadı, aynı yılın Temmuz ayında ilk ticaret anlaşmasını imzaladı. (Oran: 2009, 619)

Soğuk Savaş döneminde özellikle 1950'li yıllarda Türkiye ve Ankara hükümeti açısından birinci öncelik Sovyetler Birliği tehdidi olarak öne çıkmaktadır. Sovyetler Birliği tehdidi Türkiye'yi yeni işbirlikleri arama çabasına itmektir. 1955 yılında Türkiye Arap ülkeleriyle birlikte Sovyet Rusya'sına karşı güvenlik bloğu oluşturma çabasına gitmiştir. Önce Ankara ile Bağdat hükümeti arasında imzalanan pakta Bağdat Güvenlik Paketi adı verilmiştir. Aynı güvenlik paketi, daha sonra İngiltere, İran ve Pakistan'ın katılımlarıyla genişlemiştir. Bağdat Güvenlik Paketi'nin en önemli sonuçlarından biri, Türkiye ile İsrail ilişkilerinin olumsuz etkilenmesi olmuştur. Aynı dönemde yaşanan 1956 Süveyş Bunalımı da ikili ilişkilerde sıkıntıya yol açmıştır. Ancak Türkiye İsrail yönetimine karşı görünebilecek adımlar atıp, Tel Aviv'deki temsilciliğini Kasım 1956'da maslahatgüzar seviyesine indirirse de, Türk Dışişleri Türkiye'nin tutumunun Bağdat Paketi'ne sadakat anlamında olduğunu ve Tel Aviv yönetimine karşı bir tutumun olmadığı konusunda İsrail'i bilgilendirmiştir. (Balci: 2010,137)

1960'lı yıllarda ise Türkiye'nin Ortadoğu politikasındaki en belirleyici etken Kıbrıs meselesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Türel, özellikle Kıbrıs meselesi ve Ankara hükümetinin ekonomik çıkmazları nedeniyle daha dengeli ve hatta Arapları kollayan bir politika izlediğini söylemektedir. Türkiye'nin, yeni politikası çerçevesinde, Yaser Arafat'ı desteklemesi ve 1967'deki Arap-İsrail Savaşı'nda kuvvet kullanarak toprak kazanımına karşı olduğunu açıklaması bunun en büyük göstergelerindendir. (Türel: 2010, 13)

1973'teki Arap-İsrail savaşında da Türkiye, Arap ülkelerinin yanında yer aldı. Ankara hükümeti, İsrail'e yardıma gitmek isteyen ABD uçaklarının İncirlik'ten kalkışına izin vermedi. Ancak İsrail'e savaşta olan Mısır ve Suriye uçaklarının yakıt ikmaline yardımcı oldu, Sovyetler Birliği'ne ait uçaklarının hava sahasını kullanarak bu uçakların yakıt ikmali yapmasına izin verdi.

1967 Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin politikasında neden böyle bir değişiklik yaptığı konusu değişik görüşlerce farklı farklı yorumlanmaktadır. Torlak'a göre; kimilerince bu durumun arka planında Kıbrıs sorununun yattığı düşünülmüş ve Türkiye'nin Kıbrıs ile ilgili dostlara ihtiyacı olduğu biçiminde yorumlanmaktadır. Kimi Arap aydınları tarafından da bu durum, Kıbrıs sorunuyla ilişkilendirildiği gibi bir de buna ek olarak ekonomik açıdan Araplara ihtiyaç duyulduğu biçiminde

yorumlanmaktadır. Ancak dönemin alınan kredileri incelendiğinde aslında bu dönemde Batı yandaşlığına ilişkin bir azalmanın olmadığı ortaya çıkmaktadır. Çünkü Türkiye bu dönemde Batı'dan, eskisine oranla daha fazla kredi almaktadır. Kendi içinde yaşadığı gelgitleri ise Türkiye'deki sol partilerin ABD düşmanlığı ve sağ partilerin Orta Doğu ülkeleriyle ortak din çatısı altında toplanması olarak değerlendirilebilmektedir. (Torlak: 2010, 60)

Oran'a göre ise, Türkiye'nin dış politikasını gözden geçirmesine yol açan ilk neden, 1960 darbesi sonrası 27 Mayıs iktidarının Demokrat Parti hükümetinin her türlü politikasını eleştirme sürecini başlatmasıydı. Özellikle 1961 Anayasası'nın özgürlük ortamında, dış politika ilk kez partiler üstü kabul edilerek kamuoyunda tartışılmaya başlandı. İkinci neden ise, Soğuk Savaş'ın yerini yumuşamaya bırakmasıydı. Bloklar arası ilişkilerdeki yumuşama blok içi çatışmaların yaşanmasına olanak sağlayınca, Türkiye ile Yunanistan arasındaki Kıbrıs sorunu yeniden alevlendi ve Türkiye bağımsızlığını yeni kazanan devletlerin çoğunluğu oluşturduğu uluslararası platformda ne denli yalnız kaldığını açıkça gördü. Bu durumu gidermek için ilk olarak komşu Arap devletlerine yaklaşma çabalarına hız verdi. (Oran: 2009, 784)

Mescid-i Aksa'nın 1969'da kundaklanmasının ardından da Türkiye Arap bloğuna yakın bir tutum içerisindeydi. 10 Kasım 1975 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Siyonizm'in bir çeşit 'ırkçılık ve ırki ayrımcılık' olduğuna dair 3379 sayılı karar oylandı. Türkiye bu kararda Araplarla aynı yönde oy kullanarak, kararın kabulünü sağladı. Batılı Avrupa ülkelerinin çoğu hayır oyu verse de, ABD tasarıya karşı çıksa da, Türkiye de Siyonizm'i ırkçılık olarak kabul eden karara, evet oyu vermiş, yine Arap ülkelerinin yanında yer almıştı.

1980 12 Eylül'ündeki askeri darbe de, Türkiye'nin İsrail politikasında önemli bir değişikliğe gitmedi. Bu dönemde de İsrail'in attığı tek taraflı adımlar iki ülke ilişkilerini belirleyici gerilimlere yol açtı. Tel Aviv hükümetinin, İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği Doğu Kudüs'ü ilhak etmesi ve ardından birleşik Kudüs'ü İsrail'in, 'ebedi ve değişmez' başkenti ilan etmesi bu dönemde İsrail ve Türkiye arasındaki ilk gerilimdi. Türkiye, doğu Kudüs'te başkonsolosluğunun kapısına kilit vurdu ve daha sonra ilişkileri en düşük seviye olan ikinci katiplik düzeyine kadar indirdi. Türkiye Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in İsrail'i bölgedeki istikrarsızlığın kaynağı olarak göstermesi ise, hem İsrail'in hem de ABD yönetiminin tepkisine yol

açtı, gerilim yükseldi. Ocak 1981’de 61 Amerikalı Senatörün, Türkiye’nin Washington Büyükelçisine mektup göndererek, Türkiye’ye tepkilerini dile getirmesi ABD’nin iki ülke ilişkilerinde İsrail’den yana aldığı tavrın örneklerindendi.

1983 sonrası Turgut Özal döneminde ise, çok yönlü dış politika olarak tarif edilen dış politika uygulamasına geçildiği belirtilmektedir. Özal, hem batıyla hem de doğuyla bilhassa Ortadoğu’daki ülkelerle olan ilişkileri ihmal etmeme çizgisinde kalmaya çalışmaktadır. Başbakanlığa seçilen Turgut Özal, İsrail ile ilişkilerin kesilmesini isteyen Arap ülkelerine, “Çıkarlarımızı düşünmek zorundayız. Amerika’daki İsrail lobisinin de rolünü biliyoruz” karşılığını vermiştir. Aynı dönemde Cumhurbaşkanı Kenan Evren FKÖ lideri Yaser Arafat’la da görüşmüştür. Ancak önemli olan Türkiye’nin Lübnan’daki İsrail karşıtı olan Emin Cemayel yönetimine karşı düzenlenen operasyonda hükümetin ABD’nin yakıt ikmali için İncirlik Üssü’nü kullanmasına izin vermesidir. (Tavlaş Akt. Türel: 2010, 14)

Türkiye’nin Araplarla da yan yana gözüken ancak İsrail’le de sıcak ilişkilere önem verdiği bu dönemden itibaren Türkiye-İsrail ilişkilerinde yakınlaşmalar artmaya başlamıştır. Bir sene sonra Dönemin Başbakanı Özal, ABD’ye gittiğinde İsrail lobisi temsilcileriyle bir araya gelmiştir. Ancak Türkiye-İsrail arasındaki sıcak ilişkiler sekteye uğramıştır. 1985 yılında aynı şekilde ABD’nin New York kentindeki BM toplantılarına giden Dönemin Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu’na İsrailli mevkidaşından görüşme talebi geldi. Talebe olumlu yanıt verdi ancak görüşmeden bir gün önce Tunus’taki FKÖ kamplarının İsrail tarafından bombalanmasına Türkiye büyük tepki gösterdi. Dışişleri Bakanı Halefoğlu, görüşme talebini reddetti. Türkiye, Özal döneminde dengeli bir politika izlese de, 1988’de Cezayir’deki toplantı sonrası açıklanan Filistin Devleti’ni kuruluşundan itibaren hızlı şekilde tanıdı. İsrail yönetimi, Türkiye’ye tepki gösterse de, Ankara yönetimi bölge halklarının ve tüm devletlerin barış içinde yaşama hakları olduğu konusunda görüş bildirdi. Aynı dönemde Filistin Lideri olarak uluslararası camiada kabul gören Yaser Arafat da, Ankara’da ağırlandı.

1990’lı yıllarla beraber iki ülke ilişkilerinde askeri ve bölgesel çıkarlar ön plana çıktı. PKK’ya karşı işbirliği ve bölge dengeleri açısından iki ülkenin yakınlaşmaları kaçınılmazdı. Bölgedeki Arap ülkelerinin İsrail’e olan tutumu ve Türkiye’nin güvenlik endişeleri sonrası iki ülke yakınlaşması sürdü. Özellikle 1991’deki 1. Körfez Savaşı sonrası bölgeye Çekiç Güç’ün gelmesi dönüm noktası

oldu. Terör örgütü PKK'nın otorite boşluğundan yararlanması, Türkiye'nin endişelerini daha da arttırdı. Türkiye'nin askeri mücadelede İsrail'den yararlanması gerekiyordu. Türkiye, Filistin-İsrail barış sürecinin başlaması sonrası 1991 yılının son gününde Tel Aviv yönetimine jest yaptı, diplomatik ilişkilerini, 'büyükelçilik' seviyesine çıkardı. Ama aynı dönemde, 1980 yılında kapadığı Doğu Kudüs Başkonsolosluğu'nu da Filistinlilere yönelik olarak açıp, Filistin tarafını da ayrı bir mahiyet olarak gördüğünü ilan etmiş oldu.

Güvenlik sorunu ve teröre karşı işbirliğinin ön planda olduğu bu dönemde, Türkiye ile İsrail arasında iki önemli anlaşma imzalandı. 1994'te güvenlik, 1996'da askeri alanda eğitim ve işbirliği anlaşması iki ülke arasındaki savunma atılımının önemli adımlarıydı. Anlaşmaların ardından Türkiye ve İsrail, ABD'yi de yanlarına alarak 1998'de Akdeniz'de ortak tatbikat düzenledi.

1998 yılında Türkiye'de 28 Şubat Dönemi olarak adlandırılan döneme denk gelmekteydi. Dönemin Refah Partisi lideri ve Başbakan Necmettin Erbakan'ın İsrail'le yönelik eleştirileri de gündeme geldi. Refah yol hükümetinin Türkiye tarihinde post-modern darbe olarak nitelendirilen olayla iktidardan indirilmesi sırasında özellikle iki ülke ilişkilerinde ekonomik ve ticari istikrar devam etti. Özellikle dönemin Başbakanı Necmettin Erbakan'ın muhalefette olduğu dönemde söylediği İsrail'e mevcut anlaşmaları iptal edeceğini ifade etmesi, Türkiye-İsrail ilişkilerinin sekteye uğrayacağı görüşü yaygın olsa da, İsrailli yetkililerin, "Türkiye'de askeri ve diplomatik çevrelerin yönlendirmesi" ile bu ilişkinin devam edeceği beklentileri doğru çıkmıştır. Bu durum, özellikle iki ülke ilişkilerinde sivil siyasetin nasıl devre dışı bırakıldığının göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in "İsrail'le olan askeri anlaşmanın kesintisiz süreceğini, Refahyol'un bu anlaşmayı etkilemeyeceğini" belirtmesi de, devletin başı konumundaki siyasi figürün seçilmiş başbakanın görüşüne karşı askerin yanında yer aldığına göstergesi olmuştur. (Sherman Akt. Balcı: 2011, 123)

İsrail-Türkiye gerilim anlarından birini 28 Eylül 2000 tarihindeki tarihi bir olaydan sonra yaşamıştır. İsrail'de dönemin Likud Partisi Lideri Ariel Şaron'un Kudüs'te Mescid-i Aksa Camiini ziyaret etmesinin ardından 2. İntifada başlamıştır. Ardından 6 Şubat 2001 seçimlerini kazanan Ariel Şaron İsrail Başbakan oldu. 2. İntifada ile birlikte Filistin halkına karşı, "orantısız güç" kullanılması Türkiye'de

tepkiyle karşılandı. Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit, Şaron'a Türkiye ziyaretinde, "Eğer barış umudu kaybedilirse, ilişkilerimiz kötü etkilenebilir" uyarısında bulundu. Türkiye ile İsrail arasındaki görüş ayrılıkları ön plana çıktı. Diplomatik kaynaklar, görüşmeleri "fırtınalı" olarak nitelendirdiler. Dönemin Başbakanı Ecevit, barış görüşmelerine başlamak için İsrail'in şiddetin tamamen sona ermesini ön koşul olarak koymasının gerçekçi olmadığını söyledi. (<http://arsiv.ntv.com.tr/news/98433.asp>)

İsrail daha sonra Türkiye'nin uyarısını dikkate almazken, operasyonları artırınca, Türkiye'de İsrail karşıtı sokak protestoları gerçekleşti. Başbakan Ecevit, İsrail'i, 'soykırım' yapmakla suçladı;

"Filistin devleti yok ediliyor: Arafat şimdi İsrail askerlerinin elinde tutsak durumda. Ya sürgüne gidecek ya da belki canından olacak. Yalnız Arafat değil, tümüyle Filistin devleti adım adım yok edilmekte. Filistin halkına karşı dünyanın gözleri önünde soykırım uygulanmakta. İsrail yönetimi BM Güvenlik Konseyi kararlarına da meydan okumakta." (İsrail Soykırım Yapıyor: Radikal Gazetesi: 5.4.2002)

Ekonomik ve askeri ilişkiler ise, bu geriliminden neredeyse hiç etkilenmedi. Ekonomi ve askeri ilişkiler gelişse de, 2000'li yılların başıyla birlikte iki ülkenin jeo-stratejik ortaklık içine girmesine neden olan koşullar da hafifleme oldu. İsrail ve Türkiye ilişkilerinde gelişim önce yavaşlamaya başladı, ardından Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında düşüşe geçti. Yeni hükümet, özellikle Suriye ve diğer Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirirken, İsrail-Türkiye ilişkilerinde gerilim arttı. Türkiye, özellikle uluslararası platformlarda İsrail yönetimi ve liderliğini sert şekilde eleştirdi. İşbirliği döneminin ardından gerilim dönemine geçildi. AK Parti iktidarı döneminde, İsrail ve Türkiye arasında 4 büyük kriz gündemi oluştu.

1.6. Türkiye - İsrail İlişkilerinin Sorunsal Arka Planı ve İki Ülke İlişkilerinde Kriz Dönemleri

Türkiye-İsrail ilişkilerinde özellikle İsrail'in kuruluş aşaması sırasında herhangi bir aksaklık yaşanmamıştır. Türkiye bekle-gör politikası izlese de, İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke olarak tarihe geçmiştir. Çelikkol'a göre; Türkiye'nin İsrail'i

tanınması ise, Dışışleri Bakanı Necmi Sadağ'ın 1949 yılı Nisan ayında Washington'a gerçekleştireceği ziyaretin hemen öncesinde gelmesi, bu kararda Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra batı ve özellikle ABD ile gelişen ilişkilerinin önemine işaret etmektedir. (elikkol: 2014, 61) Türkiye'nin İsrail'e yönelik siyaseti genel itibariyle dönemselsel olarak değışkenlik gösterse de, özellikle 90'lı yıllarla birlikte denge politikası şeklinde konum almaktaydı. Türkiye, İsrail'le işbirliği yapsa da, güçlü bir stratejik ittifak arayışı ve anlayışı içerisinde bir görüntü vermemekteydi. Türkiye-İsrail ilişkileri özellikle Ortadoğu'daki uzun soluklu çatışma sürecinin savaşı ya da büyük bir gerilime dönüştüğu dönemlerde sıkıntıya düşmektedir.

Krizler, sistem ve sistem öğelerinin – ki burada devletler olarak karşımıza çıkmaktadır- çevreleriyle olan ilişki ve varlıklarını tehdit eden durumlar olarak adlandırılmaktadır. Lutz Huth ve Jürgen Schulz'a göre; krizler aniden sürpriz etkisiyle ortaya çıkmakta ve önceden tahmin edilememektedir. Krizler sonrası doğru ya da yanlış olduğuna bakılmaksızın karar verilmelidir. Aynı zamanda sistem ve sistem öğelerinin üst düzey hedeflerini, değeriğini ve varlıklarını tehdit etmektedir. Krizler aynı zamanda yönetenler açısından da sıkıntı verici süreçler olarak göze çarpmaktadır. Karar vericiler krizler esnasında, vakit darlığı nedeniyle baskı altında karar vermek mecburiyetinde kalmaktadır. (Akt. Aydemir: 2005, 210)

Krizlerin karakteristik özelliğine bakınca; krizler statükodan kopma ve denge durumunu tehlikeli hale getirme hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Kriz anında oluşun riskler, tehditler ve tehlikeler, sık sık askeri çatışma olasılığını da ortaya koymaktadır. Doğru karar vermek için yeterli bilgiye sahip olunmasa da, karar alınmak zorunda olduğ gerçeğiyle karşı karşıya kalınmaktadır. Kriz sonrası genellikle; kriz öncesi dengeyi bulunmaya çalışılmakta ya da yeni bir denge oluşumu, değışimle birlikte arzulanmaktadır. Türkiye'nin içinden geçtiği Suriye krizi de, Ankara yönetiminin kriz anından öncekine dönüş isteğini ortaya koyma açısından yeni örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye-İsrail ilişkileri açısından gerilimler zaman zaman artsa da, iki ülkeyi karşı karşıya getiren nedenler daha çok İsrail'in Filistin coğrafyasına müdahalesi ya da Arap ülkeleriyle olan çekişmelerinden kaynaklanan sorunlar oldu. İsrail-Türkiye arasında ilk kriz Süveyş Kanalı krizi olarak ortaya çıktı. İsrail'in 1956 yılında Mısır'ın bir kısmını işgal etmesi nedeniyle Türkiye Tel Aviv yönetimiyle ilişkilerini düşürme yolunu seçti, maslahatgüzarlık seviyesine çekti. İsrail'in Sina Yarımadası'ndan çekilmesi sonrası da yeni gelişmeler oldu. 1967 yılında meydana gelen 2. İsrail-Arap

savaşına da müdahil olmadı, çekimser bir tavır aldı. Hem ABD'nin İncirlik Üssü üzerinden İsrail'e destek sağlanmasını engelledi, hem de dönemin iki kutuplu dünyasında önemli aktör Sovyetler Birliği'nin Arap ülkelerine silah yardımı yapması için kendi hava sahasını kullanmasına izin vermedi. Türkiye, İsrail büyükelçisini 1980 yılındaki 12 Eylül darbesi sonrasında kadar göreve göndermedi. 12 Eylül sonrası ise, Turgut Özal başkanlığındaki Türkiye, denge politikası üzerinden Türkiye-İsrail ilişkilerini yorumladı. Özellikle güvenlik konusu önemli bir işbirliği parametresi olarak ortaya çıktı. Dönemsel krizlerin etkisiyle inişli çıkışlı bir seyir izleyen ilişkiler; öncelikle güvenlik konusu, bu özelde PKK ile mücadele başlığı altında ilerlemeye devam etti. Türkiye'nin özellikle ABD ile ilişkilerin niteliği, Ermeni soykırımı meselesi gibi alanlarda işbirliğine ve İsrail'in desteğine ihtiyacı vardı. Adalet ve Kalkınma Partisi dönemi dışında genel gerilim ve kriz noktalarında Türkiye ve İsrail ilişkilerinin 3. devletler üzerinden gerilim yaşadığı görülmektedir. Recep Tayyip Erdoğan dönemi sonrası Türkiye'nin İsrail-Suriye görüşmelerinde arabuluculuk yaptığı dönemde Tel Aviv yönetiminin 27 Aralık 2008'de Gazze Şeridi'ne karşı düzenlediği, "Dökme Kurşun Operasyonu" Türk-İsrail krizlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde ilk gerilim noktası olarak belirdi. Gazze'ye yönelik operasyonda 1391 Filistinli hayatını kaybetti, 4000'den fazla kişi yaralandı. Dönemin Başbakanı Erdoğan, İsrail'i 'terör devleti' olarak tanımladı. Ardından yaşanan Davos, Dizi, Alçak Koltuk ve Mavi Marmara krizi iki ülke ilişkilerinde uzun soluklu krizlerin meydana gelmesine neden oldu.

1.7. Adalet ve Kalkınma Partisi Dönemi İsrail-Türkiye Kriz Maddeleri ve Açıklamalar

Uluslararası ilişkilerde krizler 4 aşamada incelenmekte; kriz öncesi dönem, tırmanma, yumuşama ya da savaş anlamına gelen patlama noktası olarak ortaya çıkmaktadır. Kriz türlerine bakıldığında ise, 'ani kriz' adlandırılan durum Türkiye-İsrail ilişkilerinde yaşanan Davos krizini ortaya koymak için uygun tanımlamadır. Kriz öncesi dönemde İsrail'in Gazze'ye yaptığı operasyon Ankara'nın tepkisini çekse de, dönemin Başbakanı Erdoğan'ın sert çıkışı beklenmemektedir. Tarihe Erdoğan'ın Davos çıkışı olarak geçen olay, İsrail'in Gazze Operasyonu'ndan yaklaşık 2 ay sonra gerçekleşmiştir.

Olay İsviçre'nin Davos kentinde yapılan ekonomik forum sırasında, Dünya Ekonomik Forumu kapsamında düzenlenen "Gazze: Ortadoğu İçin

Model" oturumunda yaşanmıştır. Başbakan Erdoğan ile İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres arasında gerginlik olmuştur. Başbakan Erdoğan'ın İngilizce 'one minute' yani bir dakika sözleriyle başlayan tepkisi günlerce hem Türkiye hem de dünya televizyonlarında bir numaralı gündem olmuştur.

Erdoğan, Peres'e doğru bakarak, *"Sesin çok yüksek çıkıyor. Benden yaşlısın biliyorum ki sesinin benden çok yüksek çıkması bir suçluluk psikolojisinin gereğidir. Benim sesim bu kadar çok yüksek çıkmayacak. Bunu böyle bilesin. Öldürmeye gelince siz öldürmeyi çok iyi bilirsiniz. Plajlardaki çocukları nasıl öldürdüğünüz, nasıl vurduğunuzu çok iyi biliyorum. Ülkenizde başbakanlık yapmış 2 kişinin bana çok önemli lafları vardır. Filistin'e, tankların üstünde girdiği zaman, 'kendimi bir başka mutlu addediyorum' diyen başbakanlarınız var. Tankların üzerine çıkıp da 'Filistin'e girince mutlu oluyorum' diyen başbakanlarınız var. Ve bana sayılar veriyorsunuz. İsmi de veririm, belki merak edenleriniz vardır"* dedi.

Erdoğan, Peres'in konuşmasının salonda alkışlanmasını da eleştirmiş, *"Şu zulme alkış tutanları da ayrıca kınıyorum. Peki çocukları öldürenleri kalkıp da alkışlamak öyle zannediyorum ki insanlık suçudur"* demiştir.

Başbakan Erdoğan'ın, *"Sadece size, iki söz söyleyeceğim..."* sözleri üzerine, oturum yöneticisi, araya girmiştir.

Erdoğan, 'sözümü kesmeyin' diyerek, *"Tevrat'ın 6. maddesi der ki 'öldürmeyeceksin. Burada öldürme var. Bu da çok enteresan"* diyerek sözlerini sürdürmüştür.

Erdoğan, çıkışta gazetecilere, *"Burada herkese aynı dakikayı verirler ona saygıyı duyarım, ama herkese aynı dakikayı vermedikleri zaman ona saygı duymam. Nitekim burada aynı dakikayı vermemişlerdir. Gördüğünüz gibi Şimon Peres'i 25 dakika konuşturmuşlardır, 12 dakika bizi konuşturmuşlardır. Bundan sonra da söz kesmek üzerine bina edilmiş bir anlayış. Bu kadar önemli bir konuyu görüşeceğimiz bir yerde kalkıp da bunu yarım saat, 35 dakikaya sıkıştırıramazsınız."* Demiştir.

Erdoğan, bir gazetecinin İsrail Cumhurbaşkanı Peres'in "bağırarak konuştuğunu" söylemesi üzerine ise, *"O da suçluluk psikolojisinin bir gereği. Suçlu olan bağırır. Suçun yoksa niçin bağırıyorsun"* değerlendirmesinde bulunmuştur. (www.cnnturk.com.tr: 01.29.2009)

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Davos konuşması sonrası iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da gerildiği görülmektedir. Yaklaşık 8 ay sonra İsrail ile Türkiye arasında dizi krizi olarak adlandırılan olay baş göstermektedir. "Ayrılık" adlı dizi özellikle İsrail'in tepkisini çekmiştir. Dizinin yapımcısı, "altını çizerek söylüyorum Yahudilerin, Filistinlilerin veya Türklerin herhangi bir anlamda kötülenmesi söz konusu değildir" dese de olay özellikle İsrail medyasında büyük yankı bulmuştur.

Gerilimin ardından Ankara yönetiminden yeni adım gelmiş, Türkiye'nin İsrail'in katılımını istememesi ardından Konya'da icra edilen Anadolu Kartalı tatbikatının uluslararası bölümü iptal edilmiştir. (www.bbc.com/turkce: 10.15.2009)

İsrail ile çıkan dizi krizinin ardından yaklaşık 3 ay sonra da, 'Alçak Koltuk Krizi' denilen olay yaşanmıştır. İsrail, aynı şekilde Türk televizyonlarında yer alan Kurtlar Vadisi adlı dizide yaşanan bir sahneye tepki göstermektedir. Olay, dönemin İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon ve Türkiye'nin İsrail Büyükelçisi'ni Oğuz Çelikkol arasında geçmektedir.

İsrail Dışişleri Bakanı Yardımcısı Danny Ayalon, Türk Büyükelçi ile yaptığı görüşmede diplomatik teamülleri hiçe saydı. Ayalon, oturduğu koltuğu Çelikkol'un koltuğundan yüksekte tutarak mesaj vermeye çalıştı. Başbakan Erdoğan'ın açıklamalarına ve Türk televizyonlarında yayınlanan dizilerdeki İsrail karşıtlığına duyduğu tepkiyi dile getirmek için Türkiye'nin Tel Aviv Büyükelçisini Dışişleri Bakanlığına çağırarak İsrail, diplomatik teamülleri hiçe sayan bir tepki gösterdi. İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon, İsrailli gazetecilere İbranice yaptığı açıklamada, "Türk Büyükelçi Oğuz Çelikkol'un odada kendilerinden daha alçak bir koltukta oturduğuna" dikkat edilmesini istedi.

İsrail'in Haaretz gazetesi Alçak Koltuk Krizi'nin oluşmasının nedeni olarak İsrail Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman'ı göstermiştir. (www.ntv.com.tr: 01.12.2010)

Olay sonrası İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon özür dilemiştir. İsrail ile Türkiye arasındaki en büyük kriz ise, bu olaydan yaklaşık 6 ay sonra gerçekleşmiştir. Tarihe 'Mavi Marmara Krizi' olarak geçen olayda İsrail komandoları, İsrail'e yardım götüren gemilere gece baskını düzenledi, 9 Türk ve 1 Türk asıllı ABD vatandaşı hayatını kaybetti. Türkiye, İsrail'in kanlı baskını sonrası İsrail Büyükelçisi Oğuz Çelikkol'u geri çağırarak, saldırıyı protesto etti.

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, olaydan yaklaşık bir yıl sonra verdiği bir röportajda, saldırıyı 'savaş nedeni' olarak gördüğü mesajını vermiştir.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "Tabii bir şımarık çocuk havası var İsrail'de. Ama bu süreç, 31 Mayıs 2010 Mavi Marmara olayı, uluslararası sularda gerçekleşen bu saldırı, bir defa hiçbir uluslararası hukuk kuralına uygun değildir. Aslında bu bir savaş nedenidir. Fakat biz Türkiye'nin büyüklüğüne yakışanı yapalım diyerek, bunu sabırla karşıladık" demiştir. (www.cnnturk.com: 09.01.2011)

Kanlı Mavi Marmara saldırısı sonrası İsrail-Türkiye ilişkilerinde ancak 6 yıl sonra normalleşme sürecine girildi. Bu dönem içerisinde Türkiye ulusal medyasında özellikle İsrail aleyhinde birçok yazı ve haber kaleme alındı. Birçok temsil şeklinde haberler yer aldı. **'Türkiye-İsrail Krizlerine Türk Basınının Bakışı: Gazete İncelemesi'** adlı bu çalışmanın bundan sonraki bölümünde Türk medyasının ekonomi-politiği bağlamında haberlere yer verme tarzı ele alındı. Ulus-devlet gücü ve temsili anlatılmaya çalışıldı.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK MEDYASININ EKONOMİ-POLİTİĞİ

BAĞLAMINDA 'ULUSAL KİMLİĞİ' VE 'TEMSİLİ'

Türk medyasının ekonomi-politiği ele alındığında ilk ön plana çıkacak konulardan biri siyasal sistem ve iktidar odaklarıyla kurduğu ilişkilerdir. Mosco, siyasal ekonominin iletişim araştırmalarında büyük bir alanı kapsadığını söylemektedir. Mosco'ya göre, bu perspektif özü itibariyle sosyal değişim süreçlerini ön plana çıkararak, gerçekliğin birçok kişi ve kurum tarafından kurulduğunu göstermektedir.(Mosco: 2009, 1) Yani, medya aracılığıyla bir olgu geliştirilebilir, değiştirilebilir ve yenilebilir hale gelmektedir. Medya ve basın kuruluşlarının önemi, kamudaki inandırıcılığı, yönetsel anlamda siyasal iktidarların amaçları doğrultusunda kullanılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Francesco Ramella, siyasal ekonominin, ekonomik, sosyal ve politik faktörlerin etkilerini içinde barındıran karşılıklı etkileşimleriyle birlikte, farklı kurumsal bağlamları düzenleyen sosyal bilimler içerisinde sosyo-ekonomik çalışmaları düzenleyen bir alan olduğunu söylemektedir. (Ritzer ve Ryan: 2011, 445) Politika ve medya arasındaki ilişkide, politikanın verdiği gücün medya üzerindeki etkisi olarak gözlemlenmektedir. Medya, özellikle politikacılar açısından halkla ilişkiler anlamında bir araç olarak görülmekte, aracı niteliği üzerinden siyasal liderlik vasfının pekiştirilmesi düşünülmektedir. İktidar ya da muhalefet olsun, siyasi liderlik kavramını yönetenler, medyayı kontrol altına almaya çalışmaktadır. Burada ortaya çıkan kavramda, modern deyimiyle halkla ilişkilerdir. Brian McNair'e göre, halkla ilişkiler modern anlamda bir yandan toplumsal demokrasinin gelişmesi açısından, diğer taraftan da kitlesel medyanın gelişimi açısından direkt geri dönüşüm alınan bir alan olarak görülmektedir. Bu iki özellik, iletişim kanallarını takip eden orta sınıf açısından politikacılar ve gazeteciler anlamında bir alan açmayı zorunluluk haline getirmekte ve yönetim, şekillendirme ve medya çıktısı açısından tahrif anlamında profesyonel rol edinmelerini gerektirmektedir. (Ritzer ve Ryan: 2011, 449) Medyada bir ürünün pazarlanması ve sunulması açısından en önemli konulardan biri de söz konusu ürünün beğeni haline getirilmesi yolundan geçmektedir. Burada, popülizm kavramı ortaya çıkmaktadır. Michel Ryan'a göre, popülizm özellikle 1940'lardan sonra ekonomik, sosyal, politik dönem, demokrasi veya otoriterlik anlayışı içinde

hükümet liderlerini, ideolojileri, ekonomik sistemleri veya buna benzer söylemleri açıklamaya yarayan bir kavramdır. (Ritzer ve Ryan: 2011, 455)

Özellikle 1940'lı yıllardan sonra gelişen siyasal ekonominin medya üzerindeki baskı unsuru olarak oluşmasının temel nedenlerinin biri de, medya-iktidar ilişkilerinde siyasal ekonomi anlamında medya araçlarına olan ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Mosco, olguların üç aşamada kullanılabilir ürüne haline geldiğini söylemektedir. Öncelikle şeyler, nesneleştirilmekte, ardından mekana ait hale getirilmekte ve son olarak da yapısal olarak ortaya konularak, bir pazar ürünü haline getirildiğini belirtmektedir. Nesneleştirmeye örnek, herhangi bir değerın bir hikayeye dönüştürülerek, sokakta insanın hoşlanacak hale getirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekanlaştırmaya baktığımızda ise, hikayeleştirilen olgunun televizyon, bilgisayar, gazete veya başka bir medya organizasyonu tarafından sınırsal ve ülkesel kısıtlamaları alt ederek hedef kitleye ulaştırılmasıdır. Son unsur olan yapılaştırmaya örneklediğimizde de, kitleye ulaştırılan hikayenin insanların hayatlarını etkilemesi, sosyal ilişkilerini özellikle yaş, ırk ve sosyal sınıf üzerinden şekillendirmesi olduğu görülmektedir. (Mosco: 2009, 2)

Siyasal ekonominin ilk ve öncelikli tarifinde, sosyal hayatın kontrolü ve hayatta kalmasının incelenmesi yer almaktadır. Kontrol söylemi açıldığında, toplumun kendini ilişkiler ağında nasıl organize edip, uyum sağlayacağı veya uyum sağlayamayacağı ya da kaçınılmaz değişimlerle nasıl yüzleşeceği konusu karşımıza çıkmaktadır. Hayatta kalmanın anlamı ise, insanların ihtiyacı olan ürünü tekrar üretmek ve sosyal hayatın sürdürebilir olması demektir. (Mosco: 2009, 3)

Söz konusu ifadeden anlaşılmaktadır ki; siyasal ekonomi olgusu toplumdaki her alanda etkin şekilde yer almaktadır. Hem toplumu kontrol etmekte, hem de kontrol esnasında sosyal hayatın sürdürülebilmesi için üretim sürecini devam ettirmektedir. Siyasal ekonomi, farklılıkları ve benzerlikleri kullanarak, kimi zaman ötekileştirerek, kimi zaman da olgunun içinde muhafaza ve kontrol ederek üretim sürecinin sürekliliğini sağlamaktadır.

Medyanın küreselleşmesi ise, özellikle ekonomik ve politik entegrasyonu içinde barındıran aynı zamanda kültürel etki faktörünün öne çıktığı bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya ayrıca küreselleşme denen olgunun da merkezinde yer aldığı bir yapılanmadır. Gerçekten sosyoloji ve diğer sosyal disiplinler, özellikle

medyadaki küreselleşme kavramını yeni gerçekler üzerinden ve küreselleşme sürecinin nasıl işlediğini gösterme açısından mercek altına almaktadır. Medyanın küreselleşmeyle ulus devleti ve yerel kültürel yapısını yeniden nasıl yapılandığı ve bunu yaparken nasıl bir yol izlediği de önemli bir inceleme konusu olarak incelenmektedir. Elbette küreselleşme farklı medya dağıtım araçlarında farklı şekilde ortaya konulmaktadır. Küreselleşmeyle “süper güç” konumundaki ABD’nin kültürel yapısı “Hollywood” film endüstrisi ve uluslararası büyük televizyon kuruluşları aracılığıyla diğer ülkelerde etkisini göstermektedir. (Ritzer ve Ryan: 2011, 386)

Ancak her ne kadar, küreselleşme kültürel düzeyde tüm ülke ve halkları etkilese de ulusalcılık da etkisini tamamen kaybetmiş olmamaktadır. Milliyetçilik Ritzer ve Ryan’a göre, ulus nesnesi üzerinden örgütlenen karmaşık bir sosyal olgudur. Modern milliyetçilik, geçmişteki kültürel farklılıkların geleneksel kutlamalarından farklı olarak ideolojik bir yol çizen, politik ve ekonomik özerklik vadeden, etnik kimliği ön plana çıkaran, sosyal birlik kuran bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası gelişen ortamda milliyetçilik iki şekilde tanımlanmaktadır. Biri, kent milliyetçiliği diğeri etnik milliyetçilik olarak belirtilmektedir. Kent milliyetçiliği daha çok batı Avrupa tipi olarak tanımlanan; klasik politik, demokratik yani Fransız Devrimi’nden etkilenen özgürlük, eşitlik ve kardeşlik kavramından esinlenilerek üretilmektedir. Diğeri etnik milliyetçilik ise, doğu Avrupa tipi geleneksel, mistik ve tarihsel kökler üzerinden kendine önem atfetmektedir. Bu kavramlar, aslında Asya ve Afrika kültüründe tam olarak karşılığını bulamamaktadır. (Ritzer ve Ryan: 2011, 435)

Baskın Oran milliyetçiliği tanımlarken, özellikle bunun sosyolojik bir algılama olduğu konusunu gündeme getirmiştir. Ona göre, milliyetçiliği en iyi anlatan şey, olgunun bir duygu olmasıdır. Bunu örneklerken de, *‘Mehteri duyunca, milliyetçiliğim kabarıyor’ cümlesini ön plana çıkarmıştır.* (Oran: 1998, 3) Milliyetçiliğin tanımlanması için olumlu ya da olumsuz öğelerle anlatılmaktadır.

Türk Medyası ise ekonomi-politik anlamında incelendiğinde birçok farklı yapı ve kurumsal anlayış karşımıza çıkmaktadır. Kimi medya çevreleri, ulusal yapıyı ön plana çıkarırken, kimisi dini motifler üzerinden propagandalarını yürütmekte ve haber düzlemlerini bu ölçek üzerinden yönlendirmektedir. Sol ideoloji olarak tanımlanan ideolojik görüşler açısından da yayın hayatını sürdüren ve yayın yapan medya organlarına da rastlamak mümkündür.

Ulusal kimliğin oluşumunda yer alan ifade ve metinlerle Türk medyası yayınlar yapmakta, bunu içeren yayınlarla takipçilerini etkileme yollarını denemektedir. Özellikle 1990'lı yılların sonuyla başlayan dijital devrim ve gelişen sosyal medya ortamıyla, medya organlarının çeşitlenmesiyle birlikte sıra dışı ve hatta siyasi iktidarın kabullenmekte zorlandığı farklı yayınların ortaya çıktığı görülmektedir. Bunun engellemesi ve arz-talep ilişkisi içerisinde farklılaşan medya enformasyon yapılanmasının önüne geçmek mümkün görünmemektedir. Ancak Türkiye basılı ve görsel medyasında tekeli elinde bulunduran medya organizasyonlarında ulusal kimlik kavramı, kimi zaman Türk solu ifadesiyle, kimi zaman ümmet söylemiyle, kimi zaman bazı çevrelerce 'Atatürkçü' ulusalcılık olarak ifade edilen 'Ne mutlu Türküm' diyene atfıyla iletişim ortamında kendini göstermektedir.

2.1. Ulus Devlet Kimliği ve Medyanın Gücü İlişkiseliliği

Ulusal devlet kimliğini tarif ettiğimizde karşımıza bir milliyetçi anlayışın başarıya ulaştığı anlaşılmaktadır. Zira, ulus devlet kimliği, milliyetçi bir yapının ortaya çıkması ve bağımsızlığın elde etmesi sonrası kurulabilen bir yapıdır.

Baskın Oran'a göre, *"Eğer bir milliyetçilik hareketi, başka bir devlet içinde örneğin özerk bir bölge olarak kalmaya razı ise, ya bunu bağımsızlık savaşımında geçici bir evre olarak bir taktik olarak kabul etmiştir, ya da bir milliyetçilik hareketi değildir."* (Oran: 1998, 5)

David Kushner'e göre, *"1890 yılı ve özellikle 20. yüzyılın ilk başları Türk tarihine verilen önem bakımından en verimli devre olarak görülmektedir. Bu konuda, İstanbul gazeteleri arasında Uluu gazetesinin açtığı çığır devam ettiren İkdâm gazetesini göze çarpar. Bu gazete okuyucuların dikkatlerini Türk tarihi üzerinde toplamaya çalışıyor ve onlara çağdaş Türkolojinin buluşlarını vermek için caba harcıyordu."* (Kushner: 1979, 45)

Aynı dönemde Osmanlı'daki ilk Türk tarihi eserleri de Osmanlı toplumunda büyük ilgi görüyordu. Türkiye Cumhuriyeti de, kuruluş dönemi itibarıyla Osmanlı'dan kalan Türk kimliğini, ülkenin de adından anlaşılacağı gibi diri tuttu ve bir ulus devleti oluşturulmaya çalıştı. Bu çalışma, çoğunlukla başarılı şekilde sergilendi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrası ortaya çıkan, Ulus ve Cumhuriyet gibi gazeteler hem Ankara'nın politikaları çerçevesinde yayımlar üretti hem de ulus-devlet kimliğini

en iyi şekilde temsil etmeye çalıştı. Daha sonra yayın hayatına başlayan Vatan, Tercüman ve daha sonra kurulan Hürriyet gibi yayın organları da bu mesaj üzerinden hareket etti. Cumhuriyet tarihi boyunca ulus devlet kimliği, medyanın toplumsal alandaki yayınlarında yerini aldı.

Cumhuriyet dönemi boyunca diğer ülkelerde ve ulusal medyalarda olduğu gibi Türk medyası da süzgeçler oluşturmuş ve bu süzgeçler çerçevesinde yayınlara yön vermiştir. Chomsky ve Herman'ın tasarlayıp ortaya koyduğu propaganda aşamaları, beş noktaya odaklanmaktadır. İlk aşamada, kar yönelimi, ikinci aşamada, bu gelirin sağlanması için kullanılan ana yol reklam olgusu, üçüncü aşamada işverenlerce oluşturulmuş ve hükümetin de makul gördüğü medyanın güven oluşturmaları, dördüncü aşamada medyaya karşı tepki oluşturma stratejisi ve beşinci aşamada ise milli inanış ve kontrol yapısının yönlendirilerek kullanılması söz konusudur. (Herman ve Chomsky: 2006, 257-258) Bu aşamaların oluşumu sırasında medya organizasyonunun gücü ve boyutu, medya sahibinin zenginliği, medyanın iktidar odakları tarafından disipline edilmesi gibi medyayı sınıflandıran, yöneten ve yayın tavrını değiştiren öğeler yer almaktadır. Ulus devlet modeli içinde de ulus içerisinde iletişimi sağlayan ana eksen kanalların içerikleri sınırlandırılmaktadır. Bu ölçekte yer almayan medya yapılandırmaları ise her ne kadar yayın hakkı tanınsa da kamusal alanda çok sert sınırlandırmalarla karşı karşıya kalmaktadır.

Ulusal medyada bu ölçek ve aşamalar içerisinde yer alan medya organları yayın hayatlarını belirli bir kar karşılığı çerçevesinde yürütmektedir. Medyanın gücü, ulus devlette iktidarın düşünce ve gelenekçiliğinin sınırları içerisinde olabildiğince var olan nesneye dönüşmektedir. Örneğin, bir haberin ulus devletin çıkarları dışında yer alması çoğunlukla mümkün olamamaktadır. Burada eşik bekçiliği denilen olgu devreye girmekte, Türk medyasında anlamı editöre denk gelen bu yapı, iktidarın talepleri doğrultusunda yayınlarına yer vermektedir. Medyanın gücü, hem bu yayınları yapısal kavramlar üzerinden yürütmekte hem de kamusal anlamda iktidarın meşruluğunu oluşturmak açısından da hayati önemde olmaktadır. Aslında oluşan medya ortamı karşılıklı ekonomik ve siyasal ilişkilerin yürütülmesi için programlanan bir yapıya benzemektedir. Medya, iktidar odaklarının düşüncesi çerçevesinde ulus devlet kimliğine uygun şekilde hareket etmektedir, bunun karşılığında ise, ayakta kalmasının ana damarı olan reklam gelirleriyle hayatta kalmaktadır. Özellikle Türkiye

gibi devletçi ekonomik yapılanmanın kamusal hayatta büyük bir karşılığının olduğu ülkelerde, devlete bağlı sanayi ve ekonomik kuruluşlar ile yarı özerk kurumların verdiği reklam ve destekler medya açısından ayakta kalmaları bakımından çok önemli bir yer arz etmektedir. Bu al-ver süreci iki tarafında ayakta kalmasını sağlayan bir sözleşme konumunda gibi ortaya çıkmaktadır. Medyanın gücü ulus devletin meşruiyetinin kamuya anlatılması, ulus devletin çıkarlarının önceliklerinin diğer yapısal sorunlarının önüne geçirilmesi ve gerektiğinde önemli konuların “hasıraltı” edilmesi için gereklilik olarak da görülmektedir.

Uluslararası anlamda bakıldığında, günümüz dünyasında toplumsal hayatta ve ortaya konulan sistemde kurucu ve iktidar sahiplerinin ve yönetici güçlerin sermayeyi ön planda tutarak toplumu bilgilendirme yükümlülüğünü, söz konusu güç merkezlerinin talepleri ve yönlendirmeleri sonucunda yapabilecekleri ortaya çıkmaktadır. Yerel anlamda da sistemin bölgesel yöneticileri, sermaye yapısı ve siyasi güç merkezlerinin görüşleri doğrultusunda ulusal devlet medyanın gücünü kamusal alandaki gücünü pekiştirmek için kullanmaktadır. Ayrıca medyanın gücü bu koşullarda kritik önemde olmakla beraber kamusal anlamda ilişkilerin, hayat tarzının ve bakış açısının da geliştirilmesi için ön ayak olmaktadır.

2.2. Türk Medyasının Ekonomi Politikası

Türkiye’de medya için en önemli konu, rekabetçi piyasa koşullarıyla birlikte özgür iletişim olanağıdır. Ancak iktidar odaklarının gücü ve medyayı elinde bulunduran patronların iktidarla kurduğu siyasi, ekonomik ve ticari ilişkiler sağlıklı bir iletişim modelinin önünde engel olmuştur. Türkiye mediasındaki bu koşulların oluşumunda, medyayı elinde bulunduran yapıların, medya üzerinden elde etmeye çalıştığı gelirin rolü vardır. Türk medyası genelde kar etmeyen yapısıyla beraber medya patronlarının basın ve yayın üzerinden başka sektörlere yatırım yaparak kar marjını yükseltmeye çalıştıkları görülmektedir. Oluşan ekonomik ortamda iktidar odaklarıyla ilişkiler içerisine giren medya patronları, özgür yayın kapasitesinin de düşmesine neden olmakta, kazanç-yayın denkleminde kar marjı ön plana çıkarılarak, medyanın özgürlük anlayışı sektöre uğratılmakta veya yok sayılmaktadır. İktidar odakları da, medyayı elinde bulunduran yapıların talep ettikleri doğrultuda yayın yapmaması durumunda tepkiler ortaya koymakta, istenilen doğrultuda yayın yapmayan kurumların sahipleri yaptırıma tabi tutulmaktadır. Hükümeti destekleyen medya patronları özellikle kamu ihaleleriyle ödüllendirilirken,

muhalif yayın yaptığı belirtilen kurumların patronları farklı cezalara çarptırılmaktadır. Bu cezalar bazen ek veya ceza vergisi olarak karşımıza çıkmaktayken, kimi zaman ise Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun yaptırımları medyanın önüne engel olarak çıkarılmaktadır. Medyada görev alan basın emekçileri de, medya patronları ve iktidar arasında sıkışmış bir görüntü çizmiş, bu durum öncelikle otokontrol mekanizmasının medyada fazlasıyla yer almasına hatta sansür olgusunun yerleşmesine neden olmuştur. İktidar baskısı, pazardaki rekabet, iş gücü fazlası olarak ortaya çıkan durum, liyakat bir kenara bırakıldığından ve medya patronlarının sendikasılaştırma politikalarının da birleşimiyle, özellikle çalışanlar çok zayıf bir konuma gelmiştir. İletişim fakültelerinin artışı ve mezunlarının daralan sektörde iş bulamama durumu da, medya sektöründe yerini alan çalışanların, özellikle üst düzeyde yer alan yöneticilerin, patronun da talepleri doğrultusunda iktidar odaklarına yakın kişi ve kurumlarla ilişkiye geçmek zorunda kalmalarını sağlamıştır. Patron ya da iktidara muhalif basın çalışanlarının iş garantisi olmamakla birlikte, işinden el çektirilen gazetecilerin de başka baskı unsurlarıyla yaşam alanları daraltılmaya çalışılmıştır. Bu duruma, medya ekonomisine reklamcılığın dahil edilmesinin de etkisi vardır. Reklamın kazanç kapısı görülmesi aynı zamanda iktidar ve ekonomik güç odaklarının medya kuruluşları üzerinde etkisini artıran bir nitelik olarak görülmektedir. Medya ekonomisinde özellikle son dönemde iletişimin içeriğinin de satış aracı olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Haber, ticarileşmiş ve satılmış herhangi bir ürün gibi işlem görür hale gelmiştir ve sonuç olarak haber denen olgunun objektiflikten uzak hale gelerek, zedelendiği görülmektedir.

Türkiye'de ve dünyada medya kuruluşlarının gazete ve televizyon alanlarındaki faaliyetlerinin ana sebebi, güç ve kâr amaçlıdır. Ama kar amaçlı denilince basın ve yayından elde edilen kar akla gelmemelidir. Medyanın gücü, özellikle 90'lı yıllardan sonra medyaya giren tüm patronların başka sektörlerde de yatırım yaparak çıkarları doğrultusunda kullanmak istedikleri bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyanın gücünün anlamı, son yıllarda Türkiye'de medya sektörüne giren tüm patronların yönelimlerinin de ortaya konulmasıyla anlaşılmaktadır. Medya patronlarının, genellikle medyanın dışında finans, inşaat, enerji, madencilik gibi sektörlerde faaliyet gösteren büyük şirketleri elinde bulunduran holding sahipleri olduğu görülmektedir. Özellikle kar marjı peşinde koşan holdinglerin medyayı ticari faaliyetlerinin lojistik desteği olarak gördükleri bilinmektedir. Bu durum özellikle Türkiye'de medyanın kamuoyu yanlısı yayın

yapmasını olumsuz şekilde etkilemektedir. Medya ekonomisi büyüse de, sektörde yer alan çalışanların kazanç payı artışının yükseldiği görülmemektedir. Medyanın büyüdüğüne görülmesinin en önemli nedeni, mali giderlerin artmasıdır. Medya sektörü içindeki teknolojik gelişmeler, fikir işçisinin üretim maliyetini de artırmış, ancak medyada kaynak olarak görülen çalışanın kazancı yükselmemiş, aksine düşüş olmuştur. Birçok medya çalışanın geçim zorluğu yaşaması hem sektördeki çalışan uzman sayısını düşürmüştü, hem de çalışanların özgür yayıncılık yapmasının önüne engel olmuştur.

Türkiye’de medya sektörüne yabancı yatırımcıları çekme girişimi olmuşsa da, hükümetin desteğiyle lisans anlaşmalarının ötesinde önemli bir atılım gerçekleşmemiştir. Söz konusu tezde 4 ayrı medya yapılanması üzerinden inceleme yapılmaktadır. Tezin incelemeleri arasında Zaman gazetesi de bulunmaktadır. Feza Yayıncılık ve aynı gruba ait gazete devlet tarafından el konulmuştur. Türkiye’de ana akım medya denilen öne çıkan medya gruplarını tanımlarsak, karşımıza birkaç grup çıkmaktadır. Türkiye’de medya denilince akla gelen il grup Doğan Medya’ydı. Şirketlerin kurumsal sayfalarından alınan bilgilere göre, Doğan Holding, 22 Eylül 1980’de Aydın Doğan tarafından kuruldu. Bünyesinde birçok yayın kuruluşu barındıran Doğan Yayın Holding ise 1997’de kuruldu, 2014’de Doğan Holding ile birleşti. Doğan Haber Ajansı ile Trader Media East, Hürriyet, Posta ve Fanatik gazeteleri bünyesinde yer almıştı. Kanal D, TV 2, Dream TV, Radyo D, Slow Türk, CNN Türk, CNN Türk radyo, radyonom.com, D Smart da Doğan Holding’e aitti. Öte yandan holding; turizm, enerji, perakende, sanayi, gayrimenkul ve finans sektörlerinde faaliyet göstermekteydi. 2018 Mayıs itibarıyla, Doğan Holding medyadaki yatırımlarından çekilmek üzereydi. Başta Kanal D, CNN Türk, TV 2, Doğan Haber Ajansı ile Trader Media East, Hürriyet, Posta ve Fanatik gazeteleri olmak üzere birçok markasını Demirören Medya Grubu’na satmak üzereydi. Bu satış, muhalif çevrelerce hükümet baskısı ile yapıldığı yönünde yoğun eleştirilere neden oldu. Demirören Medya Grubu ise 2012’de Erdoğan Demirören tarafından kuruldu. Milliyet ve Vatan gazeteleri Demirören Grubu’na aitti. Enerji, sanayi, gayrimenkul, inşaat, turizm ve madencilik alanlarında faaliyet gösteren şirket, Ata Eğitim Kurumları’yla birlikte eğitim sektöründe de faaliyet göstermektedir. Turkuvaz Medya Grubu ise birçok kez el değiştiren bir kurumsal medya organı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ciner Holding’e bağlı olan Turkuvaz Medya grubu 2007’de Çalık Holding tarafından satın alındı. Aralık 2013’te ise Cemal Kalyoncu

yönetimindeki Kalyoncu Grubu tarafından satın alındı. Sabah, Takvim, Fotomaç, Yeni Asır, ATV, A Haber bünyesinde yer almaktadır. 1974'te kurulan grup, enerji, inşaat ve altyapı sektörlerinde faaliyet göstermekte. Halen enerji ve İnegöl gaz dağıtımı bünyesinde barındıran grup pek çok projeyi de gerçekleştirmektedir. ESMEDYA grubu ise, Türkmedya Grubu ile Star Medya Grubu'nun birleşmesinden oluşmuştur. Albayrak Grubu ise, daha eskiye dayanan bir yayıncılık geçmişine sahiptir. Yeni Şafak gazetesi ve TV Net Albayrak Grubu bünyesinde yer almaktadır. Grubu çok çeşitli sektörlerde yatırımları bulunmaktadır. Yeni Dünya Medya Grubu'nun ise, 1993'te Necmettin Erbakan'ın talebiyle 8 ortaklı olarak kurulduğu bilinmektedir. Zekeriya Karaman'ın yönetimindeki grupta Ülke TV, Kanal 7 ve haber7.com yer almaktadır. Ciner Grubu ise, ana akım medyada Doğan Grubu dışında güçlü görülen gruplardan biri olarak görülmektedir. Ciner Yayın Grubu 14 Eylül 2007'de Ciner Holding bünyesinde kuruldu. Turgay Ciner'in yönetimindeki şirket Habertürk, Habertürk TV, Show TV ve Bloomberg HT kuruluşlarının sahibidir. Şirket; enerji ve madencilik başta olmak üzere turizm, ticaret ve sanayi sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Doğuş Yayın Grubu da, nispeten etkili gruplar arasında yer almaktadır. Doğuş Yayın Grubu 1951'de Ayhan Şahenk tarafından kurulan Doğuş Holding'e aittir. Grubun mevcut yöneticisi Ferit F. Şahenk'tir. Bünyesinde 250'ye yakın şirket bulunmaktadır. Doğuş Holding'in sahibi olduğu kanallar şu şekildedir; NTV, Star TV ve Kral TV. Grup, otomotiv, bankacılık ve finans, inşaat, gayrimenkul, turizm ve enerji sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Son olarak haberden ziyade eğlence programlarıyla ön plana çıkan Acun Medya ise, Acun Ilıcalı tarafından 2006'da kuruldu. TV 8 ve TV 8,5 kanalı Acun Medya'ya aittir.

2.3. Kriz Dönemlerinde Türk Medyasının Temsil Pratikleri (Ötekileştirme Türleri)

Türk medyası denildiğinde akla gelen ilk medya kurumlarını ortaya koymuştuk. Medyanın anlatım süreci açısından bakıldığında ise, her medya kuruluşunun kendi editöryel bakış açısı ele alınmaktadır. Herhangi bir konuyu herhangi bir medya kuruluşu, kendi bakış açısıyla ele alırken diğer medya kuruluşu farklı bakış açısıyla ele alabilmektedir. Haberin bu sunum aşamasında karşımıza çıkan düşünce durumu; eşik bekçiliğidir. Gazetecilikte eşik bekçiliği; bir iletinin kitle iletişim araçlarında üretimi sırasında mesajın içeriğine yönelik müdahale edebilecek kişiler için kullanılmaktadır. Eşik bekçileri, bir iletinin göndericiden alıcıya gönderimi

sürecinde rol oynayan kişi ya da gruplardır. Ana görevleri bireyin aldığı iletiyi süzgeçten geçirmektir. Gazetecilik mesleğinde kuruma dair bir görev varsa, o görev aslında hangi haberin haber olarak değerlendirileceğinden çok hangi haberin o kurumda yer almayacağını bilmekten geçmektedir. Eşik bekçileri, medyada haber üretim sürecinde neyin haber olacağına ya da olmayacağına karar verme konusunda karar vericiyi anlatan bir kavram olmuştur. Eşik bekçiliği kavramının medyadaki karşılığı, genellikle haber editörleridir. Haber editörleri hemen hemen her kurumda, gündemi belirlerler ve böylece toplumun gündeminin belirlenmesinde ve değişmesinde rol almaktadır.

Medyada eşik bekçilerinin görev aldığı haber sürecinde bazı haberlerin görünme ya da görünmeme şekli vardır. Öncelikle habercilik, bir haberin yayınlanmasından çok yayınlanmaması olarak da karşımıza çıkmaktadır. Haberin okuyucunun önüne ulaşması ya da ulaşmaması birkaç şekilde yer almaktadır.

2.3.1. Görmezden Gelme

Medyada editörlük, haber ve yayıncılık akışında basın ve yayın işletmesinin temel dayanağıdır. Bu anlamda söz konusu TV, radyo, gazete veya dergi gibi medya kuruluşlarının yayın anlayışının ortaya çıkmasını sağlayan, hangi haberin yer alacağını, hangi haberin yer almayacağını, hangi haberin ne şekilde yer alacağını, hangi haberin hangi şekilde yer almayacağını belirleyen mekanizmadır. Editörler, özellikle içinde çalıştıkları kurumun yayın kuralları çerçevesinde davranır, çoğunlukla ve zamanla oluşan 'otokontrol' kavramıyla yayın anlayışı içinde kontrol görevi görmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, aslında bir haber merkezinin görüşünü belirleyen asıl anlayış, yayınlanan haberden çok yayınlanmayan haberin ne olduğuyla ortaya çıkmaktadır.

'Görmezden gelmek' ifadesi sözlüğe baktığımızda, görmek ama görmemek, var olduğunu bilmek ama ona var olduğunu hissettirmemek, yokmuş gibi davranmak, geri plana itmek veya umursamamak anlamına gelmektedir. Medyada her türlü haberde bunu görmek mümkündür, örneğin siyasetle ilgili haberlerde yayıncı kuruluş iktidara yakınsa iktidarın, muhalefete yakınsa muhalefetin söylemlerine daha çok yer vermekte haklılık ya da objektif yayıncılık iddiasında bulunsa da, 'karşı' gördüğü yapılanmanın düşüncelerini görmezden gelebilmektedir. Magazin figürü olan ünlüler ya da sanat alanında da çaba gösteren şahısların yer

alması, ilişkiler çerçevesinde aynı 'görmezden gelme' sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Daha da geniş bakıldığında büyük afet olaylarında, deprem, sel veya savaş hallerinde iktidar odaklarının talepleri çerçevesinde, sorunlu bölgelerdeki aksaklıklar görmezden gelinebilmektedir. Tabi en kötüsü insan sağlığını ilgilendiren durumlarda karşımıza çıkmaktadır. Ancak bunun da ötesinde etnik yapıların, insanların, bölge halkının kimliğinin ya da toplulukların hangi coğrafyada yaşadığının da 'görmezden gelme' olgusunun yaşanmasına neden olduğu görülmektedir.

Bir terör olayını ele aldığımızda, Irak'ta yaşanan terör olayı ile Avrupa genelinde özellikle İngiltere gibi 'medeniyetin beşiği' sayılan ülkelerde yaşanan terör olaylarının ekranlarda yer alma, tartışılma, gazete sütunlarına taşınma ve köşe yazılarında konu edilme oranları arasında çok büyük farklılıklar göze çarpmaktadır.

Örneğin, Türkiye'de en bilinen kanallardan biri olan CNN Türk'ün ekranına baktığımızda; 3 Temmuz 2016 tarihinde Irak'ın başkenti Bağdat'ta bir terör saldırısı meydana gelmiştir. Saldırı sonrası 60'dan fazla kişi kaybetmiştir. Ancak bu haber CNN Türk ekranında kısa haber şeklinde ele alınarak, haber bültenlerinde iki kez yer almıştır. Ama ABD'nin Las Vegas kentindeki saldırı sonrası, saldırı haberi onlarca kez ekranda yer aldı. ABD'de 59 kişinin hayatını kaybettiği olay, Irak'takine oranla birçok kez işlenerek, hem olay üzerinden yorum yapıldı, hem de uzmanlardan görüş alındı. 'Görmezden gelme' çoğu zaman editöryel koşullarla birlikte, bir olayın nerede, nasıl yaşandığıyla da ilgili olabilmekte, medya kuruluşunun yayın anlayışı çerçevesinde yaşanmaktadır. Başka bir örnekte ise, Türk iç siyaseti bakımından incelediğimizde Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarının hükümet sözcüsüne oranla ekranlarda daha çok yer aldığını görebilmekteyiz. Bunun nedeni ise, görmezden gelmekle birlikte aynı siyasi yelpazeden yer alan isimlerin önemi ve niteliğine uygun şekilde ekranlarda yer almasını sağlamak olarak değerlendirilebilmektedir.

2.3.2. Fobik Temsil

Medya kavramını ele alırken, onu salt sözlük tanımıyla anlamlandırmak meselenin özünü yakalama noktasında yanlış ve hatalı tutumlara sevk etmektedir. Medya, toplumsal kurgulamaya baktığımızda, sınıflı toplumsal yapılarda, kapitalist devlet aygıtının unsurları olarak, üretim araçlarına sahip sermaye sınıfının ve onların politik temsilcilerinin ideolojik baskı araçları haline gelmektedir. Althusser'in deyimiyle, böylece baskı, merkezlerin merkezi, yani kapitalist sınıf sömürüsüne

dayalı toplumun özü olup çıkmaktadır.(Althusser: 2015, 108) Nitekim üst tabaka temsilcisi endüstriyel medya kliklerinin, hakim devlet ve sermaye paradigmasına paralel bir hatta tek yanlı bir şekilleniş içerisinde misyonunu sürdürdüğü ve güncel çıkarlar paydasında yayın politikasını inşa ettiği önemli bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyanın bu işlevinin sorumlu mekanizması da Gerbner tarif etmiş;

“Her üretim hattının bir yerinde, ürünün istenen özellikleri karşılayıp karşılamadığını kontrol eden bir ‘kapı bekçisi’ vardır. Kültür endüstrisinde, bu kapı bekçisi ‘dış’ ya da ‘politik’ denetime karşı kendini savunmak üzere, genellikle bizzat endüstrinin kendisi tarafından atanır ve ‘şifre yöneticisi’, ‘yayın kurulu başkanı’, ‘metin onay direktörü’ ya da ‘ağ yöneticisi’ gibi sıfatlar taşır.”(Gerbner: 2014, 205) ifadesini kullanmıştır.

Bağımsız, tarafsız ve objektif yayın söylemleri esasta mevcut yapısal niteliği gizleme yolunda bir manipülasyondan ibaret olup, kitleleri tek kimlikli bir algoritmanın öğeleri haline getirmeye çalışmaktadır. Postman’ın medya epistemolojisi anlayışına göre; iletişim aracının ürettiği haberi metaforlarla toplum üzerinde etkisini göstermektedir. İletişim araçlarından gelen mesajlar, toplumsal benliğimize ve hakikate ilişkin fikirlerimizi tanımlama ve düzenleme biçimlerimizi oluşturur. (Postman: 2010, 27)

Buradan hareketle kronik bir süreç olarak medya, sistemli şekilde hakim ideolojinin devamlı yeniden üretildiği bir alandır. Kapitalist sistem paradigmasının güçlendirildiği bir aygıt olarak sermaye açısından önemli bir görevi yerine getirmektedir. Bu durum sosyal medya kavramıyla az da olsa sekteye uğrasa da, günümüz tekelci teknolojik medya çağına kadar aynı ideolojik zemin üzerinden varlığını devam ettirmektedir. Ancak dönemsel konjonktüre dayalı olarak şekillendirilen sosyo-ekonomik politikalar doğrultusunda biçimsel bazı farklılıklar olsa da, özünde kavram olarak medya tanımsal olmasa da içerik olarak sistemin toplumsal yapıdaki kontrol yapı taşlarından biri olmaktadır.

Sosyo-ekonomik ve politik çerçeve bağlamında hakim ideolojinin karşısında yer alan yahut herhangi bir şekilde mevcut sistemin olmasını arzu ettiği toplumsal ve bireysel kategorinin sınırlarını zorlayan her kesim medya aracılığı ile öteki elbisesi giydirilmeye maruz kalmaktadır. Hem uluslararası anlamda hem de ülkemiz kapsamında aynı gerçeklik söz konusudur.

Anksiyete bir bozukluk olan fobik; kişinin bir nesneye ya da duruma karşı fazla tepkisi olarak tanımlanabilmektedir. Kişi, bu durumda hayatının günlük

işlevselliğini bozacak şekilde rahatsızlık duymaktadır. Tıbbi anlamda üç çeşit fobik bozukluk vardır. Ancak konu medyaya gelince fobik temsil, en yalın ifade ile korku ve nefret uyandırmaya yönelik bir temsil olarak karşımıza çıkmaktadır. Fobik temsilde, temsilin öznesinin nedensel verilerin görmezden gelinerek doğrudan suçlu gösterildiği ve manipülatif söylemlerin ağır bastığı görülmektedir. Genel olarak medyada fobik temsillerin, medyanın bulunduğu ülkenin iç ve dış dinamikleriyle ilgili olan meselelere paralel olarak yansımalarının olduğu söylenebilmektedir. Ama fobik temsil denilince akla gelen, özellikle uluslararası alanda en belirgin ortak nokta yoksulluk algısıdır. Yoksul toplumsal katmanların suçun ve şiddetin esas çıkış noktası olarak kurgulanmaktadır. Direkt veya dolaylı yoldan suç üretim merkezi biçiminde tasrif edildikleri dizi ve film konuları, TV tartışmaları ve haber öyküleri bu kategorinin genel bir ögesi haline gelmektedir. Bir başka ifadeyle, korku ve nefret barındıran bu temsil biçimlerinde, yoksulluk kategorik olarak suçlulukla, yoksul tabakalar da potansiyel suçlu profiliyle özdeşleştirilmektedir. Örneğin, Amerikan yapımı film, dizi, belgesel ve TV programlarında Meksikalı ve Rus göçmenlere(ve hatta doğrudan Rusya'ya), Araplara ya da İslami kesimlere ve sistem karşıtı politik kesimlere dair belirgin fobik temsillere rastlanılmaktadır. Genellikle suç temelinde gerçekleştirilen bu fobik temsile dayalı tanımlamalar yoğun bir “demokrasi” propagandasının sosuyla servis edilmektedir.

Ülkemiz medyasında da fobik temsil birçok farklı kesimin ötekileştirilmesi misyonuyla işletilmektedir. Bu kapsamda fobik temsilin öznelere kim(ler)dir? diye sorarsak; sokak çocukları, LGBTİ bireyler, sol-sosyalist kesimler, aleviler ve diğer azınlık inançlar(bir dönem tarikatlar), Ermeniler ve Kürtler sık olarak karşımıza çıkmaktadır. Tabi buradaki bir kısmın aynı zamanda etnik temsil olarak hedef alındığında not alınmalıdır. Bir sürecin neticesi olarak sokaklarda yaşamaya mecbur kalan çocukların “sokak çocukları” ve çeşitli madde kullanımı olan bu kesimlerden kişilerin de “tinerciler” olarak nitelendirilmesi ve bunun üzerinden sansasyonel kategorisinin beslenmesi fobik bir yaklaşımın tezahürüdür. Keza toplumsal muhalefet üzerinden yaklaştığımızda ise daha agresif bir fobik temsilin yakıcılığı ortaya çıkmaktadır. Yakın geçmişte yaşanan Gezi Parkı süreci akabinde Zehra Develioğlu isimli şahıs, İstanbul Kabataş iskelesi çevresinde “100 kişilik, yarı çıplak erkeklerin saldırısına uğradığını” öne sürmüştü, söyledikleri bir gazeteci tarafından servis edilmiş ve gazetelerde geniş şekilde yer almıştı. Daha sonra olaya ilişkin görüntüler ortaya çıkmış, şahsın söylediklerinin doğru olmadığı ve iddiaların

maksatlı olduğu ortaya çıkmıştı. (<http://www.sozcu.com.tr>: 26.10.2015) Bu yalan beyan ve bu yalan beyanın haberleştirilmesi rneği de toplumsal muhalefetin marjinalize edilmesi paralelinde korku etkeni temelli oluşturulmaya çalışılan algının fobik temsiliyet içerisinde sunulmasıdır. Üniversitelerde saldırıya uğrayan sol görüşlü öğrencilerin medyada terörize edilmesi ve karşıt görüşlü öğrencilerin sıradan bir kavgası biçiminde yansıtılması da bu sol görüşlü öğrencilerden uzak durulması, onların şiddet üreten bir kaynak olarak gösterilmesi bağlamda ufak bir örnektir.

Tabi fobik temsilin en yaygın işlendiği haber tarzları, LGBTİ bireylere yönelik olanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle, haber dilinde LGBTİ bireyleri hedef alan ifadeler yer almaktadır. Örneğin; “Sen top musun? Cinayeti” manşetiyle bir habere yer verilmektedir. (<http://www.haberturk.com>: 13.10.2011) Ancak aynı şekilde şarkıcı Bülent Ersoy için verilen haberlerde cinsel tercihinin “görmezden gelinmesi” dönemin siyasal ortamı içerisinde normalleştirilmesine en önemli örnektir. Zira, Bülent Ersoy 12 Eylül 1980 darbesi sonrası dönemin rejimi tarafından 8 yıl boyunca sahnelerden yasaklanmış, bu yasak 8 Ocak 1988 tarihinde son bulmuştur. (<http://www.hurriyet.com.tr>: 12.05.2015)

2.3.3. Marjinal Temsil

Medyada temsil çeşitlerinden en çok rastlananlardan biri marjinal temsildir. Kitle iletişim araçlarını elinde tutan medya grupları, sistem ve ülkedeki iktidar odaklarının talebi doğrultusunda bir takım grupları, olayları ve yapıları halkın öngörmek istemediği şekilde sunabilir. Editöryel yapının kullandığı dil lsnde marjinelleştirmeye çalışabilmektedir. “Marjinal nedir, ne demektir?” sorusuna gelince; marjinal kelimesi Fransızca kökenli bir kelimedir. Marjinal, kelimesinin etimolojik kökenine bakıldığında esas anlamının farklılaşma ve belli bir düzende farklılığı ortaya çıkarma olduğu görülür. Türk Dil Kurumu’na göre marjinalin en kolay tanımını anlatmak gerekirse ‘aykırı’ anlamına geldiği söylenebilmektedir. Marjinal, toplumun kabul ettiklerini reddetmek anlamına gelmekte olup toplumdaki genel görüş ve yaşayış biimlemesi en u noktalarda yaşayan ya da bu çizginin dışında olup genel olarak topluma aykırı davranan kişiler için kullanılan bir söz dr. Marjinal kelimesi gnmizde 2 farklı anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan biri; kişinin toplumla olan bağlarını koruyup, toplumdaki sıradan bir insan gibi toplumla kaynaşabilen ama giyim tarzı ve düşünsel boyutu ile onlardan farklı olmka anlamında kullanılmaktadır. Bir diğeri ise; herhangi bir şeyin son birimine eklenen

ilave bir birim olarak kullanılmaktadır. Yani bu anlamda ise mal ya da hizmetlerin değeri ile, bu ürünü teslim etmek için ortaya sunacağı fedakarlık marjının, alıcının bu ürünü alabilmek için göze almak zorunda olduğu marj arasındaki yapılabilecek kıyaslama ile belirlenebileceği fikirdir diyebiliriz. Toplum içerisinde marjinal kelimesi genel olarak ilk anlamı ile bilinmekte olup genellikle toplum içerisindeki aykırı kişiler için kullanılmakta olan bir kelimedir. Ancak bu söylemler zamanla değişebilir, dönüşebilir. Kısacası; marjinalite olarak tanımlanan şey, ileride sıradanlaşıp toplumsal hayatta kabul edilen bir şeye dönüşebilir. Marjinalite temel olan şey, o dönemdeki toplumsal hayattan yaşam tarzı, bakış açısı veya düşünce anlamında aykırı olmaktır.

Medyaya gelince ise, toplumda çok az itibar edilen görüşler olarak karşılık görmektedir. Bu dönemsel olarak değişiklik gösteren, iktidar odaklarının gücü çerçevesinde yönlendirilebilen bir temsildir. Dönemsel olarak baktığımızda bir konu, bir dönem marjinal olarak tarif edilirken, başka bir dönem marjinal olarak görülmeyebilmektedir. Marjinal fikirler böylece ana akım medya olarak tarif edilen medya kurumlarında az yer bulabilmekte, hatta bazı konular ana akım medyanın gücü, toplumdaki baskınlığı ve etkinliğiyle marjinal olarak ifade edilmeye başlanmaktadır. Siyasetçilerin de marjinal kelimesini kullanarak, bazı konu veya kişileri marjinal olarak tanımladığı görülmekte, politikacıların konuşmasında da marjinal tanımının dönemsel olarak değişen bir olgu olduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin; 2014 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, Mersin’de bir konuşma yapmış, kendisine karşı olan kesimleri marjinal ilan etmiştir; “Partilerin yönetimleri ne derse desin tabanlarında bu kardeşinizi destekleyecek binler onbinler var. Eski Türkiye’nin ne kadar marjinal taraftarı varsa bizim karşımızda.” (www.sozcu.com.tr: 24.07.2014) ifadesini kullanmıştır.

Marjinal kelimesi daha çok siyasal tartışmalarda Türkiye’de rağbet görmeyen görüş ve ideolojileri temsil etmektedir. Ancak medyanın bu süreçte bir kişi, kurum, kuruluş, ideolojik bir yapı veya hatta herhangi bir ülkeyi marjinalize etmek için kullanıldığı gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3.4. Patetik Temsil

Patetik, etkili, insanın içine işleyen ve müessir anlamına gelmektedir. Sözlükte içler acısı, dokunaklı anlamlarının yanında sıklıkla "komikliğe varan" anlamında da kullanılmaktadır. Hem acıklı, hem zavallı hem de komik anlamlarını bir arada barındıran Türkçe bir kelime bulunmadığından, sıklıkla kullanılmasa da belli bir kesimin kullandığı, dilimize yerleştiği görülmektedir.

Medyanın kamuoyu üzerinde çok büyük bir gücü artık bilinen bir gerçektir. Medyada patetik temsillerde, iletişim aracıyla ortaya konulan haber hikayelerinde trajik öğeler ön plana çıkarılır, duygunun ön planda olduğu bir görsel malzeme ortaya konulmaktadır. Bu tür haberlerde, özellikle konunun kaynağından önce sonuç seyirciyi etkileyecek şekilde sunulur, örneğin yoksulluk konusu üzerinden bir hikaye ortaya konulduysa, yoksulluğu istatistikî değerlere indirgeyen haberler öne çıkmakta, nedenleri üzerinde durulmamaktadır.

Medyada kullanılan patetik temsil, haberlerini yaparken acıma duygusunu işlemektedir. Haber ve konu ne olursa olsun olay trajik bir biçimde hazırlanmakta, insanların veya okuyucunun duyguları ön plana çıkarılmaktadır. Medyada kullanılan patetik temsil bir haberi bize bambaşka duygularla yansıtabilmekte, haksız bir durum bile olsa patetik temsil dokunaklı ve etkili bir biçimde bize haberi göstermektedir.

Patetik temsil, acıma duygusunu kullanarak, bize bir haberi ve konuyu normal şartlarda başka bir biçimde yorumlarken, bu sayede olaylara bakış açımızı değiştirebilmektedir. Patetik temsil insanların duygularına seslenir ve olay hakkında algı oluşturup, insanların duygularına dokunarak haberi ve konuyu daha etkili ve çarpıcı kılabilir.

Örneğin, 8 Ağustos 2011 tarihli Milliyet gazetesinin internet sitesindeki haber, 'Tinerçiler dehşet saçtı' manşetiyle yayınlanmakta, bu haber üzerinden madde bağımlılığının bir sorun değil, bir korku aracı olarak görülmeye başlandığı anlaşılmaktadır. (www.milliyet.com.tr: 08.11.2008)

Birçok ülkede görülen işsizlik, hızlı nüfus artışı, ekonomik kriz gibi etmenlerin doğurduğu yoksulluk ve bu konudaki haberlerde kullanılan insanlar, genellikle tinerçi, gecekonducu ve tacizci gibi yargılarla bütünleştirilmektedir. Kişilerin

yoksulluk sonrası yaşadığı olaylar, bu sorunun temelini oluşturan nedenler gibi yansıtılıp medyada bu şekilde yer bulmaktadır.

2.3.5. Etnosantrik Temsil

Sözlük anlamıyla etnosantrizm, en kolay tabiriyle bir kişinin kendi ırkı ve etnik aidiyetini merkeze almasıdır. Etnosantrik yaklaşımda, kişi kendi etnik aidiyeti ve kültürel yapısı üzerinden değerlendirme yapar, pek çok önyargı ve stereotiple hareket eder ve genellikle diğerleri olarak gördüğü, ötekileştirdiği etnik ve kültürel yapıyı olumsuz şekilde yorumlar. Bu temsilde, öteki-biz ayrımı etnik aidiyet üzerinden yapılmaktadır.

Etnosantrizm, bir toplumun başka toplumla ilgili yargıda bulunmasıdır. Bu düşünce yapısında, bir toplumun üyesi kendi gelenek ve görenekleri açısından, kendi varsayım ve tarafgirliği üzerinden bir diğer toplumsal yapı hakkında yargılarda bulunmaktadır. Kendine özgü kültürel varsayımlar, karşı toplumsal yapı hakkında yeterince bilgi olmadan oluşturulmakta ve buna göre bir hareket tarzı oluşturulmaktadır. Toplumsal yapı ve ait olunan etnisite, diğerinden üstün sayılır ve bir şeyin yapılma şekli, diğer toplumda yapılma şeklinden üstün görülür.

Etnosantrik kişi, başka gruptan ve etnik yapıdan olanları, kendi grubunun kültürel kabullerinden ve değerlerinden hareketle yargılayarak, ön yargılı bir tavır oluşturmaktadır. Kendi etnik aidiyetinin kültürel kabulleri, burada herkes için geçerli olması gerektiği fikri üzerinden hareket edilmektedir. Herkes için aynı doğrular, aynı düşünce yapısı ve aynı kültürel davranışlar olma fikri, tek düzelik ve tek doğru mantığıyla bir grubun diğerinin üzerinde ve aşağısında kaldığı düşünülmektedir.

Etnosantrik tutum, kişilerin günlük yaşam etkinliklerinde ve davranışlarında çokça da görülmektedir. Bu durum toplumsal yapıları inceleyen bilim insanlarının da ilgi alanı olmakta, sosyal antropologlar ve karşılaştırmalı kültür araştırmacıları vb. için çalışanların ilgisini çekmektedir.

Medyada da etnosantrik yaklaşımın, örneklerine rastlanılmaktadır. Türkiye’de özellikle Kürt etnik yapısına yönelik haberlerde etnosantrik yaklaşımın medyada yansımalarını görmek mümkündür. Elbette bunda Türkiye’nin son 40 yıldır sürdürdüğü PKK’ya yönelik terörle mücadele operasyonlarının etkisi büyüktür.

Örgüt kürtler temsil ettiğini söylese de, Türkiye Kürt ve PKK kavramlarının ayrıştırırsa da, zaman zaman medyada olumsuz haberlere yer verildiği görülmektedir.

Ülkemizin en önemli sorunlarından olan Kürt sorununun sosyal ve politik yaşama olan etkisel realitesinin bir sonucu olarak medyada Kürtlere karşı da farklı biçimlerde etnik temsile dayalı algı oluşturma örneklerine de rastlanılmaktadır. Örneğin özel bir TV kanalında program yapan Müge Anlı isimli program sunucusu tarafından 2011 Ekim Van Depremi sonrası, *"Herkes haddini bilecek. Yeri geldi mi taş atacaksın, Mehmetçik'i kuş avlar gibi avlayacaksın sonra zor günlerde canım cicim deyip, yardım isteyeceksin. O polisler hemen yardımına koştu oradakilerin. O taş atanların eli kırılsın. Askerlerimize polislere zeval vermesin"* (<http://bianet.org>: 24.10.2011) ifadeleri kullanıldı. Deprem gibi insanlık hissiyatının daha güçlü şekilde dışarıya yansımaları gerektiği bir doğal afet durumunda, birçok kişinin bu durumdan muzdarip olduğu ve hatta yaşamlarını yitirdiği bir gerçeklikte orada yaşanan insanların kitleler önünde kriminalize edilmesi ve toplumsal nefret ve korku oluşturmaya yönelik söylem sarf edilmesi medyada etnik temsile örnektir.

Medyada Kürt etnik yapısına yönelik temsil, özellikle cumhuriyet tarihi boyunca pek çok kez etnosantrik şekilde sayfalara taşınmıştır. Bunun en çok hatırlanan örneklerinden biri Star Gazetesi'nin 29 Mayıs 2003 tarihindeki manşet haberidir. Haberde, gazete Kürtçede eşek anlamına gelen 'Ker' kelimesini kullanarak "Kerkürt Valisi" manşetini takipçileriyle paylaşmış, 'eşek Kürt valisi' anlamı çıkmıştır. Habere ilgili protestolar da olmuş, ülkemizde Kürt nüfusun yoğunlukta yaşadığı Diyarbakır'da eylemler yaşanmıştır. (<http://www.hurriyet.com.tr>: 26.08.2003)

2.3.6. Oryantalist Temsil

Oryantalizm, temel anlamıyla Batı'nın kendi Doğu'sunu yaratması ve ona bir rol biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1978 yılında Edward Said tarafından yazılan Oryantalizm adlı eser Doğu-Batı ilişkilerinde milat olmuştur. Said'in anlattığı şey aslında batının da başarısıdır, 'Batı' bilimde üst düzeye bir aşamaya gelerek iktidarı da elinde tutarak kendine ait bir 'Doğu' oluşturmuştur. 'Batı'nın düşüncesinden çıkan 'Doğu' figürü hayalidir. Aslında büyük başarı doğuda yaşayan insanların

çoğunun da 'Doğu' kavramına batının istediği şekilde inanmaları ve 'Batı'yı Doğu'ya göre üstün görmeleri olarak algılamasıdır.

Said'e göre, bu düşünce yapısını tarihsel metinlerde görmek mümkündür. Hatta batılı yayınların birçoğu bu oryantalist duruşun oluşturulması için bilinçli şekilde kaleme alınmış, sonuçta son birkaç yüzyıldır yazılan metinler 'Batı'nın kendi 'Doğu'sunu oluşturmasına ön ayak olmuştur. Said özetle ortaya konulan metinlerle, akla dayalı, gelişik, insancıl, üstün Batı ile kuralsız, geri kalmış, zelil 'Doğu' oluşturulduğunu, bunun sistematik ve mutlak fark olduğunu söylemektedir. Bu metinlerde 'Doğu' hakkındaki soyutlamalar, özellikle kaynak klâsik 'Doğu' uygarlığını anlatan metinler olursa, her zaman çağdaş 'Doğu' realitelerinde yer almayan deliller üzerinden ortaya konulmuştur. Doğu ezelidir, tek-biçimlidir ve kendini tariften acizdir; onun için 'Doğu'yu 'Batı' bakımından anlatacak son derece genelliği haiz ve sistematik bir dil hem kaçınılmazdır, hem de ilmen objektif görünmektedir. Öncelikle bu metinlerde 'Doğu' unsurundan korkulması gerektiği de yer almaktadır. "Temelde, Şark ya korku duyulacak (Sarı Tehlike, Moğol Sürüleri, esmer müstemlekeler) ya da (susturma yolu ile, araştırma-geliştirmeyle, mümkün ise doğrudan işgal suretiyle) kontrol altında bulundurulacak bir şeydir." denilmektedir. (Said: 1999, 179)

Bu anlayışla ötekileştirme başlamış, bu olguyla aradaki fark tamamıyla açılmıştır. Günümüz dünyasında oryantalizm etkisi özellikle medyada kendini hissettirmektedir. Batılı yayın merkezlerinin basmakalıp yayınları, dünyayı politikadan toplumsal yapıya kadar etkisi altına almıştır. Said'e göre, bilgi, yahut haber, yahut basın-yayın imajlarının üretimi dengesiz dağılım göstermektedir. Bu faaliyetin merkezi 'Batı'dır. Ya bilginin üretildiği kaynak denetlenmeli veya dünya basım-yayın pazarı bazı müdahalelerle tedavülde bulunan imajları ıslaha gayret etmelidir. (Said: 1999, 203) Doğu'nun kentlerinin yok edilmesi, demokrasi altında müdahaleler için toplumların hazırlanması da 'Batı'da yer alan büyük haber tekelleri üzerinden yapılmaktadır.

Örneğin şu anda Suriye'de yaşanan savaşta da, terör tanımının batı ve batının etkisi altındaki Doğulu ülkeler ve Türkiye arasında değişim gösterdiği görülmektedir. Terör, terörizm ve terörist kavramları hem ulusal medyada hem de uluslararası medyada farklı şekilde yer alarak toplumsal yapıların zihnine yerleştirilmektedir. Haberin ortaya konulması üzerinden yapılan işi, uygulamayı

hafife almak doğru değildir. Haber, bir grubu sınıflandırabilir, bölebilir, farklılaştırabilir, ötekileştirebilir tam aksini de ortaya koyabilir.

Suriye savaşından önce örneğin, Filistin'in Gazze bölgesini elinde tutan Hamas (İslami Direniş Hareketi) için, "terör örgütü Hamas" veya "direniş örgütü Hamas" demek arasındaki fark, bütün haberin içeriğindeki yönlendirmeyi gözler önüne serebilmektedir.

Suriye savaşına gelince: PYD-YPG-HSD-SDG örneği karşımıza çıkmaktadır. PYD'nin açılımı, Demokratik Birlik Partisi(Partiya Yekîtiya Demokrat), YPG'nin açılımı Halkçı Koruma Birlikleri(Yekineyen Parastina Gel), HSD-SDG'nin açılımı ise, Suriye Demokratik Güçleri'dir.(Hêzên Sûriya Demokratîk) Türkiye bu grupları resmi olarak terör örgütü ilan edilen PKK'nın Suriye kolu olarak terörist örgüt listesine almıştır, yani tanım olarak hepsi terör örgütüdür. Ancak ABD yönetimi, bu örgütlerin ismini SDG çatısı altında toplayarak, meşruiyet kazandırmaya çalışmıştır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 20 Ekim 2017'deki açıklamasında, *"Rakka'da terörist başının posterini orada bir yere asmışlar. Şimdi bunu Amerika nasıl izah edecek? Hadi buyurun. Lafa geldiği zaman 'PKK terör örgütüdür' diyorsun. Avrupa Birliği üyesi ülkeler 'terör örgütüdür' diyor. Peki Fransa kendi devlet televizyonunda binaya aynı şekilde terörist başının posterini astılar, polis de oradan seyrediyor. Bunu neyle izah edecekler? Terörle mücadelede dayanışma bu mu?"* (www.haberler.com: 20.10.2017) sözlerini kullanmıştır. Türkiye'nin bu resmi görüşüne rağmen örneğin birçok batılı uluslararası basın kuruluşunda bu örgüt, DEAŞ denen başka bir terör örgütüne yönelik savaşan 'kahraman' kişiler nitelemesiyle sayfalarda yer almıştır.

Rakka: IŞİD ile SDG'nin çatıştığı 'başkent' adlı haberde bu olgular net şekilde görülmektedir.

"SDG bu ayın başında şehrin çevresinde mahallerde hızlı bir şekilde ilerleme kaydetti. ABD hava saldırıları ve bombardımanı onların ilerleyişini kolaylaştırıyor. Bombardıman devam ediyor. Arada sırada gelen bombaların boşuk düşme gürültüsünü, kent merkezinin üstündeki toz bulutu takip ediyor. Ancak şimdi, SDG güçleri eski kentin sınırına vardılar. İlerleme yavaşladı. IŞİD savaşçıları bu dar sokakları kuşatmış durumda. Havadan bombardıman sürüyor ve üç taraftan kuşatılmış haldeler. Her tür emre hazır bir şekilde savaşıyorlar."

Hemşirelikten savaşçılığa başlığı da açılarak insan olgusuna haberde yer verilip, meşruiyet kaygısı hikaye ile desteklenmektedir.

“Kürtler içinde kadınlar ve erkekler yan yana savaşıyor. Keskin nişancının adı Delilah. Delilah 22 yaşında. Buradan önce hemşirelik eğitimi görüyormuş. Ancak burada, cephelerde, gerçek tutkusunu bulmuş gibi görünüyor.”
(<http://www.bbc.com/turkce>: 23.06.2017)

BBC(British Broadcasting Company) İngiltere devlet televizyonu niteliğinde bir kuruluştur. Haber metninde SDG için terörist örgüt vurgusu yoktur. Ayrıca, SDG ile ABD'nin hava saldırıların başarısından bahsedilmektedir. Bu arada metnin ilerleyen kısımlarında Türkiye'nin terörist olarak tanımladığı PKK'nın Suriye kolu PYD'nin saha adı SDG'de yer alan militanlara övgü yer almaktadır. Batılı metinlerde pek de yer almayan şekilde «savaşan» kişiye karşı saygı atfedilmektedir. Nitekim, batı ve özellikle ABD'nin Suriye'deki PKK'yı ağır silahlarla desteklemesi sonrası Türkiye uluslararası baskıya da aldırılmayarak, kuzey Suriye'deki PKK hedeflerine operasyon yapmak durumunda kalmıştır.

Ayrıca İslamofobik yaklaşımların çok fazla destek gördüğü batıdaki olası bir terör saldırısında saldırgan Müslüman kimliğine sahipse, 'İslami terör' başlığı altında yayınlar yapılmış, ancak başka etnik ve dini yapıdaki saldırılara daha çok “adi suç”muş gibi yayınlarla üstün körü bir yaklaşım ortaya konulmaktadır.

Bu batılı siyasetçi ve medya organlarının işgal sırasında “Irak’a işgal için değil, demokrasi ve özgürlük götürmek için gidiyoruz” propagandasına benzemektedir. Bunu en net şekilde Irak savaşlarında görmek mümkündür. Bir ülke yok edilirken, kitleler sadece seyretmek durumunda kalmıştır.

Medyada oryantalizm, özellikle uluslararası basın üzerinden Batı özelinde Doğu'yu tanımlayan içerik değil daha çok batı merkezli dünyanın istekleri ölçüsünde dünyayı gören bir üsluba sahiptir. Böyle bir medya yayıncılığının objektif olmaktan öte, yanlı olması esnasında bile aşırılığa yol açtığı ve hatta körüklediği bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyadaki anlatım biçimleri bir anlatım biçiminden çok, algılanış ve topluma baskı unsuru olarak görülmekte, yayınlanan haberlerin dili toplumsal yapıda düşünüş biçimlerini dahi etkilemektedir. Bundan sonraki bölümde, medyada söylem çeşitleriyle, Türk-İsrail krizlerine, medyada haberlerin yayınlanış şekilleriyle birlikte, nasıl yer aldığını görüp, analizlerini yaparak göreceğiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HABERİN TANIMI ÜZERİNE

Medyada söylem analizi yapmak için öncelikle haber kavramını tartışmak gerekmektedir. 'Haber nedir?' sorusu aslında her türlü tanımı içine alan, her şeyi ilgilendirebilecek sorunların ortaya konulması için kullanılan bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Haber, en basit anlamıyla bir kişiyi veya toplumu bilgilendirmek ve aydınlatmaktır. Teorik olarak bakıldığında bu bilgilendirme ve aydınlatma sürecinin tüm ideolojik düşünce yapılarından arındırılmış olması gerekmektedir. Haberin dilinin, tarafsız olması şart olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, pratik anlamda gazete sayfalarına yansıyan, televizyon ekranlarında yer alan haber anlatım dili bu özellikten farklılık göstermektedir. Her kurumun kendi düşünce yapısı, dayandığı iktidar odağı, çıkar ve ekonomik ilişkileri "haber dili" denen olguyu farklılaştırmaktadır. Habercilik denildiğinde teorik olarak her ne kadar kamusal çıkarı gözetmek özelliğiyle düşünülse de, günümüz dünyasında ekonomik çıkarlar ve ideolojik yapıların baskınlığı haber dilinde ön plana çıkmaktadır. Haberin ne olduğu, nasıl şekillendirildiği ve propaganda olarak ortaya konulma özelliği bu bölümde ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Haber kelimesinin İngilizce'deki karşılığı 'News'dir. İngilizce'deki yön tabirler üzerinden şekillenmiş, yani, dünyadan tüm bilgilerin yer aldığı vurgusu yapılmış, bu durum İngilizce haber kelimesi türetilirken gözetilmektedir. İnternet ansiklopedisi Wikipedi'ye göre; haberin, güncel ve ilginç bir olay olması da çok önemlidir. Haberin, [nesnel](#) ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulması gerekmektedir. Haber metnine gelince teoride, her türlü taraflı değerlendirmelerden uzak durulmalı, söz oyunları yapılmamalıdır ancak pratikte yazılan haberler genelde bu nitelikten yoksun olarak karşımıza çıkmaktadır. Genelde haber, "Her yönde meydana gelen olaylar" olarak ifade edilmektedir.

3.1. Haber Nedir, Neye Denebilir?

Habercilik, bir olayın raporu ya da bir olayın başka olaylardan ayrılmasını sağlayan boyutu olarak da nitelendirilebilmektedir. Girgin haberin tanımının birçok farklı şekilde yapmaktadır;

- *Bir olayın raporudur.*

- *Duyup öğrendiğimizdir.*
- *Gazeteciler tarafından üretilendir.*
- *Gazetelerde, dergilerde, televizyonlarda, radyolardan yayımlanan her şeydir.*
- *Gerçeğin dublörüdür.*
- *Hikayenin hikayesidir.*
- *Zamanın raporudur.* (Girgin: 2013, 3-9)

Girgin, haberin ne olduğunu anlatırken, yaşanan olayın diğerinden ayrılmasını da sağlayan bir yönü olması gerektiğini de söylemektedir. Tarafsız biçimde anlatılmalı vurgusu yapsa da, teoride karşılığı olan bu olgunun pratikte uygulandığını söylemek pek de doğru olmaz. Habercilikte en önemli olan konu aslında bireylerin ilgi duymasıyken, bunun hikayeleştirilmesine de haber demek mümkündür.

Amerikan Gazete Editörleri Cemiyeti'nin 1923 yılında yayımladığı Gazetecilik Kuralları da, haber nedir, habercilik ve gazetecilik nedir, kavramına açıklık getirmektedir. Amerikan Gazete Editörleri Cemiyeti özellikle basın özgürlüğü kavramına dikkat çekmekte, insanlık için hayati bir hak olduğu belirtilmektedir. Ancak kanunla yasak getirilmemiş her konu hakkında tartışma yapılmasının hak olduğu ifade edilmektedir. *"Hür basın, enformasyon, tartışma ve sosyal eleştirileri yaymak yoluyla ülkemizde önemli bir fonksiyona sahiptir. Basının, toplumda olup bitenler hakkında haber verme ve eleştiriye açık konuları keşfetme hakkı bulunmaktadır. Basın, serbest enformasyon akışını, kaynaklara serbestçe ulaşma hakkını ve açık tartışmayı engellemeye çalışan hiç kimseden gelen baskılara boyun eğmez. Basının aynı zamanda, farklı görüşleri yayımlama imkanı sağlama gibi bir sorumluluğu da vardır."* denilmektedir.

İnternet ansiklopedisi Wikipedi'de de haberin tanımını yapmaktadır. Haber, özetle bir olayın gerçeğe uygun şekilde takipçilere aktarılmasıdır. Güncellik önemlidir ama zaman zaman güncel olmayan bir şey de haber olarak kamuoyu ilgisine aktarılabilir. Kimi haberler, kamuoyu ilgisi sonrası dikkati çekebilir, kimi haberlerin kamuoyu yararına olduğu için yayına sürüldüğü ön görülebilir, kimi haberlerin ise sadece "tarihe not düşmek" için yapıldığı var sayılabilir. Haber metinlerinin yazımı için de birçok tür konuşulabilir. Metin kısa, haber dili de yalındır. Haberin nitelikleri de kısa ve öz olarak böyle nitelendirilir.

Tanımların doğalarında gerçek hayatın ve ilişkilerin şekillendirildiği sosyal süreçlerin olduğu bilinmektedir. Bu süreçlerin sonunda her ne kadar aksi iddia edilse de çoğunlukla yapay gerçekler imal edilip, toplumun sözde kabulüne sunulmaktadır. Doğrular da haber de yerini alabilir ama bu gücün, bunun ortaya konuş biçiminin ve yayımlanmasının çok sınırlı olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Haber aslında bir aracı niteliği taşımaktadır. Yani habercilik, bir şeyi yeniden tanımlamak için de kullanılır, o şeyin yapımında da aracı olarak kullanılabilir. Sosyal ve toplumsal alanda, insanlar ve halk üzerinde bir olgunun varlığı haber üzerinden oluşturulabilir, popülerleştirilebilir, var edilebilir veya yok edilebilmektedir.

Haber ve adalet kavramları ise günümüzde de tartışılan, sınırı tam olarak belli olmayan iki terimdir. Tartışmalar sürüp giderken bu konudaki en önemli öncül ise tarafsız olarak karşımıza çıkmaktadır. Haberin adalet yönünü sıyan haberin ne derece tarafsız yazıldığıdır, ancak bunun için bir ölçüm aracı yoktur.

Haberin ortaya konulması üzerinden yapılan işi, uygulamayı hafife almak doğru değildir. Haber, bir grubu sınıflandırabilir, bölebilir, farklılaştırabilir, ötekileştirebilir tam aksini de ortaya koyabilir. Bu tamamen dil üzerinden yürüyen bir süreç de olabilir. Yazılan ya da yazılmayan, ortaya konulan veya konulmayan, öne çıkarılan veya çıkarılmayan her konu kamusal anlamda karşılığı olan yapı ve düşüncelere ön ayak olabilmektedir. Bir tanımın nasıl yazıldığı, hangi şekilde ortaya konulduğu da önemlidir. Örneğin, Filistin'in Gazze bölgesini elinde tutan Hamas (İslami Direniş Hareketi) için, "terör örgütü Hamas" veya "direniş örgütü Hamas" demek arasındaki fark, bütün haberin içeriğindeki yönlendirmeyi gözler önüne serebilir. Çok popüler anlamıyla, "köpeğin insanı ısırması değil, insanın köpeği ısırması haberdur" tanımlaması da, "haber" ögesini küçümsemek olarak algılanabilir. Gazetecilik profesyonellerinden olan Hasan Cemal de, bu popüler tanım üzerinden, haber yazım uygulamalarını eleştirmektedir:

Bu habercilik anlayışının ya da tanımının da gittikçe yozlaştırılmakta olduğuna dikkat çekilmelidir. Çünkü bu habercilik tanımına, anlamını tam kavramadan o kadar körü körüne bağlanılmaktadır ki, gün geçtikçe olayların ciddi yanlarını gazetelerden izlemek adeta zorlaşmaktadır. "İnsanın köpeği ısırması" katı bir kural olarak geçerli kılındıkça, siyasal, ekonomik ve kültürel gelişmelerin özü gözden kaçırılmakta veya anlaşılmasız hale gelmektedir. (Cemal: 2005, 542)

3.1.1. Haber ve Propaganda

Franz Kafka'nın "Aforizmalar" adlı kitabının kahramanı Gregor Samsa, bir sabah uyandığında kendisinin bir böceğe dönüştüğünü fark eder. Aslında öyküde anlatılan karakterin artık kendini "öteki" olarak, toplumun dışında bir varlık olarak görmesinin, "kara mizah" halinde anlatımıdır. Samsa, gördüğünü fark eden bir karakterdir. Sistemin kendisine belirttiği rollerin sonunda onu bu hale getirdiği iddiasındadır. İnsan çevresi tarafından ortaya konulmuş, kuşatılmış, işlenmiş, zevklerini ve arzularını yönlendiren kitle iletişim silahları karşısında "gardını düşüren bir boksör gibi" yenilmiştir. Yani, bu aslında bir propagandanın da sonucu olabilir. Haber de, kişi, insanlar ve toplumsal yaşam üzerindeki etkisi budur. Habercilik, sayesinde üretilen "propaganda makinesi" objeyi bir anda kahraman yaparken, diğer taraftan aynı objeyi toplum nezdinde karalayabilir, varlığını tehlike altına düşürülebilir. Haber, tamamen ürettiği izlenimin aracıdır, o izlenim üzerinden objeyi şekillendirmesinin yanı sıra süreç içerisinde aynı objeyle ilgili haber dili de aynı şekilde olgunlaşıp, farklılaşabilir, yarattığı canavarı ya da kahramanı hem kötüleyebilir hem de sempatik gösterebilir.

Haberin ne olduğu konusu halen daha önce bahsettiğimiz gibi üzerinde tartışılan bir olgudur. Tanımı olsa da haberin nedir sorusunun cevabı evrensel anlamda tam olarak verilememektedir. Haberi tanımlamak, olayları nakletmekten, izlemekten ve aktarmaktan daha zor olarak öngörülmektedir. Ancak haberin kullanımıyla ve neden yapıldığıyla ilgili ortak görüş bulunmaktadır. Haberin propaganda olarak kullanıldığı inkar edilemez bir gerçektir. Propaganda içeren yapısı da, haberde nesnellik ögesiyle çelişkili konumda yer almaktadır.

Nesnellik iddiası, sadece konu seçiminde ve sunulanların karakterlerinde değil; aynı zamanda sunulmayanlarda ve seçilmeyenlerde de aramak gerekmektedir. Gazetecilikte söylendiği gibi, bir basın kuruluşunun yayın politikasında önemli olan sadece yayınlanan haberler değil, aynı zamanda yayınlanmayan haberlerdir. Devlet politikalarına ve örgütün iletişim politikalarına uymayan ulus içi ve uluslararası olayların haber yapılamamasına örnek olarak dikkat çekilebilmektedir. Bu tezin konusu ise, aslında uluslararası konuların ulusal medya içinde de farklı ele alınmasıyla iç politika malzemesi yapılması üzerinedir. Farklı sermaye gruplarına ait basın ve medya kuruluşlarının uluslararası ilişkilerde bir

devlet ile kendi devlet kuruluğu arasındaki olası kriz ve ilişkilere bakış açısının nihayetinde ülke içi medya ilişkilerini de etkilediği görülecektir. Yani aslında kitle iletişim aracının bağlı bulunduğu ortam, hangi devletin egemenliği altında hizmet veriyor, hangi yerel veya küresel sermayenin desteğiyle ‘ayakta kalıyor’ olduğu konusu gazete sayfalarının şekillendiren “temel” unsurlardır.(Erdoğan: 1997, 279-281) Bu unsurlar topluma verilen iletinin, haberin tekeli elinde bulundurur, ‘sokaktaki insan’ bu odaklar tarafından bilgilendirilir ancak bu bilgilendirme medya kuruluşunun istediği ve yönlendirdiği doğrultuda olmaktadır. Topluma haber iletilirken yanı sıra neler verilir, insanlar sadece haber okumaz, aynı zamanda toplum mühendisliğinden de belli- belirsiz ölçüde etkilenir.

Tokgöz haberin sadece salt bir şekilde topluma iletilmediğini belirtmektedir. Haber verilirken, pek çok toplumsal ve sosyal psikolojik işlevler de yerine getirilmektedir. Haberle birlikte öncelikli olarak toplum ikna edilmektedir, aynı zamanda haberin eğlendirme, eğitim, reklam ve hatta oyalayan bir yapısı da var. Kitle iletişim araçları, topluma güncel ya da değil çeşitli olguları sunar, ekonomik, siyasal, bilimsel ve sanatsal enformasyonu bağlantılar kurarak ortaya koyar. (Tokgöz: 1994, 162)

Bu durum propaganda unsurunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aslında propaganda konusu sadece haberle değil, kitle iletişim araçlarının hemen hemen bütün öğelerini kullanarak, eş zamanlı şekilde ilerleyen bir yapıdır. Yani, reklam, eğlence ve eğitim gibi unsurlar da propaganda için kullanılır. Bu yüzden bu tezin incelemesi gazete üzerine olsa da, iktidar basın ilişkisinde karmaşık ilişkilerin başka kitle iletişim araçlarında da aranması gerekmektedir. Propaganda her türlü kitle iletişim aracı kullanılarak gerçekleştirilmeye çalışılan bir hedeftir.

Propaganda bir mesajlar bütünüdür ve insanları ve toplumsal yapıyı etkilemek adına yapılmaktadır. Propagandayla bireyler iyi veya kötü amaçlar doğrultusunda yönlendirilebilmektedir. Durukan, Gökdeniz ve Ekici’ye göre; propaganda kavramı günümüzde olumsuz anlamda kullanılmakta, yanlış bilgilerle bireyleri kandırma, yanlış hedeflere yönlendirme ve yalan söyleme sanatı olarak algılansa da, bu tanım propaganda kavramını tam olarak açıklamamaktadır.

Propaganda, iletişim yöntemi olarak kullanılan tüm araç ve gereçlerle yapılan etkileme sanatıdır. Etkileme doğru bilgilerle de yapılabilir ve bireyleri doğru veya yararlı hedeflere yöneltmeyi amaçlayabilir. Bireyin olduğu her alanda kullanılan

propaganda, özellikle kitle toplumu olarak adlandırılan sanayi devrimi sonrası oluşan toplumsal yapıda etkili olabilen kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle ulaştığı kitle bakımından da, genişlemekte ve kitleleri etkilemeye devam etmektedir.(Durukan, Gökdeniz ve Ekici: 2009, 143)

Propaganda kavramı daha çok siyasi arenada tartışılan bir olgudur. Özellikle siyasi kişilerle özdeşleştirilmekte, toplumu yönlendirdikleri görülmektedir. Kuşkusuz ki, ideolojinin veya dönemin egemen rejiminin etkisi propaganda faaliyetlerinin niteliğinde görülür. Buna en güzel örnekleri, “Nazi Almanya’sında görmek mümkündür. Özellikle siyasi kişilikler denildiğinde, söz ustalığı ön plana çıkmaktadır. Söz ustaları, toplumsal yapıyı bilen, etkileyici ve güzel konuşarak halkı etkileyen kişiliklerdir. Ancak temelde yapılan bu yönlendirmeler, her rejimin, kurumsal yapılanmanın veya medya odağının içinde aynı algılanabilmektedir. Bir unsuru, insanı, ırkı, iktidarı, ezileni, grubu veya sistemi yermek, ötekileşmek, hoş göstermek hep medyanın propaganda unsuru üzerinden şekillendirilebilmektedir.

Le Bon kitleleri tanımlarken, “kitlelerinin özel niteliklerinin, karakterlerinin oluşumunda çeşitli sebepler vardır” demektedir; Bunların birincisi şudur; kitle içinde bulunan fert sadece çokluğun, sayı fazlalığının verdiği bir duygu ile tek başına olduğu zaman frenleyebileceğini içgüdülerine kendisini terk etmek suretiyle yenilmez bir güç kazanır. Kitleler isimsiz (anonim)ve dolayısıyla mesuliyetsiz oldukları için, fertleri daima, her yerde zapt edici rol oynayan kendi mesuliyet duygularından tamamen uzaklaştırırlar ve onları içgüdülerine daha kolayca teslim ederler. (Le Bon: 2013, 20-21)

Propaganda olumsuz anlamda bakıldığında tam olarak kişinin kitle içerisinde kendisini kaybetmesine yol açan mesajlar bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle siyasi parti veya örgütlü kurumsal yapılarda bu sonuç karşımıza çıkmaktadır. Sonuç itibariyle bu tür koşullarda olumsuz propagandaya maruz kalmış kişilikler, kitlenin içindeki baskın tavrın da yönlendirmesiyle bilinç dışı hareket edebilme durumunu ortaya koyabilmektedir.

Propaganda, tarih boyunca birçok farklı türde tanımlanmış bir kavram olsa da, ilk propaganda faaliyetinin Roma’da yapıldığı bilinmektedir. ‘Bireyleri etkileme’ olarak adlandırılan bu faaliyet, propagandayla birlikte kendi ötekisinin oluşmasına neden olmuş, Roma İmparatorluğu dışındaki kavimleri barbar, vahşi veya kötü yaratıklar olarak gösterilmesini sağlamıştır. Propagandada, kamuoyu, suni yoldan

oluşturulmakta, mesajlar bütünü içerisinde yönlendirilmekte, olgular kitle iletişim araçlarıyla iletilerek hedef olarak seçilen toplum ya desteklenmekte ya da moral bozucu, mücadele azmini yok edici bir sonuç elde edilmeye çalışılmaktadır. İnsanlar olumlu propaganda örneğiyle gerçeğin dışında güçlü gösterilmekte veya olumsuz propaganda örneğiyle insan inançları zayıflatılarak, toplumsal yapı manipüle edilebilmektedir. Propaganda olumsuz anlamda psikolojik savaşın en etkili yöntemidir. Bu savaşta, maksadlı verilen mesajlarla bireylerde güven kaybı oluşturulur, bireylerden başlayarak toplumsal yapının gücü azaltılır, birliktelik duygusu yok edilerek, toplumu iradeleri yok edilebilmektedir.

3.1.2. Söylem

Realist ünlü İtalyan filozof Nicollö Machiavelli 1513 yılında yayımladığı ve uluslararası ilişkilerde referans kitabı haline gelen Hükümdar/Prens adlı kitabında iktidar tanımını yaparken, “Yaşayarak gördük ki zamanımızda büyük işler yapan hükümdarlar öyle sözlerinde duran kişiler değildir. Kurnazlıklarıyla insanların akıllarını çelmişler ve sonunda içtenlikli hükümdarlara da üstün gelmişlerdir. İnsanlar öylesine basitler ve günün gereklerine uymayı öylesine iyi bilirler ki aldatmaya kalkan kişi, karşısında aldanmaya hazır birini bulur her zaman.” demektedir. (Machiavelli: 2014, 66-67) O dönem, tek gerçeklik üzerinden hareket edilen dönem olarak algılansa da, söylem olgusunu “20. Yüzyıl düşünürleri keşfetti” dense de, iktidarın tahakküm mekanizmalarının etkinliği bu ifade de ortaya konulmaktadır. Söylem en yalın anlamıyla, bir konunun anlatım biçimi, konunun anlatılırken kullanılan dildir ancak bu tanım çok eksik kalmaktadır. Söylem sadece dil veya anlatım değildir, söylenen ve söylenmeyenin ideoloji, bilgi, anlatım tarzı, iktidar ve gücün mübadelesiyle eylem dönüştüğü dil pratiğinin oluşumudur. Sözen’e göre, söylemin keşfi sonrası evrensel gerçeklik kavramı ortadan kalkmış, birçok gerçeklik birimi vardır. Geçmişte olan gibi değil, artık gerçeklik söylemle ve söylemin iç dinamikleriyle inşa edilen her şeyin birleşimidir. Her söylem bir gerçeklik inşası olduğuna göre, her söylemin kendi gerçekliği ve söylem baskısı altında kalan kitleler için de o kadar gerçeklik vardır. (Sözen: 2017, 9)

Söylemin iktidarının dönemi denilerek isimlendirilen bu çağda, akıl dahi bir kenara atılarak gerçeklik ve ideal dünya, nihai var oluş açıklamalarının yerini söylemler almıştır. Söylem hayatımızın tamamını kaplayan bir örtü gibidir. Söylemi açıklamaya çalıştığımızda, toplumsal, sosyal, kültürel, ekonomik ve özellikle siyasal

alanın tüm yönleri göz önüne alınması gerekmektedir. Hiçbir temele veya temele dayandırılmasa da, birçok akademik disiplin tarafından incelemeye değer görülmüş bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söylemin terim olarak ilk kullanan kişi olan Aquinalı Thomas, 'saf sezgi'ye karşı 'zihin çıkarımı' olarak tanımlamıştır. Ancak bir subjektivite ürünü olarak 'saf söylem' diye bir şey de yoktur. Söylem kavramı Türkçe'ye de son dönemde girmiş bir kavramdır. Türk Dil Kurumu'na göre, söylem; telaffuz, sesletim, söyleniş veya isim olarak söyleyiş olsa da, kalıplaşmış klişe veya söz kavramı ortaya çıksa da, söylem bu tanımlamanın çok ötesindedir. Söylemin ortaya çıkması için illa da konuşmak ve dil pratiği üzerinden değerlendirmeye de gerek yoktur. Konuşmamak, sessizlik veya sükut etmek de söylemin varlığı içerisinde kendisine yer bulmaktadır. Bunun örneklerini özellikle siyasal baskı süreçlerinde görmek mümkündür, baskıya uğrayan kitle konuşmasa da, sessizliğini devam ettirse de, siyasal iletişim açısından söylemine devamlılık sağlayabilmektedir.

Sözen, tüm bilgi türlerinin söyleme dayandığını söylemektedir ve söylemler üzerinden iktidar yapıları ve hiyerarşi oluşmaktadır. Toplamlar da bir söylem hiyerarşisi üzerinden oluşturulmakta, sosyal hiyerarşiler de, hiyerarşik söylem yapılarına, onun da ötesinde cümle, metin ve konuşma düzeyindeki hiyerarşik yapılar üzerinde yükselmektedir. (Sözen: 2017,12)

Söylemin ortaya konulması sırasında da, sadece iletinin tüm boyutları ve iletinin içeriğine bakılmamalıdır. Söyleyenin otoritesine yani kimin söylediğine, kime ve neye dayanarak söylediğine, söylemiyle neyi başarmak istediğine de bakılmalıdır.

3.1.2.1. Söylem Analizi Yöntemi

Söylem analizi denildiğinde, dilin bireysel kullanımının incelenmesi akla gelmektedir. Ancak söylem dediğimizde sadece dil tanımı nasıl yeterli olmuyorsa da burada da söylem analizi tanımı için dili incelemek yeterli değildir. Söylem analiziyle kişilerin konuştukları ve yazdıklarının iletişim değeri açısından işlevleri değerlendirilebilmekte, her türlü eylemin üretim koşulları açısından incelenmesi yapılmakta, cümlelerin yapay sınırları reddedilerek, metnin gerisindeki anlamaya çalışan, nesnel ve somut sonuçlara gerek duymayan, aslında anlatılanı betimleyen bir bakış açısı ortaya konulmaktadır.

Söylem analizi sürecinde de, insanların dil pratiklerinde ne yaptıklarına ve nasıl dilli kullandıklarına bakılır. İnsanların söylediklerinin içeriği de önemlidir ancak

yeterli değildir. Nasıl söyledikleri kavramının da açıklanması gerekmektedir. Konuşanların kimlikleri ve nasıl konuştukları önemlidir. Söylem analizi bu soruların ötesinde, söylemin arkasındaki durumu ortaya koyan bir yöntemdir. Sözen, söylem analizinin bir meta analiz olduğunu söylemekte, söylem analizinin analiz-in-analizi fikriyle geliştiğini belirtmektedir. (Sözen: 2017,13)

Söylem güç ilişkilerini, ideolojik yapıyı ortaya koyan bilgidен beslenen bir anlayışın sonucudur. Söylem analizinde ise, bu anlayışın tam olarak ortaya konulması için farklı konuşma türleriyle farklı gerçekliklerin gösterilmesi, söylemin dışarıya yani toplumsal yapıya etkisi, politik, ekonomik, siyasi ve askeri güç ilişkileri, kurumsal imaj ve bağlantılar, oluşturulan düzen veya düzensizliklerin içeriği anlaşılmaya çalışılmaktadır. Toplumsal hayata baktığımızda, aynı kişinin annelik yaparken yaptığı konuşma ve ortaya koyduğu dil formu ile iş hayatında örneğin hakimlik mesleğini yapıyorsa mesleği sırasında kurduğu dil formu arasında farklılıklar görülmektedir. Tüm toplumsal hayatı, yaşamın akışını ve kurulan ilişkileri açıklamak açısından söylem analizinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ancak söz konusu tezde daha önce de söylenildiği gibi söylem analizi söylemi objektif olmaktan çok subjektif yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söylem analizi, birçok sosyal bilimsel dal için kullanılabilir. Ancak Sözen'in Potter ve Wetherel, Mulkay ve Gilbert'in Biyokimyacı Söylem çalışmasından aktardığına göre söylem analizinin on ayrı konu başlığına ayırmak mümkündür. Bu konu başlıkları öncelikle sözlü söylem analizi çalışmaları için ışık tutar niteliktedir. Öncelikle araştırma soruları ortaya konulmakta, insanlar arasında geçen konuşmalar içerisinden araştırma soruları elde edilmektedir. Ardından konuşma örnek seçimi yapılmakta, araştırmacı temsil niteliği olan örnekleri analiz etmeye çalışır. Kayıt ve belgeler toplandıktan sonra ise, görüşmeler gerçekleştirilmekte, katılımcıların cevap tutarlılığı ölçülmektedir. Yazıya dökme kısmında ise, görüşmeler ve kayıtlar ele alınarak ortaya konulmaktadır. Karar verme aşaması olarak ise, ara verme olarak tanımlanmaktadır. Ara verme sürecinde bulguların nasıl değerlendirileceği konusunda adım atılmaktadır. Analiz, geçerlilik ve bütünlük ve son olarak rapor bölümü de, araştırmanın söylem analizi açısından en belirleyici bölümleri olmaktadır. Uygulama safhası da ise, sonuç bölümü olarak görülmektedir. Sözen, uygulama bölümünün sadece kelimelere bakma anlayışını getirdiği için eleştirilebileceğini aktarmaktadır. (Sözen: 2017,96)

Punch, söylem analizi yaparken geçerli ilkeleri şöyle sıralamaktadır. Öncelikle, söylem kurallı olarak karşımıza çıkmakta, kurallarla yönetilmekte ve içsel olarak yapılandırılmaktadır. İkinci olarak, söylemin ortaya konuluş biçimindeki diziliş ön plana çıkmakta, kaçınılmaz bir sosyal ve tarihsel hiyerarşik matris oluşturulmaktadır. Bu yapısal durum sonunda her türlü gerçek yeniden üretilmekte, kişisel, sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel gerçeklik yeniden üretilerek sunulmaktadır. Son olarak söylemin kendisi de, sosyal ve tarihsel yaşamın içinde önemli dönüm noktalarından biçimlendirilmektedir. (Punch: 2005, 215)

Yani söylem analizi yapılırken, söylem insan ve toplumsal tecrübeleri yansıtsa da, bu analiz sırasında bu olgular yeniden yapılandırılarak ortaya konulmaktadır. Söylem analizinin niteliksel olarak araştırmaya uygun hale gelmesi için de, özgül biçimde incelemek gerekmektedir. Punch'un aktardığına göre, üç özellikle öne çıkmaktadır.

Öncelikle, sosyal pratik olarak konuşma ve metinler ile ilgili olmalıdır. Bunun önemli söz konusu metnin hem dilsel içerik hem de anlam ve temalar açısından uyumlu olması gerekliliğinden gelmektedir. Bu sınıflandırma yapılabildikten sonra ikinci aşamaya geçilip, söylem analizi açısından üçlü açılı bir ilişkiler ağı ortaya konulabilmektedir. Bu üç ayak, söylem analizinin eylem, inşa ve değişebilirlik yönünden açıklanmasından oluşmaktadır. Toplumsal yaşamda insanın yaptıklarını ve eylemlerini anlamak için konuştukları ve yazdıklarını bakmak, bu süreçte hem dilsel geçmişlerini ve dili kullanırken ön plana çıkardığı araçları tanımlamak gerekmektedir. Bu süreç en son aşamasında ise, söylem analizine bakıldığında konuşulan veya yazılanların dilsel retoriğin nasıl bir tarzda ortaya konulduğu anlaşılmaya çalışılmaktadır. (Punch: 2005, 216)

Punch özellikle söylem versiyonlarının sonuç olarak ortaya çıkanla nasıl bir ilişki içinde olduğunu da görmeye gayret etmektedir. Söylem versiyonlarının gerçek veya olası seçeneklere karşı nasıl ortaya konulduğu önemlidir. Haber anlamında bakıldığında söylem çözümlemesi denilince akla ilk gelen isimler, Teun A. van Dijk ve Norman Fairclough'dur. Haber metinleri dünyadaki sosyal ve politik inançların oluşumu konusunda anahtar bir role sahiptir. Birçok kişi gündelik haberleri takip ederek, inanç ve düşünce yapılarını şekillendirmektedir. Haberler üzerinden ön yargılar ve gerçeklikler üretilmekte, haber tekelleri sayesinde toplumsal yapı ve ülkeler yanlış yönlendirilebilmektedir. Van Dijk'in incelemesinde öne çıkan üç önemli

nokta vardır, haber metin analizi, metin anlambilimi ile yerel ve küresel tutarlılık. Sözen'e göre, bu üç öge üzerinden öncelikle haberin hangi politik, ideolojik ve sosyolojik etkiye sahip olduğu ortaya konulmaktadır. Ardından ikinci safhada, metnin anlambilimine ışık tutularak, söylemin tamamına yönelik kelime, cümle ve paragraf bütünlüğü oluşturulmaktadır. Son safhada ise, yerel ve küresel tutarlılık açısından zaman, durum, sebep ve sonuç bağlantıları ortaya konulmaktadır.

Van Dijk söylem analizi için başlıca ilkelerini kısaca şöyle belirtmektedir;

- *Söylem çözümlemesi, bilgi herhangi bir değişime uğramadan yapılmalı, metin ve sözlü konuşmanın doğallığı ve gerçekliği tahrip edilmeden incelenmelidir.*
- *Söylemin bağlamı çok önemlidir, bağlam her türlü zaman ölçüsü, söylemin alışverişi yani tarafları, sosyal yapı, bilgi formu ve değerleri üzerinden meydana gelmektedir.*
- *Söylemin bağlamı sosyal yapının dışında değildir, nasıl normlar ve değerler varsa bunun hangi sosyal yapı içinde ortaya çıktığı da, söylemin toplumdan soyutlanamayacağı ortaya konulmalıdır.*
- *Söylemin incelenmesi sırasında her türlü hiyerarşik katman, söylemin düzeyi, aralarındaki sosyal, politik ve güç ilişkileri incelenmelidir. Ayrıca söylem dili, dilin pratiklerini, sesleri, söz dizisini, etkileşimi dikkate almaktadır.*
- *Söylemde ortaya konulan anlamında da önemi büyüktür. Söylem çözümlemesi yapılırken, anlam ortaya konulmakta, durumsal açıdan incelenmekte ve nedeni araştırılmaktadır. (akt. Gür: 2013,190)*

Kullanılan dilin, metnin veya hitabetin söylem analizi olarak incelenmesi özellikle 2. Dünya savaşı sonrası dönemde, 1960'ların ardından konuşulmaya başlanmış ve tartışma zemini haline getirilmiştir. Tartışmalı biçimde ortaya konulan çalışmalarla dilbilimciler dili, dil pratiğini ve ortaya çıkan ürünü analize etme girişimlerine başlamışlardır. Dilbilim üzerinden söylem analizi, bu dönemden sonra önemi artan bir alan haline gelmiştir.

3.1.2.2. Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi

Le Bon, Kitleler Psikolojisi kitabında, “Değişmenin temelinde iki esaslı olgu vardır: Birincisi medeniyetimiz bütün unsurların kaynağı olan dini, siyasi ve sosyal inançların tahrip edilmiş olmasıdır. İkincisi ise, bilim ve teknikte yeni buluşlarının doğurduğu, yepyeni yaşama ve düşünme şartlarının meydana gelmesidir.” (Le Bon: 2013, 5-6) demektedir. Aslında söylem analizi de değişimi açıklama ideali üzerinden hareket etmekte, sosyal, ekonomik, güç ilişkileri üzerinden yapısal durumu ortaya koymak istemektedir. Çalışmada daha önce de söylendiği gibi, söylem analizi denildiğinde alanında en yetkin isimler Teun A. van Dijk ve Norman Fairclough olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijk ve Fairclough’un alanında özellikle yararlandığı söylem analizi türü ise eleştirel söylem analizidir.

1996 ile 1998 yılları arasında yaptığı çalışmalarla Fairclough ve Wodak söylem analizi alanında ortaya koyduğu önemli noktalar şöyle özetlenmektedir;

Öncelikle söylem analizi sosyal problemlere yönelmekte, bu problemleri dilin yapısal ve değişimsel anlamda öncelikleriyle belirlemekte, gösterge bilimi açısından üretilmesini yorumlamaktadır. Toplumda var olan güç ilişkileri doğası gereği aynı zamanda söylemlerde yer almaktadır. Söylem analizlerinde bu durum da ortaya çıkarılmaktadır. Bu dilsel değişim, söyleme dayalı analizle oraya konulmaktadır. Söylemsel tarihseldir, dil gibidir ve geçmişle bağlarını muhafaza etmektedir. Analiz yaparken bu faktörü de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Söylemi kültür ve toplum belirlerken, aynı zamanda karşılıklı bir ilişki oluşmakta, söylem de toplumu ve kültürü değiştirip dönüştürebilmektedir. Söylemin sosyal bir eylem olduğu bir gerçektir, metin ve sözlerin toplum üzerinde etkisi olmaktadır. Söylem tarafsız değildir, ideolojik bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. İdeolojilerin, güç ilişkilerini de üreten toplumu değiştirmeye çalışan yollar olduğunu unutmamak gerekmektedir.

Söylemler dünyayı yeniden tasarlar ve yorumlar, bir şeyi biçimlendirir ve yeniden üretir. Söylem analizi yorumlayıcı ve açıklayıcı bir nitelik göstermek zorundadır. (Akt. Gür, 2013:190)

Norman Fairclough’un çalıştığı alan olarak dil, iktidar ve ideoloji ön plana çıkmaktadır. Fairclough, bu üç öge arasındaki yapısal durumu eleştirel söylem çözümlemesi üzerinden incelemektedir.

Fairclough'a göre söylem üç ögenin birleşimi olarak görülebilir: Söylemsel, toplumsal pratik ve metin. Metin üretimi, tüketimi ve dağıtımı söylemsel pratik safhasında yer almaktadır. *Medya çalışmaları alanında da Fairclough, önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Fairclough, çalışmalarının çoğunda medya metinlerini ampirik malzeme olarak kullanmaktadır. Fairclough'un ayrıca yaklaşımını medya söylemine uyguladığı Media Discourses adlı bir çalışması bulunmaktadır.* (Torfing Akt. Durna ve Kubilay: 2010, 68-69)

Eleştirel söylem analizinin hedefi ortaya konulan metni sistemli bir şekilde ayrıştırma, açıklama ve çözümlemektir. (Büyükkantarcıoğlu: 2012, 166) *Eleştirel söylem analizi, "Bakmak ve görmek arasındaki farkın bilimsel yöntemleştirilmesi" tanımı üzerinden hareket eden bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Eleştirel söylem analizi, ortaya konulan haber metnindeki ideolojik unsurların ve güç ilişkilerinin zaman zaman aksi olsa da dil içerisinde kolayca görünmeyeceği tezi üzerinden hareket etmektedir.* (Büyükkantarcıoğlu: 2012, 167)

Fairclough'a göre eleştirel söylem analizi üç aşamalı, bir analizdir. Bunlardan ilki metin incelenmesidir. Metin incelenmesine göre, ilk aşamada metinde, metni üretenin ideolojik düşünce yapısı ve dünya görüşü bir nebze de olsa ortaya konulmaktadır. Metnin ideolojik yapısı, metinde yer alan ifadelerden, kelimelerden ve cümlelerden anlaşılabilir. Metindeki sözcük seçimi ideolojik örüntüyü anlamak için değerlendirilmektedir. İkinci aşamada ise, söylemin diğer söylemlerle etkileşimi ön plana çıkmaktadır. Yani, söylem aslında tek başına bir şey inşa etmektense, daha önceki metinler üzerinden kurulan varsayımları destekler nitelikte olabilmektedir. Aynı zamanda böylece, önceki varsayım ve tecrübeler, bireye bırakılmakta, söz konusu metinde nelerin söylenerek, nelerin kast ettiği yorumu takipçiye bırakılmaktadır. Son aşamada ise, bağlam analizi ortaya çıkmaktadır. Fairclough bu aşamayı "ifade değeri" tanımıyla anlatmaktadır. Bağlam analizinde, metin üreticisinin sosyal ve siyasal durumu ön plandadır. Metni yazanın kendisini hangi sosyal gruba koyduğu, nasıl bir düşünsel birliktelik içinde olduğu, öteki konumunu nasıl oluşturduğu anlaşılmaya ve aktarılmaya gayret edilmektedir. (Gölbaşı Akt. Bal: 2012, 245)

3.1.2.3. Türk-İsrail Krizlerinin Türk Medyasında Temsil Örneklerinin Fairclough'un Söylem Analizi ile Okunması

Söylem tarafsız değildir. Bu anlatım aslında söylem analizinin önemini de ortaya koymaktadır. Sözen'in aktardığına göre, saf söylem diye bir şey yoktur. Söylemler hiçbir zaman, hiçbir şekilde ve hiçbir yerde tarafsız bir rol üstlenemez. Subjektivitenin bir ürünü olarak nesnel durumları açıklamaz, sadece sosyal hayatın verileri olarak ortaya konulmaktadır. (Sözen: 2017, 25) Söylem denildiğinde Türk toplumunda da temsil örnekleri görmek mümkündür. Türkiye toplumunda sıkça tartışılan söylemlere 'laik söylem', 'İslamcı söylem', 'bölücü söylem', 'şiddet söylemi', 'milliyetçi söylem', 'otoriter söylem' veya 'cemaat söylemi' örnek olarak verilebilmektedir. Söz konusu tezde daha önce de bahsedildiği gibi Türk-İsrail krizlerinin Türk mediasında temsil örnekleri ele alınmaya çalışılmaktadır.

Daha önce ifade edildiği gibi Türk-İsrail ilişkilerinde ilk kriz olarak Davos gösterilse de, ilişkilerin gerilmeye başlaması, 27 Aralık 2008 tarihindeki, İsrail'in Gazze'ye başlattığı saldırı sonrasına denk gelmektedir. İsrail'in özellikle sivil kayıplarını göz ardı eden tutumu ve savaş sonrası Dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan'ın İsrail'e yönelik 'devlet terörü' açıklaması ilişkilerin daha sonraki dönemde ne kadar kötüleşebileceğinin işareti olarak gösterilmektedir.

Çalışmanın konusu, bu dönemden sonra başlayan Türkiye-İsrail krizleri üzerine yoğunlaşmaktadır. 4 ayrı kriz konusu ele alınmakta, bu krizler, 30 Ocak 2009'daki 'Davos Krizi', 15 Ekim 2009'daki 'Dizi Krizi', 13 Ocak 2010'daki 'Alçak Koltuk Krizi' ve 31 Mayıs 2010'daki 'Mavi Marmara Krizi' olarak sıralanmaktadır. Çalışmada, bu krizlerin nasıl oluştuğu açıklanmakta ve aşağıda bahsedilen gazetelerin ilk sayfalarında yer alan başlıklar ve içeriğinde öne çıkan haberler üzerinden inceleme yapılmaktadır.

Fairclough, söylemi tanımlarken, güç ilişkilerini göz ardı etmemiş, 'iktidar yapıları' tarafından ortaya konulduğunu söylemiştir. Bu biçimlendirme sadece bir kez değil, birkaç kez yapılmaktadır. Söylem bu süreçte hem biçimlendirilip hem de yeniden üretilmekte hatta dönüştürülmektedir. Sonuç olarak, tüm bu süreç sonunda iktidarın ve güç sahiplerinin istediği doğrultuda bir söylem oluşturulmaktadır. Bu düşünce yapısı, günümüz iktidar yapılarının toplumun her alanında etkin olduğunun da bir kanıtı niteliğindedir. İktidar odakları, söylem-ideoloji mantığı içerisinde hareket

etmekte, bu nitelikte yayın ve yayımcılığın önünü açan adımlar atmışlardır. Her türlü iktidarın kendi söylemi medyada gücü doğrultusunda yer alırken, söylemle yeni bir dünya algısı üretilmekte, ilişki ağı yaratılıp, ilişkiler ağı ortaya konulurken -, 'ben' ve 'öteki' ayrımı yapılmaktadır. Her türlü yayın organı bir iktidar odağı açısından bir söylem üretirken, takipçilerine de o kaygıyı iletip gerçeği oluşturmakta, takipçilerin gerçek olgusu değişikliği üzerinden hareket kabiliyetini oluşturmaya çalışmaktadır. Daha önce ifade edildiği gibi bu çalışmada da, Fairclough'un eleştirel söylem analizi yönteminden faydalanılmaktadır.

3.1.2.3.1. Davos Krizi İncelemesi

'Davos Krizi' dönemin Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'la İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres arasında yaşanan bir olaydır. 30 Ocak 2009'da İsviçre'nin Davos kentinde yapılan Dünya Ekonomi Forumu sırasında meydana gelmiştir. Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, moderatörlüğünü ABD'li gazeteci David İgnatius'un yaptığı panelde dönemin İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e tepki göstererek, salonu terk etmiş, bu olay dünya siyaset sahnesinde büyük yankı bulmuştur. Erdoğan, Moderatör David İgnatius'a tepki göstererek kendisine az söz hakkı verildiğini belirterek, İsrail Cumhurbaşkanı Peres ve Tel Aviv yönetimini sert şekilde eleştiren ifadeler kullanmıştır. Uluslararası ilişkilere 'One Minute' vakası olarak geçen olay sırasında Erdoğan'ın sözleri İsrail tarafında büyük tepki çekmiş, bu olay sonrası iki ülke ilişkileri bir daha eski istikrarına dönmemiştir. Olay Türkiye'deki gazetelerde genişçe yer bulmuş. Tüm gazeteler günlerce olay üzerinden haber ve yorum yazılarına yer vermiştir. Bizim gazetelerimiz, Hürriyet Gazetesi, Zaman Gazetesi, Cumhuriyet Gazetesi ve Akit Gazetesi'dir. Bu dört gazete de olay sonrası haberlere yer vererek, kendi yayın politikaları açısından durumu takipçilerine iletmiştir. Öncelikle dönemin ana akım medya konumundaki Hürriyet Gazetesi'ni ele alırsak, 30 Ocak 2009 tarihli Hürriyet Gazetesi, "Davos Ruhu Öldü" manşetiyle yayımlamıştır. Haberde, Davos'taki panelde şok edici bir olayın yaşandığı belirtilerek, Erdoğan'ın moderatöre de kızdığı ifade edilmiştir. Erdoğan'ın 'Benim için Davos bitmiştir' sözleri de haberde yerini almıştır. Haberde başka detaylara da yer verilmiştir;

PERES'E İKİ MİSLİ SÖZ HAKKI

İsrail Cumhurbaşkanı Peres'in, hiddetli tavrı ve yükseltmesi tansiyonu patlattı. Erdoğan, panelin moderatörü Ignatius'un, kendisine 12 dakika, Peres'e 25 dakika vermesine tepki sert gösterdi ve 1 dakikalık söz hakkı istedi

BAŞBAKAN'A ELLE MÜDAHALE

Erdoğan, "Sayın Peres, benden yaşlısın sesin çok çıkıyor. Sesinin bu kadar yüksek çıkması bir suçluluk psikolojisinin gereğidir." dedi. Moderatör ise, Erdoğan'a elle müdahaleye kalktı. Tepkisinin moderatöre olduğunu söyleyen Başbakan Erdoğan, "Ne İsrail halkını, ne Cumhurbaşkanı Peres'i ne de Musevi halkını hedef aldım" ifadeleri kullanıldı.

O MODERATÖR DİASPORANIN TETİKÇİSİ

Başbakan Erdoğan, paneli yöneten David Ignatius'un omuzuna uzanan ellerine tutarak sözlerine devam etti. Davos moderatörü Ignatius, Washington Post Yazarı. Ermeni Lobisine yakın duruşuyla bilinen Ignatius, Erdoğan'ın Ortadoğu Politikasını da eleştiriyordu.

DÜNYA BASINI: SALDIRIYA ÖVGÜ MONOLOĞU KIZDIRDI

Yabancı basın haberi son dakika gelişmesi olarak verdi. AP: Peres'in Gazze saldırısını savunan monoloğu ve moderatör Erdoğan'ı sinirlendirdi. AFP: Erdoğan paneli fırtına gibi terketti" ifadelerini sütunlarına taşıdı. (Ek-1: Hürriyet Gazetesi-30.01.2009)

Hürriyet Gazetesi'nin haberi özellikle fotoğraflarla desteklenmişti. Erdoğan'ın İsrail Cumhurbaşkanı'na karşı seslenişi ve salonu terk etmesi fotoğraf kareleriyle anlatılmıştı. Haberin anlatımında olayın gelişimi detaylı şekilde dile getirilmiş durumda. Hem Başbakan Erdoğan'a yapılan hareket hem de olayın yurtdışındaki basın yayın organlarına yansımaya haberde yer verilirken, Başbakan Erdoğan'ı tutumunun haklılığından bahsedildiği görülmekte. Ayrıca, olaya dahil olan moderatörün de geçmişinden bahsedilerek, haberde bahsedilen haksız tutumun programlı olmasa da geçmişten gelen nedenleri olduğuna vurgu yapılmakta, olayın

çerçevesine “milliyetçi” bakış açısı katılmaktadır. Ermeni lobisine yakın ifadesiyle, geçmiş vurgusu yapılmaktadır.

Hürriyet Gazetesi bir sonraki baskısı 31 Ocak 2009 günlü gazetesinde de olaya geniş şekilde yer vermektedir. Haberde özellikle uluslar arası kamuoyunun tartışıldığına vurgu yapılmaktadır. Erdoğan’ın İsrail Cumhurbaşkanı’na yönelik çıkışı ve panelden ayrılması dünyada en çok konuşulan konular arasında denilmiştir.

DÜNYA BU HAREKETİ KONUŞUYOR

İKİ ÜLKE BİRBİRİNE BAĞLI

Haaretz: İsrail’in Heron insansız uçak satışını tamamlaması bekleniyor. İki ülke savunma ihtiyaçları nedeniyle birbirine bağlı. Jerusalem Post: Başbakan Erdoğan kıpkırmızı yüzüyle hışmıyla sahneyi terk etti. İran Devlet Televizyonu: Türkiye Başbakanı halkının duygularına tercüman oldu. La Vanguardia: İki ülke arasındaki ittifakın bozulma ihtimali var. Komsomolskaya Pravda: Türkiye Başbakanı ülkesinde milli kahraman oldu. (Ek-2: Hürriyet Gazetesi-31.01.2009)

Hürriyet Gazetesi’nin 31 Ocak 2009 tarihli sayısının ilk sayfasında olayla ilgili diğer haberlere de yer vermiş durumda. Gazete ulusal bakış açısını ortaya koyarak, kurucu lider üzerinden Erdoğan’ın açıklamasını sütunlarına taşımaktadır. Erdoğan’ın “Atatürk’ten öğrendik” sözüyle Cumhuriyet’in kurucu değerlerine atıfta bulunmaktadır. Erdoğan çıkışını Gazi Mustafa Kemal’in Çanakkale Savaşı’nda askerlere söylediği “Ben size ölmeyi emrediyoruz” sözüyle destekleyerek, yaptığı çıkışın Türkiye’nin ulusal onuruyla ilgili olduğu vurgusu yapmaktadır.

Erdoğan, “Biz Türkiye’nin saygınlığını korumayı düşünüyoruz. Bir taraftan bu mücadelelerin içinden gelen bir milletin torunu olacaksın, diğer taraftan şu ne der, bu ne der diyeceksin. İzzetimizle, onurumuzla kimseyi oynatmayacağız. Bazı monşerler bunu anlamakta zorluk çekebilir. Onlar böyle yetişti. Gölgesinden korkanlar bunu anlamakta zorlanabilirler. Bizim yönetim anlayışımız Türkiye’nin ali menfaatlerini itibarını korumak üzerine kurulu. Bizim hükümetimiz kazansın diye değil Türkiye kazansın diye hareket ediyoruz.” ifadesi kullanıldı. (Ek-3:Hürriyet Gazetesi-31.01.2009)

Hürriyet Gazetesi'nin 31 Ocak 2009 tarihli diğer haberlerinde de olayla ilgili bakış açılarına yenileri eklenmiş durumdadır. Krizin perde arkası aktarılırken, diğer siyasilerin yorumlarına da yer verilmiştir. Özellikle Erdoğan'ın siyasi çizgisine uzak olan 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in açıklamaları ve eleştirileri de gazetede yer bularak, "Bir takım faturalar çıkar, ama ne zaman, nasıl çıkar, farkına varamazsınız" denilmiştir. Erdoğan'a destek açıklamaları da gazete sütunlarına taşınırken, özellikle milliyetçi çizgisiyle bilinen MHP'nin lideri Devlet Bahçeli'nin Erdoğan'ın Türkiye'nin onurunu koruduğu sözleri ön plana çıkarılmıştır. (Ek-4: Hürriyet Gazetesi-31.01.2009)

Gazete 31 Ocak 2009 sayılı sayısının ön sayfasının tamamını olaya ayırmış durumdadır. Hem dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına yer vermiş hem de muhalefet liderlerinden Bahçeli'nin desteğini takipçileriyle paylaşmakta. Destek mesajlarının yanı sıra eleştiri de yapılmış. Özellikle dönemin iktidarıyla uzlaşma içinde olmadığı bilinen 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in açıklamaları, iktidara yönelik hem uyarı hem de eleştiri niteliğinde. Özellikle, uzun yorumun 17. sayfada yer aldığına işaret edilmesi, takipçilerinin dikkatini çekme amaçlı olduğu anlaşılmaktadır.

Hürriyet Gazetesi 5 Şubat 2009 tarihli haberinde ise, "İsrail sokağı ne diyor?" başlığı var. Haberde, "Hürriyet, Başbakan Erdoğan'ın İsrail Cumhurbaşkanı Peres'e 'çıkışının' ardından İsrail sokaklarında nabız tuttu." denildi.

İSRAİL SOKAĞI NE DİYOR?

"Oded Granot (1. Kanal yorumcusu): Erdoğan'a saygı duyuyorum. Ama Ortadoğu'da barış adına daha tarafsız ve kucaklayıcı olmalı.

Momo Uzsınay (İsrail'deki Türkiyeliler Birliği Başkanı): Burada herkese, 'Türkiye'de bize nefret artıyor tedirginliği' hakim oldu. Bunun önüne geçilmesi lazım. Bunda en büyük rol Erdoğan'ın."

Gilad ve Eran (İki genç): "İsrail'de belki de tek dostumuz olan Türkiye'de film koptu mu bize karşı endişesi başladı. Antalya'ya gidecektik. Geçen hafta sonu iptal ettik.

Türkler bana göre bu bölgede bize en yakın insanlar." (Ek-5: Hürriyet Gazetesi-05.02.2009)

Hürriyet Gazetesi, krize sayfalarında geniş şekilde yer vererek, iki toplum arasındaki görüş farklılıklarını sütunlarına taşıdı. Gazetenin muhabirleri, İsrail'e giderek değişen ve kötüleşen İsrail-Türkiye ilişkilerinin İsraililerin gözünden yansıttı. Özellikle İsrail halkıyla yapılan röportajlarla Türkiye'deki siyasi iktidara da ilişkilerin daha da kötüleşmemesi konusunda uyarı niteliğinde görülmektedir.

Dönemin hükümete yakınlığıyla bilinen, önceleri "Cemaat" olarak adlandırılan, 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında, terör örgütü ilan edilen gruba yakınlığıyla bilinen Zaman Gazetesi de, sütunlarında olaya büyük yer ayırmış durumda. Zaman Gazetesi'nin 30 Ocak 2009 tarihli haberinde, "Davos'ta gerilimli gece: Erdoğan paneli terk etti, Peres özür diledi" manşeti atılmış. Erdoğan'ın sözlerini özellikle İsrail Cumhurbaşkanı Peres'in sesini yükseltmesi sonrası söylemeye başladığı belirtilerek, moderatörün de Erdoğan'ın sözlerini kesmeye çalıştığı belirtilmiştir. Gecenin sonunda Erdoğan'dan özür dilendiği belirtilerek, İsrail tarafının suçunu kabul ettiği vurgusu yapılmıştır. Başbakan Erdoğan'ın tepkisinin Peres'e değil, moderatöre olduğunu belirttiğine de yer verilerek, iki ülke ilişkilerinde hassasiyet mesajı da haberin satır aralarında görülmektedir. (Ek-6:Zaman Gazetesi-30.01.2009)

Zaman Gazetesi'nin 30 Ocak 2009 tarihli gazetesinde de ön sayfa tamamen Davos'taki krize ayrılmış durumdadır. Hürriyet Gazetesi'nde olduğu gibi Zaman Gazetesi de, olayı tüm detaylarıyla işleyerek, olayın önemini gazete sayfalarında göstermiş. Söylemler açısından fazlasıyla fark yok ancak gazete sayfa açısından Hürriyet Gazetesi'nden farklı olarak sürmanşeti büyük tutarak olaya daha geniş yer ayırmış görünmektedir. Özellikle haberde Erdoğan'a destek vurgusu devam etmektedir. "Avrupa'dan Ortadoğu'ya, Rusya'dan ABD'ye kadar birçok ülkede halklar, siyasetçiler, entellektüeller ve medya Davos'u konuşuyor." denilen haberde Erdoğan'ın sözlerine özellikle uluslararası desteğin olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca İsrail'in operasyonlarında sivil kayıplar olduğu, bunun da eleştiri konusu olduğu söylenmekte, iç siyaset açısından da dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün de Erdoğan'a tam desteği olduğu anlatılmaktadır. "Dünya Basını, Peres'in özür dilediğini yazdı" manşeti altında Gül'ün, "Gerekli cevabı verdi ve gereğini yaptı."

Açıklamasına yer verilmesi gazetenin iktidar odağı içindeki tutumunu da ortaya koymakta, ilişkiler ağı içerisindeki yerine ışık tutmaktadır. Daha sonra da, panelin başkanının ifadeleri ve diğer siyasilerin sözleri gazete sütunlarında yer almaktadır.

Dünya Ekonomi Forumu Başkanı Klaus Swab: Başbakan Tayyip Erdoğan, Gazze ve Ortadoğu barışı için çok önemli bir barış yapıcı. Kendisine saygı duyuyorum. Gelecek yılki Davos Zirvesi'ne katılmasını, "dört gözle" bekliyoruz.

ABD Büyükelçisi James Jeffrey: Türkiye'nin Batı'dan uzaklaştığı yönündeki endişeleri paylaşmıyorum. Davos'ta yaşananlardan sonra yapılan bu tür yorumlara katılmıyorum.

Yahudi asıllı akademisyen Prof. Norman Finkelstein: Erdoğan'ın Davos çıkışı muhteşem bir jestti. Aynı Bush'a fırlatılan ayakkabılar gibi. Erdoğan şerefli bir iş yapmıştır ve tarih böyle hatırlayacak. Nihayet bir devlet lideri çıkıp yakılan 400 çocuk için konuştu. (Ek-7: Zaman Gazetesi-31.01.2009)

Zaman Gazetesi dönemin hükümetiyle aynı paralelde yayın yapma özelliğine sahip bir gazete olarak, krizin ikinci gününde özellikle uluslararası toplumdan gelen destek mesajlarına gazetede geniş şekilde yer vermiş durumda. Bu o dönemde Başbakan Erdoğan'ın haklılığından daha çok, gazetenin ve yayımcı kuruluşun yayın anlayışının özellikle o dönem içerisinde iktidar sahipleriyle çıkar çatışması içinde olmadığına göstergesi niteliğinde olarak karşımıza çıkmaktadır. İfadelerde yalın bir Türkçe kullanılmış, geniş şekilde Erdoğan'ın sözlerine yer vererek, Türkiye'nin haklılığının dile getirildiği görülmektedir. Özellikle haberleriyle Erdoğan'ın çıkışına verilen desteğin taraflar arasındaki iç politikadaki işbirliğinin göstergesi olduğu bilinmektedir. Henüz o dönemde hükümet ile Zaman Gazetesi medyası olarak isimlendirilebilecek yapı arasında görüş ayrılığı tam olarak ortaya çıkmamış ve hatta işbirliği sürmektedir. Zaman Gazetesi Erdoğan'ın sözlerine uluslararası alandaki destekleri gazete sütunlarına taşımaktadır. Fransa Cumhurbaşkanı Nicola Sarkozy'nin özel temsilcisi ve Fransa Parlamento üyesi Pierre Lellouche'nin sözleriyle Türkiye'nin olay karşısında tutumu desteklenmektedir. Türkiye'nin Batı'dan uzaklaştığı yorumları reddedilmektedir.

"Türkiye sadece kendisi oluyor" diyen Lellouche, " Avrupa ile Ortadoğu arasında bir köprü. Körfez'de, Kafkaslar'da, Ortadoğu'da çok aktif bir diplomasi uyguluyor. Bana göre Türk hükümeti, Kafkaslar ve Ortadoğu açısından kendi kartlarını çok iyi oynuyor. İslam Dünyası ile bağlantının olması gayet doğal. Türkiye kadar Avrupa için de faydalı bir durum" tespitinde bulundu. "Durumu dramatize etmeye gerek yok" ifadesini kullanan Fransız temsilci, reform sürecinin devamının Türkiye'de demokrasinin istikrara kavuşması, ordunun rolü ve din ile devletin ayrılması konuları açısından çok önemli olduğunun altını çizdi. Ergenekon davasına da değinen Lellouche, bunun demokrasi açısından çok faydalı sonuçlar doğuracağını söyledi ve ekledi: "Ben Türk demokrasisinin güçleneceğinden eminim. Bu, kurumların güçlendiği bir süreç."

Sarkozy ile Erdoğan'ın birbirine benzediğini ifade eden Fransız vekil, artık iki ülke liderinin birbirlerini geçmişten çok daha iyi anladığını kaydetti: "İkisi de aynı yaşta, güçlü liderler, iyi hatipler"

HAHAMBASINDAN İSRAİL BASININA: 'SİNAGOG YAKILDI' HABERİ ASILSIZ

Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Davos çıkışının ardından İsrail basını Türkiye ile ilgili haberleri manşetten indirmiyor. Haaretz gazetesi, Türk Musevi cemaatine dayandırdığı haberinde, Bursa'da pazar günü sinagog yakıldığını duyurdu. Yaralının olmadığını fakat maddi hasarın olduğunu iddia etti. Türkiye Hahambaşılığı yayınladığı açıklamayla Haaretz gazetesinin bu haberini tekzip etti. Açıklamada, " Bugün itibarıyla çeşitli yabancı basında yer almış olan, Türkiye'nin kuzeybatısında bir sinagogun yakıldığı ile ilgili haberin aslı bulunmamaktadır, basınımıza duyurulur" denildi. (Ek-8: Zaman Gazetesi-03.02.2009)

Zaman Gazetesi, bu haberde de uluslararası desteği gösterir nitelikte açıklamalara yer vermiştir. Özellikle o dönemde ortaya çıkan, 'Türkiye Batı'dan kopuyor mu?' iddialarına karşı batıdan gelen söylemlere yer vererek, hükümetin adımının meşruiyeti olduğunu, Türkiye'nin haklı bir tepkisi olduğunu göstermeye çalışmaktadır.

Bu söylemde, özellikle Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği iddiasında en büyük engellerden biri olarak dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin danışmanından yararlanılarak hem iç siyasete hem de dış siyasete Türkiye'nin konumunun

sarsılmaz ve haklı olduğu mesajı verilmiştir. Ayrıca, o dönemde çok tartışmalara neden olan Ergenekon davası hakkındaki görüşlere de yer verilerek, Davos krizi üzerinden yapılan röportajla, daha sonra Zaman Gazetesi çevresinin olaya dahil olduğu bilinen operasyona destek verilmiştir. Diğer başlıkta ise, İsrail basınının iddialarına karşı Türkiye Hahambaşılığı'nın açıklamalarına yer verilerek Türkiye'nin Musevi vatandaşlarının güvende olduğu, Ankara'nın tepkisinin İsrail hükümetine yönelik olduğu iddiası desteklenmiştir.

Cumhuriyet Gazetesi ise, o dönemde hükümete muhalefet eden basın organları arasında gösterilmektedir. Haberlerinde, hükümetin yanı sıra hükümete muhalefet eden çevrelerin de görüşlerine yer vermektedir. 'Davos'ta gerginlik' manşetli haberde, Erdoğan'ın eleştiri yapınca sözlerinin kesildiği belirtilerek, diplomatik teamüle uygun değil mesajı verilmiştir. Ayrıca haberde, Peres'in sözlerine de yer verilmesi gazetenin iktidara karşı duruşunu da ortaya koymaktadır.

ÖLDÜRMEYİ İYİ BİLİRSİNİZ

Peres Erdoğan'a dönerek, "Sizin başınıza roket atılsa siz ne yapardınız? Gazze'ye yardımı Hamas engelliyor" dedi. Peres'e karşılık, "Sesin yüksek çıkıyor. Bu suçluluk psikolojisi. Siz öldürmeyi iyi bilirsiniz" diyen Erdoğan, " Benim için Davos bitmiştir" diyerek salonu terk etti.

PERES ÖZÜR DİLEDİ

Peres'in Erdoğan'ı telefonla arayarak özür dilediği öğrenildi. Peres'in Erdoğan'a, "Amacım sizi kişisel olarak eleştirmek değildi. Ben Hamas'la ilgili yanlış bilgileri düzeltmek istedim. Sesimin yükselmesini kişisel bir kızgınlık olarak algılamayın. Özür dilerim. İlişkilerimiz sürecektir" dediği belirtildi. Panel sırasında Emine Erdoğan'ın ağladığı görüldü.

KRİZE FARKLI YORUMLAR

DİPLOMASİDE BÖYLE BİR USLÜP YOK

Başbakan'ın üslubu ve tavrı farklı yorumlara neden oldu. CHP'li Öymen, "Terör örgütü kabul ettiğiniz Hamas'ın sözcülüğüne soyunuyorsunuz. Diplomaside böyle bir üslup yok. Türkiye'nin prestijini zedelediniz. Medeni dünya için Erdoğan bitmiştir"

dedi. Emekli Büyükelçi Batu, "Doğru sözleri yanlış bir adam ve yanlış bir yerde söylüyor. " görüşünü kaydetti. (Ek-9: Cumhuriyet Gazetesi-30.01.2009)

Cumhuriyet Gazetesi, Davos Krizi ile ilgili sıcak haberinde, 30 Ocak 2009 tarihli haberinde, diğer gazeteler gibi olayın nasıl olduğunu anlatmıştır. Haberde, Erdoğan'ın dönemin İsrail Cumhurbaşkanı Peres'e olan sözleri yayınlanmıştır. Diğer iki gazeteden farklı olarak ilk günkü manşetinde de, özellikle ana muhalefet kanadından görüşlere de yer vermiş, CHP'den gelen açıklama üzerinden Erdoğan'ın üslubunu eleştirmiştir. Haberde özellikle uluslararası arenada uzman sayılabilecek emekli bir diplomatın açıklamalarına yer verilerek, Erdoğan'ın yaptığı'nın yanlış bir adım olduğu kanaatinin oluşmasını desteklemiştir. Bu süreç aynı zamanda Türkiye'nin AK Parti sonrası değişen, dönüşen ve özellikle muhalefetin tepkisini çeken dış politikaları konusunda ilk ve önemli kırılma anlarından biri olarak görülmektedir. Gazete sonraki haberlerinde de olayın içeriğinin yanı sıra dış tepkiye yer vererek, hükümetin aleyhine olabilecek dış tepkileri de sütunlarına taşımıştır. Olayın dünyada büyük yankı bulduğunun belirtilen olayda, 'Davos'taki en büyük kriz' vurgusu yapılarak, batılı gazetelerin olayı skandal olarak duyurduğu belirtilmiştir. Ancak Suudi Arabistan gazetelerinin olayı yok saydığı ifade edilmiştir.

DÜNYA TARTIŞIYOR

ABD, Avrupa ve İsrail basını krize odaklanırken Suudiler kayıtsız kaldı.

DAVOS TARİHİNİN EN BÜYÜK OLAYI

ABD'DEKİ YAHUDİ LOBİSİ ERDOĞAN'I KINADI

Amerikan Yahudi Komitesi, İsrail'e yönelik korkutucu suçlamalara sessiz kalınmayacağını vurguladı. Komiteden yapılan açıklamada, "Erdoğan'ın öfke nöbeti, artan Yahudi düşmanlığına benzin dökmek gibi" ifadelerine yer verdi. Washington Enstitüsü Türkiye Uzmanı Soner Çağaptay ise, Başbakan Erdoğan'ın Davos'taki tutumunun bir kaza olmadığı yorumunu getirdi. ABD'nin Ankara Büyükelçiliği ise, yaşananları "talihsizlik" diye niteledi. (Ek-10: Cumhuriyet Gazetesi-31.01.2009)

Cumhuriyet Gazetesi bir gün sonraki baskısında olaya yönelik uluslararası tepkilere yer verirken, özellikle Suudi Arabistan'ın kayıtsız tavrına yer vererek, hükümetin o dönemde yakın bir görüntü çizdiği Riyad yönetiminden dahi yeterli tepkiyi alamadığı vurgusunu yapmaktadır. Haberde özellikle batı ülkelerinin olaydan

rahatsız olduğu 'uygun bir dille' anlatılmıştır. Gazete olayla ilgili ABD'de yaşayan Türk uzmanlardan görüş alarak, olayın 'dış politika kazası' olmadığını vurgulamaya çalışmış, dönemin hükümetinin Ankara'nın dış politikasını değıştirdiğı mesajını vermektedir. Olayla ilgili ABD'deki 'güçlü' Yahudi lobilerinden gelen tepkiler dile getirilmiş, ABD'nin de kayıtsız kalmadığı belirtilmektedir. Gazete, Türkiye'nin dış politikasının değıştiğini ve hükümetin bundan sorumlu olduğunu göstererek muhalif bir dil kullanımına öncelik vermiştir.

ERDOĞAN İÇ POLİTİKAYA OYNADI

KABADAYI ÜSLUBU

DSP Lideri Sezer, Erdoğan'ın çıkışıyla ilgili olarak, "Gazze'deki katliama karşı durmak, sokak kabadayılığı üslubuyla değil, devlet adamı niteliğiyle olmalı" dedi. CHP'li Özyürek, "Tepkiler doğaldır ama tepkisi abartılı olmuştur" görüşünü dile getirdi. Eski Dışışleri Bakanlarından Mümtaz Soysal da Erdoğan'ın tavrını, "İç politika açısından başarılı sayılabilir. Dış politikada değil" diye değerlendirdi.

LOZAN TUTANAKLARINI OKUSU

Diplomasi uzmanları, Erdoğan'ın Davos'taki tavrını eleştirdi. Emekli Büyükelçi Orhan Aka, Türkiye'nin "ortadoğulaştığını" söyledi. Prof. Dr. Hüseyin Bağcı ise, Türkiye'nin Ortadoğu'da taraf tutmaya başladığını belirterek, "Uluslararası ilişkilerde bir konuşma kalıbı vardır. Sayın Başbakan'a Lozan tutanaklarını okumasını tavsiye ederim" dedi.

TEMSİLCİ GELMİYOR

ZİYARETE DİKKAT ÇEKEN ERTELEME

ABD Başkanı Obama'nın Ortadoğu temsilcisi Mitchell, bölge turu kapsamında Türkiye'yi çıkardı. Mitchell'in bu kararı Davos'taki krizin ardından vermesi dikkat çekti. ABD Büyükelçiliğı ziyaretin teknik nedenler ve zaman sıkıntısı nedeniyle ertelendiğini açıkladı.

ERDOĞAN YANITLADI

GÜNDEMİ TÜRKİYE BELİRLER

Başbakan Davos'taki krizle ilgili kendisini eleştirenlere, "Türkiye üçüncü dünya ülkesi değil. Biz kabile devleti değiliz" yanıtını verdi. Erdoğan, Türkiye'nin güçlü bir ülke olduğunu belirterek, dış politikalarının gündem belirlemek üzerine kurulu olduğunu söyledi. (Ek-11:Cumhuriyet Gazetesi-31.01.2009)

Cumhuriyet Gazetesi'nin 31 Ocak 2009 tarihli diğer haberinde de hükümete yönelik eleştiriler özellikle siyasetçilerin ağzından yer bulmuştur. Muhalefetteki parti liderlerin sözleriyle, hükümete tepki verilmiştir. Ayrıca ABD'den gelen tepkinin 'sözle olmasa da icraat' açısından verildiği mesajı verilerek, ziyaret haberi sütunlara taşınmıştır. Tüm eleştirilere rağmen Başbakan Erdoğan'ın açıklamasına da kısa bir şekilde yer verilerek, hükümetin görüşü de dile getirilmiştir. Ancak haberin kapladığı yer açısından, 'destek amaçlı değil bilgi amaçlı' olduğu anlaşılmaktadır.

Vakit Gazetesi ise, dönemin hükümete yakınlığıyla bilinen ayrıca Ortadoğu Sorunu hakkında İsrail'e en sert eleştirilerde bulunan gazetelerin başında gelmektedir. Konu üzerinden iç siyaset eleştirileri de çokça gazete sütunlarında yer almaktadır. Gazete aynı zamanda, milli ve özellikle dini referansları yüksek değerler üzerinden yayın yapmaktadır. Vakit, kullandığı dil ve söylem anlamında da kendi okuyucusunu 'konsolide' etme gayreti olarak nitelendirilebilecek ötekileştirici bir yöntem kullanmaktadır. 'İsrail'e Osmanlı Tokadı' manşetiyle yer alan haberde Erdoğan'ın Peres'e çok sert tepki gösterdiği ve 'Siz öldürmeyi iyi bilirsiniz' sözüyle tepkisinde haklı olduğu vurgusu yapılmıştır. Haberde Peres'in özür dilemek zorunda kaldığı da belirtildi.

DAVOS BENİM İÇİN BİTMİŞTİR

Başbakan Erdoğan Davos'ta "Peres benden yaşlısın, sesin çok yüksek çıkıyor. Sesinin bu kadar yüksek çıkması suçluluk psikolojisidir. Öldürmeye gelince, siz çok iyi bilirsiniz. Tankların üzerinde, "Filistin'e girdiğimde kendimi mutlu hissediyorum" diyen başbakanlarımız vardı. Bu zulümleri alkışlayanları da ayıplıyorum" ifadesini kullandı. Bu sırada sözlerinin kesilmesine çalışılmasına rağmen Erdoğan devam etti ve, "İsrail'in barbarlığı zalimliğinde ötesinde bir şey... İsrail haydut devlet haline gelmiştir. Benim için Davos bitmiştir. Siz konuşturuyorsunuz. Peres 25 dakika konuştu. 12 dakika konuşturdunuz" diyerek salonu terk etti. (Ek-12:Vakit Gazetesi-30.01.2009)

Bu haber ve manşette özellikle tarihsel vurgu göze çarpmaktadır. Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilen metinde, İsrail tarafının söylemlerine yer verilmeyerek, hükümete destek yinelenmiştir. Erdoğan'ın sözleri sonrası özür dilenmesini de sütunlarına taşıyarak hükümetin haklılığına vurgu yapılmıştır. Gazete, olayın sadece İsrail-Türkiye arasında yaşanan bir kriz olarak nitelendirmeyerek, Filistin konusunun önemine Erdoğan'ın açıklamaları üzerinden değinmiş, Filistin'e destek ifadelerine Erdoğan'ın sözleri üzerinden yer vermiştir. 'Dünyanın ezberi bozuldu' manşetiyle de, özellikle Avrupa ve ABD'ye büyük tepki gösterilmiş.

Dünya, "Türkiye'siz bir çözüm olmayacağını" gördü

CHP VE KARTEL HARIÇ TAM DESTEK

Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Peres ve Yahudi asıllı moderatöre ağzının payını veren Başbakan Erdoğan'a, yurt için ve yurt dışından övgü ve destek yağıyor. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, siyasi parti liderleri, iş dünyası, STK'lar ile Arap ve Batı ülkelerinden Başbakan Erdoğan'a tam destek geldi. CHP ve kartel medyasının ise İsrail'den daha İsrailci davranarak, "Peres'in bile özür dilediği" olay karşısında Erdoğan'ı eleştirmesi dikkat çekti.

ARTIK TÜRKİYE DEĞİL ONLAR DÜŞÜNMEİ

Önceki gece geldiği havalimanında, muhabirimizin CHP'nin tavrına ilişkin sorusuna Erdoğan, "Bunlar bu ülkenin evladı mı, birilerinin avukatı mı? Eğer bu ülkenin evladıysa önce kendi gücüne inanacak" diye cevap verdi. Dün İstanbul'da metro hattı açılış törenine katılan Erdoğan, burada da, kartel medyası ve CHP'ye yüklenerek, "Hiç kimse Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'na saygısızlık yapamaz. Biz değil, dünya 'Türkiye'siz ne yaparız' diye düşünmeli" şeklinde konuştu. (Ek-13: Vakıf Gazetesi-31.01.2009)

Vakıf Gazetesi, hükümete en fazla desteği veren medya organları arasında gösterilmektedir. Davos Krizi sonrası dönemde de, bu konuda hükümete yönelik eleştiriler konusunda da 'sert' ve net tutum aldığı görülmektedir. Konu aynı zamanda bir iç politika malzemesi olarak görülmekte, hükümetin argümanları ön plana çıkarılmaktadır. Muhalefetin açıklamalarına özellikle tepki gösterilirken, karşıt medya da eleştirilere hedef olmaktadır. Aynı zamanda Başbakan'ın açıklamalarına yer verilip Türkiye'nin önemine değinilerek, Ankara'nın tepkisinin hem doğru hem de

endişeye neden olacak bir durum olmadığını altı çizilmektedir. Ama özellikle İsrail'le olan krizler iç politikada yoğun tartışmalara neden olmakta, gazete eleştirel açıklamalara karşı argümanlarla cevap vermektedir.

MASON DEMİREL'DEN SİYONİST AĞZI

Başbakan Erdoğan'ın siyonist terör devleti İsrail'e haddini bildirmesi "Türkiye'den onurlu tavır" olarak yorumlanırken, CHP'liler ve Siyonist aşığı kartelin "bu işin faturasını ödetirler" hezeyanlarına, Demirel de katıldı. Demirel'in "Bu tavrın sonucunda bir takım faturalar çıkar. Bu faturaların nerde, ne zaman ve nasıl ödetileceğinin de farkına varamazsınız" açıklaması Siyonist ağzı olarak yorumlandı. (Ek-14: Vakit Gazetesi-01.02.2009)

Vakit Gazetesi'nin yayınlarında iç politikadaki aktörlerin olayla ilgili eleştirileri yer bulmakta, diğer gazetelerde yapılan açıklamalara tepki gösterilmektedir. Muhalefet ve karşı medyaya tepki devam etmektedir. Dönemin önemli siyasi figürlerinden olarak gösterilen 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in medyaya yansıyan açıklamalarına 'sert' tepki gösterilerek, Demirel'in açıklamalarının İsrail'e destek niteliğinde olduğu anlamı çıkarılmaktadır. Örneğin 'siyonist ağzı' ifadesiyle İsrail kuruluş felsefesinde olduğu iddia edilen düşünce yapısının Demirel tarafından dile getirildiği öne sürülmektedir. Ayrıca 'siyonist terör devleti' tanımlamasıyla İsrail'in tehlike arz ettiği belirtilmektedir. Türkiye'nin geçmişte yaşadığı uluslararası tecrübeler de, fotoğraflarla gazete manşetlerine taşınıp, o dönemde yapılan hata olduğu, şu anda yapılanın doğruluğunu savunulmaktadır. Haberde, *Başbakan Erdoğan'ın Davos'ta koyduğu tavrın, onurlu bir tavır olduğu belirtilmiştir.*

ÖZLEDİKLERİ TABLO BU!

Başarıyı gölgelemek için yoğun çaba sarf eden kartel medyası, 1999 yılında ABD ziyareti sırasında Clinton karşısında el pençe duran dönemin Başbakanı Ecevit'i göklere çıkarmıştı.

Binlerce çocuğu ve sivili katleden İsrail'in Cumhurbaşkanı Peres'e haddini bildiren ve sergilediği tavırla İslam aleminin gönlünde taht kuran, bütün dünyada alkışlanan Başbakan Erdoğan, kartel medyasının ise hedefi oldu. Erdoğan'ın çıkışını, "Davos ruhu öldü, Erdoğan paneli terk etti, Peres'e sert tepki gösterdi" diye değerlendirerek

İsrail'in avukatlığına soyunan kartel medyası, 1999'daki skandalı övgü dolu sözlerle kamuoyuna aktarmıştı.

FIRÇAYI ÇARPITILAR

Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in Clinton karşısında el pençe divan durmasını ve eli boş dönmesini şişirme beyanlarla süsleyen kartel medyası olayı, "Büyük mesaj, Ecevit'i mutlu eden mesajlar" diye duyurmuştu. Demokrat senatör Joseph Biden'in Kıbrıs konusundaki fırçasını çarpıtan kartel olayı, "Densize azar, küstaha fırça... Rum kuklası senatörü, Ecevit ve Cem perişan etti" diye vermişti. (Ek-15: Vakit Gazetesi-04.02.2009)

Vakit Gazetesi, 5 gün boyunca krize ilişkin haberler yapmış, kriz sırasındaki olayla geçmişte yaşanan hadiseler arasında bağlantı kurmuştur. 'Özlenen Tablo Bu' manşetiyle Eski Başbakan Ecevit'in ABD Başkanı Bill Clinton ile görüşmesine yer verilmiş, Türkiye'de gündem olmuş o görüşmenin fotoğrafı yeniden ortaya konulmuştur. Fotoğrafta, Ecevit'in duruşu görsel açıdan 'söz dinleyen ve emir alan kişi' olarak nitelendirilmiş, bu fotoğraf üzerinden batı ülkelerinin geçmişi özlediğini, Türkiye'nin politik açıdan duruşunun değiştiği mesajı verilmiştir. O dönemde Türk mediasındaki haberlere de atıfta bulunularak, medyanın 'asparagas' yaptığı iddiasında bulunulmuştur.

Davos Krizi, Türkiye-İsrail arasında Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı sırasında gerilimin arttığı ve ilişkilerin bir daha asla eski düzeyine erişmediği olay olarak görülmektedir. Hükümetin 7 yıllık iktidarı döneminde yaşanan ilk uluslararası kriz olarak göze çarpan olay aynı zamanda 'Türkiye batı bloğundan ayrılıyor' iddialarının çokça dile getirildiği dönemin başlamasına neden olmuştur. Türk medyası olayı, siyasal, ekonomik, ideolojik ve çıkar ilişkileri açısından ele almış. Daha sonraki dönemlerde yaşanan iç politik ve çıkar çatışmalarının da Türkiye-İsrail krizlerine bakış açılarının haber kaynakları açısından değişmesine yol açmıştır.

Hürriyet Gazetesi, Davos Krizi'ne genel olarak ulusal bakış açısından ele alarak yer vermiş ancak eleştirileri de sütunlarına taşımıştır. Zaman Gazetesi ise, o dönemde hükümetle sıkı bağları nedeniyle, hükümete olan desteğini yineleyerek Erdoğan hükümetine destek vermiştir. Bu ileri ki dönemde, iç siyasi durumun da değişmesiyle farklılaşacak, özellikle Mavi Marmara Krizi sonrası, hükümet-cemaat olarak tabir edilen ilişkilerin yıkılmasına kadar giden yolun ilk emareleri olarak

belirecektir. Cumhuriyet Gazetesi ise, Erdoğan'ın açıklamalarına yer verirken, özellikle muhalefetin söylemlerine de sütunlarına yer vererek, muhalefetin tepkisini dile getirmiştir. Vakit Gazetesi ise, hükümete destek vererek, bir bölge sorunu olarak gördüğü İsrail'e karşı tutumunu ortaya koyarak, Ankara'nın söylemlerinin 'daha da sert' olması gerektiğini savunmaktadır. Türk siyasi hayatındaki ilişkiler dönemsel olarak değişiklikler göstermekte, bu değişiklikler medyaya da bazen kısa dönemde, kısa dönemde olmasa da uzun dönemde yansımaktadır.

3.1.2.3.2. Dizi Krizi İncelemesi

"Davos Krizi" sonrası Türkiye ve İsrail arasında ikinci gerilim, "Dizi Krizi" olarak adlandırılmıştır. Anadolu Kartalı Tatbikatı'nın uluslararası bölümünün ertelenmesi sonrasında denk gelen dönemde devlete bağlı Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nda yayınlanan "Ayrılık: Aşkta ve Savaşta Filistin" adlı yapımda senaryo gereği yaşananlar İsrail'in tepkisini çekmiş, iki ülke arasında karşılıklı açıklamalar gündemde geniş şekilde yer almıştı.

"Dizi Krizi" olarak adlandırılan olay, Türk medyasında da farklı şekilde yer almıştır. Gazeteler, kendi bakış açıları üzerinden olayı sütunlarına taşıyarak, krizin İsrail-Türkiye ilişkilerini yansımalarını ve iç politikaya yansımalarını ortaya koymuşlardır. Ana akım medyanın öncüsü olarak tanımlanan Hürriyet Gazetesi de, krizle ilgili haberlere yer vermiştir. 'İsrail'le Ayrılık' manşeti atılan haberde, krizin daha önceki Türkiye'nin İsrail'in katılmasına engellediği Anadolu Kartalı Tatbikatı sonrası yeni gerilim olduğu belirtilmiştir. Haberde İsrail basınında yer alan tepki mesajları ön plana çıkarılırken, Tel Aviv'deki Türkiye Büyükelçiliği Geçici Maslahatgüzarı Ceylan Özen'in, Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldığı ifade edilmiştir. Haberde, dizide İsrail askerlerinin Filistinli babanın başının üzerine kaldırdığı bebeği öldürdüğü yazılıyor.

İSRAİL ASKERLERİ BEBEĞİ VURUYOR

Dizide Gazze operasyonu sırasında yaşanan bir aşk öyküsü anlatılıyor. İsrail askeri, sahnelerden birinde de, küçük bir kız çocuğu duvar dibinde kurşuna diziliyor.

İSRAİL'İN TEPKİSİ

İsrail Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman, "Bu, ciddi bir provokasyondur ve ayrıca devlet desteğiyle yapılmıştır. İsrailli askerleri, barbar katiller olarak gösteren bir

dizinin düşman devletlerce bile yayınlanması yakışmaz" dedi. (Ek-16:Hürriyet Gazetesi-16.10.2009)

Hürriyet Gazetesi'nin 16 Ekim 2009 tarihli sayısında olay açıklanmış ve İsrail'in tepkisine yer verilmiştir. Haberde, Türkiye tarafından herhangi bir cevap yer almamıştır. Ankara'nın olaya yönelik resmi tepkisi henüz ortaya konulmamış olmaktadır. İlk haber olarak herhangi bir eleştiri ya da destek ifadesi metinde yer almamaktadır.

REYTING 0.8 KRİZ YÜZDE 100

TRT'de yayınlanan İsrail askerlerinin Gazze'de uyguladıkları şiddeti yansıtan Ayrılık dizisi, yüzde 0.8 reytingine karşılık, İsrail ile Türkiye arasında yüzde 100'lük bir kriz yarattı.

NETANYAHU: DİZİ TAM DÜŞ KIRIKLIĞI

İsrail, "Kışkırtmalara tepkisiz kalamayız" diye nota verdi, "Dizide eli kanlı denen askerler, 1999 depreminde yardımınıza koştu" dedi. Başbakan Netanyahu konuştu: "Düş kırıklığına uğradım. Birlikte çalışmaya döneceğimizi umuyorum"

DAVUTOĞLU: TÜRKİYE SESSİZ KALAMAZ

Dışişleri Bakanı Davutoğlu notaya sert yanıt verdi: "Gazze'deki saldırılar karşısında Türkiye sessiz kalamaz. Trajedinin bitmesini istemek, İsrail karşıtlığı olarak görülemez. TRT özerk bir kurum. Sansüre dayalı bir ülke değiliz." (Ek-17:Hürriyet Gazetesi-17.10.2009)

Hürriyet Gazetesi kriz baş gösterdikten sonra ikinci günkü haberinde ise, 'gereksiz kriz' nitelemesi yaparak, "Reyting 0.8 kriz yüzde 100' manşeti atmıştır. Haberde bu kez İsrail'den gelen en üst düzeyde tepkilere de yer verilmiştir. İsrail yönetiminin geçmişi hatırlatarak, Türkiye'yi eleştirmesine yer verilmiştir. Türkiye'nin ise İsrail'e karşı tutumu Dışişleri Bakanı'nın açıklamasıyla gösterilmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı açıklamasıyla 'zor durumdaki Türk-İsrail ilişkileri' açısından 'endişe verici bir durum yok' mesaj verilmek istenmektedir. Hürriyet Gazetesi'nin manşeti özellikle 'İslami' kesim olarak adlandırılan medya tarafından yoğun şekilde eleştirilmiştir.

Zaman Gazetesi ise, krize diğer medya organları gibi geniş şekilde yer vermemiştir. Anadolu Kartalı Tatbikatı'nın uluslararası bölümünün ertelenmesi konusu da hatırlatılmıştır. Zaman Gazetesi'nin haberinin manşeti, "İsrail ile Türkiye arasında şimdi de 'Ayrılık' girdi" şeklindedir. İsrail'in Türkiye'ye rahatsızlığını ilettiği belirtilmiş, İsrail Dışişleri Bakanı Lieberman'ın dizinin devlet kontrolünde yapıldığını iddialarına yer verilmiştir. (Ek-18: Zaman Gazetesi-18.10.2009)

Zaman Gazetesi'nin haberi de, Hürriyet Gazetesi gibi olayı açıklayan ve İsrail'in tepkisini gösterir niteliktedir. Ancak Zaman Gazetesi haberinde krizle ilgili geniş haberlere yer vermemiş, gazetecilikte 'bir haberi vermemekte yayın politikasının göstergesidir' mantığı üzerinden hareket ederek, gazetenin de olay karşısındaki tepkisini göstermeme yolunu seçmiştir. Bazen bir haberi yayımlamamak aynı zamanda yayımcılık görüşlerini açığa çıkarmamak anlamı da taşımaktadır.

Cumhuriyet Gazetesi ise, krizle geçmişte yaşananlar arasında ilişki kurarak Davos Krizi ve o dönemde yaşanan tatbikat gerilimine de atıfta bulunularak İsrail tarafının rahatsızlığı dile getirilmiştir.

TÜRK ELÇİYE UYARI

BU KEZ DİZİ KRİZİ

İsrail, Gazze'ye yönelik gerçekleştirdiği "Dökme Kurşun" askeri operasyonunun anlatıldığı TRT'deki, 'Ayrılık' adlı dizi nedeniyle, rahatsızlığını Türk Büyükelçiliği'ne iletti. (Ek-19: Cumhuriyet Gazetesi-17.10.2009)

Habere kısa şekilde yer verilse de, İsrail tarafından bahsedilirken, 'uyarı' ifadesinin kullanılması Türkiye'nin 'hatalı' olabileceği anlamını da çıkarmaktadır. Uyarı yapılan nesne genelde hatayı yapan taraf olarak anlaşılmaktadır. Bu ifadeyi haber dilinde de kullanılınca aynı sonuç çıkmaktadır.

GERGİNLİK DERİNLEŞİYOR

İSRAİL'DEN İKİNCİ UYARI

Anadolu Kartalı tatbikatı ile oluşan ve TRT'deki Ayrılık adlı dizi ile büyüyen diplomatik kriz gittikçe büyüyor. İsrail, TRT'deki Ayrılık dizisine ilişkin Tel Aviv Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Ceylan Özen'e önceki gün ilettiği rahatsızlığın

benzerini dün Ankara'da Dışışleri Bakanlığı'nda dile getirdi. (Ek-20:Cumhuriyet Gazetesi-19.10.2009)

Cumhuriyet Gazetesi yayımlarında 'uyarı' ifadesini kullanmaya devam etmektedir. Olaydan 3 gün sonraki gazete sütunlarında, olaya kısa şekilde yer verilse de, İsrail'in attığı adımlara yer verilmiş, Türkiye'nin cevabı gazete sütunlarına taşınmamıştır. Gazetenin ilk sayfasında Ankara'nın tepkilere yönelik cevabına yer verilmemesi, aynı zamanda haberin etraflıca değil, editöryel kısıtlamalar üzerinden gazeteye taşındığını göstermektedir.

Vakit Gazetesi ise, aynı çizgisini devam ettirmekte, İsrail'e yönelik haberlerinde, Filistin sorunu üzerinden Tel Aviv yönetimine ilişkin eleştirilerini sürdürmektedir. Haberde İsrail'in olaya ilişkin açıklamalarına yer verilerek, durumla ilgili haber-yorum tarzı içerik hazırlanmıştır. Geçmişte yaşanan olaylara atıfta bulunularak olay değerlendirilmekte, daha önce olduğu gibi İsrail'e en sert eleştirilerde bulunan gazetelerin başında gelmektedir.

FİLM DEĞİL GERÇEK

BUNLAR MI YALAN?

Siyonist ordunun sivillere, çocuklara, kadınlara ateş açtığı görüntülerin bütün dünyada izlendiğini belirten STK'lar, "İsrail, gerçekler yüzüne çarpılınca, neden rahatsız oldu? Bu yaşananlar yalan mı?" diyerek tepkilerini dile getirdiler. TRT'ye destek veren STK'lar, "Yayınlananlar film değil, gerçek" dediler.

Filistinlilerin kurşuna dizilmesi ve bir sahnede İsrail askerlerinin silahsız çocuklara ateş açmasının TRT 1'de yayınlanan "Ayrılık" dizisinde yer alması, Siyonistleri adeta çıldırtırken, STK'lardan TRT'ye destek geldi. Siyonistlere yıllardır ayna tutup gerçek yüzlerini görmelerini kimsenin sağlamadığını vurgulayan STK temsilcileri, "TRT bunu başarmıştır. Yayınlanan dizideki görüntüler film değil, gerçeğin ta kendisidir. Dizide emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz" dediler.

DAVUTOĞLU: TRT ÖZERK, KARIŞAMAYIZ

Bosna'ya hareketinden önce İsrail'in TRT'de yayınlanan "Ayrılık" dizisiyle ilgili tepkisine cevap veren Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, "TRT özerk bir kurum, karışamayız" dedi. Davutoğlu, TRT'nin özerk bir kurum olduğunu ve Dışışleri'nin

TRT'ye danışmanlık hizmeti vermediğini belirtti. Türkiye'nin bölgede barış için yoğun çaba harcadığını kaydeden Davutoğlu, "Ancak İsrail bu çabayı tek bir hamleyle berhava etti" diye konuştu.

İSRAİL VAHŞETİ BM'DE

Birleşmiş Milletler İsrail'in Gazze'de savaş suçları işlediğine yönelik hazırlanan raporu görüşmeyi kabul etti. İsrail'in sergilediği vahşet ilk kez BM Genel Kurulu'nda görülecek. (Ek-21: 17.10.2009- Vakit Gazetesi)

17 Ekim 2009 tarihli Vakit Gazetesi'nin ilk sayfası neredeyse tamamen bu olaya ayrılmaktadır. Gazetenin manşeti ve ilk sayfasının bu olaya ayrılması, konu üzerinde Vakit Gazetesi'nin hassasiyetini ortaya koymaktadır. Gazete haberinde, özellikle 'siyonist' ifadesiyle İsrail yönetimine sert eleştirilerde bulunmakta, geçmişte yaşanan olaylardan görsellerle, dizide İsrail tarafından eleştirilen sahnelerin gerçeğe uygun olduğunu savunmaktadır. Gazete bir yandan İsrail yönetimini eleştirirken diğer taraftan hükümetin tavrını da ilk sayfasına taşıyarak hükümetin yanında yer aldığını göstermektedir. Ayrıca olayın BM'deki yansımalarını da ortaya koyarak, 'vahşet' tabiriyle İsrail'in politikalarına karşı olduğunu bir kez daha beyan etmektedir. Vakit Gazetesi, olayı iç siyasi ve ekonomik rakipleriyle ilişkilendirmektedir.

YÜZDE 100 SİYONİST AĞZI

Türkiye-İsrail ilişkileri, "Anadolu Kartalı" tatbikatı ve sonrasında yaşanan "Ayrılık" dizisi krizi ile iyice gerilirken, Doğan medyasının krizin patlak verdiği ilk günlerden bu yana İsrail ağzı ile haberler yapması ve İsrail adına lobi yürütmesi tepki çekiyor. Gazze'de çoğu sivil yüzlerce insanı katleden İsrail'e destek veren kartel gazetecilerinin tavrı, "Siz kime hizmet ediyorsunuz" dedirtiyor.

SİYONİST MEDYA GİBİ

Filistin'de işlenen insanlık suçunu görmezden gelen kartel gazetelerinin, "Eli kanlı denilen askerler 1999'da yardımınıza koştu", "Türkiye aklını başına toplamalı", "Ordu giderek islamlaşıyor", "Türkiye artık güvenilir stratejik ortak değil", "Reyting 0.8 kriz yüzde 100" şeklindeki haberleri, Siyonist medyayı aratmıyor.

YARDIM HABERİ DE YALAN

Siyonist hayranı Doğan Medyasının manşetlere çektiği, "Askerler 1999 depreminde yardımınıza koştu" şeklindeki haberler de yalan çıktı.

1999 depreminin yaşandığı dönemde, basına yansıyan haberlerde, İsrail yardım ekiplerinin, Gölcük'teki 'gizli' bir toplantıya katılarak depremde enkaz altında kalan 30 ABD'li ve 12 İsrailli subayı kurtarmak için geldikleri bilgisine yer verilmişti. Kartelin 'yardım için geldiler' dediği ekip, Türkiye'de 3 gün kalmış ve kendi elemanları dışındaki depremzedelere el uzatmadan ülkelerine dönmüşlerdi. (Ek-22:Vakit Gazetesi-18.10.2009)

Vakit Gazetesi'nin haberinde özellikle ülkedeki diğer medya organları eleştirilmekte, kriz sonrası yayınlara tepki gösterilmektedir. Özellikle dönemin önemli medya gruplarından olan Doğan Medya Grubu hedef alınmakta, Hürriyet Gazetesi'nin yayınları en 'sert' şekilde eleştirilmekte, hatta İsrail hükümetinin de bahsettiği bir olayı gazetesine taşıyan yayın organı 'yalancılıkla' suçlanmaktadır. Medya bir taraftan İsrail yanlılıkla eleştirilirken, diğer taraftan dönemin hükümetine destek yinelenmektedir.

'Dizi Krizi' olarak adlandırılan olay, Türk medyasında 'Davos Krizi' kadar yer bulmasa da, yaşanan Türk-İsrail geriliminin daha büyüdüğünü göstermektedir. Taraflar arasındaki gerilime medya da kayıtsız kalmamaktadır. Bazı medya organları olaylara 'iki taraflı bakış açısı' altında yer verdiklerini söylese de, diğer medya organları bu bakış açısını 'işbirlikçilik' olarak nitelendiren yayınlar yapmaktadır. İç siyasetteki gelişmeler, gazete manşetlerinde olaya yer verilme biçiminin niteliğini belirlerken, bazı gazetelerin olayı 'az denilebilecek' miktarda yer verilmesi, medyadaki grupların 'habere yer vermeme de bir yayım politikasıdır' anlayışı doğrultusunda hareket ettiklerinin göstergesi niteliğinde karşımıza çıkmaktadır.

Hürriyet Gazetesi, olaya hem hükümet hem de İsrail açısından yer vermekte ve 'ilişkilerin önemli olayın önemsiz olması gerektiği' mesajını veren içerikler üretmektedir. Zaman Gazetesi ise, editöryel bir seçim yaparak olaya 'daha az düzeyde' yer vermektedir. Gazetenin tavrının iç siyasetteki gelişmeler ve hükümetle arasındaki ilişkilerin durumuyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Cumhuriyet Gazetesi de, olaya 'çok az' denilebilecek nitelikte yer vererek, durumu anlatan bir habere yer vermiştir. Vakit Gazetesi'ne gelince, gazete olay örgüsü üzerinden, İsrail'e yönelik

eleştirilerini sürdürmüş, yayın politikasıyla örtüşmeyen yayınlar icra eden diğer medya organlarına da İsrail’le işbirliği iddiasıyla yoğun tepki göstermiştir.

3.1.2.3.3. Alçak Koltuk Krizi İncelemesi

‘Alçak Koltuk’ olarak adlandırılan kriz, Türkiye-İsrail ilişkileri arasında söz konusu teze konu olan iki ülke arasındaki siyasi ilişkilerin en düşük düzeye çekildiği dönemde Tel Aviv yönetiminin tek taraflı olarak en yoğun eleştirilere olayların başında gelmektedir. Olay sonrası Türk mediasındaki yayımlarda özellikle yapılan muamelenin hem ulusal hem de uluslararası anlamda yoğun eleştirilere neden olduğu görülmektedir. Olay aslında dizi krizinin devamının niteliğinde meydana gelmiş, ‘Kurtlar Vadisi’ dizisindeki bir sahne sonrası İsrail’in tepkisi Türk Büyükelçisi’ne gösterilmeye çalışılmış, ancak yöntem konusunda İsrail tarafına yoğun tepkiler gelmiştir.

Türk basını da olay karşısında hükümetin yanında yer alarak, İsrail hükümetinin tavrının dış politika teamüllerine uygun olgun olmadığı yorumları yapılmıştır. Gazetelere yansıyan haberlerde özellikle olayın İsrail tarafı konumundaki Danny Ayalon’a yoğun eleştirilere uğramıştır. Türk basınında ayrıca, Türk tarafının tezlerinin doğruluğundan bahsedilerek, muhalefet partilerinin de iktidara destek verdiği görülmektedir.

Hürriyet Gazetesi de, aynı yönde manşet ve başlıklarıyla habere yer vererek, İsrail tarafının yaptığıının ‘uluslararası ilişkilerde yeri yok’ mesajını gazete sütunlarına taşımıştır.

İSRAİL'DE DİPLOMATİK SKANDAL

ONE MINUTE SAYIN BAKAN

Kurtlar Vadisi dizisindeki bir sahneyi gerekçe gösteren İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı, bakanlığa çağırdığı Türk Büyükelçisi Oğuz Çelikkol'u bütün protokol kurallarını hiçe sayarak küçük düşürmeye kalktı.

BÜROSUNA ÇAĞRILDI

İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon, Tel Aviv Büyükelçisi Oğuz Çelikkol'u önceki gün Dışişleri Bakanlığı'ndaki makam odası yerine diplomatik bütün kuralları çiğneyerek meclisteki bürosuna çağırdı.

KORİDORDA BEKLETTİ

Büyükelçi Oğuz Çelikkol, diplomatik nezaket sınırları hiçe sayılarak önce koridorda bekletildi, ardından küçük bir odaya alındı ve Bakan Yardımcısı Danny Ayalon'un oturduğu koltuktan çok daha alçak bir koltuğa kasıtlı olarak oturtuldu.

FOTOĞRAF ÇEKTİRİLDİ

Özellikle davet edilen İsraili gazeteciler, fotoğraf için ikilinin tokalaşmasını istedi. Ayalon, İbranice "Hayır, tokalaşmayacağız. Görüyorsunuz, bizden aşağıda oturuyor, biz yüksekteyiz ve önüne tek bir bayrak(İsrail bayrağı) koyduk" dedi.

ANKARA KINIYOR VE ÖZÜR BEKLİYORUZ

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI: "Türkiye'ye yönelik ifade ve tutumları şiddetle kınıyoruz. Büyükelçimize yapılan muamele ile ilgili telafi edici adımların atılmasını bekliyoruz."

BAKAN DAVUTOĞLU: "Hiç kimse Türkiye Cumhuriyeti büyükelçisine böyle nezaketsizlik yapma cüretine sahip değildir, olamaz." (Ek-23:Hürriyet Gazetesi-13.01.2010)

Hürriyet Gazetesi'nin 13 Ocak 2010 tarihli manşeti ve ön sayfa haberleri neredeyse tamamen bu olaya ayrılmış durumda. Haberde olayın nasıl olduğu anlatılmış, gazete 'ulusal' tepkiyi de ortaya koyup manşetinde dönemin Başbakanı Erdoğan'ın Davos tepkisine atıfta bulunarak, '1 dakika' anlamına gelen 'One minute' manşeti atmış. Hürriyet Gazetesi'nin haberinde, 'diplomatik teamül' vurgusu yapılarak, eleştirel bir görüş sergilenmiş durumda. Türkiye'nin ulusal duruşu sergilenirken, hükümetten gelen açıklamalara da yer verilerek, Ankara'nın haklılığı dile getirilmiş.

İSRAİL KARŞILIĞINI HER ZAMAN BULUR

Başbakan Erdoğan, Büyükelçi Çelikkol'a yönelik İsrail'in yaptığı uygulamaya tepki gösterdi: "Böyle bir yaklaşım, böyle bir anlayış İsrail yönetimi tarafından gösterilirse tabii ki Türkiye tarafından karşılığını her zaman bulur." (Ek-24: Hürriyet Gazetesi-14.01.2010)

Hürriyet Gazetesi'nin olaya karşı tavrı, İsrail'e yönelik eleştirel haberleri ikinci gün de devam etmektedir. Dönemin Başbakanı Erdoğan'ın açıklamalarının

yayımlanması Hürriyet Gazetesi'nin editöryel tavrının olaya ilişkin hükümete desteğini niteler durumunda olduğu görülmektedir. Gazetenin hükümet yanında yer alan bir dil kullanması, İsrail'in yaptığı diplomatik teamülleri aşan davranışın yanı sıra muhalefetin de hükümete desteğini ortaya koymasının da bir sonucu olarak değerlendirilebilmektedir.

AKLI BAŞINA GEÇ GELDİ

Ayalon, Türkiye'nin tepkisi üzerine özür diledi. Ankara kabul etti.

GÜL'ÜN TEPKİSİ DE SERT OLDU

Ankara'nın sert tepkisine önceki gece kayıtsız kalan Ayalon ve Tel Aviv, dün Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün sözleriyle kendine geldi: "Ya düzeltirler ya da büyükelçimiz bugün ilk uçakla gelir"

ÖZRÜMÜ TÜRK HALKINA DA İLETİN

"Özür" içermeyen iki açıklamayı Ankara reddetti. Ayalon, mektubu Çelikkol'a verirken, "Bu özrümü Türk halkına da iletin" dedi.

MEDYANIN TAVRINA TEŞEKKÜR

Başbakan Erdoğan, 'alçak koltuk' krizinde birlik ve beraberlik tavrı nedeniyle medyaya teşekkür edip şöyle dedi: "Bu son olayda Türk medyasının, durdurduğu nokta benim bir Başbakan olarak özlediğim bir noktadır" dedi.

KUDÜS'TE SOKAĞIN NABZI

Bilgisayar Öğrencisi Simon Cohen: "Bizi Araplara karşı terörist olarak gören bir ülke ile dost olmak istemiyorum. Tatil için bir daha Türkiye'ye gitmem"

Kudüs'te Filistinli Sarabati Nidal, Türk olduğumuzu söyleyince bağırarak, "Türkler geldi. En yüksek sandalyeyi getirin" diyor gülerek...

İşçi emeklisi Silom Hamalha durumdan rahatsız: Türkiye'yi kaybetmek işimize gelmez. Bu fotoğraf Türkiye'yi değil bizi küçülttü. İsrail Dışişleri iflas etti." (Ek-25: Hürriyet Gazetesi-14.01.2010)

Hürriyet Gazetesi 14 Ocak 2010 sayılı nüshasında da olayı manşetlere taşımış, gelişmeleri en fazla şekilde yer vererek konuyu önemli olarak ele aldığını

göstermiştir. Hürriyet Gazetesi'nde yer alan haberde İsrail Hükümeti'ne eleştiri niteliğinde bir manşet kullanılmış, gelen özür açıklamasının önemine değinilmiştir. Haberde, özellikle Cumhurbaşkanı Gül ön plana çıkarılmış, diğer gazetelerden ayrı şekilde Başbakan'ın özür konusundaki sözlerine yer verilmemiştir. Bu yayın politikası zaman zaman Türkiye'deki gazetelerde görülen bir davranıştır. Hükümette yer alan iktidar odaklarının gazeteye yakınlığı çerçevesinde değerlendirilmesi, ilişkiler ağı üzerinden hareket alanı açılması, ön plana çıkarılması medyada görünürlük sağlanması ve bunun üzerinden çıkar elde edilmesi medyada sık sık rastlanılan bir yaklaşım tarzıdır.

Ayrıca gazetede İsrail halkının da tepkileri yansıtılmış, Ankara'nın o dönemdeki açıklamalarına paralel olarak, İsrail hükümetiyle, İsrail halkının ayrıştırılması ve tepkinin İsrail hükümetine yönelik olduğu konusu ön plana çıkarılmıştır.

İSRAİL'DE İKİ İSİM HEDEFTE

Alçak Koltuk krizinin mimarı İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon ile Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman, muhalefet ile ılımlı medyanın boy hedefi haline geldi.

İSTİFA ÇAĞRISI

Ayalon ile kurulan tezgahın mimarı olarak değerlendirilen Lieberman'ın istifa etmeleri isteniyor. 17 milletvekili de, Çelikkol'a üzüntü içeren bir mektup yolladı.

TÜRKLER UNUTMAZ

İsrail askeri radyosu yaşananlar için, "Rezalet üstüne rezalet" değerlendirmesi yaptı. Jerusalem Post Gazetesi "İsrail kendini ayağından vurdu", Haaretz Gazetesi de "Türk kamuoyu İsrail'in hakaretini unutmayacak" diye yazdı. (Ek-26: Hürriyet Gazetesi-15.01.2010)

Hürriyet Gazetesi 3 gün boyunca konuya büyük önem göstermiştir. Haberde Türkiye'nin haklılığı özellikle vurgulanmış, muhalefetin de hükümete bu konudaki desteği sergilenmiştir. Bu arada, İsrail'den gelen tepkiler de ortaya konularak Ankara'nın İsrail'in tutumu karşısındaki haklılığı ön plana çıkarılmıştır. Bu haberde

de, konunun İsrail siyasi hayatındaki etkileri ortaya konularak, Ankara'nın pozisyonunun doğruluğu yinelenmiştir.

Zaman Gazetesi ise, Hürriyet Gazetesi kadar olaya sayfalarında yer vermemiştir. Bunda iç siyasi karışıklıkların da gazete açısından önemli olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Gazete, hükümetle ayrışmasına neden olan politik gerilimleri sonrası hükümete olan desteğini asgari ölçülerde düşürmüş, iç siyasi öncelikten dolayı siyasi iktidara karşı tutumunu gözden geçirmiştir. Bu dönem aynı zamanda iki yapının ters düşmeye başladığının ilk kez kamuoyunda anlaşılmaya başlandığı dönem olmuştur.

İSRAİL BÜYÜKELÇİSİ ÇAĞRILDI

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu, Türk büyükelçiye yapılanın 'büyük bir terbiyesizlik' olduğunu bildirdi. İsrailli büyükelçiden basına yansıyan görüntülerle ilgili izahat istendi. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da, bu tavrın karşılıksız kalmayacağını söyledi. (Ek-27: Zaman Gazetesi-13.01.2010)

Zaman Gazetesi, olaya kısaca yer vermiş, Türkiye'nin resmi tavrı ortaya konulmuştur. Başbakan Erdoğan'ın da açıklamalarına yer verilmiş ancak içerik kısa şekilde ortaya konulmuştur. Dengeli bir tutum olarak gözüke de, önceki dönemlere göre hükümet tavrının en az şekilde ortaya konulması tavır değişikliğinin de belirtisidir. Aynı zamanda, bu yayın politikası değişikliği, hükümetle gazetenin kontrolünü elinde bulunduran yapının İsrail'le olan ilişkilere göre yönelik bakış açısının da değişikliğinin göstergesi olarak yorumlanabilmektedir.

Kullanılan dil, sade ve yalındır ancak haberi ön plana çıkarmamak da gazetenin yayın politikasının devamı olarak görülebilmektedir.

ANKARA REST ÇEKİNCE İSRAİL RESMEN ÖZÜR DİLEDİ

Cumhurbaşkanı Gül'ün, Büyükelçi Çelikkol'u aşağılayan İsrail'e tepkisi sonuç verdi. İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon ve Başbakan Netanyahu'nun ilk açıklamalarını yeterli bulmayan Gül, "Akşama kadar özür gelmezse, büyükelçi ilk uçakla geri döner" resti çekti. Bunun üzerine dün akşam saatlerinde Ayalon, "Girişiminin yapılış biçimi ve algılanışı nedeniyle özür dilerim" şeklinde mektup gönderdi. Başbakan Erdoğan, İsrail'den istenen özrün geldiğini söyledi.

İsrail beklenen mektubu dün akşam saatlerinde yolladı. Mektupta, "Sizi küçük düşürmek gibi bir niyetim yoktu. Girişiminin yapılış biçimi ve algılanışı nedeniyle özür dilerim. Lütfen bunu saygı duyduğumuz Türk halkına iletiniz" ifadeleri yer alıyor. Mektubun gelmesinde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün sözleri etkili oldu. İsrail'e durumu düzeltmesi için dün akşama kadar süre veren Gül, aksi durumda Büyükelçi Çelikkol'un Ankara'ya döneceğini bildirdi. Bu çıkışa önce aldırış etmeyen İsrail, Cumhurbaşkanı Peres'in devreye girmesi üzerine resmi özür mektubu yazdı. Başbakan Erdoğan, "İsrail tarafından beklediğimiz ve istediğimiz beyanı aldık." dedi.

Ankara- Tel Aviv hattında dün geç saatlere kadar hareketli anlar yaşandı. Türkiye'nin izah ve özür istemesi üzerine ilk adım, Çelikkol ile skandal görüşmeye imza atan İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'dan geldi. Ayalon yazılı bir açıklama yaparak, "Amacım elçilerin onurlarıyla oynamak değildir" dedi. İsrail Başbakanı Netanyahu da, bu sözlerin özür olduğunu savundu.

KRİZ, İSRAİL'İ KARIŞTIRDI

İsrail Dışişleri Bakanı Lieberman sorunların diyalog yoluyla ele alınabileceği açıklarken, İşçi Partisi Milletvekili Ben Simon, Başbakan Netanyahu'ya Lieberman'ı görevden alma çağrısı yaptı. Ülkenin önde gelen liberal eğitilmiş gazetelerinden Haaretz ise, "İsrail, Türk eleştirilerini dikkate alırsa iyi eder. Aşağılamak akıllı bir politikanın yerini alamaz" uyarısı yaptı. (Ek-28: Zaman Gazetesi-14.01.2010)

Zaman Gazetesi sadece 2 gün boyunca olaya vermiş, olayın gelişimini anlatmış ancak uzun bir şekilde yer vermemiştir. Gazete olayda Ankara'nın haklı olduğunu ortaya koysa da, olayı büyütmeyle takipçilerinin ilgisinden uzaklaştırmıştır. Gazetede bir olayın ortaya konulması, yok sayılması ya da büyütülmesi seçimdir. Burada da ikisinin sözlerine yer verilse de Cumhurbaşkanı Gül-Başbakan Erdoğan ayrımı yapılarak, icraatın başındaki isim olsa bile Erdoğan'ın açıklamalarına en az şekilde yer verilmiştir. Bu da iç siyasi gelişmelerden etkilenen bir seçim olarak gözümüze çarpmaktadır. Haberde İsrail'de olanlar da yalın bir dille anlatılmış, olaya ilişkin İsrail'in iç siyasi tartışmaları ortaya konulmaktadır.

Cumhuriyet Gazetesi ise, olaya karşı tutumunda hem Türkiye'nin haklılığını dile getirmiş, hem de sonrasında yaşananlar sırasında hükümete olan eleştirilerini

dile getirmiştir. Özellikle İsrail'in dilediği özür konusunu gündeme getirerek, tutumun diplomatik nitelikte bir özür olup olmadığını tartışmaya açmıştır.

İSRAİL'LE İPLER KOPUYOR

Tel Aviv'in Türkiye Büyükelçisi Çelikkol'a yönelik yakışsız tavrına Ankara'nın tepkisi sert oldu.

Dışişleri Bakanlığı İsrail Dışişleri'nin "Bize ahlak dersi verecek en son ülke Türkiye'dir" açıklamasına tepki gösterdi. Dışişleri, "Bu ifade tarihe karşı haksızlık" açıklamasını yaptı. Ahmet Davutoğlu bu koşullarda İsrail'le diyalogun olmayacağını açıkladı. İsrail'den özür gelmezse elçinin çekilebileceği belirtiliyor.

LİBERMAN PLANLAMIŞ

Yalnızca İsrail bayrağının masaya konulduğu görüşmede Çelikkol'dan daha yüksek bir koltukta oturan Ayalon gazetecilere "Dikkatinizi çekerim, o daha alçak bir sandalyede oturuyor" dedi. İbranice konuşan Ayalon'un dediklerini anlamayan Çelikkol gülümsemekle yetindi. Mizsanseni aşırı sağcı Dışişleri Bakanı Lieberman'ın planladığı belirtildi. Çelikkol "ilkel bir kafanın sonucu" dedi. (Ek-29: Cumhuriyet Gazetesi-13.01.2010)

Cumhuriyet Gazetesi'nin ilk haberinde, diğer gazetelerde olduğu gibi, olayın oluş biçimi anlatılmıştır. Ankara'nın tavrının ön plana çıkarıldığı haberde, İsrail tarafındaki tartışmalara da değinilmiştir. İsrail tarafındaki tutum konusunda gazetenin Türkiye'deki yayın politikasının karşısı olarak nitelediği gruplara atıf yaptığı görülmektedir. Gazete 'aşırı sağcı' diyerek İsrail hükümetiyle hükümet içindeki bir grubu ayrıştırarak, İsrail hükümetiyle iplerin kopması olarak nitelediği olayla ilgili, hükümetin içindeki bir gruba işaret etmiştir.

Ayrıca ilk sayfada dönemin Başbakanı Erdoğan'a; İslam hizmet ödülü haberiyle, Türkiye'nin Davos ve dizi kriziyle birlikte İsrail'le karşı karşıya geldiğine işaret edilip, 'Türkiye Batı bloğundan kopuyor' söylemine tanımlama vermeden vurgu yapılmıştır.

ANKARA'DAN REST İSRAİL'DEN ÖZÜR

Gül'ün 'bu işi düzelt' mesajı üzerine Tel Aviv'den beklenen yanıt geldi.

Peres devreye girdi. Cumhurbaşkanı Gül'ün diplomatik saygısızlık için dün akşama kadar "resmi özür" gelmediği takdirde Tel Aviv Büyükelçisi Çelikkol'un geri çağrılacağı yönündeki açıklaması üzerine İsrail 'özür mektubu' gönderdi. Cumhurbaşkanı Peres'in devreye girmesiyle mektubun Başbakan Netanyahu ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon tarafından yazıldığı belirtildi. Mektup akşam saatlerinde Ankara'ya ulaştı.

Türkiye memnun Ayalon'un mektupta Çelikkol'a hitaben "Girişimin yapılış biçimi ve algılanışı nedeniyle Ankara'ya dönmesi gündeme gelen Çelikkol, "İsrail Savunma Bakanı Barak'ın Türkiye ziyaretinin hazırlıkları için geleceğim" diye konuştu. Başbakan Erdoğan da "Diplomatik olarak istediğimiz yanıtı aldık" dedi. (Ek-30: Cumhuriyet Gazetesi-14.01.2010)

Cumhuriyet Gazetesi'nin 14 Ocak 2010 tarihli nüshasında da olaya yer ayrılmış ancak konuyla ilgili açıklamalara geniş şekilde yer verilmemiş. Konunun önemine binaen olay ilk sayfada yer bulmuş ama haber manşet olarak görülmemiş.

Cumhuriyet Gazetesi'nin bu tutumu iki ülke arasında kriz olduğu ancak gazetenin konuyu manşet haber görecektik kadar önemsemediğinin göstergesidir. Konu daha çok iç siyasi mesele olarak da kullanıldığı için gazetenin bu aşamada muhalif kimliğiyle hükümet lehine bir bakış açısıyla yayın yapması beklenmemektedir. Ancak, Türkiye'nin ulusal kimliğiyle de ilgili bir konu olduğu için İsrail tarafından yapılan haksızlığın da okuyucularla paylaşıldığı görülmektedir.

ÖZÜRE ÖZEL FORMÜL: TEAMÜLLERE UYGUN DEĞİL

İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'dan gelen özür mektubunun aslında resmi bir özür olarak kabul edilmemesi gerektiği kaydedildi. Diplomatik teamüllere göre, İsrail'in Türkiye'den kişisel bir mektupla değil, Başbakan ya da Dışişleri Bakanı'nın imzasıyla "hükümetten hükümete" bir mektupla özür dilemesi gerektiği belirtildi.

KRİZİN BÜYÜMESİ ÖNLENDİ

Emekli Büyükelçi Nüzhet Kandemir, "Tarafların konuyu bir an önce kapatarak daha ileri düzeylerde bir ihtilaf haline gelmesini istemedikleri, bunun için de böyle bir formül üzerinde mutabık kaldıkları anlaşılmaktadır" derken, emekli büyükelçi olan CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur Öymen de, Dışişleri Bakanlığı yazılı bir

protesto notası vermediği için, Ayalon'un kişisel özür gönderme yolunu seçtiğini söyledi. (Ek-31: Cumhuriyet Gazetesi-15.01.2010)

Cumhuriyet Gazetesi'nin muhalif kimliğiyle dönemin iktidarına karşı tutum aldığı bilinmektedir. Bu haberde de, diğer gazetelerde 'özür başarısı' olarak lanse edilen olaya karşı gazetenin farklı bir yaklaşımla tavır gösterdiği, olayı okuyucularına farklı aktardığı görülmektedir.

Cumhuriyet Gazetesi'nin 15 Ocak 2010 tarihli nüshasında İsrail tarafından iletildiği belirtilen özrün, diplomatik teamüllere uygun olmadığı iddia edilmekte, konu iç siyasi unsur olarak görülerek, muhalefet kanadından bu iddiayı destekleyen açıklamalara yer verilmektedir. Haberde ana muhalefet yetkilisinin de, sözlerine yer verilerek, hükümetin nota vermemesi eleştirilmiştir.

Vakit Gazetesi ise, dönemin hükümete en yakın gazetelerinden biri olarak gözükmekte, hükümete İsrail konusunda desteğini sürdürmekte ve hatta daha ileri giderek İsrail'e karşı eleştirel ve muhalif bir duruş sergilemektedir. Gazete haberleriyle, İsrail yönetimini hedef alarak, Filistin bölgesindeki insan hakları ihlallerini de gündemine almaktadır.

KÜSTAH SİYONİST

İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'un diplomasi nezaketini zorlayan küstahlığı, İsrail'deki sağduyulu kesimlerden de büyük tepki gördü.

SKANDALA TEPKİ YAĞIYOR

Ayalon'un "Kurtlar Vadisi" dizisinin bazı sahnelerinden duyduğu rahatsızlığı iletmek bahanesi ile görüşmeye çağırdığı Büyükelçi Oğuz Çelikkol'u alçak bir koltuğa oturarak poz vermesi ve gazetecileri içeri alarak, "Onun bizden aşağıda oturduğunun görülmesini istedik. Burada sadece bir bayrak var" demesi Türkiye'de öfkeyle karşılandı.

LEVY'E "HADDİNİZİ BİLİN MESAJI"

Skandal sonrası art arda iki açıklama yapan Dışişleri Bakanlığı, olayı sert dille kınayarak, İsrail'in özür dilemesini istedi. Ayrıca İsrail'in Ankara Büyükelçisi Gaby Levy, bakanlığa çağrılarak "Haddinizi bilin" mesajı verildi.

ERDOĞAN'DAN SERT TEPKİ

Siyonist küstahlığa siyasilerden ve STK temsilcilerinden tepki yağdı. İsrail medyasının bir bölümü ve bazı Yahudi siyasetçiler de Ayalon'u sert dille eleştirdi. Başbakan Erdoğan, Rusya'ya hareketinden önce yaptığı açıklamada İsrail hükûmetine sert tepki gösterdi ve önümüzdeki günlerde Türkiye'ye gelecek olan İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak ile görüşmeyeceğini açıkladı.

"SİZ ÇOCUK ÖLDÜRMEYİ İYİ BİLİRSİNİZ"

İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın "Türkler, İsrail Devletine ve dünyanın en ahlaklı ordusu olan İsrail savunma kuvvetlerine vaaz verecek en son kişilerdir" şeklinde açıklamada bulunması siyasilerin ve STK'ların tepkisini çekti. Türkiye'nin 500 yıl önce İspanya'dan Göç eden Yahudilere kucak açarak insanlığını gösterdiğine dikkat çeken STK temsilcileri ve siyasiler, "İsrail ordusunun dünyada en çok çocuk öldüren, çocuklara ve kadınlara kurşun sıkmaktan çekinmeyen "ahlaksız" bir yapısı olduğunu tüm dünya biliyor" dediler. (Ek-32: Vakit Gazetesi-13.01.2010)

Vakit Gazetesi, İsrail ile ilgili haberlerinde özellikle 'Siyonizm veya Siyonist' ifadesini kullanmaktadır. 'Siyonizm' tanım olarak Filistin'de bir İsrail devleti kurmayı amaçlayan sağcı bir akım olarak nitelendirilmektedir. Siyonist ise, bu akıma destek veren ve o ideal uğrunda mücadele eden kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. 13 Ocak 2010 tarihli Vakit Gazetesi manşetinde, 'Küstah Siyonist' ifadesi yer almaktadır. Gazete olayı sadece Türkiye-İsrail arasındaki gerilim olarak görmemekte, olayın aynı zamanda bölgedeki sorunla bağdaştırmaktadır. Bu gazetenin yayın politikasının ana öğelerinden biri olarak görülmekte, önceki haberlerinde de çokça rastlanmaktadır. Vakit Gazetesi, haberinde hükûmete net şekilde destek vermekte, Başbakan Erdoğan'ın açıklamalarına yer vermektedir.

Ayrıca, İsrail tarafından gelen açıklamalara da sert şekilde tepki gösteren bir dil kullanılmakta, İsrail'in ve ordusunu, 'ahlaksız' olarak nitelendirmektedir. Bu tutum diğer kriz başlıklarında olduğu gibi burada da görülmektedir. İsrail'e yönelik yoğun eleştiriler aynı zamanda diğer açıklamalar ve sivil toplum kuruluşlarının tepkisiyle harmanlanarak, Tel Aviv yönetiminin tutumuna karşı bir yazım devamlılığı sağlanmıştır.

İSRAİL DİZE GELDİ

İsrail Dışışleri Bakanlığı, Türkiye'ye özür mektubu gönderdi. Küstah Ayalon'un da Büyükelçi Çelikkol'a bir özür mektubu gönderdiği öğrenildi. İsrail Dışışleri Bakanlığı, dün Ankara'ya bir özür mektubu gönderdi. Özür dileme kararını Peres ile Netanyahu'nun birlikte aldıkları öğrenilirken, Netahyahu "Konunun çözüldüğü umudunu taşıdığını" belirtti.

ERDOĞAN UÇAKTA ÖĞRENDİ

İsrail'in özür dileği, Başbakan Erdoğan'a Rusya'dan İstanbul'a dönerken saat 20.15 civarında ve gazete yöneticileri ile sohbet ederken bildirildi. Kısa bir telefon görüşmesinden sonra Erdoğan, gazetecilere "İsrail'in resmen özür dilediği" bilgisini verdi.

KURTULMUŞ: İSRAİL'İN TAVRI SESSİZLİK

İsrail'e tepkiler dün de sürdü. SP Lideri Prof. Dr. Kurtulmuş, Mazlum-Der Başkanı Ahmet Faruk Ünsal ve Emekli Büyükelçi İnal Batu, İsrail'i seviyesizlikle suçlayarak Büyükelçinin geri çağırılmasını istediler.

DEFOLUP GİTSİNLER

ELÇİLİK SOKAĞINDAKİ ESNAF ÖFKELİ

Başkentte, İsrail Büyükelçiliği'nin bulunduğu Mahatma Gandhi Caddesi'ni trafiğe kapatan İsrailliler, bölgedeki esnaf ve vatandaşları canından bezdirdi. Sokakta İsrail ajanlarının yaşadığını ve terörist muamelesi görmekten bıktıklarını belirten 35 ev ve işyeri sahipleri, "Siyonist alçaklar yüzünden huzurumuz kalmadı. İsrailliler defolup gitsinler" diyerek tepkilerini dile getiriyorlar. (Ek-33: Vakit Gazetesi-14.01.2010)

Vakit Gazetesi'nin olay sonrası İsrail tarafından gelen 'özür' mektubuna karşı tavrı Cumhuriyet Gazetesi'nden çok farklı olarak okuyuculara yansımıştır. Vakit Gazetesi, Cumhuriyet Gazetesi'nin 'diplomatik teamüllere' uygun olmadığı iddia ettiği özü, 'zafer' olarak nitelendirmiştir.

Vakit Gazetesi, 'İsrail dize geldi' manşetiyle, olayın Türkiye ve dönemin hükümetinin büyük başarısıyla son bulduğu iddiasını okuyucularına aktarmıştır. Türkiye-İsrail kriz maddesi yine iç siyasi unsur olarak görülmüş, aynı zamanda

Türkiye içindeki İsrail Büyükelçiliği önünden haber yapılarak, bölge insanının tepkisi okuyucularla paylaşılmış, Tel Aviv yönetimine karşı ayrıştırıcı bir dil kullanılmıştır. İsrail'in Ankara Büyükelçiliği çevresindeki kişilerle röportaj yapılarak, bölge halkının İsrail'e yönelik tepkisi gazete sayfalarında yer bulmuştur.

İSRAİL KENDİNİ DÜNYAYA REZİL ETTİ

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün kararlı tutumu üzerine özür dilemek zorunda kalan terör devleti İsrail yönetimi madara oldu. İsrail medyası, gülünç duruma düştüklerini yazarken, dünya medyası ise İsrail'in gurur günlerinin geride kaldığını belirtti.

HEM KÜSTAH HEM NANKÖR

Almanya ve Nazi tarihi konusundaki araştırmalarıyla bilinen Talip Doğan Karlıbel, Büyükelçi Çelikkol'a terbiyesizlik yapan Ayalon'un babaannesi ve teyzesi ile diğer akrabalarını, Nazilerin elinden bir Türk diplomatın kurtardığını söyledi.

BABAANNESİ KIBRIS'TA ÖLMÜŞ

Vakit'e ilginç değerlendirmeler yapan Karlıbel, o dönemde Girit'te yaşayan Ayalon'un babaannesi Hanna Ayalon'un, bir Türk diplomat tarafından Rodos'a kaçırıldığı ve oradan da İstanbul'a götürülerek Nazilerin elinden kurtarıldığını kaydetti. Karlıbel, Ayalon'un buna rağmen sergilediği nankörlüğü ise, Kıbrıs'ta ölen babaannesinin İsrail'e götürülmek istenmesi sırasında yaşanan sorunlara bağlıyor.

STK'LARDAN BARAK'A ÖFKE

İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak'ın ziyareti Türkiye'yi ayağa kaldırdı. "Barak'ı Türkiye'de istemiyoruz" açıklaması yapan STK'lar ise protesto eylemleri yaptı. (Ek-34: Vakit Gazetesi-15.01.2010)

Vakit Gazetesi'nin İsrail karşıtı yayım politikası, "Alçak Koltuk Krizi" olarak adlandırılan olay sonrası da devam etmiştir. Gazete olayı 3 gün boyunca 'manşet haber' niteliğinde görerek, olaya verdiği önemi de göstermiştir. Son gün manşeti 'İsrail kendini rezil etti' olarak verilmiştir. Bu arada, İsrail tarafındaki olayın ana aktörlerinin de geçmişi araştırılarak, Tel Aviv yönetiminde rolü olan siyasetçiler hedef alınmıştır. Haberde, İsrail yönetimin tavrı en sert şekilde eleştirilmiş, olaya karşı Türkiye'nin ve hükümetin tavrı övülmüştür. Ayrıca, olaya yönelik STK'ların da tavrı ortaya konularak, hükümete karşı ortak destek vurgusu yapılmıştır.

Alçak Koltuk Krizi Türkiye-İsrail krizlerinde özellikle Ankara'nın hem uluslararası hem de ulusal alanda haklı bulunduğu ve hatta İsrail yönetimine kendi iç siyasilerinden de yoğun eleştirilerin olduğu bir olay olarak akılda kalmıştır. Türkiye'de ise, genel olarak basın ve medya hükümeti haklı bulmuş, ancak olay iç siyasi gelişmelere de bağlı olarak medya kurumlarının bakış açılarına yansımıştır. Özellikle İsrail'in dilediği özür konusunda örneğin Cumhuriyet Gazetesi, 'diplomatik teamüle uygun değil' yorumu yaparken, Vakit Gazetesi'nde olay 'İsrail'e karşı zafer' olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, olay hükümet ile Zaman Gazetesi arasındaki ayrışmanın daha gözler önünde olmadığı ancak gazete basın organlarında hükümete destek yorumlarının azaldığı döneme denk gelmektedir.

3.1.2.3.4. Mavi Marmara Krizi İncelemesi

Mavi Marmara Krizi, Türkiye-İsrail tarihinin en büyük krizi olarak tarihe geçmiştir. Olay siyasal veya politik ayrışmanın yanı sıra can kaybına da yol açması sebebiyle iki ülke ilişkilerinde 'onarılmaz' bir sorun olarak günümüze kadar etki etmiştir. 27 Nisan 2016 tarihinde iki ülke arasında normalleşme adımı açıklaması yapılmışsa da, Ankara ve Tel Aviv arasındaki ilişkiler eski günlerinden çok uzaktır. AK Parti iktidarı döneminde "Davos Krizi" olarak adlandırılan süreçle başlayan gerilim "Mavi Marmara Krizi" ile en üst noktaya ulaşmış, o dönemde 'iki ülke savaşın eşiğine geldi' gibi yorumlar dahi yapılmıştır.

İsrail'in askerlerinin baskın sonrası kameralar önünde 10 kişiyi öldürmesi o dönemde Türk basınında önce sert tepkiye neden olmuş, ardından da hükümete yardım gemilerinin gitmesine izin verilmemesi gerektiği yönünde eleştiriler yapılmıştır. Özellikle hükümete yakınlığıyla bilinen bazı grupların eleştirileri, o dönemden sonra hükümetle bu gruplar arasında yoğun gerilime neden olmuş, önce cemaat olarak adlandırılan gruplar özellikle 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişimi sonrası 'terörist' ilan edilerek grubun üyesi kişiler için yakalama kararları çıkarılmış ve toplu tutuklanmalarına neden olmuştur.

Hürriyet Gazetesi, olayı ilk günden sonra manşetine taşımış, olaylar günlerce Türk basınında birinci gündem maddesi olarak ele alınmıştır. Gazete manşetleri, olayla ilgili haberlere ayrılmış, olayın tüm detayları incelenmiş, Türkiye'nin adımları yakından takip edilmiş, uluslararası toplumun tepkisine haberlerde yer verilmiştir.

DÜNYA AYAKTA: 9 ÖLÜ

İsrail'in korsan saldırısı üzerine BM Güvenlik Konseyi olağanüstü toplandı. Obama, "Endişeliyim" derken, Şili gezisini yarıda kesen Başbakan Erdoğan, "Tepkisiz kalmayacağız" dedi.

NOTADAN DAHA SERT UYARI

Ankara'da kriz masası oluşturuldu. Dışişleri Bakanlığı, İsrail Büyükelçisi Levy'yi çağırarak notadan daha sert sözlü uyarıda bulundu. Tel Aviv Büyükelçisi Çelikkol, Ankara'ya çağırıldı. Başbakan Vekili Arınç, "Hiç kimse bu olay sebebiyle, İsrail'e savaş ilan etmemizi beklemesin" dedi. Arınç, İsrail ile planlanan 3 tatbikatın da iptal edildiğini açıkladı.

GÜL'DEN İTİDAL TAVSİYESİ

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, "Bu saldırıya uluslararası camianın da bigane kalmaması icap etmektedir" dedi ve vatandaşlara itidal çağrısı yaptı. ABD, "Can kaybı olmasından derin üzüntü duyuyoruz. Bu trajediye yol açan koşulları anlamaya çalışıyoruz", Rusya "Açık bir ihlal", İngiltere ise, "Gazze açılsın" tepkisi gösterdi.

ERDOĞAN: DEVLET TERÖRÜ

Başbakan Erdoğan, "Saldırı devlet terörüdür, tepkisiz kalmayacağız" dedi. Erdoğan, Merkel ve Papandreu ile Cumhurbaşkanı Gül, Abbas ve Esad'la telefonda görüştü. BM Güvenlik Konseyi'nde konuşan Davutoğlu, "İsrail'in elinde kan var. Savaş zamanı bile sivil halka ateş açılmaz" diyerek İsrail temsilcisini dinlemeden salonu terk etti.

İSRAİL'DEN GARİP BAHANE

ONLAR BAŞLATTI

İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak'ın ilk ateş yardım taşıyan gemiden açıldığı iddiasına, Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül, "Onlar silahsızdı" diye yanıtladı. Barak bu defa, "Belki de bizim askerlerden birinin tabancasını alıp ateş açtılar" dedi. (Ek-35: Hürriyet Gazetesi-01.06.2010)

Hürriyet Gazetesi, Türkiye ile İsrail arasındaki en büyük kriz olarak belirtilen "Mavi Marmara Krizi"ni manşetinden okuyucularıyla paylaşmıştır. Gazete neredeyse

tüm ön sayfasını olaya ayırmış, olayın tüm yönlerini sütunlarına taşımıştır. Hürriyet Gazetesi haberinde, İsrail askerlerinin saldırısında can kaybının kaç olduğunu, Türkiye'nin tepkisini, uluslararası kurumlardan gelen ve İsrail'den gelen açıklamalara karşı eleştirileri takipçilerine iletmiştir. Haberde öncelikle Başbakan Erdoğan'ın açıklamaları, olaya tepki gösterip gezisini yarıda keserek Türkiye'ye dönmesine yer verilmesi gazetenin de hükümetle paralel bir bakış açısıyla İsrail'e tepki göstermiştir. Olayın yapılış biçimi ve yaşananlar açısından gazete, hükümete destekte bulunmuştur.

Cumhurbaşkanı Gül'ün açıklamalarına da yer verilmesi, hükümet içerisinde iktidar odakları açısından dengeli bir tutum sergilendiğinin göstergesidir. Diğer devletlerden gelen açıklamalara da yer verilmesi Türkiye'nin bakış açısında destek niteliğinde görülmektedir. Son olarak, İsrail'den gelen açıklamaların 'bahane' başlığı altında alıntılanması basının da İsrail'e tepkisini göstermektedir.

ERDOĞAN İSRAİL'İ ÇOK SERT UYARDI: ESKİSİ GİBİ OLMAYACAK

Erdoğan, "Zorbalık, haydutluk, korsanlık bile iltifat olur" dediği İsrail'i, "Dostluğumuz ne kadar kıymetliyse düşmanlığımız da o kadar şiddetlidir" sözleriyle uyardı. Başbakan Erdoğan'ın konuşmasını aralarında Euronews, CNN International, BBC'nin de bulunduğu 27 ülke televizyonu canlı yayınladı. (Ek-36: Hürriyet Gazetesi-02.06.2010)

Hürriyet Gazetesi ikinci günde de iki ayrı haber ile takipçileriyle paylaşmıştır. Dönemin Başbakanı Erdoğan'ın açıklamaları Türkiye'nin tepkisini ve basının Ankara'ya desteğini anlatır niteliktedir. Erdoğan'a olan ilginin, uluslararası basın kuruluşlarının da dönemin Başbakan'ın açıklamalarına yer verdiğinin belirtilmesi, hem olayın hem de Ankara'nın bakış açısını ortaya koyar nitelikte bir adım olarak değerlendirilmektedir.

İSRAİL BASINI: REZİL FİYASKO

Kanlı baskın İsrail basınının da tepkisini çekti. Maariv Gazetesi'nden Ben Caspit şöyle yazdı: "Bir dizi başarısızlık, rezil bir fiyaskoya dönüştü." Haaretz Gazetesi'nden bir başka yorumcu ise, "6 yaşındaki oğlum bile, krizi bu hükümetten daha iyi yönetir" diye yazdı. (Ek-37: Hürriyet Gazetesi-02.06.2010)

Hürriyet Gazetesi, aynı gün diğer haberiyle de İsrail yönetimine tepkiyi dile getirmiş durumda. Hem İsrail gazetelerinden verilen örnekler, hem de o haberlerdeki benzetmeler, olayın İsrail açısından fiyasko olduğu anlamında kullanılmış. Haberlerdeki dil, sade ve yalın olarak karşımıza çıkarken, İsrail yönetiminin eleştirisi aynı zamanda Ankara'ya destek niteliğinde olarak karşımıza çıkmaktadır. 'Rezil fiyasko' ifadesiyle genellikle Hürriyet Gazetesi haber dilinde yer almayan bir şekilde İsrail tarafına karşı, İsrail basınından gelen ifadelerle eleştirdiği görülmektedir.

ÇÖZEMEZZSEN GÖRÜŞMEM

TELEFON ZİRVESİNDE 3 SAATLİK RÖTARIN SIRRI

Başbakan Erdoğan'ın ABD Başkanı Obama ile önceki akşam 20.00'de yapacağı açıklanan telefon görüşmesi, "İsrail'den serbest bırakma garantisi" istenince 23.15'te gerçekleşti.

DAVUTOĞLU- CLINTON GÖRÜŞMESİ

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, ABD'li mevkidaşı Hillary Clinton ile görüşüp Ankara'nın ultimatومunun çerçevesini çizdi. Clinton'un ofisinden arayarak Erdoğan'a bilgi verdi.

GARANTİ İSTEDİ

Erdoğan, Obama ile yapacağı telefon görüşmesinden önce, İsrail'den gözaltındaki herkesin bırakılacağı konusunda garanti almasını istedi, "Yoksa görüşmem" mesajını iletti.

İSRAİL BASKIYA DAYANAMADI

ABD-Türkiye-İsrail üçgeninde yaşanan yoğun diplomasi trafiğinin ardından, İsrail, "Gözaltındakilerin tamamının serbest bırakılacağını" açıklamak zorunda kaldı.

GÜVENLİK ZİRVESİ

İSRAİL'E YAPTIRIM GÜNDEMDE

Başbakan Erdoğan başkanlığında toplanan güvenlik zirvesinde, PKK'nın İskenderun'daki terör saldırısı ve İsrail'e uygulanacak ekonomik ve askeri yaptırımlar değerlendirildi. Buna göre Türkiye'nin koşulları kabul edilemez ise İsrail'le yeni asker

anlaşma yapılmayacak ve ticaret asgari düzeye indirilecek. (Ek-38: Hürriyet Gazetesi-03.06.2010)

Hürriyet Gazetesi, 4. günde de olaya ilişkin yayınlarına devam ederek, Türkiye'nin olay sonrası tavrını dile getirdi. Yine gazetenin ilk sayfası çoğunlukla bu habere ayrılırken, Türkiye'nin ABD üzerinden İsrail'e baskı yaptığı ve taleplerinin yerine getirildiği belirtildi. İsrail'e yönelik hükümet önlemleriyle sonuç alındığı belirtilirken, hükümete destek mesajı da yer aldı. Uluslararası arenada da Türkiye'nin girişimleriyle destek topladığı ifade edilmiş. Hürriyet Gazetesi'nin o dönemde en çok tartışmaya yol açan haberi ise, ABD'de yapılan bir röportajdı, haber Türkiye'de büyük tartışmaya neden olmuştu. FETÖ Terör örgütü liderinin açıklamaları ABD'nin Wall Street Journal Gazetesi'nde yer aldı.

'Gemi Yorumu' manşetli haberde, "Otoriteye karşı gelmenin işareti" başlığı atılmıştı. Gazetenin "İmam" sıfatını kullandığı örgüt lideri, "Gördüğüm şeyler hoş değil. Çirkin şeylerdi. Otoriteye karşı gelmenin işareti ve bunlar yararlı şeyler değil" dedi. İslami Yardım Vakfı İHH'nin adını yeni duyduğunu iddia eden örgüt lideri, "Politize bir örgüt olup olmadıklarını söylemek zor" dedi. Bu konuda kimin suçlu olduğunun tayin edilmesi işinin de Birleşmiş Milletler'e bırakılması gerektiğini söyledi. (Ek-39: Hürriyet Gazetesi-05.06.2010)

Haber aynı zamanda, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası 'terör' örgütü olarak ilan edilen grubun dış politika üzerinden iç siyasete karıştığıının belgesi niteliğindedir. Hükümete yönelik, "Otoriteye karşı gelmenin işareti ve bunlar yararlı şeyler değil" ifadesi Türkiye'de tartışıldı, özellikle hükümete yakın 'muhafazakar' kesimin büyük tepkisini çekti. Örgüt liderinin sözleri Hürriyet Gazetesi'nde yorumsuz şekilde yer aldı. Bu açıklama aynı şekilde diğer gazetelerde de kendisine yer buldu. Açıklamada yer alan İHH'yi tanımadığına dair sözleri, hükümete yakınlığıyla bilinen STK'nın ve hükümet yanlılarının sert eleştirilerine neden oldu.

Zaman Gazetesi de, Mavi Marmara Krizi'ni yakından takip etti, olaya ilişkin haberleri manşetinden duyurdu. Daha önceleri işbirliği içinde bulunduğu hükümetle olan ayrışma, gazetenin haberlerinde geniş şekilde yer bulmasa da, iç siyasetteki gelişmeler ve yayım politikasındaki değişiklik gazete sütunlarına yansdı.

İSRAİL İNSANİ YARDIM GEMİLERİNE SALDIRDI

BÜTÜN DÜNYA AYAKTA

"BU DEVLET TERÖRÜDÜR, SESSİZ KALMAYACAĞIZ"

İsrail saldırısı üzerine Şili ziyaretini yarıda kesen Başbakan Tayyip Erdoğan, Türkiye'ye hareketinden önce açıklamalar yaptı. "Bu, uluslararası hukuka aykırı, insanlık dışı bir devlet terörüdür. Sessiz ve tepkisiz kalınmayacağının bilinmesi gerekmektedir" diyen Erdoğan, yaralılar için tedbir alınmasını, vatandaşlarımızın derhal serbest bırakılmasını istedi. Erdoğan, İsrail'in 'operasyonun arkasındayız' açıklamasına da şu sözlerle tepki gösterdi: "Siz ne kadar terörün arkasındaysanız, biz de ondan daha fazla barışın, Gazze'nin ve Filistin'in arkasındayız."

ULUSLARARASI CAMİADAN KINAMA: HESABI VERİLMELİ

BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon: Şoke oldum. Saldırıda insanların öldürülmesini kınıyorum.

ABD Başkanı Obama: Yardım gemisindeki ölümlerden dolayı endişe ve üzüntü duydum. Bütün gerçekler ortaya çıkarılmalı.

AB Dönem Başkanı İspanya: Avrupa Birliği adına bu saldırıyı en sert şekilde kınıyoruz.

Avrupa Parlamentosu Başkanı Jerzy Buzek: İsrail yardım konvoyunu ele geçirmek isterken, geride birçok ölü ve yaralı bıraktı. Şiddetle kınıyoruz. Bu gayrimeşru saldırı uluslararası hukuku açık bir ihlaldir. İsrail'in hesap vereceği garantisıyla derhal soruşturma başlatılmalı.

Rusya Dışişleri: İlkel şiddet üzücüydü. Bu, kaba bir hukuk ihlalidir. Derin üzüntü içindeyiz.

Arap Birliği: Arap dünyası İsrail'e karşı tutumunu yeniden gözden geçirmeli. İsrail'le görüşmek faydasız.

TÜRK MUSEVİ CEMAATİ: ÜZÜNTÜYÜ PAYLAŞIYORUZ

Türkiye Hahambaşılığı: Müdahaleyi üzüntüyle öğrendik. Bunun ülkemizde yaptığı tepkiye katılıyor ve kamuoyumuzla üzüntümüzü paylaşıyoruz.

Jefi Kamhi (İşadamı): Bir sivilin canına müdahale hiçbir şekilde kabul edilemez.

İSRAİL MEYDANLARDA PROTESTO EDİLDİ

Türkiye, İsrail saldırısının duyulması üzerine dün sokaklara döküldü. Ankara'da büyükelçilik, İstanbul'da konsolosluk önünde yoğunlaşan protestolar daha sonra meydanlara taşdı. Türkiye'nin dört bir tarafında İsrail'i protesto eden sloganlar atıldı. Hayatını kaybedenler için gıyabi cenaze namazı kılındı. Tepkilerin doğal olduğunu vurgulayan Başbakan Erdoğan da, "Gösteri yapanların aşırılığa kaçmayacağını ve birilerinin beklediği şekilde kırıp dökmeyeceğini biliyoruz. Sağduyulu olmaları lazım." dedi. Türkiye'de yaşayan Musevi vatandaşların güvence altında olduğunu belirten Erdoğan, toplumdan bu konuda hassasiyet istedi. (Ek-40: Zaman Gazetesi-01.06.2010)

Zaman Gazetesi olay sonrası haberinde Hürriyet Gazetesi gibi olayın detaylarına yer vererek, olayın oluş biçimini detaylı şekilde anlatmış durumda. Öldürülen insan sayısının söylenen rakamlardan en üst olanı şekilde gösterilmesi, olayın büyütülmeye çalışılmasını gösterir nitelikte olarak karşımıza çıkmaktadır. Başbakan Erdoğan'ın olayın sıcaklığıyla yaptığı açıklamalar, Türkiye'ye destek niteliğindeki uluslararası diplomasiden gelen açıklamalar gazetede kendisine yer bularak hükümete destek verilmiş. Ayrıca Türkiye içinden özellikle Yahudi cemaati içinden gelen açıklamalar, İsrail hükümeti ile Yahudiler arasında bağlantı olmadığının gösterilmesi anlayışının benimsendiğini ortaya koymaktadır. Türk Hahambaşılığı'nın açıklamasına yer verilmesi aynı zamanda İsrail'e sadece Türkiye değil kendi etnik yapısı içinden de tepki geldiğinin göstergesi niteliğindedir. Olay ulusal ve uluslararası bir kriz olarak Türkiye'deki ulusal yapıyı bir araya getirerek, İsrail'e karşı toplu tepkiye yol açmıştır.

TEL AVİV'E ARTIK YETER MESAJI

BAŞBAKAN'DAN İSRAİL'E SON UYARILAR

Başbakan Erdoğan, BM Güvenlik Konseyi'nin çizdiği yol haritası kapsamında, İsrail'den el koyduğu gemileri geri göndermesini ve derhal tutukluları serbest bırakmasını istedi. Türkiye'nin BM, NATO, AB, İKT ve Arap Birliği nezdinde uluslararası hukukun bütün gereklerini yerine getirdiğini belirten Erdoğan, alınan kınama kararlarının arkasında durulması gerektiğini vurguladı. Bundan sonra süreci

ise İsrail'in tavrının belirleyeceğine dikkat çekti. "Sabrımızı test etmeye kalkmayın. Türkiye'nin dostluğu ne kadar kıymetliyse, düşmanlığı da o kadar şiddetlidir."

Başbakan Tayyip Erdoğan, İsrail'e sert mesajlar verdi. Meclis'ten dünyaya seslenen Erdoğan sözlerine, "Bugün sadece aziz milletime değil, bütün insanlığa ve insanlığın vicdanına, aklına seslenmek istiyorum" diyerek başladı. Kanlı operasyonun cezasız kalmayacağını altını çizen Erdoğan'ın anında İngilizce ve Arapça'ya çevrilen konuşması, başta El Cezire olmak üzere 25 dünya televizyonundan da canlı yayınlandı. Yapılan kanlı saldırıyı, "Her türlü laneti hak etmiş bir katliam" olarak değerlendiren Erdoğan, uluslararası camiayı İsrail'e karşı "artık yeter" demeye çağırdı. Türkiye'nin Musevilerle tarihi dostluk ve işbirliği içinde olduğunu hatırlatan Erdoğan, kanlı baskına sebep olan yöneticilerini de İsrail halkına şikayet etti. Saldırgan tutum alanların gücü bir yerden aldıklarına dikkat çeken Başbakan, İsrail'in artık bütün dünyanın sorunu haline geldiğini söyledi. Erdoğan, "Bu saldırı uluslararası hukuka, dünya barışına ve Birleşmiş Milletler'in temel felsefesine yapılmıştır. Bedeli ödenmelidir" dedi. Saldırıyı kınayan BM'ye seslenen Erdoğan, kararı almanın yeterli olmadığını, sonuna kadar arkasında durulması gerektiğini belirtti. Yaşananları milat olarak vurgulayarak, artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını vurguladı.

İsrail'in 'Yaralıları gönderelim' teklifini, 'Kendi yaralılarımızı alacak iradeye sahibiz' diyerek reddettiklerini anlatan Erdoğan, Tel Aviv yönetimini bir kez daha uyardı: "Türkiye yeniyetme, köksüz bir devlet değildir, bir kabile devleti hiç değildir. Kimse sabrımızı test etmeye kalkmamalıdır. Dostluğumuz ne kadar kıymetliyse, düşmanlığımız da o kadar şiddetlidir. Dostluğumuzu kaybetmek bile başlı başına bedeldir." (Ek-41: Zaman Gazetesi-02.06.2010)

Başbakan Erdoğan'ın açıklamalarına geniş şekilde yer verilmesi sürmektedir. Olaya ilişkin Ankara'dan gelen tepkiler, gazetenin hükümete desteğini belirtmektedir. Haber yalın ve sade şekilde yazılmıştır. Haberin ön sayfada yer alması, habere ne kadar önem verildiğinin göstergesidir. Dönemin Başbakan Erdoğan'ın İsrail'i hedef alan sözlerinin de haberde yer alması, Erdoğan'ın fotoğrafının kullanılması, fotoğrafta 'dur' anlamına gelen el hareketi yapması hükümete olan desteğin bir başka kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'nin BM, NATO, AB, İKT ve Arap Birliği nezdinde uluslararası hukukun yanında olduğunu belirtilmesi, hukuken de Türkiye'nin haklı olduğunu beyan edilmesi olarak da algılanmaktadır. "Uluslararası soruşturmaya ilk delil Adli Tıp'tan" başlıklı haberinde Zaman Gazetesi, olaya yönelik Türkiye'nin bulgularını ortaya koymuştur. (Ek-42: Zaman Gazetesi-04.06.2010) Bu bulgulara kimin nasıl ve şekilde öldürüldüğü belirtilmektedir. Adli Tıp kayıtlarının ortaya konulması ayrıca, gazetenin o dönemde güvenlik teşkilatıyla ilişkilerini de ışık tutmaktadır.

Zaman Gazetesi haberlerinde olayın adli yönünü de ele alarak, habere verilen önemi bir kez daha gözler önüne serilmiştir. Haberin uluslararası alanda da büyük yankı uyandırdığı Adli Tıp Kurumu'ndan gelecek bilgilerin önemine değinilirken, detaylara yer verilerek, İsrail askerlerinin 'orantısız güç' kullanımı üzerinden Tel Aviv yönetimi eleştirilmiştir.

Adli Tıp Kurumu'ndan gelecek bilgilerin ayrıca soruşturmanın bundan sonraki safhalarında da önemli olduğu vurgusuyla, uluslararası arenada girişimlerin önemine değinilmiş, Türkiye'ye yönelik uluslararası desteğin artacağı bilgisine yer verilmiştir.

HAARETZ: NETANYAHU HÜKÜMETİ İÇİN GERİ SAYIM BAŞLADI

İnsani yardım filosuna düzenlenen kanlı baskın nedeniyle Netanyahu hükümetine İsrail içinden de sert eleştiriler geliyor. Ülkenin en önemli gazetelerinden Haaretz, "İntihar eden devlet" başlıklı yorumunda İsrail'in uluslararası statüsünün aldığı darbeye hükümetin çöküş sürecine girdiğini belirtti. Gazetenin yazarlarından Nehemia Shtrasler, Netanyahu için 'Don Kişot' benzetmesi yaptı.

ERDOĞAN İSRAİL'E İBRANİCE SESLENDİ: ÖLDÜRMEYECEKSİN

Erdoğan, eleştirilerini Konya'da da sürdürdü. İsrail halkıyla hiçbir sorunu olmadığını vurgulayan Erdoğan, ancak yönetimin korsanca bir saldırı gerçekleştirdiğini belirterek şöyle konuştu: "Tevrat'taki 10 emirden 6.cısı öldürmeyeceksin. İngilizce söylüyorum: 'You shall not kill.', İngilizce anlamadıysan İbranice söylüyorum: Lo tir'tscah"

İSRAİL'DE KALAN SON 5 YARALI UÇAKLARLA TÜRKİYE'YE GETİRİLDİ

Kanlı baskında İsrail askerlerinin yaraladığı 5 hasta Türkiye'ye getirildi. Tel Aviv'e gönderilen ilk uçak 3 yaralıyı alarak öğle saatlerinde Ankara'ya döndü. İkisi ağır olan

yaralılar hastaneye yatırıldı. Daha sonra da diğer uçak kalan iki hastayı Türkiye'ye getirdi. Yaralılara uçakta uzmanlardan oluşan sağlık ekibi refakat etti. (Ek-43: Zaman Gazetesi-05.06.2010)

Zaman Gazetesi, olayın ardından 6. günde de krizle ilgili haberlerini devam ettirmiştir. Haberlerinde hükümetin İsrail hükümetine yönelik eleştirilerinin yanı sıra İsrail içinden gelen eleştirilere de yer verilmiştir. İsrail gazetelerinin Netanyahu hükümeti ile ilgili yorumları gazetede yer bulurken, konunun İsrail iç siyasetinde de büyük yankı uyandırıp, eleştirilere neden olması, hem İsrail'in yanlış adımını hem de Türkiye'ye desteğin arttığının mesajı niteliğinde görülmektedir. Bu aşamada, hükümetle gazetenin içinde bulunduğu grup arasındaki gerilim tam olarak ortaya çıkmazken, özellikle örgüt liderinin ABD'nin Wall Street Journal Gazetesi'ne verdiği demece gazete yer verilmeyip, açıklamanın bir köşe yazarı tarafından savunulması, olaydan hükümet çevresinin duyduğu rahatsızlığa cevap niteliğinde olmaktadır. Dış politikadaki adım ve açıklamaların iç siyasi gelişmelere de yansıdığının önemli bir göstergesidir.

Cumhuriyet Gazetesi de, 'Mavi Marmara Krizi' konusunda ulusal tepkiyi dile getirerek, olayın bir 'insanlık suçu' olduğu yorumunu yapmıştır. Ancak, olayın gelişimi açısından hükümete de eleştirilerde bulunulmuş, konvoyun Gazze'ye gönderilmesinin hata olduğunu ve hükümet tarafından engellenmediği konusuna vurgu yaparak, hükümeti de olay nedeniyle eleştirmiştir.

İSRAİL İNSANLIĞI VURDU

Gazze'ye yardım götüren filoya komandolarca düzenlenen saldırıda silahsız siviller can verdi.

ÖLENLERİN 6'SI TÜRK

Aralarında yüzlerce Türk'ün bulunduğu değişik ülkelerden gönüllülerin yer aldığı yardım filosuna düzenlenen saldırıda en az 9, kimi kaynaklara göre ise 19 kişi yaşamını yitirdi, yaklaşık 50 kişi yaralandı. Filistin kaynakları, askerlerin ellerinde "öldürülecekler listesi" taşıdığını duyurdu. İsrail, askerlerin bıçaklı sopalı saldırıya karşılık verdiğini iddia etti.

DÜNYA AYAKTA

Saldırının ardından BM Güvenlik Konseyi ile AB büyükelçileri acil toplanırken NATO büyükelçileri de bugün görüşme kararı aldı. BM'de konuşan Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu saldırıyı 'haydutluk' olarak nitelendirerek 'uluslararası soruşturma' istedi. ABD Başkanı Obama, ölümlerden üzüntü duyduğunu bildirdi. İngiltere, Fransa ve İtalya, İsrail'i kınadı.

DEVLET TERÖRÜ

ERDOĞAN SALDIRIYA TEPKİSİZ KALINMAYACAĞINI SÖYLEDİ

BÜYÜKELÇİ ÇAĞRILDI

Başbakan Erdoğan, Şili'de yaptığı açıklamada İsrail'in saldırısının gerekçe ne olursa olsun uluslararası hukuka aykırı olduğunu vurguladı. İsrail hükümetinin barış istemediğinin bir kez daha ortaya çıktığını belirten Erdoğan, "İnsanlık dışı devlet terörü karşısında sessiz kalmayız" diye konuştu. Türkiye Tel Aviv'deki büyükelçisini çağırıldı, askeri ve sportif faaliyetler iptal edildi. (Ek-44: Cumhuriyet Gazetesi-01.06.2010)

Cumhuriyet Gazetesi de, diğer gazeteler gibi olaydan sonra kanlı baskınla ilgili detayları gazetenin ilk sayfasından manşet olarak okuyucularıyla paylaşmıştır. Haberde dikkat çeken ise, can kaybı ile ilgili bölüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Can kaybı ile ilgili bilgilerin net olmaması nedeniyle, 'saldırıda en az 9, kimi kaynaklara göre ise 19 kişi yaşamını yitirdi' ifadelerine yer verilmiştir.

Cumhuriyet Gazetesi'nin netlik göstermeyen bir konudaki tavrı, habercilik hassasiyeti olarak değerlendirilebilir. Ayrıca olaya karşı ulusal bir hassasiyet olduğu için muhalif kanatta da olsa, Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilerek, İsrail'e karşı tepki sütunlara taşınmıştır.

ABD KALKAN OLDU

Vahşeti kınayacağına Gazze'ye yardımların İsrail üzerinden yapılmasını istedi.

İsrail 629 kişiyi gözaltında tutuyor

YABANCILARA SINIR DIŞI

Gazze'ye yardım götüren gemilere saldırarak 9 kişiyi öldüren İsrail'in, konvoydaki yabancıları kademeli olarak sınır dışı etme kararı aldığı duyuruldu. Gemilerde

bulunan 629 kişinin, Berşeba'daki Ela Hapishanesi'nde tutulduğu bildirildi. Berşeba'ya gönderilenler arasındaki gazetecilerin "İşlediğim suçu kabul ediyorum. Ülkeme dönmek istiyorum" yazılı belgeleri imzalamadığı öğrenildi. İsrail, Gazze'ye yola çıkan diğer gemilere daha sert müdahale yapılacağını açıkladı.

'İSRAİL'İN KAYGILARI ESAS OLSUN'

ABD Dışışleri Bakanlığı'nın açıklamasında can kaybı ve yaralanmalardan dolayı ABD'nin üzüntü duyduğu belirtilirken Gazze'ye yardımların İsrail'in meşru güvenlik kaygıları göz önüne alınarak, mevcut mekanizmalar çerçevesinde yapılması istendi. ABD, Hamas'ın yardım çalışmalarına müdahale etmesinin Gazze'deki çabaları zora soktuğunu iddia etti.

GÜVENLİK KONSEYİ BİLDİRİYİ YUMUŞATTI

ABD, Türkiye'nin talebiyle toplanan BM Güvenlik Konseyi'nin saldırıyla ilgili bildirisini yumuşattırdı. Washington, saldırıyla ilgili soruşturmayı BM'nin değil İsrail'in yapmasını isterken yardımların deniz yoluyla yapılmasının da uygun olmadığını savundu. Konsey de İsrail saldırısı yerine "en az 10 sivilin ölümü ve çok sayıda yaralanmayla sonuçlanan" bu "eylemleri" kınadı. (Ek-45: Cumhuriyet Gazetesi-02.06.2010)

Cumhuriyet Gazetesi'nin 2. gün haberinde ise, olay üzerinden diğer ülkelere yönelik eleştiriler görünmektedir. Özellikle gazetenin geleneksel sol muhalefet çizgisinden belirtilerle, ABD yönetimine tepkiler sütunlara taşınmış.

ABD yönetiminin, İsrail'e olan desteği aynı zamanda Washington'un stratejik müttefiki olan Türkiye'ye mesaj niteliği içerirken, okuyucuya hükümetin olaya ilişkin yetersizliği vurgusu yapılmaktadır.

AKP'Lİ VEKİLLER NEDEN VAZGEÇMİŞ?

Parti yönetimi milletvekillerinin gemiyle gitmesine izin vermedi.

PARTİ YÖNETİMİ UYGUN BULMAMIŞ

Geçen yıl Filistin'e giden AKP'li 16 vekilden bazılarının İsrail'in kanlı baskın gerçekleştirdiği gemiyle gitmek istedikleri ortaya çıktı. Ancak parti yönetiminin

milletvekillerinin Gazze'ye gidişinin uygun bulunmadığı belirtildi. Vekiller iş yoğunluğunu gerekçe göstererek son anda gitmekten vazgeçti.

GENELKURMAY: GİTMEYİN

Dışişleri Bakanlığı'nın hükümete sunduğu alternatif senaryolarda İsrail'in, yardım konvoyuna ölümcül güç kullanarak müdahale edebileceği ihtimal dışı bırakılırken Genelkurmay Başkanlığı'nın güvenlik kaygıları taşıdığı ortaya çıktı. İnsani Yardım Vakfı'nın planlama aşamasında Genelkurmay'ın kapısını çaldığı öğrenildi. Genelkurmay'ın, İHH yetkililerine güvenlik gerekçesiyle 'gitmeyin' telkininde bulunduğu belirtildi. (Ek-46: Cumhuriyet Gazetesi-04.06.2010)

Cumhuriyet Gazetesi'nin olaya ilişkin haberlerinde hükümete yönelik de ağır ithamlar var. Özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kendi milletvekillerinin gemilere binmesine izin vermemesi gündeme getirilerek olay hakkında kuşku yaratılmaya çalışılmaktadır. Olaya ilişkin haberle hem parti yönetimi suçlanmış hem de ihmal olduğu belirtilmek istenmiştir.

Genelkurmay Başkanlığı'nın 'gitmeyin' raporuna hükümet çevresinin uymaması eleştirilmiş, 'TSK'ya güven' mesajı verilerek hükümete tepki gösterilmiştir. Bu aynı zamanda iç siyasette TSK'nın yıpratıldığı bir döneme denk geldiği için uluslararası bir olayın iç siyasette de sonucu olduğunu gösteren nitelikte bir olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Hükümete muhalif olan bir yayım organı olarak Cumhuriyet, hükümeti eleştirmesinin yanı sıra Ankara'daki odakları araştırarak, olaydan hükümetin de sorumlu olduğu mesajı vermiştir.

'Şaşırtan açıklama' manşetli haberde, "İsrail'den izin almayan yardım filosunu eleştirdi, ABD paralelinde mesajlar verdi" ifadesi kullanıldı. Örgüt liderinin, İsrail'in izni olmadan yapılan girişimin, "faydalı sonuçlar doğurmayacak" eylem olarak nitelendirdiği ifade edildi.

Wall Street Journal'a röportaj veren örgüt lideri, " Haberlerde izlediğim şey çok çirkindi. Organizatörlerin İsrail ile yardımın gönderilmesi konusunda uzlaşmaması otoriteye başkaldırıdır" dedi.

İHH'DEN TEPKİ

İHH Başkanı Bülent Yıldırım, sözlere üzüldüğünü belirterek, "Doğrusu ben başsağlığında bulunmasını bekliyordum" diye konuştu. (Ek-47: Cumhuriyet Gazetesi-05.06.2010)

Cumhuriyet Gazetesi, örgüt liderinin ABD'li WSJ gazetesine verdiği demeci yayımlayarak, hem hükümeti, hem de muhalifi olduğu grubu hedef almıştır. Açıklamalarında özellikle örgüt liderinin İsrail'e yönelik 'Otoriteye başkaldırı' ifadesi ön plana çıkarılarak muhafazakar camiaya mesaj gönderilmiş, İHH Başkanı Bülent Yıldırım'ın sözleriyle muhafazakar camia arasındaki ayrılık gözler önüne serilmiştir.

Vakit Gazetesi ise, daha önceki krizlerde olduğu gibi bunda da İsrail'e yönelik en sert tepkileri gösteren gazete olmuştur. Hükümete destek veren yayım organı olmasının yanı sıra Vakit Gazetesi, aynı zamanda Filistin Sorunu hakkında İsrail'e yönelik yayım politikasıyla da bilinmektedir.

SİYONİST KÖPEKLER

Kuduz İsrail askerleri yardım gemilerine saldırdı

Korsan İsrail, yardım filosuna saldırdı. İsrail askerleri, 12'si Türk 16 kişiyi katletti.

İSKENDERUN'DA EŞ ZAMANLI SALDIRI: 6 ŞEHİT 7 YARALI

Gazze'ye yardım konvoyunun İsraili katillerce taciz edildiği saatlerde, İskenderun'da Deniz İkmal Komutanlığı'na saldırıda 6 asker şehit oldu, 7 asker de yaralandı. "YANINA KAR KALMAYACAK"

Başbakan Erdoğan, "Bu saldırı bir devlet terörüdür. Yanlarına kar kalmayacak" diye konuştu.

TÜRKİYE'DE ÖFKE ZİRVEDE

İstanbul Taksim meydanında on binler toplanırken, İsrail'in Ankara Büyükelçiliği ve İstanbul Başkonsolosluğu önünde protestolar yapıldı. İsrail'in Ankara Büyükelçisi Gaby Levy'nin de konutunun önünde protesto gösterisi gerçekleştirildi. (Ek-48: Vakit Gazetesi-01.06.2010)

Vakit Gazetesi'nin İsrail'e yönelik haberlerinde sıkça rastlanan etnosantrik tutum bir kez daha gözler önüne serilmiştir. 'Siyonist Köpekler' ifadesiyle İsrail tarafına hem sert tepki gösterilmiş, 'insandan aşağı' vurgusu yapılarak haber metinlerinde pek de yeri olmayan bir tabir kullanılmıştır. Olayda can kaybı da, iddia edilen rakam en üst düzeyden verilerek İsrail askerleri eleştirilmiş, kanlı baskının toplum üzerindeki etkisi artırılmaya çalışılmış. Haberde Türkiye'nin iç güvenlik sorunu da, İsrail saldırısıyla ilişkilendirilerek, "İskenderun'da eş zamanlı saldırı: 6 şehit 7 yaralı" başlıklı haberde birinci sayfadan takipçilerle paylaşılmış. Haberle, İsrail'in Türkiye'de istikrarsızlığa neden olduğu, Türkiye içindeki terör gruplarını desteklediği mesajı verilmiştir.

Türkiye'de protestolara da yer verilerek kamuoyu oluşturulurken, Başbakan Erdoğan'ın da İsrail'e yönelik eleştirileri sütunlara taşınarak, Ankara'ya destek vurgusu yapılmıştır.

KATİLE UYARI

Başbakan Erdoğan, "Ölü ve yaralıları derhal teslim et, yoksa sıkıntı derinleşir. Hiçbir ülke ve hiç kimse bu cinayete seyirci kalmaz. İsrail'e sessiz kalan, görmezden gelen, suç ortağıdır. Yetti artık..." dedi.

"BİZİ BAŞKALARIYLA KARIŞTIRMAYIN"

Partisinin grup toplantısında konuşan Başbakan Erdoğan, İsrail'in hunharca saldırısını sert bir dille eleştirerek, İsrail'e, "Bizi başkalarıyla karıştırmayın" diye seslendi. Erdoğan, "İsrail hükümetinin bu cüretkar, bu sorumsuz, bu pervasız, bu hak hukuk tanımayan, her türlü insani erdemi ayaklar altına alan saldırısı mutlaka ama mutlaka cezalandırılmalıdır." dedi.

"İSRAİL ELİNDEKİ KANI TEMİZLEYEMEZ"

Türkiye'nin bu olayın peşini bırakmayacağını vurgulayan Erdoğan, "Türkiye'nin dostluğu ne kadar kıymetliyse, düşmanlığı da o kadar şiddetlidir. Kimse Türkiye'nin sabrını test etmeye kalkışmasın" dedi. İsrail'e Gazze'ye uygulanan ambargoyu kaldırması ve gemideki ölü ve yaralıları derhal teslim etmesi uyarısında bulunan Erdoğan, uluslararası kurumları açık ve net tepki göstermeye çağırdı. Erdoğan, "İsrail hiçbir gerekçe ile elindeki kanı temizleyemez" diye konuştu.

BM İSRAİL'İ İLK DEFA KINADI

ANKARA'DA HAREKETLİ SAATLER

İsrail'in saldırısının ardından Ankara'da hareketli saatler yaşandı. Dün üst üste toplantılar yapan Erdoğan, bugün de 11.00'de MGK üyesi bakanlar, Org. Başbuğ ve kuvvet komutanları ile bir güvenlik zirvesi yapacak.

YARDIM GEMİSİNE KURŞUN SIKAN KALEMŞÖRLER

Türkiye ve dünyada milyonlarca duyarlı insan, terör devleti İsrail'in sergilediği vahşeti lanetlerken; medyamızın İsrail aşıkları, tepki göstermek bir yana, Siyonist korsanlığı haklı çıkarmaya çalıştı.

HAHAMBAŞI BİLE VAHŞETE İSYAN ETTİ

İçimizdeki İsrail yandaşları, Gazze'ye merhamet taşıyan insanları suçlarken, Türkiye Hahambaşılığı ve Türk Musevi Cemaati bile, Şalom gazetesinde yayımlanan açıklamalarında vahşete tepki göstererek, gemiye yapılan müdahaleden duydukları üzüntüyü dile getirdiler. (Ek-49: Vakit Gazetesi-02.06.2010)

Uluslararası olaylar iç siyasette de genel olarak gündeme getirilerek bir hükümetin başarısı veya başarısızlığı olarak kamuoyuna sunulabilmektedir. Vakit Gazetesi de, ikinci gün haberinde, dönemin Başbakan Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına geniş şekilde yer vererek, hükümete desteğini bir kez daha ortaya koymuştur. 'Katile uyarı' başlığı altında İsrail'in insan hakları ihlallerine devam ettiği vurgusu yapılmakta, Türkiye'nin büyük bir devlet olduğu mesajı verilmektedir. BM kararı haberinde özellikle Cumhuriyet Gazetesi'nden farklı olarak, ABD'nin BM karar tasarısındaki değişikliği görmezden gelinmiştir. Birleşmiş Milletler'in İsrail'i kınaması da gündeme getirilerek, Türkiye'nin diplomatik olarak da başarı kazandığı vurgusu yapılmaktadır. Gazetenin ön sayfasında Türkiye'deki diğer medya organlarına yönelik yoğun eleştiriler de görülmektedir.

Genel itibariyle muhalif yazarların listesinin yayımlandığı haberde, gazete yönetimleri de eleştirilmiş, İsrail'in saldırısının iç siyasi tartışmalara konu edildiği görülmüştür. Türkiye'deki Yahudi cemaati ise, olayın dışında tutularak, İsrail devletiyle Türkiye'deki Musevilerin ayrı tutulduğu ortaya konulmaktadır.

GAZANIZ MÜBAREK OLSUN

Şehidleri, yaralıları ve yardım gönüllülerini taşıyan uçaklar dün gece geç saatlerde geldi. Taksim Meydanı'nda toplanan onbinlerce insan, Gazze gazilerini bağrına basmak için gün boyu beklediler.

TERÖRİST İSRAİL TAM BİR İŞKENCE YAŞATTI

İsrail'in kanlı saldırısı sonrası tutuklanarak cezaevine konulan ancak Türkiye'nin baskısı sonrasında bırakmak zorunda kaldığı gönüllüler, gece geç saatlerde Türkiye'ye döndü. Havaalanlarında ve Taksim Meydanı'nda gazileri bekleyen vatandaşlar, yürekleri ağzında adeta işkence yaşadılar.

YARALILAR ANKARA'YA GETİRİLDİ

İlk önce iki kişiyi taşıyan ambulans uçağı Ankara'ya ulaştı. İmdat Avlı adlı Türk vatandaşı ile İrlandalı Almahdi Alharati ilk gelen uçaktaki iki kişiydi. İmdat Avlı'nın uçaktan inerken sedyede iki eliyle zafer işareti yaptığı görüldü. Diğer yaralıları taşıyan iki askeri uçak ise gece yarısı Ankara'ya ulaştı. Durumu çok ağır olan Ahmet Aydan Bekar ve bir başka yaralı ise Türk doktorun nezareti altında Tel Aviv'de bir başka hastanede müşahade altında tutuluyor.

HAVAALANINDA HEYECANLI BEKLEYİŞ

Gönüllülerin yakınları, dün öğle saatlerinden itibaren Atatürk Havaalanı'na akın etti. Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç da saat 17.00 civarında İstanbul'a gelerek devlet konukevinde İsrail'den gelecek THY uçaklarını bekledi. Arınç, "Onlara hem geçmiş olsun diyeceğiz, hem de Türkiye'ye döndükleri için kucaklayıp, selamlarımızı ileteceğiz. " dedi. Arınç ve gazilerin yakınları ancak gece yarısından sonra rahat bir nefes alabildiler.

TARİHİ BİLDİRİ

Meclis'teki bütün siyasi partilerin ortak imzasıyla yayınlanan deklarasyonda, hükümetin İsrail hakkında alacağı bütün kararlara açık çek verildi. (Ek-50: Vakit Gazetesi-03.06.2010)

Mavi Marmara Krizi, Vakit Gazetesi'nin hem dini hem de ulusal anlamda yayım politikasının ortaya konulduğu önemli olaylardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazete olayı üst üste manşetten görerek, tüm ayrıntıları haberin detaylarına yer vermiştir. İsrail'e yönelik eleştirel tutumunu sürdürerek, yayımlarını yaparken aynı zamanda olaya ilişkin Türkiye'den gelen tepkilere de geniş şekilde yer ayırmıştır. Haberde, İsrail'in saldırısı sonrası gemide bulunan 'şehidleri, yaralıları ve yardım gönüllülerini taşıyan uçaklar Türkiye'ye getirildi' denilerek olay sonrası hayatını kaybedenlerin dini ve ulusal açıdan kahramanlar olduğunu belirtmiştir. Hükümetin açıklamalarıyla paralel bir şekilde yer alan bu ifade diğer gazetelerde rastlanmayan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca, TBMM'den çıkan ortak kararlar, hükümetin yanısıra Türkiye'deki tüm tarafların İsrail baskınına karşı tepki aldıklarına yer verilerek, ulusal mutabakat mesajı verilmektedir.

İŞTE VAHŞET ANI

Terör devleti İsrail'in dünya kamuoyundan gizlemek için büyük çaba harcadığı Mavi Marmara gemisindeki kan gölünün fotoğraflarını Vakit ele geçirdi. İşte kare kare dehşet anları...

Vahşeti gösteren görüntülerde yardım gemisinin kan gölüne dönüştüğü görülüyor. 10'a yakın şehit yerlerde yatarken, o şok anında bile şehitlerin başında dua eden gönüllüler var. Görüntülerde gazeteci Cevdet Kılıçlar; alnından vurulmuş yatıyor. Gazze yolunda şehit olanların üzeri Filistin bayrağı ile örtülmüş.

YARALILARA İLK MÜDAHALE GEMİDE

Haydut İsrail askerleri tarafından yaralanan yardım gönüllülerine ilk müdahalenin gemideki doktorlar tarafından yapıldığı da gemideki görüntüler de anlaşılıyor. Kimisi başından, kimisi bacağından, kimisi sırtından vurulmuş yaralılar, sedyelerde ve gemideki çoklu koltuklarda yatıyor. Yaralı gazilerin kan kayıplarının önlenmesi için yaraları atkı, puşi ve diğer giysilerle bağlanmış.

ŞEHİDLERİMİZİ UĞURLADIK

Şehid olan 8 vatandaşımızın cenaze namazları onbinlerce kişinin katılımıyla Fatih Camii'nde kılındı. İsrail'e lanet yağdırılan cenaze namazından önce vahşi saldırıda hayatını kaybeden şehidlerimizin isimleri tek tek okundu.

Öğle namazından sonra kılınan cenaze namazının ardından İHH görevlisi olan Necdet Yıldırım Edirnekapi Şehitliği'nde toprağa verildi, 7 şehidimizin naaşları ise memleketlerine gönderildi. Saldırıda şehit olan gazeteci Cevdet Kılıçlar'ın cenazesi ise bugün Beyazıt Camii'nde Cuma namazının ardından toprağa verilecek. (Ek-51: Vakit Gazetesi-04.06.2010)

Vakit Gazetesi, 5 gün boyunca olaya yoğun ilgi göstermiştir. 'Mavi Marmara Krizi'ne ilişkin haberler, her gün manşetten verilerek detaylara ve Türkiye'nin tepkisi dile getirildi. Haberlerde, hükümet yanlısı açıklamalara çoğunlukla yer verilirken, muhalefetin eleştirileri konusunda da tepki verilmiştir. Haber dikkat çekici fotoğraflarla da desteklenerek, İsrail baskını sonrası yaşananlar gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Gazete olaylar karşısında tutumunu, hayatını kaybedenleri kahramanlaştırma, hükümete destek, İsrail'e yoğun tepki ve uluslararası toplumdan gelen destek mesajlarını sütunlarına taşıyarak göstermiştir.

4 gazetenin yayım politikası, ulusal mesele olarak gördükleri olaylar karşısında tepki olarak kendini gösterse de, hem iç politikadaki ayrışma hem de değişen bakış açıları nedeniyle söylem anlamında farklılık görülmüştür.

SONUÇ

Türkiye ve İsrail arasındaki ilişkilere bakıldığında inişli çıkışlı dönemler görülmektedir. Özellikle İsrail'in kuruluşu sırasında Türkiye, bekle-gör politikası çerçevesinde hareket etmiş ama yine de Tel Aviv'i ilk tanıyan hükümetler arasında yer almış ve hatta İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke olmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrası 1950'li yıllarda Türkiye'nin batı bloğunda yer alma çabası ve Sovyet Birliği'nin Boğazlar konusundaki tehdidinin de bu tutumda etkisi vardır. Kuruluşundan bir yıl sonra 1 yıl sonra İsrail'i tanıyan Türkiye gerekçesini, "İsrail BM'ye üye olmuştur, dolayısıyla BM Örgütü'nün evrenselliği çerçevesinde bu ülkeyi tanımaktayız" diyerek açıklamıştır. Tanıma kararında da görüldüğü gibi Türkiye, Filistin sorununa ilişkin çoğunlukla Arap ülkeleri ve İsrail'e yönelik tarafsız tutum geliştirmeye ve dengeli siyaset üretmeye çalışmıştır. Ancak Türkiye'nin güvenliğini ve istikrarını tehdit eden krizlerde Ankara'nın dönemsel kaygılar nedeniyle tavır gösterdiği görülmektedir. Menderes Döneminde artan kaygılar sonrası 1974'deki müdahaleye kadar olan dönemde Türkiye'nin Kıbrıs Sorunu ve ekonomik kaygılar nedeniyle Arap ülkelere 'destekler' nitelikte bir tutum aldığı anlaşılmaktadır. Örneğin, 1973 Arap-İsrail Savaşı'nda Türkiye, Arap bloğunda yer alarak, ABD uçaklarının İncirlik Üssü'nden kalkmasına izin vermezken, Sovyetler Birliği yakıt ikmali için Arap devletlerinin uçaklarına yardıma gitmesine hava sahasını açarak izin vermiştir. 12 Eylül 1980 darbesi sonrası Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Kudüs'ün ebedi başkent ilan edilmesi sonrası İsrail, 'bölgede istikrarsızlık kaynağı' olarak nitelemesi, ABD'nin de tepkisini çekmiştir. 1983 sonrası Turgut Özal döneminde ise dış politika, çok yönlü dış politika olarak tarif edilmiş, hem batı hem de Ortadoğu dahil doğuyla dengeli ilişkiler kurulacağı belirtilmiş, Arap ülkelerinin İsrail'le diplomatik ilişkileri kesin çağrısı, "Çıkarlarımızı düşünmeliyiz" diyerek reddedilmiştir. Örneğin, 1984'deki Lübnan Askeri Harekatı'nda Türkiye ABD'nin İncirlik Üssü'nü kullanmasına izin vermiş aynı zamanda operasyona da tepki göstermiştir. 1990'lara geldiğinde ise özellikle Türkiye'nin terör örgütü PKK'ya yönelik mücadelesi ikili ilişkiler açısından belirleyici olmuştur. Türkiye'nin özellikle savunma sanayi alanında ihtiyaçları İsrail'den yararlanmasını gerektirdi. 28 Şubat döneminde de iktidarda Necmettin Erbakan hükümeti olmasına rağmen, Cumhurbaşkanlığı makamı ve Genelkurmay Başkanlığı'nın tutumuyla İsrail'le olan ilişkiler kesintisiz devam etti. Özetle, özellikle Türkiye'nin iç güvenlik kaygılarının yanı sıra İsrail'in Arap ülkeleri

karşısında kazandığı başarılar, Tel Aviv hükümetinin Filistinlilere yönelik tutumu ve Birleşmiş Milletler kararları Ankara'nın İsrail politikasını şekillendiren nedenler arasında gösterilmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi 2001 yılında kurulması sonrası Türkiye siyasi hayatının en önemli, sınırlarını ve kendi zamanını aşan bir yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır. 3 Kasım 2002 seçimlerinde iktidara gelen parti o günden bugüne kesintisiz şekilde yaklaşık 15 yıldır iktidarda kalmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı sırasında İsrail ile Türkiye ilişkileri özellikle ilk dönemde Türkiye'nin güvenlik kaygıları ve gelişen ekonomik ilişkiler çerçevesinde istikrarlı bir görüntü çizmiştir. Aynı dönemde Türkiye Suriye ile İsrail arasında 'arabuluculuk' yapmış, iki ülke arasında dolaylı görüşmelere ev sahipliği yapmıştır. İsrail'in o dönemde Gazze'ye yönelik gerçekleştirdiği 'Dökme Kurşun' Operasyonu, iki ülke arasında ilişkilerin bozulmasının ilk belirtisi olmuştur. O günden sonra AK Parti Türkiye'si ile aynı dönemdeki seçimle iktidara gelen Netanyahu İsrail'i arasındaki ilişkiler hiçbir zaman eski haline dönmemiştir.

Türkiye bir ulus devlettir, hem kuruluş hem de sonraki dönemde oluşturulan yönetim organları ulus devlet ideolojisine göre şekillenmiştir. Ulus devlet otoritesi Türklük etnik yapısı üzerinden kurulmuş, kuruluş aşamasındaki tehdit algısı göz önünde tutularak etkinlik sağlanmıştır. Toplumsal hayatın her alanında olduğu gibi medya sektörü de ulusal anlamda desteklenmiş, basın yayın kuruluşları arasında zaman zaman ideolojik farklılıklar dikkati çekse de ulus devlet yapısına karşı korumacı bir yayım politikası karşımıza çıkmaktadır.

Uluslararası ilişkiler anlamında da Türkiye medyasının ana aktörleri, yayım politikasında ulusal bir tavır alma konusunda özenli davranmıştır. Ancak dış politikadaki olaylar ve uluslararası ilişkiler konuları Türk medyası açısından iç politik tartışmalar açısından da gündeme alınmakta, tartışma konusu yapılmaktadır. Basın ve yayın organlarının, medyanın inşa ettiği dünya, söylem üzerinden kurulmaktadır. Söylem, sadece medyada haberlerin yazım biçimi ve kullanılan dil değildir. Söylem, bir iktidar inşasıdır. Gazetecilikte aslında yayına alınan habere çok alınmayan haberin de önemi vardır. Yayın politikasında kullanılan haberler ne kadar takipçinin dikkatini çekse de, ulaşmayan haber her zaman daha önemlidir. O yüzden iktidarlara gündemi belirlemek ister, gündemi belirleyerek toplumu etkilemek ve yönetmek ister. Söylem kitleler üzerinde iletişim yoluyla kurulan iktidarın aracısı olarak görülmektedir. İktidar homojen bir kavram değildir. Evin, okulun, medyanın,

toplumsal hayatın, iktidarın ve hatta muhalefetin de iktidarı vardır. İktidar kavramı tek taraflı bir kavram olmadığı için egemenlik kavramını incelerken karşılıklı etkileşimi ortaya koymak gerekmektedir. Toplumsal hayatta etkileşimi sağlamak için en önemli etken kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçlarının yayınları açısından iki ülke arasındaki krizlerin takibi, medya kuruluşunun ulusal yapısıyla doğrudan ilgilidir. Ama bu yapı, iç iktidar çatışmaları ve güç mücadelesi söz konusu olduğunda geri planda tutulup medya içeriklerinde değişikliğe yol açmaktadır.

Türkiye-İsrail arasındaki krizlerde de iç siyasi gerilim ve iktidar mücadelesi haber metinlerinin yazımında etkisini göstermektedir. Türk basını ilk kriz olan Davos Krizi'nden başlayarak ilk aşamada, Türkiye'nin kurumsal yapısı itibariyle ulusal anlayışla yaklaşmış, dönemin hükümetine hak verse ya da hak vermese de İsrail yönetiminin tutumunu eleştirmiştir. Davos Krizi, özellikle Türkiye'nin tüzel kişiliği olan Başbakan'a yönelik saygısızlık olarak görülmüş, medya tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Davos Krizi söz konusu teze konu olan tüm gazeteler tarafından manşet niteliğinde yer bulmuş ve fotoğraflarla desteklenmiştir. Hürriyet Gazetesi, ilk ve ikinci gün dönemin Başbakanı Erdoğan'ın açıklamalarına yer vererek, hem Türkiye'de hem de dünyada olayın çok büyük yankı bulduğunu belirtmiştir. Özellikle Başbakan Erdoğan'ın, 'Atatürk'ten öğrendik' sözlerine ön plana çıkarak, iktidarın ülkenin kurucu mantalitesine uygun davrandığı mesajı verilmiştir. Sonraki günlerde ise, 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in açıklaması gibi, olayı eleştiren açıklamalarda gazetede yerini bulmuş ve dengeli bir izlenim sağlanmaya çalışılmıştır. Zaman Gazetesi ise, ilk gün İsrail'in özür dilediği ifadesine yer vererek, gerilimin artmaması anlamında bir yönelim sergilese de, sonraki günler konunun özellikle iç siyaset tartışmalarıyla ilişkilendirilmesi ve hükümetle olan işbirliği kapsamında yönlendirilmesi çabasına girmiştir. 'Türkiye, Batı'dan kopuyor mu?' eleştirilerine batı kamuoyundan tanınan bir isimle cevap vererek, 'Türkiye aslına dönüyor' mesajı verilmiştir. Cumhuriyet Gazetesi ise, her ne kadar ulusalcı yaklaşımla krizde Ankara'nın yanında yer alsa, üslup eleştirileri üzerinden hükümeti eleştiren bir yayım çizgisi içerisinde hareket etmiştir. Özellikle stratejik müttefik ABD'den gelen tepkilere de yer vererek, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin tutumunu tartışmaya açmıştır. Vakit Gazetesi ise, tüm bu krizlerde ulusal tutumun yanı sıra özellikle dini olarak 'öteki' olarak nitelendirdiği İsrail'e yönelik 'kanunsuz devlet' vurgusunu sık sık yapmıştır.

Söylem olarak da, eskiye özlem niteliğinde Türk devletinin geçmiş mirasını üstlendiği Osmanlı İmparatorluğu vurgusu yaparak Tel Aviv yönetimini hedef almıştır.

Dizi Krizi ve Alçak Koltuk Krizi ise, Davos'ta yaşananlara göre, gazete sayfalarında daha az yer bulmuştur. Dizi Krizi'nde özellikle Hürriyet Gazetesi'nin manşetinde yer alan '0.8 reyting, %100 kriz' manşeti muhafazakar camiadan tepkiye neden olmuştur. Vakıf Gazetesi haberi değerlendirme biçimi açısından Hürriyet Gazetesi'ne suçlamalarda bulunmuştur. Bu durum, uluslararası krizlerin iç siyaset ve medyada bakış açılarının tartışmaya neden olmasına örnek olarak gösterilebilmektedir. Alçak Koltuk Krizi'ne baktığımızda ise, İsrail açısından diplomatik bir hata olduğu görülmektedir. Tüm medya organlarında olduğu gibi incelemeye konu olan basın yayım kuruluşları da Tel Aviv yönetimine tepki göstermiştir. Burada kullanılan söylem açısından büyük farklılıklar ortaya konulmaktadır.

Mavi Marmara Krizi ise, Türkiye ile İsrail ilişkileri tarihinin en büyük krizidir. İncelemeye konu olan gazeteler, olayın uluslararası sularda gerçekleştiği ifadesiyle İsrail'e tepkisini göstermiştir. Mavi Marmara baskını Türkiye-İsrail arasında 'kırılma anı' olarak nitelendirilen bir olaydır. Olayın gazetelerde yer alma biçimi açısından Türkiye'deki medya ve iktidar anlaşmazlığının ortaya çıktığı da görülmektedir. Özellikle Zaman Gazetesi'ndeki yayım değişikliği dikkati çekmektedir.

Söylem bir iktidar mücadelesidir. Evrensel gerçeklik denilen şeyin yok olmasını sağlayan bir yapıdır. Söylem, detaylarla değişen dünyanın nasıl değiştiğini gösterirken, insanı doğru olanı değil, tecrübeleri, alışkanlıkları, yaşantıları ve zorunlulukları çerçevesinde dünyayı algılamasını sağlar. Söylemle tek gerçek yoktur, gerçeğin algılama biçiminin değişimi vardır. Gazeteler de buna mukabil bir yayım politikası içindedir. Her gazetenin kendi doğrusu vardır. Söz konusu tezde Eleştirel Söylem Analiz yöntemi olarak dilin kavramsallaştırılmasını merkeze alan Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi metodundan yararlanılmıştır.

Hürriyet Gazetesi, Türkiye'de dönemin ana akım gazetesidir. Yayınlarında ulusal çizgiden uzaklaşmasa da, hem ticari kaygılar hem de iktidar ve muhalefet ilişkiler ağının etkisiyle, alternatif görüşlere yer vermiş kimi zaman hükümetin kimi

zaman da hükümete yakın medyanın tepkisini çekmiştir. Hürriyet Gazetesi'nin etkisi yayımladığı haber değil, yayımlamadığı haberle de ilişkilidir. Adalet ve Kalkınma Partisi'ne ilişkin yönelik söylemlerde gazete yazarlarının eleştirilerini görmek mümkünken, haberlerde hükümetin açıklamalarına çokça yer verildiği görülmektedir. Zaman Gazetesi ise, özellikle iç politik amaçları ve hükümetle olan ilişkileri açısından haberlere İsrail'e tepkisel bir bakış açısı getirmiş, hükümete yönelik eleştiri dozunu düşük tutmuş ancak aynı zamanda uluslararası ilişkiler ve gazeteyi elinde bulunduran grubun bağlantıları açısından gerilimi azaltıcı bir dil kullanmıştır. Cumhuriyet Gazetesi ise, Türkiye'nin kurucu mitlerini ve ulusal devlet anlayışını kısmen temsil etse de, iktidarda olan Adalet ve Kalkınma Partisi'ne yönelik muhalefet kanadının iktidarının yayım dilini kullanmıştır. Cumhuriyet Gazetesi krizlerde Ankara hükümetinin yanında yer alsa da, Türkiye'nin kurucu partisi konumundaki Cumhuriyet Halk Partisi'nin yöneticilerinin açıklamalarına da yer vererek, hükümetin eleştirilmesine de olanak sağlamıştır. Bu durum, dış politikadaki gelişmelerin iç siyasi çekişmelerde de kullanılabildiğinin göstergelerinden biridir. Vakit Gazetesi ise, krizler sonrası Ankara'ya verdiği destek ve ulusal koruma içgüdüsünün yanı sıra dini olarak karşıt gördüğü bir devlete yönelik 'sert' bir dil kullanmıştır. İsrail'e yönelik eleştirilere yer vererek, uluslararası açıklamaların da desteğinin de, özellikle kendi okuyucu kitlesine yönelik bir dil kullanmıştır. Vakit Gazetesi'nin yayımları hükümet desteğinin ötesinde İsrail'in kuruluş mitlerine karşı bir söylem içerisindedir. Söylem bir mücadele alanı olmasının yanısıra aynı zamanda gazetenin kendi kurduğu düşünce egemenliğinin okuyucu iletildiği sütunlardır. Gazeteler, bu alanda okuyucusunu etkileyebilir, düşüncesini değiştirip kurulan söylem üzerinden toplumsal dönüşümlere neden olabilir.

KAYNAKÇA

- Althusser, L.,** İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, Çev: Alp Tümertekin, İthaki Yayınları, İstanbul, 2.Baskı, 2015
- Arı, T.,** Uluslararası İlişkilere Giriş, MKM Yayıncılık, Bursa, 4. Baskı, 2013
- Aydemir, E.,** Uluslararası Krizlerde Kriz İletişimi ve Uygulaması, SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 205, Konya, 2005
- Balcı, A.,** İsrail Sorunu: Ortadoğu'nun Gordion Düğümü, Derleyen: Kemal İnat, Burhanettin Duran ve Muhittin Ataman, Dünya Çatışmaları: Çatışma Bölgeleri ve Konuları, İstanbul, Nobel Yayınları, Cilt: 1, 3. Baskı, 2010
- Balcı, A.,** Türkiye'nin Dış Politikası ve İsrail: 1990'lar ve 2000'lere İlişkin Bir Karşılaştırma, Ortadoğu Etütleri, Cilt 2, Sayı 4, İstanbul, Ocak 2011
- Bal, H.,** Nitel Araştırma Yöntemleri, Fakülte Kitabevi, Isparta, 1. Baskı, 2012
- BBC Türkçe,** Rakka: IŞİD ile SDG'nin çatıştığı 'başkent', 23.06.2017, Suriye
www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40378659 (Çevrimiçi)
- BBC Türkçe,** Türkiye'yle İsrail Arasında Dizi Krizi, 15.10.2009, Londra
https://www.bbc.com/turkce/haberler/2009/10/091015_israel_turkey.shtml (Çevrimiçi)
- BİANET,** Müge Anlı'ya Dava Açılıyor, 24.10.2011, İstanbul
bianet.org/bianet/diger/133606-muge-anliya-dava-aciliyor
(Çevrimiçi)
- Büyükkantarcıoğlu, S. N.,** Söylem Öncelemelerinde Eleştirel Dilbilimsel Boyut: Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve Ötesi, Ömer Özer (Ed.), Haberi Eleştirmek, Literatürk Yayınları, Konya, 2002

- Cemal, H.,** Cumhuriyet Gazetesi'ndeki "İç Savaş"ın Perde Arkası- Cumhuriyeti Çok Sevmiştim!, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1. Baskı, 2005
- Chomsky, N., Herman, E.,** "A Propaganda Model", Media and Cultural Studies, Blackwell Publishing Ltd. ABD, 2006
- Çakır, A.,** Söylem Analizi: Ne demek istiyorsun?, Palet Yayınları, İstanbul, 2014
- CNN Türk,** Davos'ta Kriz, 29.01.2009, Davos, İsviçre
www.cnnturk.com/2009/dunya/01/29/davosta.kriz/511241.0/index.html (Çevrimiçi)
- CNN Türk,** Erdoğan: Mavi Marmara'ya saldırı savaş nedeni, 11.09.2011, Ankara,
<https://www.cnnturk.com/2011/turkiye/09/11/erdogan.mavi.marmaraya.saldiri.savas.nedeni/628927.0/index.html> (Çevrimiçi)
- Dural, A. B.,** Milletten Milliyetçiliğe Uzanan Kuramsal Bir Değerlendirme, Türk Yurdu Dergisi, Cilt; 32, Sayı; 295, Mart, SS. 329-344, İstanbul, 2012
- Durukan, T., Gökdeniz, İ., Ekici, K., M.,** İşletmelerde Reklamcılık ve Propaganda Yönetimi, Savaş Yayınevi, Ankara, 2009
- E-Psikoloji,** Etnosantrizm Nedir?, e-psikoloji.com/forum/showthread.php?7502-Etnosantrizm-nedir (Çevrimiçi)
- Erdoğan, İ.,** İletişim, Egemenlik, Mücadeleye Giriş, İmge Kitabevi, Ankara, 1997
- F. Punch, K.,** Sosyal Araştırmalara Giriş, Nicel ve Nitel Yaklaşımlar, Siyasal Kitabevi, İstanbul, 2005
- Gerbner, G.,** Medyaya Karşı, Ayrıntı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2014

- Georgeon, F.,** Osmanlı-Türk Modernleşmesi, Seçilmiş Makaleler 1900-1930, Çev: Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı İstanbul, 2006
- Girgin, A.,** Haber Yazmak, Der Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 2013
- Gür, T.,** Post-modern Bir Araştırma Yöntemi Olarak Söylem Çözümlemesi, Vol.5.No.1, www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423939285.pdf (Çevrimiçi)
- Haberler.com,** Cumhurbaşkanı Erdoğan: "(Pkk/pyd'lilerin Rakka'da PKK Elebaşı Öcalan'ın Posterini Asması) Rakka'da...", 20.10.2017, İstanbul, www.haberler.com/cumhurbaskani-erdogan-pkk-pyd-lilerin-rakka-da-pkk-10154116-haberi/ (Çevrimiçi)
- Habertürk,** "Top Musun?" Cinayeti, 13.10.2011, Ankara www.haberturk.com/yasam/haber/678864-top-musun-cinayeti (Çevrimiçi)
- Hobbes, T.,** Leviathan veya Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti, Çev: Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2007
- Hürriyet:** Bülent Ersoy: "Kenan Evren'e hakkımı helal etmiyorum", 12.05.2015, İstanbul, www.hurriyet.com.tr/kelebek/keyif/bulent-ersoy-kenan-evrene-hakkimi-helal-etmiyorum-28988230 (Çevrimiçi)
- Keyman, F.,** Uluslararası İlişkilere Giriş, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 1956, Eskişehir, 2013
- Kushner, D.,** Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu(1876-1908) Çev: Şevket Serdar Türet- Rekin Ertem- Fahri Erdem, Kervan Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1979
- Kürkçüoğlu, Ö.,** Türkiye'nin Arap Ortadoğu'suna Karşı Politikası (1945-1970), Barış Kitabevi, Ankara, 2010

- Le Bon, G.,** Kitleler Psikolojisi, Çev: Hasan İlhan, Alter Yayıncılık, Ankara, 2013
- Machiavelli, N.,** Hükümdar, Çev: Necdet Adabağ, İş Bankası Yayınları, 8. Baskı, İstanbul, 2014
- Mosco, V.,** The Political Economy of Communication, SAGE Publications Ltd, 2. Baskı: Londra, 2011
- Milliyet,** İsraili Komandolar Çok Yakından Ateş Etti, 31.05.2010, Gazze,
<http://www.milliyet.com.tr/israilli-komandolar-cok-yakindan-ates-etti/dunya/dunyadetay/31.05.2010/1244647/default.htm>
(Çevrimiçi)
- Milliyet,** Tinerçiler Dehşet Saçtı, 08.11. 2008, İstanbul,
<http://www.milliyet.com.tr/tinerçiler-dehset-sacti-magazin-1013372/> (Çevrimiçi)
- NTV,** Şaron Ankara'da aradığını bulamadı, Ankara, 07.08.2001,
<http://arsiv.ntv.com.tr/news/98433.asp> (Çevrimiçi)
- NTV,** Tel Aviv Büyükelçisi Alçak Koltukta, Kudüs, 12.01.2010,
<http://www.ntv.com.tr/dunya/tel-aviv-buyukelcisi-alcak-koltukta,aGB4P2dRVk66Ctf1k7-9nA> (Çevrimiçi)
- Oran, B.,** Atatürk Milliyetçiliği- Resmi İdeoloji Dışı Bir İnceleme, 1. Baskı, Ankara, 1998
- Oran, B.,** Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt: 1, 1919-1980, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009
- Oran, B.,** Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt: 2, 1980-2001, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010

- Ortaylı, İ.,** 2. Abdülhamit Döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981
- Özdalga, E.,** İslamcılığın Türkiye Seyri- Sosyolojik Bir Perspektif, Çev: Gamze Türkoğlu, İletişim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2007
- Öke, M., K.,** Kutsal Topraklarda Siyonistler ve Masonlar, Çağ Yayın Evi, 1.Baskı, İstanbul, 1991
- Özsüer, E.,** Tarihin "Öteki" Yüzü: Türkiye ve Yunanistan Örneğinde Tarihi Yeniden Algılamak, Türk Tarih Eğitimi Dergisi, 07.10.2015, 4. sayı, www.tuhed.org/article/view/5000148450/5000135115 (Çevrimiçi)
- P. Huntington, S.,** Medeniyetler Çatışması, Vadi Yayınları, 11.Baskı, İstanbul, 2014
- Pirinççi, F.,** Uluslararası İlişkiler Kuramları-2, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 2954, Eskişehir, 2013
- Postman, N.,** Televizyon: Öldüren Eğlence, Ayrıntı Yayınları, Çev: Osman Akınhay, 3. Baskı, İstanbul, 2011
- Radikal Gazetesi,** İsrail Soykırım Yapıyor, 05.04.2002, Ankara, www.radikal.com.tr/turkiye/israil-soykirim-yapiyor-628905/ (Çevrimiçi)
- Ritzer, G., Ryan, M.,** The Concise Encyclopedia of Sociology, John Wiley & Sons Ltd, 1. Baskı, West Sussex, İngiltere, 2011
- Said, E.,** Oryantalizm, Çev: Nezih Uzel, İrfan Yayımcılık, 4. Baskı, İstanbul, 1998
- Shahak, I.,** Yahudi Tarihi, Yahudi Dini, Çev: Ahmet Emin Dac, Anka Yayınları, İstanbul, 2004
- Sözcü,** Ona Oy Vermeyen Herkesi Marjinal İlan Etti, 24.07.2014, Mersin,

<http://www.sozcu.com.tr/2014/gundem/ona-oy-vermeyen-herkesi-marjinal-ilan-etti-563720/> (Çevrimiçi)

- Sözen, E.,** Söylem: Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite, Profil Kitap, 1. Baskı, İstanbul, 2017
- Uğrasız, B.,** Uluslararası İlişkilerde İki Farklı Yaklaşım: İdealizm ve Realizm,
9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 5, Sayı:2, İzmir, 2003
- Uzer, U.,** Birleşmiş Milletler'de Siyonizm Tartışmaları,
<http://www.salom.com.tr/haber-95667-birlesmis-milletlerde-siyonizm-tartismalari.html>, (Çevrimiçi)
- Waltz, K., Quester, G., H.,** Uluslararası İlişkiler Kuramı ve Dünya Siyasal Sistemi, Çev: Dr. Ersin Onulduran, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 510, Ankara, 1982
- Tavlaş, N.,** Türk-İsrail Güvenlik ve İstihbarat İlişkileri, Avrasya Dosyası (İsrail Özel), C.5, S.1, İstanbul, 1999
- Durna T., Kubilay Ç.,** Söylem Kuramları ve Eleştirel Söylem Çözümlemeleri, Medyada Söylemler, Libra Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010
- Tokgöz, O.,** Temel Gazetecilik, İmge Kitabevi, 3.Baskı, Ankara, 1994
- Torlak, M.,** Siyonizmin Penceresinden Arap-İsrail Çatışmalarının Orta Doğu'daki Güç Dengesine Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010
- Türel, Y.,** Türkiye-İsrail İlişkileri: Tarihten Günümüze, Akademik Ortadoğu, Cilt 5, Sayı 1, Ankara, 2010

EKLER

Ek-1: 30.01.2009-Hürriyet Gazetesi



Ek-2: 31.01.2009-Hürriyet Gazetesi



(Ek-3: 31.01.2009-Hürriyet Gazetesi)

Piyas: 60 Kf (KKTG: 1,5 TL) gerekli cevabi verdi v

ATATÜRK'TEN ÖĞRENDİK

Başbakan Erdoğan, "Anlayışımız diklenmeden dik durmak üzerine kurulu. Atatürk, Çanakkale'de Mehmetçiğe 'Ben size ölmeyi emre diyorum' diyor" dedi.

Onurumuzla oynamayız
"Biz Türkiye'nin saygınlığını korumayı düşünüyoruz. Bir taraftan bu mücadelelerin içinden gelen bir milletin torunu olacaksın, bir taraftan da şu ne der, bu ne der diyeceksin. İzzetimizle, onurumuzla kimseyi oynamayacağız."

Korkanlar bunu anlamaz
"Bazı monşerler bunu anlamayabilir. Çünkü onlar böyle yetiştirilmişler, böyle geldiler. Gölgesinden korkanlar bunu anlamakta zorlanabilirler. Bizim hükümetimiz kazanmış diye değil, Türkiye kazansın diye hareket ediyoruz." » 13. sayfada

GAZZE'DE ERDOĞAN POSTERLERİ



Gazze'de Erdoğan coşkusu yaşandı, mitingde Türk bayrak.

(Ek-4: 31.01.2009-Hürriyet Gazetesi)

Böyle meselelerde bazı faturalar çıkar

■ Davos'ta yaşanan gerginliği değerlendiren Demirel, "Uluslararası meselelerde birtakım faturalar çıkar. Bu faturaların nerede, ne zaman, nasıl çıktığının çok farkına varamazsınız" dedi. » 17

Devlet Bahçeli'den Davos için destek

■ MHP Lideri Bahçeli, "Erdoğan'ın Türkiye'nin onurunu korumak için gösterdiğini belirttiği tavır ve tepki, toplantıyı terk etmekle sınırlı, anlık ve geçici bir hareket olarak kalmamalı" dedi. » 17

(Ek-5: 05.02.2009-Hürriyet
Gazetesi)

Metehan DEMİR
Tel Aviv'den bildiriyor

İSRAİL SOKAĞI NE DİYOR

Hürriyet Davos'ta yaşanan gerginlikten sonra iki ülke arasındaki ilişkilerin nabzını İsrail sokaklarında tuttu.

ONA SAYGI DUYUYORUZ AMA TARAFSIZ OLMALI
Oded Granot (1. Kanal yorumcusu): Başbakan Erdoğan'a saygı duyuyorum. Ama bana göre Ortadoğu'da barış adına daha tarafsız ve kucaklayıcı olmalı.

TÜRKİYE'DE GİDECEKTEKİ AMA İPTAL ETTİK
Gilad ve Eran (Kafede oturan iki genç): Burada, Türkiye'de bize karşı film koymu endisesi var. Antalya'ya gidecektik. iptal ettik. Türkler bize en yakın insanlar.

TÜRKİYE'DEKİ TEPKİDEN İNSANLAR TEDİRGİN
Momo Uzunay (İsrail'deki Türkiyeliler Birliği Başkanı): Burada, Türkiye'de bize nefret attıyor tedirginliği' hakim. Bunun önüne geçilmesi lazım. Bunda en büyük rol Başbakan Erdoğan'ın.

HER ZAMAN HALK AĞZI KULLANSIN
Nesim Övünis (Eski İstanbul Musevisti): Erdoğan, İsrail'e en sert çıkışlarını sokak diliyle yapıyor. Ancak tepkinin olmaması gerektiğini diplomatik bir dille anlatıyor. »16

TÜRKİYE'YE GİTMekten KORKARIZ Üniversiteli Yael ve Olga "Her yıl Antalya'ya tatile gideriz. Ama bu kez gerçekten korkuyoruz. Başbakan'ın Tayyip Erdoğan'a sesleniyoruz; bizi koruyacağına söz versin" diyor.

(Ek-6: 30.01.2009- Zaman
Gazetesi)

[DAVOS'TA GERİLİMLİ GECE]

Erdoğan paneli terk etti Peres özür diledi

Başbakan Erdoğan, Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'in de katıldığı panelde konuştu. Sesini yükselten Peres'e cevap vermek isteyen ancak sözü kesilen Başbakan, moderatöre kızıp paneli terk etti. Bu gelişme üzerine İsrail Cumhurbaşkanı, telefon açarak Erdoğan'dan özür diledi.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Davos'ta yapılan Dünya Ekonomik Forumu'nda İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e sert tepki gösterdi. Peres ile birlikte "Gazze Ortadoğu'da Barış Modeli" oturumuna katılan Erdoğan, İsrail'in varensiz güc kullandığını ve Gazze'nin açık bir hapishane haline getirildiğini söyleyerek bölgeye uygulanan ablukanın kaldırılmasını istedi. Peres ise sesini yükseltip Gazze'ye yönelik saldırıları savundu. Sürekli Erdoğan'a bakıp parmağıyla onu işaret eden İsrail lideri, Başbakan'a, "İstanbul'a roketler düşseydi sen de aynı şeyi yapardın." diye konuştu. Bunun üzerine cevap için söz almak isteyen Erdoğan'a moderatör sadece bir dakika verdi. Erdoğan, Peres'e hitaben, "Sayın Peres, benden yalvarış sesin çok yüksek çıkıyor. Biliyorum ki sesinin bu kadar yüksek çıkması bir suçluluk psikolojisi. Öldürmeye gelince siz öldürmeyi çok iyi bilirsiniz." diye çıktı. Bu sırada sözünü kesen moderatöre de "Peres 25 dakika, bizi 12 dakika konuşuyorsunuz." tepkisini gösterdi. Erdoğan, katılımlı savunma konuşmasını alkışlayan dinleyicilere de, "Çocukları öldürenleri alkışlamak insanlık suçudur, knuyorum." dedi. Başbakan, panel yöneticisinin yine konuşmasını kesmesi üzerine ise "Davos bitmiştir" sözleriyle salona terk etti. Bu gelişme üzerine İsrail Cumhurbaşkanı, telefonla aradığı Erdoğan'dan özür dileyerek, Türkiye ve Erdoğan'a saygı duyduğunu söyledi. **Devamı 16'da**

Peres'in panelde sesini yükseltmesi ve moderatör Ignatius'un (solda) tarafı tutumu üzerine Erdoğan toplantıyı terk etti. Davos bilmiştir.

Peres, Türkiye'nin başbakanıyla nasıl konuşacağını bilmeli

Başbakan Erdoğan, yaşanan gerilimin ardından Forum Başkanı Klaus Schwab ile birlikte basın toplantısı düzenledi. Tepkisinin Peres'e değil, kendisine yeterli konuşma süresi vermeden toplantı moderatörü Washington Post yazarı David Ignatius'a olduğunu söyleyen Erdoğan, "İsrail Cumhurbaşkanı 25 dk. boyunca doğrudan bana hitap ederek tartışma adabına aykırı hareket etti. Hedef sapıtılmasın." uyarısında bulundu. Davos'un bu şekilde barışa katkı sağlamayacağını ilde eden Erdoğan, "Peres, bir kabile reisiyle konuşmuyor. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı nasıl hitap edilmesi gerektiğini öğrenmesi lazım." dedi. Öte yandan tartışmayı izledikten sonra dışarı çıkan Başbakan'ın eşi Emine Erdoğan, göz yaşlarını tutamadı.

(Ek-7:31.01.2009- Zaman Gazetesi)

Dünya basını, Peres'in özür dilediğini yazdı
Erdoğan'ın Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Peres ve moderatöre gösterdiği tavır, bütün dünyada yankı buldu. Başta Avrupa ve Ortadoğu olmak üzere birçok ülkeden destek mesajları geldi. Davos'taki tepkiyi manetlere taşıyan dünya basını ise genelde Erdoğan'ın yaklaşımını alkışladı, Peres'in özür dilediğine dikkat çekti.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül
Saygısızlık, sineye çekilemezdi
Bir Türk Başbakanı'na saygısızlık yapılması herhalde o da sineye çekilecek değil, bunu kimse beklemez. Gerekli cevabı verdi ve gerekli yaptı.

Dünya Ekonomik Forumu Başkanı Klaus Schwab
Erdoğan çok önemli bir barış yapıcı
Başbakan Tayyip Erdoğan, Gazze ve Ortadoğu barışı için çok önemli bir barış yapıcı. Kendisine saygı duyuyorum. Gelecek yüzyıla Davos Zirvesi'ne katılma- nın "dört gözle" bekliyoruz.

Başbakan'ın Davos çıkışına destek yağıyor

Başbakan Tayyip Erdoğan, dünya gündeminin ilk sırasına yerleşti. Davos'taki Gazze konulu paneli, İsrail Cumhurbaşkanı Simon Peres'in sesini yükseltmesi ve moderatörün tarafı tutması sebebiyle tek eden Erdoğan'a, bütün dünyadan destek mesajları geliyor. Avrupa'dan Ortadoğu'ya, Rusya'dan ABD'ye kadar birçok ülkede halklar, siyasetçiler, entelektüeller ve medya Davos'u konuşuyor. Erdoğan'ın Gazze konusunda ortaya koyduğu tutarı yaklaşımları ve saygısızlığı karşı gösterdiği tavır alkışlanırken, Simon Peres'in özür dilediğine dikkat çekiliyor. Dünya basını da Davos'ta yaşananları dün manşetlerine taşıdı. Erdoğan'ın, ülkedeki kahraman gibi karşılanıldığı belirtilen haberlerde, Türk liderlerin İsrail'i Gazze'deki sesli kavgalarından dolayı eleştirdikleri tartışıldı. Ayrıca, Türkiye'nin yakın zamanda Suriye ile İsrail arasındaki görüşmelerde arabuluculuk yapmasını uluslararası alanda takdirle karşılandığına atıfta yapıldı. Bazı başlıklar şöyle: "Erdoğan çok kuzdu, Peres özür diledi", "Erdoğan'dan Peres'e Siz insanları öldürüyorsunuz", "Türk-Siz Başbakan'ın hüsnü" **Haberleri 12'de**

Önceki gece, saat 02.30 sularında Atatürk Havalimanı'na inen Başbakan Erdoğan'ı, binlerce İstanbullular karşıladı ve sloganlarla karşıladı.

ABD Büyükelçisi James Jeffrey
Türkiye, Batı'dan kopmuyor
"Türkiye'nin Batı'dan uzaklaştığı yönündeki endişeleri paylaşıyorum. Davos'ta yaşananlardan sonra yapılan bu tür yorumlara katılmıyorum."

Yahudi asilli akademisyen Prof. Norman Finkelstein
Tarih, Erdoğan'ı hatırlayacak
Erdoğan'ın Davos'ta olmasından memnundur. Aynı zamanda Bush'un fantezi ayağları gibi, Erdoğan, serfeli bir iş yapmıştır ve tarih böyle hatırlayacak. Nihayet bir devlet lideri çıkıp yaklaşık 400 çocuk için konuştu.

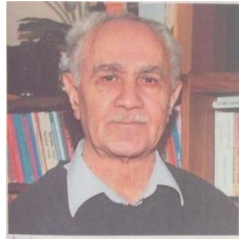
20 bin Gazzeli, Türk ve Filistin bayraklarıyla meydanı doldurdu

Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Davos'taki tepkisi Ortadoğu'da memnuniyetle karşılandı. Başta El Cezire ve El Arabiye olmak üzere Arap dünyasında yayın yapan hemen hemen tüm televizyon kanalları, konuya ilgili oturumları düzenledi. Gazze'de de Türkiye'ye destek mitingi vardı. Cuma namazından sonra İsrail saldırılarında kullanılmaması için gelen meclis binasının önünde toplanan yaklaşık 20 bin Gazzeli, Erdoğan ve Türkiye lehine sloganlar attı. Türk ve Filistin bayraklarını birlikte salladı. **Devamı sayfa 14'te**

Peres: Tayyip Erdoğan'a olan saygım değişmedi

İsrail Cumhurbaşkanı Simon Peres, özürden sonra yeni bir adım daha attı. Davos'ta sesini yükselttiği için Başbakan Tayyip Erdoğan'ın sert tepkisi ile karşılaşan Peres, dün Erdoğan'a saygı duyduğunu açıkladı. "Davos'taki tartışma ilişkilerimizi etkilemez," diyen İsrail Cumhurbaşkanı, "Erdoğan'a olan saygım değişmedi. Ortadoğu'ya bir seçenek sunuyorum. Türkiye'nin arabuluculuğunun devam etmesini umuyorum," mesajını verdi. İki liderin önceki gece gerçekleştirdiği telefon görüşmesinin kayıtları da açıklandı. Peres, bu görüşmede Erdoğan'dan, "Sesimi yükselttiğim için üzgünüm," sözleriyle özür diyor. **Devamı sayfa 15'te**

(Ek-8:03.02.2009- Zaman Gazetesi)



İsviçre'de yaşayan Kemal Buray, carpıcı açıklamalar yaptı.

PKK, demokratik hareketleri bölmek için urulan paravan bir örgüt

Yılmaz Kurtçe yayın istedik. PKK şimdi niye karşı çıkıyor? Perinçek ve İlhan Selçuk gibiler solun cırtıca damanı. CHP'nin Ergenekon'u örtmeye çalışması talihsizlik. kalmıyor: "Kuşkulandırmak yerine AK Parti'yi teşvik etmek lazım. CHP'nin damı üstüne ötmeye çalışması talihsiz bir damandır." Solun bir damanın etkiden beri cırtıca çıkmasına sesimden yazar. Düşün Perinçek, Yılmaz Kurtçe, İl-

Türkiye Batı'dan kopmuyor sadece kendisi oluyor

Celil Sağır | İstanbul
Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Simon Peres'e eleştirmeceğinden ardından, Türkiye, Batı'dan kopmuyor" yorumlarına Batı'dan tepki geldi. Fransız Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Türkiye'ye özel temsilcisi ve Fransız Parlamentosu üyesi Pierre Lellouche, Ankara'nın bir yere gittiğini düşünmediğini söyledi. "Türkiye sadece kendisi oluyor," diyor Lellouche. "Avrupa ile Ortadoğu arasında bir köprü. Ortadoğu'da, Kerkir'de, Kafkalar'da çok aktif bir diplomasi uyguluyor. Buna göre Türk hükümeti, Kafkalar ve Ortadoğu arasında kerkel kartlarını çok iyi oynuyor. İslam dünyası ile bağlarının olması da gayet normal. Türkiye kadar Avrupa için de faydalı bir durum," tespitinde bulundu. "Dünya dramatize etmeye gerek yok," ifadeleri kullanan Fransız temsilcisi, seçim sürecinin devamında Türkiye'de demokrasinin sıkıyıkara konuşması, endamın rolü ve din ile devletin ayrılmaması konularında önemli olacağını belirtti. Ergenekon davası da değeri Lellouche, bunun demokrasinin önünde faydalı sonuçlar doğuracağını söyledi ve ekledi: "Ben Türk demokrasisinin geliştiğini düşünüyorum. Bu, kurnamları gördüğüm bir ülke." Sarkozy ile Erdoğan'ın ilişkilerine değinirken Lellouche, "İslam dünyası ile bağların olması da gayet normal. Bu durum Avrupa için de faydalı."



Ankara, iyi bir köprü
Türkiye'nin bir yere gittiği yok, sadece kendisi oluyor. Avrupa ile Ortadoğu arasında iyi bir köprü. İslam dünyası ile bağlarının olması da gayet normal. Bu durum Avrupa için de faydalı.

Hahambaşından İsrail basınına: 'Sinagog yakıldı' haberi asılsız

Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Davos'taki tepkisi Ortadoğu'da memnuniyetle karşılandı. Başta El Cezire ve El Arabiye olmak üzere Arap dünyasında yayın yapan hemen hemen tüm televizyon kanalları, konuya ilgili oturumları düzenledi. Gazze'de de Türkiye'ye destek mitingi vardı. Cuma namazından sonra İsrail saldırılarında kullanılmaması için gelen meclis binasının önünde toplanan yaklaşık 20 bin Gazzeli, Erdoğan ve Türkiye lehine sloganlar attı. Türk ve Filistin bayraklarını birlikte salladı. **Devamı sayfa 15'te**

(Ek-9: 30.01.2009- Cumhuriyet Gazetesi)

Ortadoğu konulu panelde Peres'i sert biçimde eleştiren Erdoğan sözleri kesilince salonu terk etti

Davos'ta gerginlik

KRİZE FARKLI YORUMLAR

'Diplomaside böyle bir üslup yok'

Başbakan'ın üslubu ve tavırları farklı yorumlara neden oldu. CHP'li Öymen, "Terör örgütü olarak kabul ettiğiniz Hamas'ın sözcülüğüne soyunuyorsunuz. Diplomaside böyle bir üslup yok. Türkiye'nin prestijini zedelediniz. Medeni dünya için Erdoğan bitmiştir" dedi. Emekli Büyükelçi Batu, "Doğru sözleri yanlış bir adam yanlış bir yerde söylüyor" görüşünü kaydetti.

Erdoğan'ın tavırları uluslararası ajanslar tarafından "acı" koduyla verildi. Arap Birliği Genel Sekreteri Musa, Erdoğan'ın paneli terk etme konusunda "haklı olduğunu" söyledi. El Kuds El Arabi Genel Yayın Müdürü Atwan, "Erdoğan ahlaki bir duruş sergiledi. İslam dünyasında mağdurun yanında durdu" dedi. ■ 8. Sayfada



'Üysal koyun değilim'

"Gazze ve Ortadoğu'da Barış Modeli" konulu panele İsrail Cumhurbaşkanı Peres, BM Genel Sekreteri Ban Ki-mun, Arap Birliği Genel Sekreteri Musa da katıldı. Gerginliğin ardından Dünya Ekonomik Forumu Başkanı Schwab, Erdoğan ile ortak basın toplantısı düzenledi. Panelin yöneticisini suçlayan Erdoğan, kendisine söz hakkı tanımadığını söyleyerek, "Yumuşak başlıyım ama üysal koyun değilim" dedi. (Fotoğraf: AA)

'Öldürmeyi iyi bilirsiniz'

Başbakan Erdoğan, panelde yanında oturan İsrail Cumhurbaşkanı Peres'i İsrail'in Gazze'de ölümsüz güç kullandığını vurgulayarak eleştirdi. Peres ise Erdoğan'a dönerek "Sizin başınıza roket atılma ne yaparsınız? Gazze'ye yardım Hamas engelliyor" dedi. Peres'e hitaben, "Sesin yüksek çıkıyor. Bu suçluluk psikolojisi. Sız öldürmeyi iyi bilirsiniz" diyen Erdoğan "Benim için Davos bitmiştir" diyerek salonu terk etti.

Peres özürlü diledi

Tartışmanın ardından Peres'in Erdoğan'ı telefonla arayarak özür dilediği öğrenildi. Yaklaşık 5 dakika süren görüşmede Peres'in Erdoğan'a "Amacım sizi kişisel olarak eleştirmek değildi. Ben Hamas'la ilgili yanlış bilgileri düzeltmek istedim. Sesimin yükselmesini kişisel bir kızgınlık olarak algılamayın. Özür dilerim. İlişkilerimiz süreci" dediği belirtildi. Panel sırasında Emine Erdoğan'ın ağladığı görüldü. ■ 8. Sayfada

(Ek-10: 31.01.2009- Cumhuriyet Gazetesi)

ABD, Avrupa ve İsrail basını krize odaklanırken Suudiler kayıtsız kaldı

Dünya tartışıyor

'DAVOS TARİHİNİN EN BÜYÜK OLAYI'

doğan ile Peres arasındaki gerginlik dünya basınında fark-
lı yorumlara neden oldu. Financial Times, krizin "Davos'ta
güne kadar ortaya çıkan en büyük olaylardan biri oldu-
nu" belirtti. Times, "Davos ruhu"nun yok olduğunu vur-
ladı. Alman basını yaşananları "skandal" başlıklarıyla du-
rdı. Arap gazetelerinin büyük bölümü Erdoğan'a destek ol-
-Suriye'de yayımlanan El Tavra, Erdoğan'ın Davos'taki tav-
m "Arap ülkelerine örnek olmasını" istedi. ■ 11. Sayfada



ABD'DEKİ YAHUDİ LOBİSİ ERDOĞAN'I KINADI

Amerikan Yahudi Komitesi, İsrail'e yönelik korkutucu suç-
lamalara sessiz kalmayacağını vurguladı. Komiteden yapılan
açıklamada, "Erdoğan'ın öfke nöbeti, artan Yahudi düşmanlığı
ateşine benzin dökmek gibi" ifadelerine yer verildi. Washington
Enstitüsü Türkiye uzmanı Soner Çağaptay ise Başbakan Er-
doğan'ın Davos'taki tutumunun "bir kaza olmadığı" yorumunu
getirdi. ABD'nin Ankara Büyükelçiliği ise yaşananları "talihsiz-
lik" diye niteledi. ELÇİN POYRAZLAR'ın haberi ■ 10. Sayfada

(Ek-11: 31.01.2009- Cumhuriyet Gazetesi)

Erdoğan iç politikaya oynadı

TEMSİLCİ GELMİYOR
Ziyarete dikkat çeken erteleme
ABD Başkanı Obama'nın Ortadoğu temsilcisi Mitchell, bölge turu kapsamında Türkiye'yi çıkardı. Mitchell'in bu kararı Davos'taki krizin ardından vermesi dikkat çekti. ABD Büyükelçiliği, ziyaretin teknik nedenler ve zaman sıkıntısı nedeniyle ertelendiğini açıkladı. ■ 5. Sayfa

ERDOĞAN YANIT VERDİ:
Gündemi Türkiye belirler
Başbakan, Davos'taki krizle ilgili olarak kendisini eleştirenlere "Türkiye, üçüncü dünya ülkesi değil. Biz kabile reisi değiliz" yanıtını verdi. Erdoğan, Türkiye'nin güçlü bir ülke olduğunu belirterek dış politikalarının gündem belirlemek üzerine kurulu olduğunu söyledi. ■ 6. Sayfa

'Kabadayı üslubu' DSP lideri Sezer, Erdoğan'ın çıkışıyla ilgili olarak "Gazze'deki katliama karşı durmak, sokak kabadayılığı üslubuyla değil, devlet adamı niteliğiyle olmalı" dedi. CHP'li Özyürek, "Tepkiler doğaldır ama tepkisi abartılı olmuştur" görüşünü dile getirdi. Eski Dışişleri bakanlarından Soy-sal da Erdoğan'ın tavrını "İç politika açısından başarılı sayılabilir. Dış politikada değil" diye değerlendirdi. ■ 7. Sayfa

'Lozan tutanaklarını okusun' Diplomasi uzmanları, Erdoğan'ın Davos'taki tavrını eleştirdi. Emekli Büyükelçi Aka, Türkiye'nin "Ortadoğululaştığını" söyledi. Prof. Bağcı ise Türkiye'nin Ortadoğu'da taraf tutmaya başladığını belirterek "Uluslararası ilişkilerde bir konuşma kalıbı vardır. Sayın Başbakan'a Lozan tutanaklarını okumasını tavsiye ederim" dedi. MAHMUT GÜRER / ZEYNEP ŞAHİN'in haberi ■ 7. Sayfa

(Ek-12: 30.01.2009- Vakit Gazetesi)

İsrail'e Osmanlı tokadı

Başbakan Erdoğan, Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Peres'e çok sert eleştiri yöneltti, "Sizin en iyi bildiğiniz şey öldürmektir" dedi

DAVOS BENİM İÇİN BİTMİŞTİR

- Başbakan Erdoğan, Davos'ta BM Genel Sekreteri Ban Ki Mun ve İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'in de katıldığı panelde "Sayın Peres benden yaşlısın, sesin çok yüksek çıkıyor. Biliyorum ki, sesinin bu kadar yüksek çıkması bir suçluluk psikolojisidir. Öldürmeye gelince, siz çok iyi bilirsiniz. Tankların üzerinde 'Filistin'e girdiğimde kendimi mutlu hissediyorum' diyen başkanlarınız vardı. Bu zulümleri alkışlayanları da ayıplıyorum" dedi. Bu sırada: sözlerinin kesilmeye çalışılmasına rağmen Erdoğan konuşmasına devam etti ve "İsrail'in barbarlığı zalimliğinin de ötesinde bir şey... İsrail haydut devlet haline gelmiştir. Benim için Davos bitmiştir. Siz konuşturuyorsunuz. Peres 25 dakika konuştu, ben 12 dakika konuşturdunuz" diyerek salonu terketti.

PERES, ÖZÜR DİLEMEK ZORUNDA KALDI

- Başbakan'ın saat 21.35'teki basın toplantısında kararlılığını sürdürmesi üzerine Şimon Peres, Erdoğan'ı telefonla arayarak özür diledi. ■ 16

manşetüstü manşetustu@gmail.com

● *Şişhu neşihu...*

Savaş suçlusu katiller için 10 suç duyurusu!

Komisyon: Sav No yerine 14 Yes'e basmış

(Ek-13: 31.01.2009- Vakit Gazetesi)

Dünyanın ezberi bozuldu!



Bugüne kadar, başta Siyonist medya olmak üzere, Yahudi ağızıyla konuşan hemen herkes, "ABD, Avrupa ve İsrail ne der?" diye düşünüyordu... Başbakan Erdoğan'ın Davos'ta 'dik duruş' sergileyip 'rest' çekmesinden sonra bütün dünyanın ezberi bozuldu... Dünya, "Türkiye'siz bir çözüm" olamayacağını gördü...

CHP VE KARTEL HARİÇ TAM DESTEK

● Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres ve Yahudi asıllı moderatöre ağzının payını veren Başbakan Erdoğan'a, yurt içi ve yurt dışından övgü ve destek yağıyor. Başta Cumhurbaşkanı Abdullah Gül olmak üzere, siyasi parti liderleri, iş dünyası, STK'lar ile Arap ve Batı ülkelerinden Başbakan Erdoğan'a tam destek geldi. CHP ve kartel medyasının ise İsrail'den daha ısralcı davranarak, 'Peres'in bile özür dilediği' olay karşısında Erdoğan'ı eleştirmesi dikkat çekti.

ARTIK TÜRKİYE DEĞİL, ONLAR DÜŞÜNME!

● Önceki gece geldiği havaalanında, muhabirimizin CHP'nin tavrına ilişkin sorusuna Erdoğan, "Bunlar bu ülkenin evladı mı, birilerinin avukatı mı? Eğer bu ülkenin evladıysa önce kendi gücüne inanacak" diye cevap verdi. Dün İstanbul'da metro hattı açılış törenine katılan Erdoğan, burada da, kartel medyası ve CHP'ye yüklenecek, "Hiç kimse Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'na saygısızlık yapamaz. Biz değil, dünya 'Türkiye'siz ne yaparız' diye düşünmeli" şeklinde konuştu.

Davos'ta; sivilleri, çocukları katleden İsrail'in Cumhurbaşkanı Şimon Peres ve Yahudi asıllı panel moderatörünün yanlı tavrına sert tepki gösteren Başbakan Erdoğan, bütün dünyada gündemin ilk maddesi oldu. Erdoğan, Türkiye'de de büyük bir coşku ile karşılandı.

(Ek-14: 01.02.2009- Vakit Gazetesi)

Mason Demirel'den SİYONİST AĞZI

● Başbakan Erdoğan'ın Siyonist terör devleti İsrail'e had-dini bildirmesi "Türkiye'den onurlu tavır" olarak yorumlanırken, CHP'liler ve Siyonist aşığı kartelin "bu işin faturasını ödetirler" hezeyanlarına, Demirel de katıldı. Demirel'in "Bu tavrın sonucunda bir takım faturalar çıkar. Bu faturaların nerde, ne zaman ve nasıl ödeteceğinin de farkına varamazsınız" açıklaması, Siyonist ağızı olarak yorumlandı. ● 8'DE

Vakit GÜNDEM

Kırca'nın eşinden şok sözler ● 11

Hürriyet'e bir günde iki ağır tokat ● 8

VAKIT

Özledikleri tablo bu!

Başbakan Erdoğan'ın Davos'ta ortaya koyduğu 'onurlu' tavır bütün dünyada takdir toplarken, u başarısı gölgelemek için yoğun gayret sarf eden Kartel medyası, 1999 yılında ABD ziyareti sırasında Clinton karşısında el pençe duran dönemin Başbakanı Ecevit'i göklere çıkarmıştı

1999 yılında ABD ziyareti sırasında Clinton ile baş başa görüşen dönemin Başbakanı Ecevit'in objektiflere yansıyan bu poz, Türkiye'de çok tartışılmıştı.

BÜYÜK MESAJ
Clinton 20. yüzyılın en önemli liderlerinden biri. Türkiye'de de çok tartışılmıştı.

Clinton fermanı
Mülkiyet ve emlakla ilgili bir karar. Türkiye'de de çok tartışılmıştı.

İstanbul'u havaya uçuracak kadar TNT
İstanbul Beykoz'da, İstanbul'u havaya uçurabilecek çoklu patlayıcı ele geçirildi. Bir ihbarı değerlendiren güvenlik güçleri, Beykoz Elmalı Köyü'nde 27 adet 500 gramlık TNT kalıbı ile, 100 gram C4 patlayıcı ve 155 santimetre uzunluğunda infilaklı fitteli ele geçirdi. İstanbul İl Jandarma Komutanlığı'na bağlı ekiplerin el koyduğu malzemeler incelenmeye alındı. 2009

Gül: HAMAS'sız çözüm olmaz
Dün, Suudi Arabistan'a giden Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, ziyaret öncesi yaptığı açıklamada, Türkiye'nin Filistin konusundaki politikasını net bir şekilde ortaya koyarak, "HAMAS'sız bir çözüm olmaz" mesajı verdi. Gül, Riyad'da Suudi Arabistan'la görüşmeler yaptı.

manşetüstü
manşetüstü@gmail.com

FIRÇAYI ÇARPITILAR
Dönemin Başbakanı Ecevit'in, Clinton karşısında el pençe durmasını ve eli boğ dömesini işleme benzetilen bir çizim. Çizim, Ecevit'i mutlu eden mesajlar diye duyurmuştu. Demokrat Parti Senatosu Joseph Biden'in Körfez konusundaki firçasını çarpıtılan kartel, olayı, "densize azar, köstahca firça... Rum kukle Senatosu, Ecevit ve Cem perişan etti" diye vermişti. 8'DE

İSRAİL'LE AYRILIK

Anadolu Kartalı Tatbikatı krizinin hemen üzerine 'dizi krizi' geldi. TRT'de yayınlanan **Gazze'de Dökme Kurşun Operasyonu** sırasında olayların anlatıldığı "Ayrılık" dizisi, İsrail'le ilişkileri gerdi.

İsrail'in tepkisi
Dışişleri Bakanı Lieberman, "Bu, ciddi bir provokasyon ve ayrıca devlet desteğiyle yapılmıştır. İsraili askerleri barbar katiller olarak gösteren bir dizinin düşman devletlerle bile yayınlanması yakışmaz" dedi.

Maslahatgüzar çağrıldı
İsrail basını ateş püskürürken, Türkiye Büyükelçiliği Geçici Maslahatgüzarı Ceylan Özen Disisleri'ne çağrıldı. Büyükelçi Namık Tan, Müsteşar Yardımcılığı'na atandığı için birkaç hafta önce İsrail'den ayrılmıştı.

İsrail askeri bebeği vuruyor
Dizide Gazze operasyonu sırasında yaşanan bir ask öyküsü anlatılıyor. Bir sahne- de İsrail askeri, Filistinli babanın başının üzerine kaldırdığı bebeği vuruyor. Sahne-lerden birinde de küçük bir kız çocuğu du- var dibinde kurşuna diziliyor. >>26. sayfada

ERDOĞAN, İSRAİL'E SERT ÇIKTI
Güçlü ülkeyiz, kendi kararımızı biz veririz

Başbakan Tayyip Erdoğan dün 9 bakanla birlikte Irak'a giderken, Anadolu Kartalı Tatbikatı'nın uluslararası bölümünün son da- uluşmalarını net bir şekilde ortaya koyarak, "HAMAS'sız bir çözüm olmaz" mesajı verdi. Gül, Riyad'da Suudi Arabistan'la görüşmeler yaptı.

Ayrılık, ayrılık
Bugün size saf bir Türk vatandaşının hezeyanlarını aktarmak istiyorum. O "saf Türk vatandaşı" benim.

EFENDİ'M RANDEVUYU AĞIK HAVADA VERİRSENİZ KESİNLİKLE GİZLİ KAMERA OLDUĞU ANLAŞILMAZ!

HUM!

(Ek-17: 17.10.2009- Hürriyet Gazetesi)

REYTING 0.8

KRİZ %100

TRT'de yayınlanan İsrail askerlerinin Gazze'de uyguladıkları şiddeti yansıtan Ayrılık dizisi, yüzde 0.8 reytingine karşılık, İsrail'le Türkiye arasında yüzde 100'lük bir kriz yarattı.



Netanyahu: Dizi tam düş kırıklığı

İsrail, "Kışkırtmalara tepkisiz kalamayız" diye nota verdi. "Dizide eli kanlı denen askerler, 1999 depremünde yardımınıza koştu" dedi. Başbakan Netanyahu konuştu: "Düş kırıklığına uğradım. Birlikte çalışmaya dönmeyi umuyorum."

Davutoğlu: Türkiye sessiz kalmaz

Dışişleri Bakanı Davutoğlu notuyla sert yanıt verdi: "Gazze'deki saldırılar karşısında Türkiye sessiz kalmaz. Trajedinin bitmesini istemek, İsrail karşıtı olarak görülemez. TRT özerk bir kurum. Sansüre dayalı ülke değiliz."

Gül: İlişkilerin özüne zarar vermez

Cumhurbaşkanı, "Eminim ki konular hükümet en dikkatli biçimde zaten götürecek. Zaman zaman bu tip şeyler olabilir ama bunlar ilişkilerin özünü zarar vermez" dedi. Aruç ise "İsraililere niyetimizi anlatacağız" dedi. >>24-25

BM: İsrail de, Hamas da suçlu

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, hem İsrail hem de Filistinli Hamas örgütünü, Aralık-Ocak aylarındaki çatışmada savaş suçu işlemekle suçladı. İsrail için büyük bir şok oldu. >>24. sayfa

13 ay sonra Fener baskını

Almanya'daki Deniz Feneri'ne, davasında mahkûmiyet kararının çıkmasının ve savcının "Asil failler Türkiye'de" demesinden bu yana tam 13 ay geçti.

Türkiye'de sürdürülen soruşturma sonucunda, polis dün İstanbul'da Kanal 7 Televizyonu'nun yöneticisi ve çalışanı 16 kişinin ev ve şirketlerine operasyon düzenleyip arama yaptı.

15 ayrı adrese baskın yapılırken, Kanal 7 binasındaki aramada Yönetim Kurulu Başkanı Zekeriya Karaman'a ait bilgisayar hard-disklerine ve bazı belgelere el konuldu. >>27'de

DENİZ FENERİ & V

(Ek-18: 18.10.2009- Zaman Gazetesi)

İsrail ile Türkiye arasına şimdi de 'Ayrılık' girdi

SERVET YANATMA ANKARA

TRT'de yayınlanmaya başlayan 'Ayrılık-Aşkta ve Savaşta Filistin' isimli dizi, tatbikat krizinin ardından Türkiye ile İsrail arasında yeni bir gerginliğe yol açtı. Diziye tepki gösteren Tel Aviv yönetimi, geçici maslahatgüzar Ceylan Özen'i Dışişleri Bakanlığı'na çağırarak rahatsızlığını aktardı. İsrail Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman, dizinin devlet kontrolünde yapıldığını iddia etti. İsrail'i kızdıran dizinin tanıtım filminde Filistinlilerin yaşadığı acı olaylardan görüntüler sunuluyor. En dikkat çekici bölüm ise küçük bir çocuğun yaşadıkları. Erkek çocuk askere taş atıyor. Aynı sırada askerin silahından çıkan bir kurşun, kaçan çocuğu sırtından vuruyor. Çocuğun yere düştüğü anda ekrana kırmızı yazıyla "one minute" damgası vuruluyor. >> DİŞ HABERLER 16

(Ek-19: 17.10.2009- Cumhuriyet Gazetesi)

TÜRK ELÇİYE UYARI

Bu kez dizi krizi

 İsrail, Gazze'ye yönelik gerçekleştirdiği "Dökme Kurşun" askeri operasyonunun anlatıldığı TRT'deki "Ayrılık" adlı dizi nedeniyle, rahatsızlığını Türk büyükelçiliğine iletti. ■ 8. Sayfada

(Ek-20: 19.10.2009- Cumhuriyet Gazetesi)

Gerginlik derinleşiyor

İsrail'den ikinci uyarı

Türkiye ile İsrail arasında Anadolu Kartalı tatbikatı ile başlayan ve TRT'deki Ayrılık adlı dizi ile büyüyen diplomatik kriz giderek derinleşiyor. İsrail, TRT'deki Ayrılık dizisine ilişkin Türkiye'nin Tel Aviv Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Ceylan Özen'e önceki gün ilettiği rahatsızlığın benzerini dün Ankara'da Dışişleri Bakanlığı'nda dile getirdi. ■ 7. Sayfada

(Ek-21: 17.10.2009- Vakıf Gazetesi)

Film değil gerçek

Bunlar mı yalan!

Davutoğlu: TRT özerk, karışamayız

Bosna'ya hareketinden önce, İsrail'in TRT'de yayınlanan 'Ayrılık' dizisi ile ilgili tepkisine cevap veren Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, "TRT özerk bir kurum, karışamayız" dedi.

Davutoğlu, TRT'nin özerk bir kurum olduğunu ve Dışişleri'nin TRT'ye danışmanlık hizmeti vermediğini belirtti. Türkiye'nin bölgede barış için yoğun çaba harcadığını kayd eden Davutoğlu, "Ancak İsrail bu çabayı tek bir hamleyle berhava etti" diye konuştu. • 8'DE

SERDAR ARSEVEN BOSNA'DAN BİLDİRİYOR

Siyonist ordunun sivillere, çocuklara, kadınlara ateş açtığı görüntülerin bütün dünyada izlendiğini belirten STK'lar, "İsrail, gerçekler yüzüne çarpılınca neden rahatsız oldu? Bu yaşananlar yalan mı?" diyerek tepkilerini dile getirdiler. TRT'ye destek veren STK'lar, "Yayınlananlar film değil, gerçek" dediler.

İsrail vahşeti BM'de

Birleşmiş Milletler, İsrail'in Gazze'de savaş suçları işlediğine yönelik hazırlanan raporun görüşme-yi kabul etti. İsrail'in sergilediği vahşet ilk kez BM Genel Kurulu'nda görülecek. • 6

HACI ADAYLARI Adet olsun diye boş şeyler almayın **HEDİYENİZLE TEBLİĞ YAPIN!** Ne alırsanız **1 TL**

Vakıf 17 EKİM 2009 CUMARTESİ 40 KR (KDV Dahil) ANADOLU'DA

(Ek-22: 18.10.2009- Vakıf Gazetesi)

%100 Siyonist ağzı

Hürriyet REYTING 0.8 KRİZ %100

Türkiye-Suriye askeri tatbikatı yaptığı iddiası

İsraili analist: Ak Parti iktidarı sorunları getirdi

Türkiye artık güvenilir strateji ortak değil!

İsrail nota'da böyle dedi

Bizim askerler Eli kanlı denilen askerler, 1999'da depremde size yardımınıza koştı yardım etmişti

İsrail'in menfaatlerini korumak

İlkesiyle yayın yapan Axel Springer ile ortak olan Doğan medyasının, haberlerinde yüzde yüz Siyonist ağzı kullanması, "Siz kime hizmet ediyorsunuz" diyor

Türkiye-İsrail ilişkileri, 'Anadolu Kartal' tatbikatı ve sonrasında yaşanan 'Ayrılık' dizisi krizi ile ilgili olarak; Doğan medyasının krizin patlak verdiği ilk günlerden bu yana İsrail ağzı ile haberler yapması ve İsrail adına lobi yürütmesi, tepki çekiyor. Gazze'de çoğu sivil yüzlerce insanı katleden İsrail'e açık destek veren kartel gazetelerinin tavrı, "Siz kime hizmet ediyorsunuz" diyor.

SİYONİST MEDYA GİBİ

Filistin'de işlenen insanlık suçunu görmeden gelen kartel gazetelerinin, 'Eli kanlı denilen askerler, 1999'da yardımınıza koştı', 'Türkiye aklını başına toplamalı', 'Ordu giderek İslamlaşıyor', 'Türkiye artık güvenilir strateji ortak değil', 'Reyting 0.8, kriz %100' şeklindeki haberleri, Siyonist medyayı aratmıyor. • HABERİ 8'DE

Yardım haberi de yalan

1999 depreminin yaşandığı dönemde, basına yansıyan haberlerde, İsraili yardım ekiplerinin, Gölçük'teki 'gizli' bir toplantıya katılarak depremde enkaz altında kalan 30 ABD'li ve 12 İsraili subayı kurtarmak için geldikleri bilgisine yer verilmişti. Kartelin 'yardım için geldiler' dediği ekip, Türkiye'de 3 gün kalmış ve kendi elemanları dışındaki depremzedelere el uzatmadan ülkelerine dönmüştü. • 8'DE

SEN KATİT! BEN ÖRTERİM!

SİYONİST MEDYA GİBİ

Ayrılık dizisine 2 ödül 2 Dizinin 2. bölümü Salı'ya 2

(Ek-23: 13.01.2010- Hürriyet Gazetesi)



(Ek-

24: 14.01.2010- Hürriyet
Gazetesi)



(Ek-25: 14.01.2010- Hürriyet Gazetesi)

AKLI BAŞINA GEÇ GELDİ

Türkiye'nin Tel Aviv Büyükelçisi Oğuz Çelikkol'a nezaket dışı tavır gösteren İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon, Türkiye'nin tepkisi üzerine **özür diledi**. Ankara kabul etti.

Gül'un tepkisi de sert oldu
Ankara'nın sert tepkisine önceki gece kayıtsız kalan Ayalon ve Tel Aviv, dün Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün sözleriyle kendine geldi: "Ya düzeltirler, ya da büyükelçimiz yarın (bugün) ilk uçakla gelir."

Özürümü Türk halkına da iletin
"Özür" içermeyen iki açıklamayı Ankara reddetti. İsrail, akşam 19.50'de yeni bir metni Türkiye'nin Tel Aviv Büyükelçiliği'ne ilettili. Ayalon, mektubu Çelikkol'a verirken "Bu özürümü Türk halkına da iletin" dedi. »20'de

Medyanın tavrına teşekkür
Başbakan Erdoğan, 'alçak koltuk' krizinde birlik ve beraberlik tavrı nedeniyle medyaya teşekkür edip şöyle dedi: "Bu son olay, da Türk medyasının, durduğu nokta benim bir Başbakan olarak özlediğim bir noktadır." »21

Türkiye'ye gitmem
Bilgisayar görenisi Simon Cohen: "Bizi Araplara karşı terörist olarak gören bir ülke ile dost olmak istemiyorum. Tatil için bir daha Türkiye'ye gitmem."

Türk misafire, yüksek sandalye getirin
■ Kudüs'te Filistinli Sarabati Nidal, Türk olduğumuzu söyleyince bağırarak, "Türkler geldi. En yüksek sandalyeyi getirin" diyor gülerek.
■ İçişleri Bakanı Salim Halima durumdan rahatsız: "Türkiye'yi kaybetmek istemiyoruz. Bu fotoğraf Türkiye'yi değil, bizi küçülttü. İsrail Dışişleri ilas etti." »20. sayfa

Şahsi Facebook'um
Anayasa'da



(Ek-26: 15.01.2010- Hürriyet Gazetesi)

İSRAİL'DE İKİ İSİM HEDEFE

Alçak koltuk krizinin mimarı İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon ile Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman, muhalefet ile ılımlı medyanın boy hedefi haline geldi.

GÜNÜN HABERİ

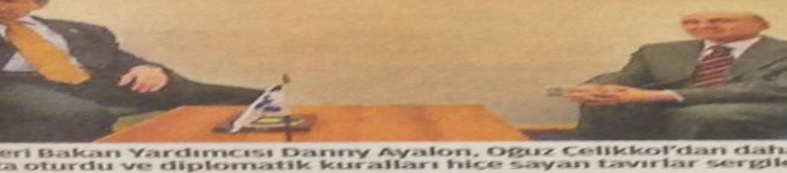
İSTİFA ÇAĞRISI
■ Türk Büyükelçi Oğuz Çelikkol'a özür mektubu yazmak zorunda kalan Ayalon ile kurulan tezgahın mimarı olarak değerlendirilen Lieberman'ın istifa etmele ri isteniyor. 17 milletvekili de, Çelikkol'a üzüntü içeren bir mektup yolladı.

TÜRKLER UNUTMAZ
■ İsrail Askeri Radyosu yayınları için, "Rezalet üstüne rezalet" değerlendirmesi yaptı. Jerusalem Post Gazetesi "İsrail kendini aygundan vurdu", Haaretz Gazetesi de "Türk kamuoyu, İsrail'in hakaretini unutmayacak" diye yazdı. »27'de

Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon

Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman





İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon, Oğuz Çelikkol'dan daha yüksek koltukta oturdu ve diplomatik kuralları hiçe sayan tavırlar sergiledi.

İsrail büyükelçisi Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı: Herkes haddini bilecek

HERVET YANATMA ANKARA

Ankara, Tel Aviv Büyükelçisi Oğuz Çelikkol'a yapılan muamele sebebiyle İsrail'e sert tepki gösterdi. Dün Dışişleri Bakanlığı'na çağrılan İsrail'in Ankara Büyükelçisi Gaby Levy'ye "İsrail haddini bil" mesajı verildi. Bakanlık Müsteşarı Feridun Sioğlu, Türk büyükelçiye yapılanın "büyük bir tereddüt" olduğunu bildirdi. İsraili büyükelçiden istenilen ve basına yansıyan görüntülerle ilgili izahat istendi. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da, bu tavrın "halksız kalmayacağını" söyledi. Ankara-İsrail arasındaki kriz önceki gün patlak verdi. İsrail Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman, Çelikkol'la masada görüşürken yüksek koltukta oturdu. Basını davet ederek bu anın kameralarca çekilmesini istedi. Çelikkol'un anlamaması için İbranice yapılmaması, açıklamada "Biz yüksekte oturuyoruz ve masada sadece İsrail bayrağı var." dedi. **DIŞ HABERLER 17**

İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon ve Başbakan Netanyahu'nun ilk açıklamalarını yerli bulmayan Gül, "Aksama kadar özür gelmezse, büyükelçi ilk uçakla döner" resti çekti. Bunun üzerine dün akşam saatlerinde Ayalon, "Girisiminin yapılsı biçimi ve algılanışı nedeniyle özür dilerim." şeklinde mektup gönderdi. Başbakan Erdoğan, İsrail'den istenen özürün geldiğini söyledi.

Ankara rest çekince İsrail resmen özür diledi

SERVET YANATMA, ERCAN BAYSAL ANKARA

Ankara, Tel Aviv Büyükelçisi Oğuz Çelikol'a yapılan 'terbiyesiz muamele' için İsrail'den istediği özür mektubunu aldı. İsrail beklenen mektubu dün akşam saatlerinde yoladı. Mektupta "Sizi küçük düşürmek gibi bir niyetim hiçbir şekilde yoktu. Girisiminin yapılsı biçimi ve algılanışı nedeniyle özür dilerim. Lütfen bunu büyük saygı duyduğumuz Türk halkına iletiniz." ifadeleri yer alıyor. Mektubun gelmesinde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün sözleri etkili oldu. İsrail'e durumu düzeltmesi için dün akşama kadar süre veren Gül, aksi durumda Büyükelçi Çelikol'un Ankara'ya donece-

gini bildirdi. Bu çıkışa önce aldırış etmeyen İsrail, Cumhurbaşkanı Şimon Peres'in devreye girmesi üzerine resmi özür mektubu yazdı. Başbakan Erdoğan, "İsrail tarafından beklediğimiz ve istediğimiz beyanı aldık." dedi.

Ankara-Tel Aviv hattında dün geç saatlere kadar hareketli anlar yaşandı. Türkiye'nin izahat ve özür istemesi üzerine ilk adım, Çelikol ile skandal görüşmeye imza atan İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'dan geldi. Ayalon yazdıkları açıklama yaparak "Amacım ekilerin onurlarıyla oynamak değildir." dedi. İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu da bu sözlerin özür olduğunu savundu. **DIŞ HABERLER 18**

Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'un, Türk büyükelçiyi alcaık koltuğa oturtarak mesaj vermesi tepki çekti.

Kriz, İsrail'i karıştırdı İsrail Dışişleri Bakanı Lieberman sorunların diyalogue yoluyla ele alınabileceğini açıklarken, İscı Partisi milletvekili Ben Şimon, Başbakan Netanyahu'ya Lieberman'ın görevden alınca çağrısı yaptı. Ülkenin önde gelen liberal eğilimli gazetelerinden Haaretz ise "İsrail, Türk eleştirilerine dikkate alırsa iyi eder. Aşılacak akıllı bir politikanın yerini almaz." uyarısı yaptı. **18**

YORUM Türkiye ve İsrail: Denge nerede?
DOÇ. DR. GÖKHAN BACIK 126

(Ek-29: 13.01.2010- Cumhuriyet Gazetesi)

Tel Aviv'in, Türkiye Büyükelçisi Çelikkol'a yönelik yakışsız tavrına Ankara'nın tepkisi sert oldu

İsrail'le ipler kopuyor

Başbakan ERDOĞAN 'MEMNUN'

'İslama hizmet' ödülü

Başbakan Erdoğan, "Kral Faysal Ödülü"ne değer görüldü. İslam Konferansı Genel Sekreteri İhsanoglu, "Bu ödül, İslam dünyasının en yüksek ödülü olarak İslama büyük hizmet edenlere verilir" dedi. Erdoğan da "Kral Faysal Ödülü, Türkiye'nin barışa olan katkılarını arttıracaktır. Bu ödülü yolculukta yalnız olmadığımızı hissetmek, bizim için en büyük ödül olmuştur" diye konuştu. ■ 4. Sayfada



LIEBERMAN PLANLAMIS - Yalnızca İsrail bayrağının masaya konulduğu görüşmede Çelikkol'dan daha yüksek bir koltukta oturan Ayalon gazetelere "Dikkatimizi çekirim, o daha alçak bir sandalyede oturuyor" dedi. İran'da konuşan Ayalon'un sözlerini anlamayan Çelikkol gülümsemekle yetindi. Mizansenin aparı sağı Dışişleri Bakanı Lieberman'ın planladığı belirtildi. Çelikkol "İket bir kafanın sonucu" dedi.

İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'un Kurtlar Vadisi dizisine tepkisini iletmek üzere çağırıldığı Türk Büyükelçi Çelikkol'a hakarete varacak davranışlarda bulunması Ankara'yı kızdırdı. Dışişleri Bakanlığı'na çağırılan İsrail'in Ankara Büyükelçisi Gabi Levy'e, "Herkes hakkını bilmeli" mesajı verildi.

Dışişleri Bakanlığı da İsrail Dışişleri'nin "Bize ahlak dersi verecek en son ülke Türkiye'dir" çıkışına tepki göstererek "Bu ifade tarihe karşı haksızlık" açıklamasını yaptı. Ahmet Davutoğlu bu kopularda İsrail'le diyalogun olmayacağını açıkladı. İsrail'den özür gelmezse elçinin çekilebileceği belirtiliyor. ■ 18. Sayfada

► TEPKİ YAĞDI: 'SKANDAL' HAFİF KALIR ■ 18. Sayfada

(Ek-30: 14.01.2010- Cumhuriyet Gazetesi)

Gül'ün 'bu işi düzelt' mesajı üzerine Tel Aviv'den beklenen yanıt geldi

Ankara'dan rest

İsrail'den özür

Herkes devreye girdi Cumhurbaşkanı Gül'ün, diplomatik saygısızlık için dün akşama kadar "resmi özür" vermediği takdirde Tel Aviv Büyükelçisi Çelikkol'un geri çağırılacağı yönündeki açıklaması üzerine İsrail'den özür mektubu gönderdi. Cumhurbaşkanı Perinçek'in devreye girmesiyle mektubun Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon tarafından Ankara'ya ulaştı. Mektup akşam saatlerinde Ankara'ya ulaştı.



Türkiye memnun Ayalon'un mektupta Çelikkol'a hitaben "Girişiminin yapıldığı biçimi ve algılanışı nedeniyle özür dilerim. Lütfen bunu Türk halkına iletin" dediği açıklandı. Yaşananlar nedeniyle Ankara'ya dönüşü gündeme gelen Çelikkol, "İsrail Savunma Bakanı Barak'ın Türkiye ziyaretinin hazırlıkları için geleceğim" diye konuştu. Başbakan Erdoğan da "Diplomatik olarak istediğimiz yanıtı aldık" dedi. ■ 11. Sayfada



Türkiye ile İsrail'in olayı büyütmemeye yanlısı olduğu belirtiliyor

Özüre özel formül

Teamüllere uygun değil Türkiye'nin büyükelçisini geri çekme tehdidi üzerine İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'dan gelen özür mektubunun aslında resmi bir özür olarak kabul edilmemesi gerektiği kaydedildi. Diplomatik teamüllere göre, İsrail'in Türkiye'den kişisel bir mektupla değil, Başbakan ya da Dışişleri Bakanı'nın imzasıyla "hükümetten hükümete" bir mektupla özür dilemesi gerektiği belirtildi.

Krizin büyümesi önlemedi Emekli Büyükelçi Nüzhet Kandemir, "Tarafların konuyu bir an önce kapatarak daha ileri düzeylerde bir ihtilaf haline gelmesini istemedikleri, bunun için de böyle bir formül üzerinde mutabık kaldıkları anlaşılmaktadır" derken, emekli Büyükelçi CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur Öymen de Dışişleri Bakanlığı yazılı bir protesto notası vermediği için, Ayalon'un kişisel özür gönderme yolunu seçtiğini söyledi. **BAHADIR SELİM DİLEK'in haberi ■ 8. Sayfada**

KÜSTAH SİYONİST!



Küstah Ayalon'un, Büyükelçimiz Çelikol'u kendi koltuğundan alarak bir koltuğa oturtması ve görüşme sırasında masada sadece İsrail bayrağının bulunması büyük tepkiye karıştı.

Diplomatik skandal Lieberman'ın planı

İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Ayalon'un Türkiye'nin İsrail Büyükelçisi Çelikol'a karşı sergilediği terbiyesizliğe siyasilerden ve STK'lardan tepki yağdı. Ayalon'un diplomasi nezaketini zorlayan küstahlığı, İsrail'deki sağıduyulu kesimlerden de büyük tepki gördü...

SKANDALA TEPKİ YAĞIYOR

- İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon'un, 'Kurtlar Vadisi' dizisinin bazı sahnelerinden duyduğu rahatsızlığı belirtmek bahanesi ile görüşmeye çağırarak Büyükelçi Özgür Çelikol'a alçak bir koltuğa oturmasını söz vermesi ve gazetecileri içeriye alarak, "Onun bizi denizden açtığı oturdurmanın görülmüşü istedik. Burada sadece bir bayrak var" demesi Türkiye'de öfkeyle karşılandı.

LEVİ'YE 'HADDİNİZ BİLİN' MESAJI

- Skandal sonrası art arda iki açıklama yapan Dışişleri Bakanlığı, olayı sert dille tenzih ederek, İsrail'in özür dilemesini istedi. Ayrıca İsrail'in Ankara Büyükelçisi Gaby Levy Bakanlığa çağırılarak, "Haddiniz bilin" mesajı verildi.

ERDOĞAN'DAN SERT TEPKİ

- Siyasetçi Küstah'ın siyasilerden ve STK temsilcilerinden tepki yağdı. İsrail medyasının bir bölümü ve bazı Yahudi siyasetçiler de Ayalon'a sert dille eleştirdi. Başbakan Erdoğan, Başbakan Yardımcısı Erdoğan ile birlikte görüşme ve hükümetin konuyla ilgili kararları ve hükümetin konuyla ilgili kararları ve hükümetin konuyla ilgili kararları...

'Siz çocuk öldürmeyi iyi bilirsiniz'

İsrail Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye, İsrail devletine ve dünyaya en ahlaklı orduya olan İsrail Savunma Kuvvetlerine vazet vererek en son kışkırtıcı" şeklinde açıklamada bulunmuş, siyasiler ve STK'ların tepkisini çekti.

Türkiye'nin 500' ye fazla İsrailci'ye karşı, eden Yahudilere karşı açarak, İsrail'in gözlerindeki dikkat çeken STK temsilcileri ve siyasiler, "İsrail ordusundan dikkatli en çok çocuk öldürüyor, çocuklara ve kadınlara karşı saldırılarını sürdürüyor" şeklinde bir yazıyı okuduğu, "İsrail dünyaya bilmiyor" dedi...

İsrail, Gazze'de yeni katliama hazırlanıyor

(Ek-33: 14.01.2010- Vakit Gazetesi)



(Ek-34: 15.01.2010- Vakit Gazetesi)



(Ek-35: 01.06.2010- Hürriyet Gazetesi)



(Ek-36: 02.06.2010- Hürriyet Gazetesi)



(Ek-37: 02.06.2010- Hürriyet Gazetesi)



(Ek-38: 03.06.2010- Hürriyet Gazetesi)

ÇÖZEMEYEN GÖRÜŞME

Telefon zirvesinde 3 saatlik rötanın sırrı

Başbakan Erdoğan'ın ABD Başkanı Obama ile önceki akşam 20.00'de yapacağı açıklanan telefon görüşmesi, "İsrail'den serbest bırakma garantisi" istenince 23.15'te gerçekleşti.

Davutoğlu-Hillary
1800 Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Washington'da Hillary Clinton ile 2.5 saat görüşüp Ankara'nın ultimatomunun çerçevesini çizdi. Clinton'ın ofisinden Erdoğan'ı arayıp bilgi verdi.

Garanti istedi
2000 Erdoğan, Obama ile yapacağı telefon görüşmesinden önce, İsrail'den gözaltındaki herkesin serbest bırakılacağına dair garantinin alınmasını istedi. "Yoksa görüşmem" mesajını ilettili.

İsrail baskıya dayanamadı
2145 ABD-Türkiye-İsrail üçgeninde yaşanan yoğun diplomasi trafiğinin ardından, İsrail baskıya dayanamadı ve "Gözaltındakilerin tamamının serbest bırakılacağını" açıklamak zorunda kaldı. »26'te

GÜVENLİK ZİRVESİ
İsrail'e yaptırım gündemde
■ Başbakan Erdoğan başkışığına toplanan güvenlik zirvesinde, PKK'nın Iskenderun'daki testir saldırısı ve İsrail'e uygulanarak ekonomik ve askeri yaptırımlar değerlendirildi.
■ Buna göre, Türkiye'nin ko-ulları kabul edilmez ise İsrail ile yeni askeri anlaşma yapılmayacak ve ticaret askeri düzeye indirilecek.
» Selçuk ŞENTÜZ »26'da

ÖLEN TÜRK SAYISI 6
Ali Ekber'den

Hürriyet

3 Haziran 2010 Perşembe www.hurriyet.com.tr Fiyat: 50 Kr (KTC: 1.5 TL)

(Ek-39: 05.06.2010- Hürriyet Gazetesi)

GEMİ YORUMU

ABD'nin Pennsylvania eyaletinde yaşayan Fethullah Gülen Wall Street Journal'a İHH'nin eylemini şu sözlerle yorumladı: OTORİTEYE KARŞI GELMENİN İŞARETİ

Amerika Furkan'ın hesabını soruyor

20 bin kişi uğurladı

Erdoğan afişi 40 şekel

Yardım gemileri saldırı tra

İsrail'in Mavi Marmara gemisine düzenlediği kanlı baskın, bazı Müslüman ülkelerde özellikle de Gazze Şeridi'nde bayrak satanların yüzünü güldürdü.

Muhammed Ebu Dejj'a adı dok-kan sahibi, "Filoya yönelik baskının ardından Türk bayrağı talebinde patlama yaşıyoruz" diyor. Dejj'a göre Erdoğan afişi 40 şekelden (16.5 TL), flamlar ise 5 şekelden (2 TL) satılıyor. »30'da

ABD BASKANI GE
Yardım gemileri saldırı tra
■ CNN TV'de Larry King'in sorularını yanıtlayan Barack Obama, İsrail'in Gazze yardım gemilerine saldırıya geçmesiyle ilgili olarak, "Bu tür saldırılar, uluslararası hukuka aykırıdır" dedi. »30, 31

TV'den izledim İlk kez bir Amerikan medyasına konuşan Fethullah Gülen, İsrail komandolarının Gazze'ye yardım götür-ten gemiye yaptığı baskını ve Türk eylemciler ile komandolar arasındaki çatışmayı televizyon ekranlarından izlediğini söyledi.

Gördüğüm cirkandı Gazetecinin "İmam" satırını kullandığı Fethullah Gülen yardım götür-tenlerin İsrail ile anlaşmadan böyle bir işe kalkışmaları için "Gördüğüm şeyler hoş değil. Çirkin şeylerdi. Otoriteye karşı gelme-nin işareti ve bunlar yararlı şeyler değil" dedi.

İHH'yi yeni duydum İslami yardım vakfı İHH'nin adını daha yeni duyduğunu söyleyen Gülen, "Politize bir örgüt olup ol-madıklarını söylemek zor" dedi. Gülen, bu konuda kimin suçlu olduğunu tayin edil-mesi için de Birleşmiş Milletler'e bırakıl-ması gerektiğini söyledi. »26. sayfa

Basın tartışmaya geçti
■ Mavi Marmara gemisinde ölen-ler arasında, Türk vatandaş-ğının yanı sıra aynı zamanda ABD vatandaşı olan, New York doğumlu 19 yaşındaki Furkan Doğan'ın da bulunması ABD'de büyük tartışmaya neden oldu.

Clinton: Bilgi istedik
■ Amerikalı gazetecilerin olayı ir-delemeleri üzerine Dışişleri Ba-kanı Hillary Clinton, Furkan'ın yanı sıra iki Amerikan vatanda-sının daha yaralandığını belir-terek, İsrail'den bilgi istedikte-rini söyledi. »25. sayfa

Kayseri'deki cenaze tö-reminde sınıf arkadaş-ları Furkan Doğan'ın tabutu başında nöbet tuttu, öğretmen üyesi ka-baa Yrd. Doç. Dr. Ahmet Doğan ise "Gidişine izin verdiğimiz için pişman değiliz" dedi. »25'te

İHH'nin adını daha yeni duyduğunu söyleyen Gülen, "Politize bir örgüt olup ol-madıklarını söylemek zor" dedi. Gülen, bu konuda kimin suçlu olduğunu tayin edil-mesi için de Birleşmiş Milletler'e bırakıl-ması gerektiğini söyledi. »26. sayfa

İsrail'in Mavi Marmara gemisine düzenlediği kanlı baskın, bazı Müslüman ülkelerde özellikle de Gazze Şeridi'nde bayrak satanların yüzünü güldürdü.

Muhammed Ebu Dejj'a adı dok-kan sahibi, "Filoya yönelik baskının ardından Türk bayrağı talebinde patlama yaşıyoruz" diyor. Dejj'a göre Erdoğan afişi 40 şekelden (16.5 TL), flamlar ise 5 şekelden (2 TL) satılıyor. »30'da

ABD BASKANI GE
Yardım gemileri saldırı tra
■ CNN TV'de Larry King'in sorularını yanıtlayan Barack Obama, İsrail'in Gazze yardım gemilerine saldırıya geçmesiyle ilgili olarak, "Bu tür saldırılar, uluslararası hukuka aykırıdır" dedi. »30, 31

Hürriyet

5 Haziran 2010 Cumartesi www.hurriyet.com.tr Fiyat: 50 Kr (KTC: 1.5 TL)

[illegible]

TEL AVİ'YE YETER ARTIK MESAJI

Başbakan'dan İsrail'e son uyarılar

Başbakan Erdoğan, BM Güvenlik Konseyi'nin çizdiği yol haritası kapsamında, İsrail'den, el koyduğu gemileri geri göndermesini ve tutukluları derhal serbest bırakmasını istedi. Türkiye'nin BM, NATO, AB, İKT ve Arap Birliği nezdinde uluslararası hukukun bütün gereklerini yerine getirdiğini belirten Erdoğan, alınan kınama kararlarının kasısında durulması gerektiğini vurguladı. Bundan sonraki süreci ise İsrail'in tavrının belirleyeceğine dikkat çekti: "Sabırımızı test etmeye kalkmayın. Türkiye'nin dostluğu ne kadar kıymetliyse, düşmanlığı da o kadar şiddetlidir."

ÖMER SAHİN ANKARA

▶ Başbakan Tayyip Erdoğan, Gazze'ye insanı yardım götüren gemilere saldırıan İsrail'e yönelik sert mesajlar verdi. Mecidi'si'nin dünyaya seslenen Erdoğan, sözlerine, "Bugün sadece aziz milletime değil, bütün insanlığa ve insanlığın vicdanına, aklına seslenmek istiyorum," diyerek başladı. Karlı operasyonun cezasız kalamayacağını altını çizerek Erdoğan'ın anında İngilizce ve Arapçaya çevirilen konuşması, El Cezire başta olmak üzere 25 dünya televizyonu tarafından da canlı yayınlandı.

Yapılan karlı saldırıyı "Her türlü laneti hak etmiş bir katliam" olarak değerlendiren Erdoğan, uluslararası camiaya İsrail'i karşı "yeter artık" demeye çağırdı. Türkiye'nin Musevilerle tatlili bir dostluk ve işbirliği içinde olduğunu hatırlatan Erdoğan, karlı başkına sebep olan yöneticilerini de İsrail halkına şikâyet etti. Saldırgan tutum sevgiyenlerin bir gücü bir yerlerden alkışlarına dikkat çeken Başbakan, İsrail'in artık bütün dünyanın sorunu haline

geldiğini söyledi. Erdoğan, "Bu saldıran uluslararası hukuka, dünya baskısına ve Birleşmiş Milletler'in temel ilkesine yağılmıştır. Bedeli ödenmelidir," dedi. Saldırıya kıyayan BM'ye seslenen Erdoğan, kararı alınması yeterli olmadığını, sonuna kadar askıda durulması gerektiğini belirtti. Yasananan milat olarak nitelerek, artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını vurguladı.

İsrail'in "Yaralıları gönderelim" teklifini, "Kendi yaralılarımızın alacak ıtradeye sahibiz," diyerek reddettilerini anlatan Erdoğan, Tel Aviv yönetimini bir kez daha uyardı: "Türkiye, yeniyetme, köksüz bir devlet değildir, bir kabile devleti hiç değildir. Kimse sabırımızı test etmeye kalkmamalıdır. Dostluğumuz ne kadar kıymetliyse, düşmanlığımız da o kadar şiddetlidir. Dostluğumuz kayıbetmek bile başla başına büyük bir bedeldir." **▶ POLİTİKA 18**

Başbakan, bugün kuvvet komutanlarıyla güvenlik toplantısı yapıyor **▶ 18**

ERDOĞAN, ZAMAN, AĞUSTOS

Uluslararası soruşturmaya ilk delil Adlî Tıp'tan

Furkan Doğan

Mavi Marmarada'da İsrailli askerlerin açtığı ateş sonucu şehit olan isimlerin arasında İse son sınıf öğrencisi Furkan Doğan da vardı. Üniversite sınavlarına hazırlanan Furkan, Filistin'de sıkıntı yaşayan insanlara yardımına koşma fırsatını kaçırmak istememişti. Ancak ölümün çok yakınına olduğunu hissettiğine inanesi, annesi, babası, kardeşleri, dedesi, okul arkadaşları ve bütün yakınlarıyla helalliklererek yola çıktı. Ağabey Mustafa Doğan, "Aci haberi alınca üzüldüm. Çünkü kardeşim peygamberlerden sonra en yüksek derece olan şehitlik mertebesine ulaştı," diyor. **ERİSAN**

İskele buların tespit edildi. Yardım gö-nüllülerinin vücutlarındaki darp izleri, ka-yıt altına alınmak için fotoğraflandı. Aka Tıp'ın bu raporu, Birişmiş Milletler'in ta-beli doğrultusunda açılacak uluslararası so-nusturmada Türkiye'nin elini gücünden delilleri içeriyor. Ayrıca İsrail'in aktivistle-re karşı sergilediği acımasız tutumla ilgili yeni bilgiler geliyor. Saldından sonra ağır yaralıların ellerine kelepçe takan askerler bununla da yetinmemiş. Göğsünden ya-ralanan Fatih Kavakdan'ın 'yogun bakım-daki' hem ellerinin hem de ayaklarının kelepçelendiği ortaya çıktı. **ŞÜBHE 14-15**

Gazze'ye yardım götüran filoya komandolarca düzenlenen saldırıda silahsız siviller can verdi

İsrail insanlığı vurdu

Dünya ayakta Saldırının ardından BM Güvenlik Konseyi ile AB büyükelçileri acil toplantırken NATO büyükelçileri de bugün görüşme kararı aldı. BM'de konuşan Bakan Davutoğlu, saldırıyı "haydutluk" olarak nitelendirerek "uluslararası soruşturma" istedi. ABD Başkanı Obama, ölümlerden üzüntü duyduğunu bildirdi. İngiltere, Fransa ve İtalya, İsrail'i kınadı. ■ 19. ve 13. Sayfada

Erdoğan, saldırıya tepkisiz kalınmayacağını söyledi

‘Devlet terörü’

Büyükelçi çağrıldı Başbakan Erdoğan, Şili'de yaptığı açıklamada İsrail'in saldırısını gerektiren se be olu-
la olsun uluslararası hukuka aykırı olduğunu vurgu-
ladı. İsrail hükümetinin barış istemediğinin bir kez
daha ortaya çıktığını belirten Erdoğan, "İnsanlık
şer devlet terörü karşısında sessiz kalmayız" di-
ye konuştu. Türkiye, Tel Aviv Büyükelçisi'ni ça-
ğırdı, askeri ve sportif faaliyetleri iptal edildi,

Faşbuğ: Sonuçları olur
Çalışmalar üzerine İsrail Genel-
kurmay Başkanı Aşkenazi, Genel-

ISRAİL'E ÖFKE

Türkiye sokakta

İsrail'in kanlı saldırısı tüm yurtt gösterilerle kınandı. Binlerce kişi İstanbul'da İsrail Başkonsolosluğu'nu taşıdı, sloganlar atarak Taksim'e yürüdü. Ankara'da İsrail Büyükelçisi Levy'nin evinin önünde gösteriler düzenlendi. Türk Müslüman Cemati Türkiye Hahambaşlığı'ndan yapılan açıklamada da saldırıdan üzüntü duyulduğunu vurgulandı. ■ *11. Sayfa*

MUHALEFET TEPKİLİ

'Tam bir körlük'

Saldırının kabul edilemez olduğunu

(Ek-44: 02.06.2010- Cumhuriyet Gazetesi)

Vahşeti kinayacağına Gazze'ye yardımların İsrail üzerinden yapılmasını istedi

ABD kalkan oldu

İSRAİL 629 KİŞİYİ GÖZALTINDA TUTUYOR

Yabancılar sınır dışı

Gazze'ye yardım götüren gemilere saldırarak 9 kişiyi öldüren İsrail'in, konvoydaki yabancıları kademeli olarak sınır dışı etme kararı aldığı duyuruldu. Gemilerde bulunan 629 kişinin, Berşeba'daki Ela Hapishanesi'nde tutulduğu bildirildi. Berşeba'ya gönderilenler arasındakiler gazetecilerin "İşlediğim suçu kabul ediyorum. Ülkeme dönmek istiyorum" yazılı belgeleri imzalamadığı öğrenildi. İsrail, Gazze'ye yola çıkan diğer gemilere daha sert müdahale yapılacağını açıkladı. ■ 8. Sayfada



'İsrail'in kaygıları esas olsun' ABD Dışişleri Bakanlığı'nın açıklamasında can kaybı ve yaralanmalardan dolayı ABD'nin üzüntü duyduğu belirtilirken Gazze'ye yardımların İsrail'in meşru güvenlik kaygıları göz önüne alınarak, mevcut mekanizmalar çerçevesinde yapılması istendi. ABD, Hamas'ın yardım çalışmalarına müdahale etmesinin Gazze'deki çabaları zora soktuğunu iddia etti. ELÇİN POYRAZLAR'ın haberi ■ 9. Sayfada

G.Konseyl bildirisini yumuşattı ABD, Türkiye'nin talebiyle toplanan BM Güvenlik Konseyi'nin saldırıyla ilgili bildirisini de yumuşattı. Washington, saldırıyla ilgili soruşturmayı BM'nin değil İsrail'in yapmasını isterken yardımların deniz yoluyla yapılmasının da uygun olmadığını savundu. Konsey de İsrail saldırısını yerine "en az 10 sivilin ölümü ve çok sayıda yaralanmayla sonuçlanan" bu "eylemleri" kınadı. ■ 9. Sayfada

(Ek-45: 04.06.2010- Cumhuriyet Gazetesi)

Parti yönetimi milletvekillerinin gemiyle gitmesine vize vermedi

AKP'li vekiller neden vazgeçti?

Parti yönetimi uygun bulmamış Geçen yıl Filistin'e giden AKP'li 16 vekilden bazılarının İsrail'in kanlı baskın gerçekleştirdiği gemiyle gitmek istedikleri ortaya çıktı. Parti yönetimi vekillere izin vermezken açık bir gerekçe göstermedi. Ancak bu aşamada milletvekillerinin gemilerle Gazze'ye gidişlerinin uygun bulunmadığı belirtildi. Uzun zamandır hazırlık yürüten vekiller iş yoğunluğunu gerekçe göstererek son anda gitmekten vazgeçti. ERDEM GÜL'ün haberi ■ 9. Sayfada

Genelkurmay: Gitmeyin Dışişleri Bakanlığı'nın hükümete sunduğu alternatif senaryolarda İsrail'in, yardım konvoyuna ölümcül güç kullanarak müdahale edebileceği ihtimal dışı bırakılırken Genelkurmay Başkanlığı'nın güvenlik kaygıları taşıdığı ortaya çıktı. İnsani Yardım Vakfı'nın planlama aşamasında Genelkurmay'ın kapısını çaldığı öğrenildi. Genelkurmay'ın, İHH yetkililerine, güvenlik gerekçesiyle "gitmeyin" telkininde bulunduğunu belirtildi. BARKIN ŞIK'ın haberi ■ 8. Sayfada

(Ek-46: 05.06.2010- Cumhuriyet Gazetesi)

İsrail'den izin almayan yardım filosunu eleştirdi, ABD paralelinde mesajlar verdi

Gülen'den şaşırtan açıklama

'Otoriteye başkaldırı' ABD'nin Pennsylvania eyaletinde yaşayan Fethullah Gülen, İsrail'in izni olmadan Gazze'ye yardım götürülmesini "faydalı sonuçlar doğurmayacak" bir eylem olarak nitelendirdi. *Wall Street Journal*'a röportaj veren Gülen, "Haberlerde izlediğim şey çok çirkin. Organizatörlerin İsrail ile yardımın gönderilmesi konusunda uzlaşmaması otoriteye başkaldırıdır" dedi.

İHH'den tepki Yardım filosunun önder organizatörlerinden biri olan İnsani Yardım Vakfı'ndan (İHH) kısa bir süre önce haberdar olduğunu söyleyen Gülen, "İHH'nin politik bir amaç güdüp gitmediğini söylemek kolay değil" dedi. İHH Başkanı Bülent Yıldırım, Gülen'in sözlerine üzüldüğünü belirterek "Doğrusu ben başsağlığında bulunmasını bekliyordum" diye konuştu. ■ 11. Sayfada



(Ek-49: 03.06.2010- Vakit Gazetesi)



(Ek-50: 04.06.2010- Vakit Gazetesi)

